

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

LiDraNo 2008.

Zbornik literarnih i novinarskih radova
učenika osnovnih i srednjih škola

ISSN 1846-0399

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

ISSN 1846-0399

NAKLADNIK

Agencija za odgoj i obrazovanje
Badalićeva 24, 10000 Zagreb
www.azoo.hr

ZA NAKLADNIKA

Vinko Filipović, prof.

© Agencija za odgoj i obrazovanje

UREDNIK

Miroslav Mićanović

ZBORNIK PRIREDILA

Maja Zrnčić, prof.

KOREKTURA

Maša Rimac, prof.

NASLOVNICA I GRAFIČKA PRIPREMA ZA TISAK

Studio grafičkih ideja

TISAK

Tiskara Zelina, Sv. I. Zelina

ISSN 1846-0399

Pripremljeno u Agenciji za odgoj i obrazovanje
Katalog izlazi jedanput godišnje
Tiskano u Hrvatskoj 2008.

LiDraNo 2008.

Zbornik literarnih i novinarskih radova
učenika osnovnih i srednjih škola

Agencija za odgoj i obrazovanje
Zagreb, 2008.

Sadržaj

Luko Paljetak: *Dragi Lidranovci! Dragi prijatelji!* 9

Literarni radovi

- Ivana Barišić: Moja lijeva ruka 13
Josipa Sušilović: Djedov bijeli Božić 15
Ana Vuksanović: Šifunjer 16
Antonio Debeljak: Kad tata zakuca na vrata 17
Ivan Struk: Moj deda 18
Mateo Gobin: Berekin 19
Vice Mateta: Kradljivac sriće 20
Josipa Šimanović: Maslačak 21
Ivan Kučinac: Čudovište iz mog stana 21
Matej Mrass: Ante živi vječno 22
Fran Klobučar: Iz dnevnika jednog Maksa 23
Mateja Taradi: Kad smijeh utihne 24
Mihovil Fuis: Najbolji izbor 26
Lora Kušec: Vrijedi li živjeti 27
Leo Moguš: Da sam barem Kinez 28
Marina Šep: Život poslije 30
Sandi Fatić: I ti ćeš biti svoje bitke 32
Hana Mašović: Prerastanje tame 33
Anamarija Baukovac: Gdje stanuje svjetlost 34
Stipe Alar: Zelena pjesma 35
Lisa Bouillet: Pitam se, pitam 35
Jelena Propadalo: Jesenja 36
Nikolina Ponjavić: Jesen u mom parku 36
Leona Bokulić: Dama 37
Erin Keleuva: Najljepši park 38
Paula Lagetar: Prosuo prosinac 39
Lucija Šajnović: V tomu je se 39
Gea Ujčić: Bura i ja 41

Ilarija Milevoj: Bura	42
Lucija Baković: Strah	42
Lovro Križan: Strah	43
Anamaria Zaro: Fiorella	44
Ines Glasnović: Svoja	48
Anamarija Ereš: Ono najbolje dolazi iz srca	49
Matea Antunović: Smijeh	50
Frane Zvonimir Golem: Pusti vodu	52
Petra Baček: Sendvič	53
Mak Pavelić: Zakla san osu	55
Marko Palčok: Slovo po dubrovačku	55
Franciska Sikira: Kad ljubav procvjeta	56
Dajana Debeljak: I plačem i rastem od sreće kaj si tu i kaj si moja	57
Sebastijan Čičić: Spačva	58
Tomislav Gelešić: 6. kolonija mrava	59
Marija Matulić: Evo ga opet	61
Hana Ražanković: More	61
Ivona Babić: Priča bez naslova	62
Barbara Iveković: Šećem Ulicom zamjenica	63
Dora Močan: Već idete? A tek ste nam dosadili...	64
Ivana Dajčić: Divovska posla	65
Marijana Peran: Kapja	67
Anja Babić: Slučaj skrivenog portreta	68
Željko Filajdić: Poetika	72
Jerko Mihaljević: Kilimandžaro	72
Josip Potnar: Ne vjeruj nikome, vjeruj mi	74
Ivana Mezić: Jutro nakon	78
Petra Čeč: Miris megalomanije	83
Klara Žalac: Porculanska lutka	84
Anja Kit: Tajna	85
Marieta Miškulin: Glasovi. Događaji. Boje.	86
Ana Škvorc: Čuvari jutra	87
Vlatka Turčić: F4	88
Dora Lugarić: Pretrpani kavezi i slomljena umjetnost	90

- Ira Pavić: Mala priča 93
Ariana Mujagić: Čokolada 95
Saša Birošević: Tek jedan pogled 98
Viktorija Božina: Priča iz provincije 99
Ana-Marija Nikolić: Pitat ću te nešto, Horacije. Tko bi pametan čuvao išta od ovoga devet godina?! 100
Karmela Pavelić: Tajna 101
Lucija Butković: Obećanje prostora 105
Ivana Alač: Pasat će i ova zima 107
Marko Kopač: Krališi 108
Franka Kovačević: Corpus delicti 110
Tena Bartolac: Svi viču 111
Suzana Semen: Tati 112
Luna Banda: Tvoja Lara 113

Novinarski radovi

- Zvonimir Tonković: Život je najsavršeniji roman 119
Svetlana Prgomet: Suradničko učenje 122
Anamarija Čepo: Vrući krumpir odgojne politike ostao neispečen 126
Lea Čaić: Bole leda 131
Ivan Sikirić: Školska tuča iliti fajt 133
Andela Jurić: Pušenjem do privlačnijeg izgleda i više prijatelja 137
Nikolina Begović: Hu-urvate 141
Marija Sekur: Kada svi dignu ruke 148
Iva Horvatić: Odgoj za 21. stoljeće 151
Lucija Matić: Čuo sam, naime, da djeca za razliku od odraslih čitaju 153
Karlo Kralj: Lovci prodaju maglu 155
Marija Kendelić: Hrabra Mimi 157
Mirela Kubat: Pisanje mi je najdraže u životu 161
Luka Jeličić: Putovanje za pamćenje 165
Anamarija Kuzmar: Visogera, Lietuva 169
Antonio Vranješ: Nisam protivnik velikog brata 174
Tomislav Varga: Dobro došli u Čang Kong Vec 178

Jerolima Čulić: Pjesnici i djeca	179
Nikolina Brebrić: Moj stari - SUPERSTAR	184
Amra Hodžić: Sanuele, neka ti Bog pomogne	186
Zvonimir Glavaš: Zbogom, Ana	189
Jure Jerić: Šta ti je s glavon?	193
Ana Ciprić: Intervju s bivšim ovisnikom	199
Alisa Šćukanac: Obiteljsko nasilje nije sport	202
Melani Tolj: Dijamanti u srcu	206
Igor Kolonić: Je li svaka slika na zidu – galerija?	210
Dora Golub: Moć, slava i vladavina	212
Tijana Nedić: Anđeli polomljenih krila	216
Stevan Šaponja: Na njegov način	221
Mia Vukadin: Izviđački London	225
Barbara Križajić: U potrazi za boljim životom	229
Matko Buntić: Čija je dama ljepša	232
Matej Stić: Pih, i to je Amerika	233
Vanda Vukšić: Najbolja dijeta je promjena režima ishrane	238
Ivan Stojanović: Putovanje s duhom, ne s novčanikom	242

Program i popis pozvanih radova 246

Dragi Lidranovci! Dragi prijatelji!

Pozdravljam vas pitanjem koje je i odgovor. Ovogodišnji LiDraNo održava se u gradu Dubrovniku. Zašto? Zato što ove godine slavimo 500. obljetnicu rođenja najboljeg i najvećeg Lidranovca starije hrvatske književnosti – Marina Držića.

Znate li što bi Držić rekao? Lidranovci danas festižaju. Istina, njeka je fàntastikà riječ LiDraNo. Jer ime LiDraNo ima u sebi moć: Li hoće rijet – literatura, književnost, pisanje; Dra hoće rijet – drama, teatar, glumci; No hoće rijet – novine, novinar, vijesti. Svi se mogu sakriti kada nastupaju Lidranovci. A tko hoće znat koji je ovo grad koji se óvdi vidi, ovo je danas Lidrano-grad, Lidranovci ga danas svojom maštom, umjetèonstvom i znanjem zidaju, zakone mu svoje mladosti daju.

Kao i svakog gòdišta Lidrano dovodi njèke mlàde. Njeki od njih nijèsu nigda prije arecítàvali, ali zà rijet vam sèkret koji sam òd njih uzàznao, svi će odlično arecítat.

Ako što ne ùzbude dòbro vi to dobrotom vašom učinite dòbrim, i čujte sve s dobrijem srcem, a žiri neka i sam čini tako. Drugo neću rijet nego ću vas molit – s ljubàžljivijem srcem slušajte i gledajte sve. Ako ih ùzljubite, Lidranovci i sve njihove stvari drage vam će bit, ako li inàko učinite, to će vaš grijeh bit, a ne njihov. Ma vi dòbri nećete moć neg dòbro i mislit i rijet.

Dubrovnik je danas Lidrano-grad. Lidranovci ga gòspoduju. Na vašu su zapovijed. Stavite pamet na – Li-Dra-No!

Luko Paljetak

Literarni radovi

Moja lijeva ruka

Gledam u papir ispred sebe. Na išaranoj klupi samo su on i moje dvije ruke. U desnoj je olovka. Desna je zaposlena. To je ona "inteligentnija" ruka. Njen je zadatak točno i bez greške oblikovati u koliko-toliko smislene rečenice misli koje se vrtlože mojom glavom. Desna je "faca".

A lijeva? Čovjek bi pomislio, gledajući je ovako dok drži stranice bilježnice, kako to čini samo zato da je ne zatvorim i odem gledati neku sapunicu. Ona je poput stražara, sive eminencije, vlade u sjeni. Samozatajno, ona vrši ulogu moje savjesti. "Sapunice zatupljuju", govore njeni prsti čvrsto držeći rubove bilježnice.

Pogledam je poprijeko.

Vidim pore, nagibe, strmine i pregibe, reljef izbrazdan plavo-zelenim ponornicama krvotoka vidljivim samo s visine mojih očiju. Dlan joj je nalik nekoj nerazvijenoj afričkoj regiji, izbrazdan crtama koje bi mogle biti i državne granice, ali nekako lijeno i bezvoljno povučene, nezatvorene, kao da su se državnici pomlatili međusobno, a onda odmahnuili rukom i svaki otišao svojim putem. Neki kažu da te crte određuju životni vijek, sreću, ljubav, zdravlje... Prema tome, čini se da i nije baš tako beznačajna kakvom je se želi prikazati. Ona samo vješto prikriva svoje pravo lice, djeluje pod maskom lažnog identiteta. Pitam se je li sve to moja mama vidjela kad ju je gledala na ultrazvuku prije četrnaest godina ili nešto kasnije dok je ljubila i mazila sitne izdanke na kojima me sad sramote nokti različite duljine.

A rasla je kao i sve druge ruke. U prvim danima svog samostalnog života lovila je nevidljive leptire po zraku, gurala prste u očev nos i majčina usta, pokušavala pljuskama maziti njihove obraze i iščupati im što više kose koja se stalno nekako o nju zapletala. Znala je i srušiti i razbiti štošta oko sebe dok je uvježbavala graciozne pokrete. I unatoč svemu tome, oni su je voljeli. Nejasno. Misterij.

Kasnije, kad god bi na mom licu ugledala izraz bijesa, zviznula bi brata ili sestru braneći desnu koja je drhtavo, ali čvrsto držala plijen, komadić čokolade ili kakvo plišano čudovište.

Družila se ona i s drugima, s tatinom čvrstom rukom, nježnom majčinom, bakinom naboranom, a i s rukama brata, sestre i prijatelja. Zajedno s njima je kitila bor, izradivala pisanice, okretala stranice slikovnica, kuhala blato za ručak... Ona je moj glavni operativac: naučila je brisati mi suze tako da ih nitko ne vidi, prikriti smijeh da ga nitko ne čuje, brzo sakriti kakvu cedulju s porukom, strpati u džep nešto što se nije htjelo dijeliti s drugima.

Iako je lijeva, glavni je junak svih mojih ratova. Nebrojeno je puta bila ranjavana u bitkama za pravdu ili slobodu teritorija sobe ili klupe koji mi po zakonu pripada. U rukometnim diverzijama ublažavala je padove, dijelila udarce, radila blokade, tu i tamo zavila u bijelo i koju protivničku ruku. Sada ponosno ističe ožiljke kao pravi veteran. Zato ima čast nositi zlatni prsten.

Ima ona iskustva i u ratovima druge vrste, sa zadaćama, testovima i lektirama. Najviše se znojila u tim nijemim bitkama stisnuta u šaku od nervoze i držeći fige desnoj ruci i mom pamćenju. Bila joj je dobar sekundant u svim tim dvobojima, ponosno ističem.

No, zna ona i šarmantno zadjenuti pramen kose iza uha, zagladiti obrvu, počeškati me po obrazu, dati inteligentan izraz licu kad ga podboči dok profesori tumače o dijelovima traktora ili ekonomskom značenju izvoza kave za Brazil.

I tako ispada da lijeva ruka i nije baš toliko lijeva. Istina, u desnoj su žlica i olovka...

Ali, u lijevoj je sve ostalo!

Ivana Barišić, 8. r.

Osnovna škola grofa Janka Draškovića, Zagreb-Susedgrad

Voditeljica: Tilda Raić-Ergović

Djedov bijeli Božić

– Da još samo padne snijeg bio bi to onaj pravi Božić – kazala je baka dovršavajući pečenje mirisnih, božićnih kolača.

– Da, bijeli Božić – s čežnjom se javila mama.

– Prognoza je da će pasti snijeg – uvjeravao nas je Vedran koji nikada ne propušta TV-vremensku prognozu.

Mrvoje je ispitivao prošlogodišnju rasvjetu za božićno drvce. Iva pjevušila neku božićnu pjesmu za polnoćku, tata na drvocjepu oblikovao jelku, a ja sam odabirala nakit kojim ćemo okтити božićno drvce.

Duboki bakin uzdah sve nas je trgnuo i znali smo, a da ništa nije rekla, da se sjetila pokojnoga djeda. Ovo je prvi Božić bez našeg dragog djeda Drage. I svima nam nedostaje.

Izlazim u dvorište da vidim hoće li snijeg. Baš tako je izlazio i djed Drago da po boji oblaka i njihovu kretanju vidi što nose: kišu, snijeg ili tuču i rijetko kad bi njegova prognoza bila pogriješna.

– Dijete moje, onaj koji ljubi oranicu, livadu i šumu i njihove usjeve, mora gledati nebo, mora znati što mu ono daje – često bi znao kazati naš djedica na čijim su rukama rasli i dozrijevali plodovi zemlje i neba.

A nebo je danas tako blizu i čini se da moj djedica gore među oblačcima otvara obor i pušta svoje bijele ovčice na pašu. Preko ramena mu bijela torba, ista ona iz koje je sijao sjeme u meku toplu brazdu dok još nije bilo traktorskih sijačica i rastresačica, nego bi njegova ruka zahvatila zrnje, ugrijala ga i blagosloвила, a potom predala mekoj toploj brazdi da ga njeguje do zrelosti.

Gle! Djedova ruka meko klizi u torbu, obrazi mu rumeni, ozareni božanskom svjetlošću. Struje nježni zvuci lire, a iz djedove torbe jedna za drugom lepršaju bijele tople pahuljice i u kolopletu meko klize na zemlju.

Uskoro se zabijelilo cijelo dvorište. Nebeske bijele pahuljice zaodjenule cijelu prirodu. Moj djed ih prosipa i pokriva svoje njive da se ne smrznu od hladnoće.

Djedov bijeli Božić nosim u kuću i stavljam ga ispod bora.

Josipa Sušilović, 6. r.

Osnovna škola Garešnica, Garešnica

Voditeljica: Mara Borovac

Šifunjer

Utihnula slavonska noć i izašao sjajni mjesec. Čini se kao da se došaptava sa zvijezdama. Onako znatiželjan zavirio u sobu stare šokačke kuće. U tu je šetnju poveo i mene.

Ogledao se u špiglu na popucalom zidu i obasjao sveti križ. Prošao kraj šarenih ponjava uredno složenih na klupici pored kreveta. Pogladio svojom zlatnom kosom bijele jastuke čija su našlingana čela gledala kroz škripave pendžere. Tako dođe do čoška u kojemu je još uvijek stajao – stari, teški šifunjer.

Mjesec ga je gledao s divljenjem, a onda prozbori dubokim glasom: “Ti mora da si nekoć bio veliki hrast u šumi ili orah pod kojim su se djeca igrala u hladu.”

Na šifunjeru nizale su se dunje i jabuke. Moja ih je prabaka stavljala svake jeseni na isto mjesto. Napokon, mjesec otvori vrata šifunjera. Prostorijom se raširi miris krhkog bosiljka.

U tvrdim i širokim ladicama uredno su poslagane dugačke trube platna tkane marljivim rukama, nekada mlade, Šokice. Bijelila ga je, prala, a onda sušila na ledenom mrazu. Od njega je šivala stolnjake, otarke, a kasnije ih šlingom i necom ukrašavala.

Drvene vješalice čvrsto su držale kožuhe s ogledalcima. U tim ogledalcima, sjajnim i bistrim, vidjela se zlatara u maramu umotana da se ne oštete zlatne niti.

Pokraj kožuha visio je plavi jankel koji je ponosno nosio hrvatsku trobojnicu na svojoj kragni i rukavima. Među bogatom odjećom mjesta su našle lijepe oštrikane i ispeglane rubine, unteroci, oplećci i suknje. Na vrhu složene odjeće veselo je čučio Slavončev šešir sa širokom pantljkicom, grančicom ružmarina i grozdjećem dukata.

U najskrovitijem mjestu spavale su izrezbarene škrinjice čuvajući svilene vrpce s malim i velikim dukatima.

Sada je mjesec, pomalo umoran, zatvorio vrata i provukao se kroz odškrinuti pendžer napolje.

Moje prabake više nema.

Samo je ostao šifunjer i ostat će ovdje, na istom mjestu, prenoseći slavonsko blago s ruke na ruku, s generacije na generaciju.

Regionalizmi

šifunjer – ormar

šòkac – Hrvat iz Slavonije, Baranje, Srijema

pëndžer – prozor

ćòšak – kut, ugao

šlŋga – petlja kroz koju se provlači konac u vezu

šlŋgati – vesti, kititi vezom

nec – vrsta veza, mrežasti vez

ünterok – podsuknja

oplećak – dio nošnje, kućni ogrtač

pàntljika – vrpca

Ana Vuksanović, 6. r.

Osnovna škola “Đuro Pilar”, Slavonski Brod

Voditeljica: Mira Plazibat

Kad tata zakuca na vrata

Snijeg je već uveliko zabijelio moj grad, a hladnoća prosinca okovala ledenice koje prkosno vise s krovova kuća.

Na pragu su blagdani, stižu Božić i Nova godina. To je vrijeme kada se u mojoj obitelji dočekuje veoma drag gost. Nisam baš siguran mogu li ga nazvati gostom jer je to moj tata. On radi na moru pa smo sestre i ja kod kuće s mamom i, dok njega nema, ja sam jedini *muškarac* u kući. Znam da mojim roditeljima nije lako, ali nije ni nama djeci. Tati nedostajemo mi, a nama tata.

Snježne pahuljice bude u meni sjećanja...

Naučio sam pisati kada sam imao pet godina.

“Moraš naučiti pisati kako bi znao napisati pismo Djedu Božićnjaku i reći mu što želiš za Božić”, rekla je mama.

Svakoga sam Božića slao pismo i uvijek zaželio samo jednu želju: “Dragi Djede Božićnjače, dovedi moga tatu za Božić kući.”

I dolazio je tata pred Božić, ostajao nekoliko dana, a zatim opet odlazio.

Prolazile su godine, ja već idem u peti razred i ne pišem više pisma Djedu Božićnjaku. Napokon sam shvatio da on nije ispunjavao moje želje.

Često pogledavam kroz prozor.
"Hoćeš li pisati pismo Djedu Božićnjaku?" pita me, zadirkujući mama.
Ja se samo nasmijem i čekam čas kada će u našem domu započeti
slavlje.
Znate li kada u našoj obitelji započinje najveće slavlje?
Kada tata zakuca na vrata i kada se sve naše ruke spleću oko tatina vrata.
Često zamišljam da je tata uvijek s nama, a često se i zastidim što sam
ljubomoran na Josipa čiji je tata tu.
Svaku večer pred spavanje sklapam ruke i molim se da tata nađe posao
u našem gradu kako bi i naša obitelj bila na okupu.
Do tada stizat će on s Djedom Božićnjakom i odlaziti...

Antonio Debeljak, 5. r.

Osnovna škola Josipa Kozarca, Slatina

Voditeljica: Zorica Varga

Moj deda

Polake ojadi on po ceste,
nemre brže, nemre v breg,
i furt je v iste veste.
Al jene navek more,
dati mi pusu,
reči lepu reč.
I veli mi,
kak se v noći za me moli,
kad sem betežen,
kak ga boli,
kak sem ja njemu se.

To je deda kaj me voli.

Ivan Sruk, 3. r.

Osnovna škola Čučerje, Zagreb-Dubrava

Voditeljica: Aleksandra Pšeničnik

Berekin

Znuan jednega berekina. Vavik je svoga moda. Ni ga briga za nišće. Batiti se voli, bruntulati, beštimate, sve mu je to oduvik hodilo ka užanca.

Učiti ni voli, skula mu ni hodila. S raskuštranun kosun po duažu znua balati, cime u muore hitati, obruči karatela s timunon od žice kotrljati, trapule za tice na zdrače zapinjati, karijolu karocati, mole noge u vele postoli obuvati, s kamikun se kamičati...

Uža se na cimineru penetrati, po meštrolu od porta do porta brdužati, va čufit hoditi, kroz ferijodu mahati, na fafarikulu gnjozdo vižitati, kapelin didu niz kaletu hitati, kočetu materi i ocu lomiti, po intradi štetu činiti, mocire, tramezi, gomile priskakati...

Nikor takuo ne znua izventuati, iskunkulati, grintuljati, trunbetati, sve inpeštati, kortulac duperati, za franzete i kekin potezati, ukipiti se i šupierbo uzdignuta nosa gledati fišo kako da ni nič ni bilo.

Inšoma,

ka' sve njegove nevere i cikluni pasaju, vuoli prst ćučati, u didovon se krilu mandati, sve huncutarije zabandunati, na kušinu od naninih ruk' Čenoš paptati, kunten biti, radost podiliti i bosih nog' zaspati...

Ki berekin zvanka – ka muaza znutra!

Manje poznate riječi i skupovi riječi:

berekin – mangup, vragolan; vavik – uvijek; ni ga briga za nišće – nije ga briga ni za što; batiti – tući; bruntulati – gundati; beštimate – psovati; užanca – običaj, navika; skula mu ni hodila – škola mu nije išla; s raskuštranun kosun – raščupane kose; duaž – kiša; balati – igrati loptom, kotrljati; cima – omča, dio konopa koji se prebacuje preko kolone kad se brod veže; karatel – bačva; postoli – cipele; karijola – ručna kolica s jednim kotačem; karocati – vući, potezati; kamikun se kamičati – kamenjem se gadati; cimineru – brodski dimnjak; porat – luka, pristaništa za brodove; brdužati – jedriti uz vjetar; čufit – tavan, potkrovlje; ferijoda – prozorčić sa željeznom rešetkom; fafarikul – stablo kostela; gnjozdo – gnijezdo; kaleta – ulica; hitati – bacati; kočeta – krevet; intrada – zemljište, vinograd, oranica, njiva; mocira – suhozid; tramez – pregradni zid; nikor – nitko; izventati – izmisliti; iskunkulati – izračunati; grintuljati – gundati, negodovati; trunbetati – davati trubom zvučne signale, preneseno: dosadno govoriti; kortulac – džepni

nožić; duperati – upotrebljavati; franzete – ravno podrezana kosa na čelu; kekin – pletenice; inpeštati – uništiti; šupierbo – ponosno; (gledati) fišo – (gledati) netremice, ravno u oči; nič – ništa; inšoma – ukratko, najzad, sve u svemu; nevere i cikluni – oluje na moru, preneseno: nepodopštine; pasati – proći; mandati – ljuljati; huncutarije – vragolije; zabandunati – zanemariti; Čenoš – Očenaš; kunten – zadovoljan; ki – koji; zvana – izvana; muaza – maza; znutra – iznutra.

Mateo Gobin, 6. r.

Osnovna škola Stanovi, Zadar

Voditeljica: Dinka Golem

Kradljivac sriće

Ajme sinko, mater uvik viče

Otac će poludit kad to vidi...

A ja kreden malo svoje sriće

Pa nek viče

I nek brontulaje,

Neka pini

I nek afanaje...

Jer moj otac je zaboravija

Da kad je i on dite bija

Svome ocu je ono

Ča i ja njemu činija...

Vice Mateta, 5. r.

Osnovna škola Bijaći, Kaštel Novi

Voditeljica: Ivana Lukas

Maslačak

Pred mojom kućom cvate maslačak
s nogama u asfaltu
s licem u smogu
s pogledom u suncu.
S betonskog ruba nogostupa
smiješi mi se žuti maslačak
i
ne mrzi me.

Josipa Šimanović, 8. r.

Osnovna škola Sela, Sela

Voditeljica: Višnjica Šimanović

Čudovište iz mog stana

U mom stanu živi čudovište.

Imate li ga vi?

Ja ga imam!

Počelo je ovako: Uključio sam televizor... i odjednom se on ugasi.

Pomislio sam: Nema struje.

Bio sam žedan, otišao sam u kuhinju i ulio vode u čašu, kad se odjednom

uključ

računalo.

Isključio sam računalo.

Čujem – netko škripi na vratima.

Pitam: Tko je?

Nitko ništa.

I zazvoni kućni telefon.

Uzmem slušalicu i javim se: Halo! Halo!

Nitko ništa ne govori.

Uplašio sam se.

I kuca netko na vratima.

Pitam: Tko je?

Kaže nježnim glasom: Mama.

Otvorim vrata, mamu vidim i zaplačem.

Reče mama: Sine, a zašto plačeš?

Kažem: Bilo je čudovište u stanu!

Mama se smješka.

Ivan Kučinac, 3. r.

Osnovna škola "Tin Ujević", Osijek

Voditeljica: Mirna Grbec

Ante živi vječno

Upravo ovih dana moj predragi brat Ante u odličnom je raspoloženju. Prošlo je već mnogo vremena od njegovih prvih koraka, zajedničkog gledanja Telletubiessa i šokantnog buđenja svake subote ulijetanjem u moj krevet. U novije vrijeme osobito ga određuje prelazak na novi jezični stil.

Nekada sam u njegovom rječniku bio *papa*, što je trebalo značiti brat, a odnedavno sam preimenovan u *budev*. U međuvremenu moj predragi brat izmislio je novi dijalekt čakavsko-dalmatinsko-hrvatski koji karakterizira izostavljanje ili preoblikovanje suglasnika r i povremena uporaba posuđenica iz njemačkog i engleskog jezika. Nije za pohvalu, ali taj mali genije postupnim putem uspio je televiziju, koja bi trebala biti javno vlasništvo naše obitelji, privatizirati nakon što smo dobili satelitski program pa su na rasporedu samo engleski i njemački crtići. Sposobnošću zaključivanja vrlo brzo je shvatio što pojedine riječi znače pa ih je uveo u svoj nejasan rječnik koji je time postao još nerazumljiviji.

Što se tiče situacije opće sigurnosti, ni to se nije ništa znatnije promijenilo. Istini za volju nema više ranojutarnjih subotnjih skakanja

na moja leđa, ali sada čim uđem u kuću, počinje *kavate*. Tada stariji brat dobija vrlo precizne i pomno odabrane udarce po cijelom tijelu. Kada mama upita Antu što radi, on odgovara: “*Zebam kavate na budevu*”. Uz put dobijem pedagošku uputu da mu pustim i da se ne branim, jer bi Ante mogao izgubiti samopouzdanje. Zar ona ne shvaća da on možda ima i previše samopouzdanja?

Uz svoje snažne karakterne osobine uspio je svladati osnove baratanja čudom zvanim kompjutor, a što je njegovom starijem bratu pošlo za rukom tek u trećem razredu osnovne škole. Na sreću, brzo ga je uspio pokvariti pa je dobio zabranu korištenja istog bez nadzora starije osobe.

Navedene vragolije uglavnom izvodi kod kuće i, kao što primjećujete, demonstrira na meni, ali u javnosti se ponaša poput političara: uredan, ugladen i simpatičan. U vrtiću dobija pohvale, tete ga ističu baki, a kada dođe kući odmah – *kavate*. Ponekad mi se popne navrh glave pa viknem “zločest si” ili ga prijeteći lagano udarim. Dočekuju me tada naleti oštre kritike moje majke: “Kako je samo tebi zločest, a svima drugima je dobar?!”

I tako uvijek ja nastradam i budem ismijan, jer Ante nikako ne može biti zločest, a ja se zasigurno ne znam ponašati prema maloj djeci. Zbog svega toga Antu u budućnosti vidim kao uspješnog političara koji, nadam se, neće zaboraviti i ostaviti na cjedilu svoju boksačku vreću iz mladih dana.

Matej Mrass, 8. r.

Osnovna škola “Rikard Katalinić Jeretov”, Opatija

Voditeljica: Milana Medimorec

Iz dnevnika jednog Maksa

H pondjeljek, 24. prosinca, Badnjak 2008.

Ovi Moji doma su denes čisto ponoreli. Ja sam mislil da sam sve h životu već videl, ali ovo još nisam. Aha... Pozabil sam se predstaviti. Ja sam Maks, pes jedne skroz zmotane familije. Da sad nastavim gde sam prije stal.

– Donesli su denes nekakvo drevo h sobu, postavili su ga h kut i hodili oko njega kak da h životu nisu vidli obično drevo. I to im još nije bilo dosta, nek su onda doveli i nekakve kaštule z najži h terima su bile črljene lopte. Počeli su te lopte devati po drevu. Zbilja su pobedasteli!!!

Ja nisam znal kam bi krenul. Furt je bilo: “Maks, beži otud!”, “Daj se hvugni Maks!”, “Kam si zde pak došel, beži proč!”. I ke sam drugo mogel napraviti nek skruti se pod stol i razmišljati zake su, Bog zna, to drevo donesli nutru i još ga nakitili s nekakvimi čičkarijami.

Aha, znam. Sigurno ga hoćeju posaditi h sobu ke ja ne bi moral furt iti van i zdigavati nogu na prvi stup zde po zimi. Točno... to je to! Zbilja su dobri, te Moji. Idem ga odmah sprobati. Zdignul sam se i krenul ravno k drevu. I već sam zdigel nogu kad je onaj Veliki zakričal. Se me je spresekalo i ukočil sam se z nogom h zraku. Z Velikim se ni za šaliti pa sam pobegel proč... Zgledi da to drevo ipak ni za me.

Spobral sam se h kuhinju gde je Velika pekla kolače i sel sam si polek frižidera. Počel sam ju “hipnotizirati” – furt padne na tu foru – i dobil sam 3 kolača. Ipak je to nekakav posebni dan, makar mi se skup ni prav za prav jasno. Nič, mislil sam si, idem k Malima. H svojoj sobi Najveća je prebiralala po nekakvim škatulicama, gledela se h špiglin i rekla: “Beži, Maks, nemam denes cajta za te.” Drugi je buljil h nekakvu spravu i niti ni videl da sam došel h sobu kam prav za prav niti nesmem. A Najmlajši, samo se smejal i bil je srečen kak to drevo zgledi i sveti.

Prešel sam spat kak i svi Oni, a drevo je bilo ljepo, okindeno i na kraju čist mi se dopada. Čvrsto sam odlučil, bum drugi put opisal nekakav drugi dan, jer ovi Moji su čist otkačeni!

Fran Klobučar, 7. r.

Osnovna škola “Ljudevit Gaj”, Krapina

Voditeljica: Štefica Leljak

Kad smijeh utihne

Bila jednom jedna sretna obitelj; mama, tata i djevojčica Mateja. Iako su mama i tata radili, uvijek su imali vremena za svoju kćer. Prvo su je gurali

u šarenim kolicima, učili je hodati, pleli joj vjenčiće od tratinčica i gradili kule u pjašćaniku. Kad je još malo narasla, trčali su za njom, pazeći da ne padne, dok je ona jurila na biciklu poput munje. Mateja je cičala od sreće, a mama i tata stalno su se smijali. Uvečer, prije spavanja, pričali su joj priče o dalekim zemljama i sretnim prinčevima i princezama. Nježno su je pokrivali, obasipali poljupcima i cijelu noć bdjeli nad njom kad je bila bolesna. Od njihove ljubavi Mateja je izrasla u prekrasnu djevojčicu...

Moje djetinjstvo započelo je kao u bajci, bez začaranih dvoraca i zlih čarobnjaka. Već odavno nije tako. Prvo je utihnulo mamin i tatin smijeh, onda je tata sve češće izbivao iz kuće, a kad sam krenula u prvi razred, moji roditelji su se rastali. Tata je otišao, a ja sam ostala s mamom. Više nismo išli zajedno u kupovinu, ni u kino, ni kod prijatelja... Dugo sam se nadala da će se tata jednog dana vratiti i da će sve biti kao nekad. Sad znam da u životu nije kao u bajkama, a moglo je biti...

Prolazile su godine. Tate nikad nije bilo kad mi je trebao. Po cijele dane radi i ne javlja se ni na telefon kad poželim s njim razgovarati. S vremena na vrijeme uhvati malo vremena pa utrči u moj život. Obično kaže da moram više jesti, pita kako je u školi i nestane.

Mama se silno trudi, ali ponekad, kako to zna reći baka, puca po šavovima. Putuje na posao u drugi grad i kasno se vraća kući umorna i iznervirana. Nije joj do razgovora. Rijetko kada stigne kupiti namirnice pa mi uglavnom ostavlja papiriće – podsjetnike što trebam nabaviti.

Vrijeme je objeda. Prvo moram podgrijati kelj, a onda ću opet jesti sama. Napisat ću zadaću, vježbati klavir i dugo, dugo čekati mamu. Kad napokon stigne kući, zajedno ćemo večerati. Danas ću je razveseliti peticom iz prirode.

– Bravo, srećo moja! – reći će ljubeći me, a zatim ćemo početi kovati planove za subotu. Ako ovaj vikend bude slobodna, možda mi napravi palačinke ili bismo mogle otići u kino. To bi zbilja bilo krasno!

Samo da ne zaspim prije nego li se mama vrati...

Mateja Taradi, 6. r.

Osnovna škola Većeslava Holjevca, Zagreb, Novi Zagreb

Voditeljica: Nada Jacmenović

Najbolji izbor

Dijete sam razvedenih roditelja. Živim s mamom, ali tatu često posjećujem. Nakon straha što moji roditelji više neće zajedno živjeti, shvatio sam da to moram prihvatiti. Danas mogu reći da sam “stvari” okrenuo u svoju korist.

Sve ću vam polako ispričati. Moja mama je stroga. Njezin život čine pravila. Njima počinje i završava dan.

“Miho, budi se, već je sedam! Pojedi pahuljice! Miho, spremi torbu za školu! Operi zube!”

Tata je drukčiji! On uvijek krši pravila. Nema budilicu. Ne budi ga ni mobitel. Kaže da se uvijek budi u isto vrijeme, ali ja često kasnim kada sam kod njega. Nema ni pahuljice. Kaže da je to hrana za ptice, a ne za momka koji mora dobiti mišiće.

Ponekad se dogodi da zaboravi kupiti pastu za zube pa ih, na svoju sreću, ne moram prati tri puta dnevno, kao kod mame. Pametan je. Kaže da ću biti zdraviji jer u pasti za zube ima nešto što se zove emulgator. To je sigurno opasno kao aligator. Slično se piše i izgovara.

Mama me s vrata pita jesam li dobio koju ocjenu, a tata kaže da ocjene nisu važne. Bitno je ponašanje. Što je dobro ponašanje? Mama zahtijeva da u gradu šutim jer nije pristojno puno i glasno pričati, a tata kaže da mogu pričati, smijati se i trčati jer sam dijete samo jednom u životu.

Mama mi priprema odjeću. Tata kaže da moram sam jer tako postajem samostalniji. Najradije bih bio u trenirci. Tati je to “cool”, a mamu to ljuti.

Zamislite, tata mi dopusti da pred spavanje u krevetu pojedem čokoladicu. Navodno je dobra za mozak. Mama je “poludjela” kada je vidjela da sam tako zaprljao pidžamu. Naljutila se na tatu.

Odlučio sam! Odabrat ću pravila koja meni odgovaraju. Malo tatinih, malo maminih, da se ne uvrijede. Od tate čokoladicu pred spavanje, od mame pahuljice (čokoladne, naravno), od tate brbljanje u gradu, od mame odjeću preko stolice.

Slažete li se da ću uzeti najbolje od svojih roditelja?

Mihovil Fuis, 4. r.

Osnovna škola Antuna Mihanovića, Osijek

Voditeljica: Sanja Vujčić

Vrijedi li živjeti?

Sam. Sam sam. Sam na svijetu. Invalid sam. Odrastao sam u sirotištu. Nemam roditelja. Imao sam ih sve dok se nisam rodio. Kad sam došao na svijet, uplašili su me se. Ostavili. Zaboravili. Zatajili. Odrekli me se. Jedino što znam o svojim pretcima jest da su kraljevske krvi! Kako ironično! Ja nisam genije, ne uklapam se u njihov svijet. Nemam profinjen hod. Ustvari, nemam nikakav hod. Ne mogu hodati, u invalidskim kolicima sam.

Što ja umišljam? Svaki dan isto. Svaki dan sve sivo. Crno. Rugaju mi se. To je život invalida, teškog invalida kojemu su noge i ruke zakržljale. Glava mi visi. Ne mogu sam ni nos obrisati! Treba mi pomoć. Svakodnevna pomoć. Katkad poželim da me nema, a sam si ne mogu čak niti život oduzeti! Sam mogu jedino sjediti i plakati! Već sam se pitao ima li, uopće, Boga? Je li me zaboravio ili me ne smatra svojim. Nisam kršten. Koga je bilo briga za to! U sirotište sam došao kad sam imao tri dana. Nikoga nije bilo briga za moju vjeru. Ne mogu se čak niti pomoliti. Ništa ne mogu sam! Mogu nekako govoriti, ali nerazumljivo. Pišem pomoću posebnog stroja kojeg ne bih imao da se nisu sažalili nada mnom. Znate kako izgleda moj dan?! Kad me probude, oblače me. Stavljaju me u kolica. Hrane me. Voze me u školu. Vraćaju me natrag u dom. Opet me hrane. Stavljaju me blizu prozora odakle gledam dječje igralište. Djeca se igraju, trče, skaču, viču. Ja sjedim i promatram. Sam. To mogu sam. Navečer me hrane, stavljaju spavati. Ništa ne mogu reći u prvom licu, kao jeo sam, ustajem, hodam... Za mene sve rade medicinske sestre. Iako su sve što imam, ne mogu reći da ih volim. Ne osjećam njihov dodir. Sve rade u rukavicama. Želim osjetiti nečiji dodir na svojoj koži! Sve bih dao za jedan skok, za jedan vrisak, nogometnu utakmicu, školsku zadaću, roditeljski osmijeh...

Ne razumijem one koji to imaju, a ne znaju cijeniti! Ne razumijem one koji se olako igraju svojim i tuđim životom! Ja ne razumijem njih, oni mene! Vrijedi li živjeti u takvu svijetu? Želim život!

Lora Kušec, 8. r.

Osnovna škola Čazma, Čazma

Voditeljica: Anđelka Turković

Da sam barem Kinez

Sve oko mene je bijelo – bijeli zidovi, bijeli strop mi visi iznad glave, bijela kuta koja nestaje kroz bijela vrata, bijele klompe na hodniku bijelo odzvanjaju...

Sve je bijelo. I moj je strah bijele boje.

Svanulo je još jedno bolničko jutro. Bebe vrište iz okolnih soba, sestre trče po hodnicima jer se sprema vizita, miriše svježje kuhana kava, ali miris lijekova je najjači. Zvuk pumpe, koja pomaže lijekovima iscuriti direktno u moje srce, izaziva nelagodu, ali ne mogu se pomaknuti jer mi je vrat potpuno ukočen od bolničkog kreveta.

Bebe, pumpa, klompe. Bebe, pumpa, klompe...

Ja sam Leo, imam jedanaest godina i bolujem od cistične fibroze. To je bolest s kojom sam se rodio, s kojom se budim i liježem i zbog koje neću doživjeti starost...

Tako kažu liječnici, a i moja mama kad se ljuti na mene jer nisam uzeo sve lijekove.

I mama i tata doprinijeli su mojoj bolesti. I jedan i drugi imaju gen za nju. I jedan i drugi su bijelci. A cistična fibroza bolest je bijele rase. Kakav peh! Kakva ubitačna kombinacija.

Često poželim postati Kinez samo da me ne gnjave svojim terapijama i svim tim medicinskim tretmanima koje moram svakodnevno prolaziti. Da sam Kinez, bolest kod mene jednostavno ne bi imala šansu.

Ovako sam jedan od osamdesetero oboljelih u Hrvatskoj. Najstariji ima dvadeset pet godina. Najmladi je novorođenče.

Sve oko mene je bijelo. I moj je strah bijele boje.

Samo su tablete, poredane na noćnom ormariću, šarene: smeđi kreoni, zeleni adeksi, žuti vitamini E, crveni ibuprofeni, žuti controlac, crveni hepatovit. Dnevno pijem od dvanaest tableta na više, zavisno od toga kako se osjećam i kako su jake upale u mom tijelu.

Bolnice su postale moj drugi dom od samog rođenja. Roden sam 13. 5., 16. 5. počela je moja borba. Kirurzi su mi spasili život kad sam imao samo tri dana jer su mi se zbog guste sluzi u probavi zapetljala crijeva.

A onda... Kuća. Bolnica. Kuća. Bolnica. Kuća. Bolnica.

U bolnici sam i kršten.

Upale pluća. Otežano disanje. Infekcije. Problemi s krvi. Mala tjelesna težina. Sve me to svaki čas vodilo među ove bijele zidove.

Ležim u bolničkom krevetu. Moja četvrta operacija uspjela je da ne može bolje. Samo moje vene više ne mogu izdržati primanje antibiotika i sad imam cijev koja mi direktno u srce dovodi lijekove. Zato sam tako smiješno pričvršćen za sve te sprave, zato se ne mogu pomaknuti i ne vidim ništa osim bijelog.

Ali, bez brige. Oslobodit će me za fizikalnu terapiju koju provodim svaki dan uz pomoć raznih zanimljivih stvarčica poput fluttera i pepa, velike lopte i mame (strobe i nježne), a u bolnici se uvijek nađe poneki raspoloženi fizioterapeut.

Kao mali sam naučio nazive svih specijalista dječje medicine...i potrudio se zaboraviti ih. Sada znam nazive svih medicinskih aparata, ali i imena svih sestara i zgodnih doktorica sa trećeg kata u Klaićevoj.

Ležim u krevetu. I dalje je sve oko mene bijelo.

Vizita je prošla, fizikalna je prošla, sestre piju kavu, a tata i baka mi dolaze u posjetu. Ma nije ni ta bolnica tako loša! Svi su dobri prema meni, kupuju mi sve što želim... Terapija koju primam malo boli, ali i na to sam se naviknuo. Još samo par dana pa idem kući. Uživat ću u suncu, mirisu trave, borova i mora.

A kako dalje? Onako kako mi moji roditelji kažu... s osmjehom na licu i dan po dan koji treba koristiti na najbolji mogući način jer nije važno koliko živiš već kako živiš.

Leo Moguš, 5. r.

Osnovna škola Eugena Kvaternika, Velika Gorica

Voditeljica: Jasminka Tihi-Stepanić

Život poslije

“Sreća je kada valovi zapljuskuju obalu,
a ne razruše moj dvorac od pijeska.”

A. W., 10 godina

Život poslije...

Želim vam ispričati priču o svom proživljenom životu i nekim svojim iskustvima. Dijete sam rastavljenih roditelja, a ja već dvije godine živim kod svoje udomiteljice Slavice. Prije toga živjela sam šest godina u dječjem domu koji drže časne sestre.

Sve je započelo u sedmoj godini života. Tada su moji roditelji još uvijek živjeli zajedno. No, svade su uskoro postale svakodnevica, a tata je imao sve većih zdravstvenih problema. Moja starija sestra čula je od jedne gospođe za dječji dom u gradu u kojem sada živim. Imala je samo dvanaest godina, ali je odlučila pomoći i sebi i meni. Odlučila nam je olakšati život. Sve se događalo brzo. Uskoro smo iz sela došli u grad.

Stara kuća s nekoliko prozora okrenutih prema ulici. Dugački hodnik. Tišina. Kada sam ušla u blagovaonicu, sve mi se činilo zanimljivim. Prostorija ja bila velika i topla, a u njoj dvanaest djevojčica. Sve su one bile različite, ali s istim problemom u obitelji. Razumjele su nas, a to nam je bilo i te kako potrebno. Posebno razumijevanje za nas imala je glavna časna sestra kao i odgajateljica koja je tamo radila. Brzo sam se priviknula na novu okolinu, zato što sam bila mala i ništa nisam razumjela. Posebno me iznenadilo to što mi se u razredu nitko nije rugao, već su me svi prihvatili.

Sjećam se dana kada je sestru i mene prvi put došao posjetiti naš tata. Bila sam sretna što je došao, ali... nimalo me nije veselilo to što je plakao. Gledala sam ga. I meni je došlo da zaplačem, ali ja sam svoje suze suspregnula. Nismo puno govorili. Znala sam da mu nedostajemo, ali shvaćao je da je ovako najbolje, da nam ništa ne nedostaje, da nam je lijepo.

Istina, bilo mi je prekrasno tih šest godina u domu. Kad god sam htjela, mogla sam doći glavnoj časnoj sestri i razgovarati s njom o bilo čemu.

Voljela sam glumiti na božićnim i uskršnjim priredbama, ići na misu, moliti kronicu i kratiti slobodno vrijeme u velikom dvorištu dječjeg doma. No, kako sam odrastala, neke su se stvari promijenile. Tražila sam više slobode. Htjela sam se družiti nakon škole, ali i vikendom s prijateljima iz razreda, a glavna časna smatrala je da to nije primjereno za moje godine.

To me strašno ljutilo... tako sam i učinila neke stvari koje nisu bile ispravne. Ne želim ih spominjati, samo ću reći da se kajem zbog njih. Preseljenje u udomiteljsku obitelj činilo se neizbježnim.

Kuća modernija i mlada od one u kojoj sam do sada boravila. Više je prozora. Prvih mjesec dana kod moje udomiteljice bilo mi je grozno. Sve je bilo čudno. Strano. U sobi više nisu bila četiri kreveta i četiri djevojčice, nije bilo one buke koju su stvarala manja djeca, nije bilo ni moje sestre. Gdje sam? Svaku sam večer, kad bih lijegala u krevet, plakala, a ponekad mi je i u školi došlo da zaplačem. Teta je bila divna prema meni, ali u početku mi je mnogo toga nedostajalo. Osjećala sam kao da se sve ruši oko mene. A nigdje oslonca. Nisam znala komu bih se povjerala i kako. Puno mi je pomogla učiteljica iz hrvatskoga jezika. Pisali smo školsku zadaću i moj ju se sastavak jako dojmio. Otkrila je moju ljubav prema pisanju i shvatila da je papir moj veliki *prijatelj*. Jedino sam kroz sastavak i pisanje mogla u potpunosti reći sve što mi je na duši. Znala sam da papir ne može govoriti i da me neće izdati. Učiteljica je nekoliko puta razgovarala sa mnom i govorila mi da nisam sama.

Od tada je krenulo nabolje. Moje emocije su se smirile. Sestra se doselila k meni i počela sam razmišljati drugačije. Znala sam da moram početi novi i drugačiji život. Dobro, još uvijek sam često plakala i mislila da me nitko ne voli i ne razumije. Otada su prošle dvije godine, a ja sam shvatila da me teta nije uzela pod svoj krov zbog novca, već iz ljubavi. I sama je rekla da me se nikada ne bi odrekla jer sam joj poput kćeri te da želi od mene napraviti poštena čovjeka kao što je napravila poštene ljude i od svoje troje djece.

Stvarno je divno biti negdje gdje te svi vole. Uživam u svom novom životu, trudim se i željela bih da teta osjeti kako je, kada jednog dana

otidem od nje, napravila od mene poštenog i vrijednog čovjeka i da sam joj na tom već i sada neizmjereno zahvalna.

Život je pun iznenađenja, a ljudskost najveća dragocjenost. Hvala teti što je omogućila da moj dvorac od pijeska ostane sačuvan...

Marina Šep, 8. r.

Osnovna škola Ljudevita Modeca, Križevci

Voditeljica: Danijela Zagorec

I ti ćeš biti svoje bitke

Jesen 1993. godine

Noć. Tiha jesenja noć. Tek pokoji pješak žurno prolazi malim selom uz Savu. U zraku se osjeća neki čudan nemir. Udaljeni lavež pasa odzvanja kroz mrklu noć. U jednoj kućici svjetla još nisu ugašena. Četvero ljudi sjedi za stolom. Zamišljena lica razgovaraju. Žene plaču, stariji muškarac stisnutih usana gleda u noć. Ljudi nepoznatih lica prolaze ulicom i ubrzo nestaju. Stariji muškarac otvara vrata i ispraća sina koji odlazi u rat. On ostavlja kuću ne znajući hoće li se vratiti, hoće li pronaći suprugu, sina i roditelje. Prolazi ratištima, gleda prijatelje kako ginu te sanja o danu pobjede. Čuo je da mu je otac odveden u logor, a supruga, majka i sin su prognanici. Dani pa i mjeseci prolaze, a baka živi u nadi da će joj se sin i suprug vratiti. Čeka...

Napokon se zagriše sretnih lica, ali svatko sa svojim ranama koje nikad neće zacijeliti.

Jesen 2007. godine

Prošlo je mnogo godina od toga dana. Danas, nakon toliko vremena, gledam lice svoga oca. On i danas bije svoje bitke. Osjećam njegovu odsutnost. Njegove misli su negdje daleko. Majka ponekad uplakanih očiju zatvara vrata sobe jer ne može gledati njegovu bol. Njemu još i danas iskrsnu slike prijatelja kojih više nema.

Sretan sam što živim u miru. Tko zna hoće li i moj otac naći svoj mir? Tko zna grije li isto sunce sve nas? Tko zna osvjetljava li mjesec put svakom strancu koji luta noću?

Još dugo će jedan čovjek tražiti svoj put i svoju zvijezdu.

Moja majka uvijek govori: "Dragi sine, doći će dan kad ćeš i ti biti svoje bitke. Budi hrabar, pošten i ponosan. Kad te život ne bude mazio, digni glavu i hodaj dalje. Traži svoju zvijezdu!"

Sandi Fatić, 8. r.

Osnovna škola Antuna Augustinčića, Zaprešić

Voditeljica: Ivanka Tomić

Prerastanje tame

Teško je ponekad prerasti tamu,
Nahranjen sjetom prosjediti noći;
Danima poslije grčevito čuvaš želju
Za prošlošću koja te koči.

I sva te zlatna jutra bacaju u prije
I dani prolaze bez previše mijene,
Nijema statua tišinu što bije
Potuca se s tobom tuga poput sjene.

Al sjena nije uobličen lik,
Nema čak ni glasa da se javi,
Sve što ona ima to pripada tebi,
Sve što ona može u tvojoj je glavi.

I uvijek dode tren kada se preneš,
Pred tobom se prostre svijetao dan.
Zagrliš žurno pregršti sunca,
Sva zdvojnost i tuga tek blijedi je san.

Hana Mašović, 8. r.

Osnovna škola Julija Kempfa, Požega

Voditeljica: Romana Thur

Gdje stanuje svjetlost

Svjetlost stanuje:

U kapljici kiše,

U sunčevoj zruci,

U mojoj suzi

(ponekad)

Jer svjetlost stanuje

I u mojim očima...

Zapravo,

Svjetlost stanuje

U cijeloj meni!

Zar bih mogla blistati

Da nije tako?

A ja blistam!

(Rekao mi je to Eugen.)

Rekao je: "Sva si blistava!"

I drago mi je!

Jer svjetlost je

Blaga, meka, topla i nježna.

I ja ću sobom – svjetlom zagrliti

Sve ljude (i Eugena)

I cijeli svijet

Da svjetlosti puno u svima stanuje!

Anamarija Baukovac, 6. r.

IV. osnovna škola Bjelovar, Bjelovar

Voditeljica: Slobodanka Martan

Zelena pjesma

U zelenoj travi
zeleni noj se skriva.
U zelenoj rijeci
zelena ribica pliva.
Na zelenom stolu
zelena se vaza klima,
a u zelenom moru
zelena se diže plima.
Zelena djevojčica
u zelenoj ruci
zeleni cvjetić ima.
I sve u ovoj
zelenoj pjesmi
je zelena rima.

Stipe Alar, 3. r.

Osnovna škola Julija Klovića, Zagreb

Voditeljica: Alka Mirna Ančić Igrac

Pitam se, pitam

Pitam se, pitam
Gduoj je zmislil ritam?
Od gda rijeka Sava teče
i kulike šenice stane h vreče?
Furt me muči
zake čuček tak duge v jajcu čučī?
Kak Eskimi kuhaju obed vruči?
Baš me zanima,
kulike lijet naša Zemlja ima
i e još furt Pepeljuga goste prima?
Joj, gda bi to znala...

Bolje da neznam.
Sigurno bi me jake boliela glava.

Lisa Bouillet, 4. r.

Osnovna škola Oroslavje, Oroslavje
Voditeljica: Ankica Šuk

Jesenja

Javio jutros
sokak sokaku,
javio jutros
dimnjak dimnjaku,
javio jutros
dukat dukatu
da jabuke se zrele
u bakine kolače sele!

Jelena Propadalo, 6. r.

Osnovna škola Mate Lovraka, Županja
Voditeljica: Radojka Matic

Jesen u mom parku

U malenom parku
iza zgrade moje
poznat slikar stigao
i prosuo boje...

Smeđu boju gore, dolje,
žutom boji travku, list.
Sivom nebo zaprljao,
kišom pere stari kist.

Tamne boje, sve tužnije,
al' u parku svakog dana
vesela je stara klupa
s dva crvena kišobrana!

Nikolina Ponjavić, 5. r.

Osnovna škola Ante Kovačića, Zagreb-Susedgrad

Voditeljica: Ivanka Bradašević

Dama

Doputovala je i zatekla me prilično nespremnu. Sjećam se, sjedila sam na kamenu gledajući beskrajno plavetnilo i upijajući nježne zrake ljetnog sunca. Odjednom, more se zapjenilo, nebo se nasmijalo i porumenjelo, a ona je polagano izvirala, u bijeloj vjenčanici, obavijena prozračnim velom. Poput mladenke, dostojanstveno je stupila na pozornicu. Graciozno je zakoračila u zemaljsku dvoranu i podsjetila me na srnu koja uživa u svom okruženju. Svima koji su je u tom trenutku ugledali zastao je dah. Nekima od neopisive ljepote, drugima od zavisti. Najprije je nastao tajac, a zatim je svemirski orkestar zaszvirao, vjetreni su pjevači zapjevali, a granati plesači zaplesali. Ona se vrtjela, okretala, onako, u svojoj raskoši, mirisna, dotjerana, mamila je samo uzdahe. Glasno se smijala, puna sebe, živahna, vedrog lica, obasjana zlatnim sunčevim zrakama.

Stigla je natovarena torbama, vječna putnica oko Zemlje. Nimalo umorna, hodala je stazama i za sobom ostavljala pomiješane mirise grožđa, žutih dunja i kestena. Mirise koji bude sjećanja i potiču maštu. Mirise koje još i danas osjećam u nosnicama. Gledala sam njeno žuto lice, zlaćanu kosu, purpurnu haljinu i rumene usne. Bila je odjevena po posljednjoj modi, u trendu, s novim šeširom, ukrašenim voćnim aranžmanom. Osjećala sam kako me miluje, uvlači se u moju dubinu, kola mojim venama i budi uspavala čula. Hranila sam se paletom njezinih boja, upijala sam njenu raskoš. Zavidjela sam joj na neiscrpnjoj energiji koju je nesebično ostavljala iza sebe.

Sjećam se kako je u majčinu kuhinju donijela neobičnu toplinu, slatkaste mirise i nevjerovatne boje. U zdjeli se rumenilo, žutilo, plavilo... Smeđi su se kesteni još dimili i širili cijelim stanom. Vani je ona održavala koncert. Bubnjevi i činele neumorno su lupali, ona je pjevala, izvodila vratolomije, grmila i bljeskala. A mi smo, u toplini svoga doma, toliko blizu jedni drugima, osjećali kako ona svima želi pružiti šansu. Zato nas ponekad zatvori u sobe, kako bi, držeći se za ruke, bili što bliže jedni drugima, kako bi je zajedno slušali i uživali u njenim darovima.

Doista je prava žena. Ponekad toliko radosna da pršti od sreće, smije se i sva poskakuje. Burno reagira, impulzivna je i uopće nije samozatajna. Uživa u tome da joj se dive. Zato je i rasipna, dijeli darove i ne traži ništa za uzvrat. Ponekad se razljuti i tada viče, bijesni, plače i šmrca. Ima dana kad je tužna i kad joj se oblačaste oči nabubre i iz njih poteku suze, poput bujice nabujale rijeke. Često je raspoložena i nekako umjetnički nadarena, i tada, poput slikara s nakrivljenom francuskom kapićom na glavi, slika pravo remek djelo. Razlijeva boje, miješa ih, i velikim kistom nanosi na zemaljsko platno. Divimo se njenim smeđim tonovima, prošaranim nijansama crvenih, žutih, zlatnih niti. Divimo se njenim zelenim, ljubičastim i plavim mješavinama. Uživamo u njenim voćnim mirisima i darovima koje ostavlja kako bismo lakše prezimili.

Ona odlazi, pa se vraća, ponešto uzima, mnogo nam daje. Nabujala je, plodna i darežljiva. Nimalo tmurna, nimalo ispijena. Uvijek našminkana i dotjerana. Takva je ona. Putnica, gospodica, dama. Ona je – Jesen.

Leona Bokulić, 7. r.

Osnovna škola Poreč, Poreč

Voditeljica: Zdenka Korlević

Najljepši park

Najljepši park je u mome gradu

U ljetu se u njemu sve zeleni

Kad dođe jesen sve pošareni

Vjetar se u jesenjem lišću igra

Lišće se vrti kao čigra
Dolazi zima
U parku je lišće palo i zaspalo

Erin Keleuva, 2. r.

Osnovna škola Ljudevita Gaja, Nova Gradiška
Voditeljica: Đurđa Bunjevac

Prosuo Prosinac

Prosuo Prosinac Po Prirodi
Pahulje,
Padaju Pahulje Po Perju
Ptica,
Pa Pticama Prohladjelo...
Poletjele Ptice Pjevice Prema
Potoku,
Pa Piju,
Piju,
Piju.

Paula Lagetar, 6. r.

Osnovna škola "Braća Glumac", Lastovo
Voditeljica: Vedrana Ortika Medini

V tomu je se

Zima je.
Bregi pod snegom
spiju.
Fčasi me kmica
v postelo pospravi.
I vidim te,
i zmislim se,
navek.

Ti na bregu z soncem
stojiš,
v zorjano nebo glediš.

A ja z grabe,
zadihana,
črez dišeče,
bele,
rascvetene jaboke
k tebi bežim,
kaj ti rečem
da sam se vrnula
dimo.

A to je tak malo,
a v tomu je se.

Rječnik

se – sve
spiju – spavaju
fčasi – začas, brzo
postela – postelja, krevet
pospraviti – spremi
zmisliti se – sjetiti se
navek – uvijek
zorjano – izorano
graba – podnožje brijega
črez – kroz
dišeče – mirisno
rescvetene – rascvjetane
vrnuti se – vratiti se
dimo – doma, kući

Lucija Šajnović, 6. r.

Osnovna škola Štrigova, Štrigova
Voditeljica: Sanja Jerosimić-Puklavec

Bura i ja

Jenega mi j dana
Na vrata zazvonila
Pa me j tentala
Ako bin z njun
Po svete kramala.

Povedala mi j
Da bi Kosi toranj rad videla
I pitala
Ko bin joj pomogla
Da ga zravna.

Rekla j da bi se rad
Na Tahitijeh okupala
I da bi z Peppersi
“Snow” na koncerte kantala.

Otela bi videt Vitruvijevega čoveka
I da je va Španjolskoj pasat čeka
Pa da će z njin po svetu navigat.

Još da bi novu garderobu kupila
Pa se vrnula
I na Jadrane se nopak obrnula.

Storila bi jedan veli neverin
I va more kažin.
Kiti bi svijala,
Klobuki juden krala,
Lumbreli lomila
I seh zmutila!

Rekla san joj da
Ovo leto ne moren putovat,
Ma ako oteje, more z manun istarsku ljestvicu
Navadit kantat.

Gea Ujčić, 4. r.

Osnovna škola “Dr. Andrija Mohorovičić”, Matulji
Voditeljica: Lovorka Benrin

Bura

Rompa,
rošta,
ščiplje me,
riva.

Va žep mi se skriva,
na facoliće otpočiva.
Onda mi kapot napuhuje,
kotolo zdiguje,
vlosi raščufljuje.
Ja bin se fermala,
ona mi ne do.
Držin si boršo
i letin z njo.

Ilarija Milevoj, 4. r.

Osnovna škola "Ivo Lola Ribar", Labin
Voditeljica: Vesna Brenčić

Strah

I laste sele na jug
pa se vrate u svoja
gnijezda.
I ja bih ponekad odlutala
ali mi nedostaju krila.

I orli lete pod oblake
gnijezda svoja svijaju
na liticama pustim.
I ja bih k zvijezdama
poletjeti htjela.

Ali, ne mogu...
k'o kamen oko nogu
moji me strahovi –
drže.

Lucija Baković, 7. r.

Osnovna škola Dr. Franje Tuđmana, Beli Manastir

Voditeljica: Zdenka Baković

Strah

Počelo je divnim sunčanim danom (što je rijetko u listopadu), tlak je iznosio 1300 hektopaskala, u Maksimiru je bilo 13, a na Sljemenu 8 stupnjeva Celzijevih. Barem su tako rekli na Radiju Sljeme dok sam ručao. Susjedove su ruže bile crvene, a tulipani žuti (što bi bilo odlično da sam primijetio dok sam puštao zečeve u njegov vrt). Mirno sam šetuckao i udisao rijetki zrak i sve je bilo idilično dok nisam zamijetio Mladena zvanog Ante.

Mladen ili Ante bio je glavni paničar u školi, poznavao je svakoga, svi su njega poznavali i jedino vrijeme koje je provodio u kući bilo je ono kada spava, ako on ikada spava. Primijetio me i prišao mi.

– Hej stari, si naučil povest za zadnji sat, a?

– Povijest? – upitah ga. – Koju povijest?

Pogledao me pogledom prave budale koja je pala sedmi, treći, a navodno i prvi razred.

– Je, pa znaš, ono, pita te za pet, kaj?!

Zanijemio sam. Od divnoga dana ostali su samo susjedovi ostatci od vrta i rezultat utakmice Dinamo – Rijeka. Zaboravio sam. Najvažniji dan u školi, a ja sam spavao od 9 navečer do 10 ujutro i onda čitao novine do 11. Zaboravio... Zašto? Zaaaaštoooooo? Strah, panika, muka, leptirići u truhu. Sve je to svakim korakom raslo u meni. Da stanem? Možda prestane?! Da nije samo san? Ne! Moram to prihvatiti i probati naučiti za vrijeme odmora ili uhvatiti neku "polupriliku" za vrijeme sata. Kao

da je to važno, ionako ima previše gradiva. Kažu mi da učim redovito. Ah, ne da mi se učiti, uvijek ima neki dobar film ili utakmica. Kao snijeg na suncu nade mi se tope. Svakim satom sve sam bliže povijesti i strah u meni raste. Kao gradivo iz hrvatskog i iz matematike, kao voda na snimkama poplave u Njemačkoj.

Blijedo gledam u urezane riječi na klupi, ne trepcem, ne mičem pogled. Ništa me ne veseli, u mislima praznina. Kao u Cesarićevim pjesmama u meni je tuga i bez nade u bolju budućnost vučem se po hodnicima škole. "Strah tjera ljude na panične odluke bez imalo smisla." Nekad sam mislio da je to glupost, sad shvaćam da sam bio u pravu. Kakve odluke? Pa ja sam u tako jadnom stanju da mi je hladno, preznojavam se, ništa ne vidim i ne čujem, u truhu ose, a ne leptirići. Kakve odluke?!!! Što smo toga dana radili u školi, ne znam, možda pjevali, možda plesali, možda skakali. Ja se ničega ne sjećam.

Minute me dijele od povijesti, sekunde... Prilazi nam profesor iz matematike, sad će samo produžiti do matematičkog kabineta... Moj razred ide za njim. Ulaze... Buljim...

Pa danas je petak. Povijest smo imali jučer, tek trebam odgovarati. Mladen je pogriješio. To je sigurno zato jer puši cigarete. Iz ušiju mu se puši. Onaj divni dan s tulipanima i svime vratio se. Mogu biti miran. Strah se rasplinuo kao balončić od sapunice. Sve je opet sunačno (iako je naime već pao mrak), mirisno (divan miris iz školske kuhinje), a ja sam konačno sretan.

Lovro Križan, 7. r.

Osnovna škola Brestje, Sesvete

Voditeljica: Irena Ivančić

Fiorella

Fiorella je bila jako zločesta. A Fiorella je bila: (ne biste mi vjerovali) kornjača! I živjela je skrivena od ljudi, kao i njeni prijatelji: u Svijetu Životinja! Ona je bila toliko zločesta koliko je bila dobra učenica, a bila je vrlo dobra učenica. Jednoga dana krenula je u školu. Bio je divan,

sunčan, kasnoproljetni dan. Dok su se vjeverica Petra, zečica Marta i ježica Bocka (Fiorelline jedine prijateljice), divile procvjetalim vočkama i divnom, šarenom cvijeću, Fiorella je razmišljala koga će danas nasamariti i kome će se danas rugati.

U razredu ih je dočekala učiteljica sova gđa Mavrić. “Kako ste proveli vikend?” milo ih je pitala. Djeca nisu dizala ruke, već su svi vikali uglas. Ponašali su se kao prvi razred, a već su bili četvrti. Dok su svi vikali o izletima, igrama i putovanjima, Fiorella se zlobno smijala. Gledala je u torbu, to jest u veliki popis ružnih stvari koje bi mogla napraviti drugima.

- Lagati da me Pero udario
- Staviti Nori u torbu Lelino ravnalo i reći da ga je ona ukrala
- Ukrasti Borki pernicu, dotrčati do učiteljice i reći da ju je Dodo želio ukrasti

Danas su učili o tome koje se gljive mogu, a koje ne smiju jesti. To je Fiorella doma učila već 47 puta pa se željela malo zabaviti. Otvorila je pernicu u kojoj su bile dvije jednake gumice. Jednu je skrila u džep, a drugu dala Vlatku, psiću koji je volio provocirati ostale, ali Fiorelli nije bio ni do koljena. Vlatko ju je, naravno, primio. Dok su svi učili o gljivama, uključujući Vlatka koji nije ništa znao, Fiorella je polako uzimala komadiće gumice iz džepa i gađala ostale učenike po razredu. Kako se trošila njezina gumica, trošila se i Vlatkova, koji puno briše. Uskoro su u razredu počele stizati žalbe o tome kako ih netko gađa plavo-žutom gumicom. Učiteljica se uskoro digla sa svoga mjesta i krenula po razredu vidjeti tko ima takvu gumicu. Našla se kod Vlatka. Pokušao se obraniti da mu je gumicu dala Fiorella, ali se učiteljica na njega samo izvikala: “Još bolje, Vlatko! Ona ti daruje novu gumicu, i ne samo da ju uništiš, i ne samo da ometaš rad i provociraš učenike, nego ju još i kriviš! Srami se!” Naravno, ako ste tako zločesti, morate biti i dobri glumci pa je Fiorella jako uvjerljivo ispustila koju suzu, “za gumicom”. Dakako da su Petra, Marta i Bocka znale da je upravo “jadna” Fiorella kriva za sve. Fiorella je mislila da su joj one prijateljice jer im je smiješno što ona radi drugima, ali nije bilo tako. One su željele Fiorellu zaustaviti u njezinu zlu ponašanju. I baš su današnji dan odabrale za to.

Poslije škole ozbiljno su okružile Fiorellu. “Fiorella... Ti si ustvari vrlo zla prema ostalima”, prva je počela Petra.

“I ni-nije ti bi-bilo lijepo što si ra-ra-radila. Da-danas je Vlatko zbog te-tebe do-dobio jedi-jedinicu”, nastavila je mucajući Marta. “Znaš, nama to nije nikad bilo smiješno. Mi smo te od toga samo željele odvratiti”, učvrstila je sve Bocka. “Što!?” iznenađeno je viknula Fiorella. “Vi mi niste bile prave prijateljice? Ja vas mrzim! Ne ću s vama više pričati!!!” “Nemoj!” viknu Marta i Bocka i okrenu se. Nije ih trebalo nagovarati. Za Petru je bilo normalno da malo zaplače u ovakvom trenutku, pa je to i učinila: “Nemoj ti s nama pričati, ne ćemo ni mi s tobom.” I ona se okrene te tužna trojka polako krene. Fiorella je ostala sama. Dva Fiorellina uvijek suha oka osjetila su potrebu da se navlaže. Prvi je put, otkad je bila bebica, Fiorella iskreno zaplakala. Prvi se put osjetila osamljenom. Odlučila se osvetiti svima na izgubljenim suzama. Pogotovo nekadašnjim prijateljicama.

Drugoga je dana u školu došla odlučna, ali je Petra u njenim očima vidjela tugu i samoću. Ponovno je Fiorella imala nekakav papirić i uručila ga je osobno Petri.

Osvetit ću vam se!

Petra je samo progutala slinu. Morala se pripremiti na nešto stvarno gadno. I bit će gadno! Pod marendom djeca su uvijek igrala graničara. Brzo bi pojeli i navalili na igru. Samo se Fiorella držala po strani. Iz džepa je izvadila vrećice i napunila ih blatom. Sve je to skrila u “torbu za marendu”. Potom je ušla u razred. Uzela je vrećice i blato prosula u torbe nesretne trojke! Vreće je bacila u smeće te se neopaženo vratila u igru. Petra, Marta i Bocka nisu primijetile Fiorellu te su odahnule, ali ih je pravi pakao dočekao u razredu! Iako su znale tko je to učinio, nisu ju željele odati učiteljici. Na, ovaj put, Fiorellinu nesreću, nedjelo su primijetile Greta i Stefana, dvije zmijice tužibabe! Još je gore bilo što su one uvijek govorile istinu pa im se vjerovalo. Tako su se ovaj školski sat dvije ruke... ustvari, dva repa odlučno digla u zrak. “He, he”, mislila je Fiorella, “netko je nešto skrivio bez moje pomoći...” Ali jao! Fiorella je bila raskrinkana! Učiteljica glista gospođica Lepeza nije bila previše strpljiva, pa je krasopisom zapisala Fiorelli... prvu ocjenu manju od 5! Jednu, vitku ocjenu... “Jedan, jedan, jedan! Kolac, ravan ko’ daska! Kolac! Kolac, kolac!” dopiralo je iz razreda. Dakle dobila je 1! Prvi put u životu, u svom

malom, tužnom zlom životu. Steglo ju je malo srce. Bilo joj je žao. Bilo joj žao sebe! Njezini roditelji nisu znali za njezinu zloću i zato se... I zato se iz maloga, hladnog srca iskreno prestrašila. Odlučila je nešto poduzeti.

Došla je do svoje velike, raskošne kuće. Ona je bila razmažena pa su je baka i djed odmah počeli obasipati slatkišima.

Požurila je do telefona i nazvala mamu i tatu. "Mama, sutra idem na izlet! Bit ću do jako kasno pa idem pomoći onoj blesavoj Koki da nauči nešto o cvijeću..." Naravno da su joj roditelji sve odobrili jer bi inače počela zavaljivati i kriješati. Sutra je u školu otišla s puno hrane i sokova, ali je svima rekla da poslije ide teti. Fiorella se zavukla u veliku laž... Ne znam kako će se iz toga izvuci. Poslije škole se igrala na igralištu i brala cvijeće. Polako je padao mrak.

Kada su svi otišli iz škole, tvor je svoj smrad ispustio u bočicu i stavio iza vrata. Kroz njih se nije moglo proći. Ali, Fiorella se popela kroz prozor. U razredu je bio potpuni mrak. Jedva se nešto vidjelo od mjesečine. FUŠ! Fiorella je upalila šibicu, koja je njima, životinjama, bila veća nego nama svijeća. Odsuljala se do katedre. Na katedri je bila kutija s kredama, bočica tinte, imenik, postolje za olovke... Tu Fiorelli sine ideja! Ona odskoči do prozora i otvori ga. Vjetar je, kako je i željela, počeo listati imenik. Ona zasutavi stranicu sa svojim imenom (i svojim ocjenama). Nakrivila je olovke iz postolja prema bočici s tintom, a ova je pala na imenik. Fiorella je lagano povukla poklopac i tinta se prolila. Sve je bilo jasno: ocjene su bile izgubljene, a učiteljica Lepeza će joj, za bombonjeru i cvijeće, sigurno oprostiti. Vesela je digla pero za pisanje s poda i onda glasno: "A... A... A... pćihaaaa!!!" Kihnula!

Čula ju je jedna djevojčica... zapravo, žabica Thea, također učenica toga razreda. Čula je nekoga u razredu i brzo dotrčala... Također je uskočila kroz prozor... I tamo je zatekla Fiorellu! "Fiorella! Otkud ti ovdje?" uzbuđeno je govorila prigušenim glasom. Thea je bila žabica čije je srce bilo toplo kao sunce i dovoljno veliko da svima pomogne i Fiorella se nije mogla suzdržati. Gorko je zaplakala. Sve ono što je njena mala duša čitavoga života spremala u sebi, sada je izašlo van. Plakala je i plakala. Thea joj je polako prišla i zagrlila ju. "Dobro je. Sve će biti dobro... Svatko se neki put mora isplakati", tiho ju je tješila. Fiorella je

plakala. Plakala je i zbog Vlatka, i zbog Pere, i zbog Lele, i Janice, i Emme, a najviše zbog Petre, Marte i Bocke. Plakala je zbog tuđih jedinica, ukora i svega ružnoga što se drugima dogodilo zbog nje. Plakala je jer je njeno srce bilo prigušeno ružnim stvarima sve ovo vrijeme. “Hajde, reci mi zašto si to radila, bit će ti lakše”, prošaptala je Thea. Fiorella obriše suze, sjedne na stolicu i počne: “Zato što sam išla u vrtić još kao mala, a željela sam se igrati s mamom i tatom koji su uvijek bili prezaposleni. Željela sam da mi baka i djed pričaju ili čitaju priče za laku noć, ali sam uvijek morala ići rano na spavanje dok su oni savjetovali mamu i tatu o poslu. U vrtiću su tete bile uvijek izživcirane. Kad smo plakali, one bi se izderale što su jače mogle, a ako ni tad ne prestanemo plakati od straha, one bi nas udarile. Nisam rekla roditeljima jer sam se bojala. Druga su mi se djeca uvijek rugala jer sam kao mala morala nositi jednu štaku na nozi jer mi neke kosti nisu bile ravne... Onda su svi mene zezali, i radili su mi svašta pa bih plakala, pa onda tete...” I opet se Fiorella rasplače: “Bilo mi je tako strašno ŠMRC! nitko se sa mnom nije želio igrati ŠMRC! morala sam se negdje isprazniti...” I opet zaplače.

“Nisi trebala! Zapravo, zaboravi sve ovo! Sve je prošlo! Kreni dalje... Život te čeka! Već ćeš sutra imati cijeli razred za prijatelje!” reče Thea, zatvori prozor i otprati prijateljicu kući.

Doma je Fiorella sve ispričala roditeljima te baki i djedu koji su cijelu večer grlili svoju djevojčicu opavdavajući se kako su mislili da je to bilo za njezino dobro. Sutra se u školi saznalo sve o Fiorelli i ona se svima ispričala. I tako je, zahvaljujući Thei, naša mala Fiorella postala dobra.

Anamaria Zaro, 6. r.

Osnovna škola “Eugen Kumičić”, Rijeka

Voditeljica: Ingrid Šlosar

Svoja

Misli mi lutaju kojekud,
u glavi niže se svašta:
pogledi, oči smeđe, osmjesi...

Ali ipak učim, pišem, crtam, čitam,
petice nižem,
i svoja sam.

U sobi mi nered vlada.
Knjige su od polica do poda.
Lutke vise na vratima ormara,
ali ja se snalazim,
i svoja sam.

Mama mi kaže:
“Ines, kupila sam ti suknjicu.”
Ja oblačim traperice,
skačem, trčim, dodirujem nebo,
i svoja sam.

Ines Glasnović, 6. r.

Osnovna škola Ivana Filipovića, Osijek
Voditeljica: Jasna Čulibrk

Ono najbolje dolazi iz srca

Bilo je hladno. Ulice su bile gotovo potpuno puste. Inače gust promet činio je ovaj grad bučnim, a sada bi samo poneki automobil brzo prošao cestom i izgubio se u nekoj od sporednih ulica. Iz stana na trećem katu visoke stambene zgrade dopirale je brza živahna melodija. Tanki bijeli prsti energično su udarali po tvrdim bijelo-crnim tipkama klavira. Savršenstvo tog zvuka koji je nastajao naglo je poremetila duboka nota koja je narušavala sklad. Dječak za klavirom uzdahnuo je i dignuo ruke s instrumenta. “Za danas je bilo dosta vježbanja” – pomislio je zaključivši kako se više ne može koncentrirati. Ustao je, prešao sobu i legao na visoki krevet. Prsti su ga boljeli od neprestanog lupanja po klaviru. Spremao se za natjecanje i svi su od njega očekivali najbolje. Od najranijeg djetinjstva svirao je klavir i bio je veoma dobar u tome. Nekada mu je sviranje bilo odmor, relaksacija, zabava i najbolji način za ispunjavanje slobodnog

vremena. Svirao bi sate i sate i ne bi se umorio. Jednostavno je to volio. Ali, više toga nema, pomislio je ogorčeno. Sada je klavir za njega samo predmet beskrajnih očekivanja njegovih profesora. Ustao je i sišao u kuhinju. Njegova obitelj već je započela objed i on im se pridružio.

* * *

Dlanovi su mu se znojili, a pred očima su mu lebdjele note koje će za nekoliko minuta svirati pred strogim licima i još strožim ušima državne komisije.

Najednom se iz dvorane prolomilo njegovo ime. Udahnua je duboko i pošao pokazati svoje umijeće. Sjeo je za klavir. Protrljao je dlanove ne želeći gledati komisiju. Lagano je spustio prste na tipke klavira i shvatio da je zaboravio melodiju. Stajao je tako nekoliko minuta pokušavajući se prisjetiti nota i crtovlja. Iz grozničavih misli trgnulo ga je nakašljavanje starog gospodina sijede kose i širokih ramena u smeđem odijelu. Pogledao ga je i nasmiješio se, a starac je zbunjeno nastavio čekati. A onda je dječak udario tipke sigurnim prstima. Dvoranu je ispunila ista ona melodija koja se širila malim stančićem na trećem katu stambene zgrade, ista, a tako različita. Ljepša, točnija, iz dubine njegova bića. Ponovno je volio crno-bijele tipke, melodiju i zvuk klavira. Ponovno je svirao, zbilja svirao. Nakon što je pritisnuo zadnju tipku, ustao je, naklonio se i izašao iz dvorane. Nije mu bilo bitno kakav će rezultat ostvariti jer je znao da je postigao puno više. Ponovno je volio svirati. No, mora se priznati da mu je bilo drago kada je krajičkom oka na izlasku ugledao zadivljena lica komisije.

Anamarija Ereš, 7. r.

Osnovna škola Kamešnica, Otok

Voditeljica: Ivana Grčić

Smijeh

U svom osnovnoškolskom životu metodom vlastitog iskustva otkrila sam kako postoje različite vrste smijeha.

1. Prvi na listi nazvala sam TUPOSMIJEH. On zna naškoditi ljudima jer uhvati baš kada ne treba. To sam osjetila na svojoj koži barem sto

puta, a najviše mi je u sjećanju jedan tuposmijeh koji me uhvatio na satu povijesti. Nastavnica me prozvala, a ja ništa nisam znala. Jedinica mi se nasmiješila. Baš tupavo!

2. Jedan, koji ne volim, a zove se LAŽNJAK. Taj smijeh me iritira. Dolazi od onih koji ti upute osmijeh, a uopće nisu raspoređeni ili ti se smješkaju, a misle suprotno.

3. Na listi neomiljenih je i STRAHOSMIJEH. Taj je opasan. Netko ti ga uputi, a ti mu u očima vidiš da ne misli ništa dobro. Obično se javlja kod odraslih.

4. Najčešći kod populacije kojoj i ja pripadam je TINEJDŽEROSMIJEH. Takvih ćete kod nas vidjeti najviše. Moja baka ga naziva kao nešto "lud na brašno". Kristina i ja hodale smo ulicom i počele se smijati – ničemu. Doista, tinejdžeri se ponekad smiju vjetru, kiši, kamenu, suncu, ma, kažem vam bilo čemu.

5. Ovaj smijeh ima poseban naziv K&M SMIJEH. On je zapravo vrlo bezobrazan, ali često uhvati Kristinu i mene kada se dogodi nešto smiješno, a tužno. Znam da nije u redu, ali počele smo se smijati kada smo vidjele prolaznike da padaju na ledu. Pala je i Kristina pa nam je to bila kazna za ovaj smijeh.

6. Jedan od omiljenih i vrlo cijeljenih je ORIDIĐI SMIJEH. Taj te uhvati u pravo vrijeme na pravom mjestu i s pravim razlogom. Njega obožavam. Imam milijun primjera kada me je spopao, a znat ćete i sami kad vas uhvati jer stvarno je odličan!

7. Blizak orididiju je SMIJEH DO SUZA. Moram li objašnjavati? Često me od njega boli stomak, zakašljem se i još mi uz to trebaju maramice jer mi curi nos. No, ipak mi uljepša dan.

Moj savjet vam je: otkrivajte nove vrste smijeha, a ove moje isprobajte ODMAH!

Matea Antunović, 8. r.

Osnovna škola Ljudevita Gaja, Osijek

Voditeljica: Zvezdana Sikra-Golemac

Pusti vodu

Mnogi od vas misle da znaju koje je najomiljenije mjesto u osnovnoj školi. Neki će reći: školska kantina, ili pak neka učionica, ili dvorana za tjelesni. Ali ne, niste u pravu. Najomiljenije mjesto je: školski zahod. Da, to je pravo mjesto događanja. U njemu možete sve obaviti i sve saznati.

Naravno, zahod dijelimo na ženski i muški. Ali često se dogodi da netko slučajno, češće namjerno, zaluta u krivi zahod. Kod nas se to događa i zato jer na vratima ništa ne piše. Ako vam se dogodi da zalutate u ženski zahod, imat ćete što vidjeti. Taj zahod je namijenjen za najviše tri do četiri osobe u isto vrijeme. Ali kad uđete, čini vam se da ste stigli na Trg bana Jelačića. Tamo je uvijek tolika gužva da se ne možete niti okrenuti, a kamoli hodati. Nevjerojatno je koliko cura tamo stane. Našu je školu projektirao i izgradio arhitekt koji je bio muškarac, ali sve mi se više čini da ju nije projektirao on, nego njegova žena. Ne samo da je ženski zahod vidljivo veći od muškoga, nego još ima i veće kabine. Dakle, kada uđete, barem dvije cure sjede na prozoru te lakiraju nokte. Nad umivaonikom je pravi salon za uljepšavanje. Netko popravlja maskaru, netko maže usne, netko se češlja. Molim lijepo, to se valjda radi kod kuće! Neke cure se i presvlače u zahodu. Njima očito ne smeta presvlačiti se pred publikom. Ako ne smeta njima, ne smeta ni meni. Naprotiv!

Zahod vam je kao velika baza podataka. Ne morate surfati po internetu, dovoljno je odsurfati do ženskoga zahoda. Tamo je uvijek netko koga možete pitati bilo što. I uvijek će se netko naći da vam odgovori. Samo uđite i pitajte, recimo, koliko još sati imaju peti razredi ili je li taj dečko prekinuo s tom curom. Brzo ćete dobiti odgovor jer u zahodu ima cura svih generacija. Od petašica do osmašica. Nemojte misliti da ja znam više o ženskim nego o muškim zahodima. Samo stvar je u tome što smo mi dečki više u ženskom nego u svom muškom zahodu. I u muškom se zahodu odvijaju neke vrlo zanimljive radnje. Ali nemojte se nadati da ću ja propjevati. Neke stvari ostaju u zahodu, kao to da i dečki znaju popravljati kosu pred ogledalom. Dečkima zahod uglavnom služi za skrivanje. Ponekad od cura, a ponekad i od profesora. To je naše utočište. Ponekad idemo tamo samo da bismo negdje bili ili saznali o čemu se

raspravlja u društvu te koja je športska tema sada na redu. Zahod je, zapravo, jedno mirno i predivno mjesto. Sjednete na prozor, pod ili zahodsku dasku, stavite slušalice, pustite omiljenu glazbu te uživajući čekate kraj odmora. Jednostavno neprocjenjivo. Ali, znamo da ništa nije savršeno, iako je zahod vrlo blizu tomu. Nije da se žalimo, ali nerijetko se dogodi da nema vode u našem zahodu pa onda moramo ići u ženski zahod, a to nam “jako” teško pada.

Stvarno bi bilo lijepo da se poprave vrata prve kabine. Zbilja je neugodno kada ste unutra pa vam netko bez upozorenja upadne. Vjerujte mi, znam iz prve ruke! Bez obzira na manjkavosti, jako sam zadovoljan našim “dnevnom boravkom”. Još samo nedostaje jedan kauč i fotelja te mala televizija sa satelitskim programima. Ali, sve što je lijepo, kratko traje. Zato ću nastaviti uživati u ovih lijepih pet ili deset minuta mira i slobode koju nam pruža naš dragi i nezamjenjivi zahod.

Frane Zvonimir Golem, 8. r.

Osnovna škola Augusta Harambašića, Zagreb

Voditeljica: Ksenija Ivanović

Sendvič

I toga dana Bucu je žicao sendvič. Pokušao sam ga zaobići, ali brzim me korakom sustigao i počeo prekopavati po mojoj vrećici. A baš sam mislio kako ću s Anom (svojom tajnom simpatijom) podijeliti zdravi bio sendvič iz bakine kuhinje – domaće pecivo, red putrića, red domaće šunkice, red sirića, ... fantazija!

No, Bucu je već trpao MOJ sendvič u usta i značajno mi namigivao. Naime, Bucu je glavni razredni matematičar i njegova mi je pomoć neophodna za vrijeme današnjeg kontrača iz matike.

Pognuo sam glavu. Zabio sam ruke u džepove i ljutito krenuo prema razredu. Opa! Nešto je zašuškalo u mom lijevom napola probušenom džepu. Pa to je sestrih 50 kn koje mi je (za sestru) dala baka u nedjelju, o najdraža bakice!

U tom sam trenutku odlučio da se više neću služiti izrazom da nešto dobro poznajem kao vlastiti džep.

Ho, ho! Sad ćeš ti vidjeti, Buce! Klin se klinom izbija!

Kupujte kod Žapca. Tko voli jeftinije, kupuje kod Žapca.

I ja sam na prvom velikom odmoru povoljnije kupio Montana sendvič i Milka praline i ljute feferone. Tražio sam tetu prodavačicu da mi sendvič stavi u jednu, praline u drugu, a feferone u treću papirnatu vrećicu. Na ulazu, na školskim vratima – opet Buce.

“Malac, kaj ti je to? Klopa?” Bucine oči zasjaše.

“Lovi!!!” dobacim mu vrećicu i pojurim prema Ani.

“Hej, Anči! Imam nešto za tebe!” i ponosno joj pružim vrećicu.

“Tenks! Nisi trebao!” Ana me začuđeno pogledala i polako izvukla feferončić iz vrećice.

O, blentavče, blentavi! Zamijenio si vrećice. Došlo mi je da se ošamarim. No, snalažljiv po prirodi – kakvi mi Bačeki već jesmo – rekoh mrtav hladan:

“Kako je tvoj tata Slavonac, nadam se da su feferoni i kulen tvoj izbor!” I brzo joj dodam Montanu s kulenom.

“Probat ću, baš si pažljiv!”

Hej, ljudi, ona mi se nasmiješila! Anči mi je uputila najljepši osmijeh na kugli zemaljskoj! Bravo ja!

Doduše i Buce mi je upućivao radosne osmjehe dok je mljackao Milka praline, a ostali u razredu bili su u komi zbog profinog najavljenog kontrača iz matike. No, meni nitko i ništa nije moglo ovaj dan pokvariti! Ona mi se smije! Ona me voli!

Buce se razveselio neočekivanim pralinama. Anu je razveselio sendvič i moja pažnja. Da je pozovem na klizanje u nedjelju?

Svratit ću prije kod Žapca jer svima je znano da ljubav ide kroz želudac.

Petra Baček, 7.r.

Osnovna škola Marije Jurić Zagorke, Zagreb-Dubrava

Voditeljica: Melita Horvatek Forjan

Zakla' sam osu

Ovo lito bilo j' svega. Prvo sam iša' u Liku, unda na kamp u Dugu Uvalu (bome j' povražiju dugačka), unda u Lovran 'amo kod Opatije, a kasnije jopet u Liku kod bake 'edne i druge, odaklen sam iša' vrag zna kuda: i u Karlobag, i na izvor Gacke i u Veleb't, sve ti vrag ne odnije, bome svakuda. Sve j' to lipo i krasno, al' prebrzo j' prošlo. Kanda i nisu bila tri miseca. Ima sam svakakvije planova, al' vrag bi ih sviju ispunije. Nemerem reč' da mi je lito propalo, bar sam se iskupa', naspava', najije pečenke, naloka' valj'a 100 litara varenike veše kuće (mlijeka z' bregov)...

Tako 'ednog sunčanog dana iša' ja s majkom mi i još nekim ljud' ma u Karlobag. 'Est da je bura pirila, vrag ti oči iskopa', i dobro nas propuvala, al' ja sam se okupa dva – tri, pet – šest puta. Posli', kad se već umor'li, o'šli mi traž't što pojist. Probazali nekije 100 meteri i došli, vrag ti sriću poije', u neku birtijet'nu. Reko: "Imate l' što za pojist?" Veli ona: "Ima, ranko, što 'š?" Tako se nastavije razgovor dok svaki od nas nije probra' štogod za se'. Men' s' donili plosnati kru' u pladnju ki tepsija. Ala, šta su ga namećel' gori: slaninč'ne, salame, sira, kobas'ce, gljiva, i vrag ti više zna... Nisam ni poče' ist, kad eto ti men' ose u pladanj. Vrag u teb' cvrča, što si amo došla. Pogleda' je ja, privati' se nož'ne i u sekund' ju zakla' ki' vuk ovcu. Vrag ti gaće zatra, ti š' meni moje ilo ist.

Da je sad kaki Amer ovdı bi bilo: The end of story, a ja sad vas pitam kako divanim po lički?

Mak Pavelić, 8. r.

Osnovna škola Nikole Tesle, Zagreb

Voditeljica: Šefika Trbojević

Slovo po dubrovačku

Nije mi kjaro što se to danas prišampalo mojoj meštrinji iz lingve da nam je na partenci s ure naredila kratko slovo, ma samo po dubrovačku. Mora bit, perke je ovo godište od Držića da će svi subito počet parlat u našem dijalektu. Pa dumam ja pomalo dok ove retke na kartu stavjam – što bi rek'o naš dum Marin da mu je danas čut kako se u Gradu

pripovijeda i kako sve manje čejadi ima što govori k'o i naši stari. Pa i onda kad nije Držičevo godište!

Dunkve, kad sam u skuli na uri pročitao ovo malo slovo (ma samo po dubrovačku!) meštrinja se afanala od veseja... i rekla kako Bogu fala da ima mladosti što ne gleda u knjige za pronač starinske riječi. I opet naredila novo, ma malo dulje, još ovoliko... I sad bi tokalo redat riječi, poč vizitat tetu Ivilu ili gospara Vlaha, spomenut se Dubrovnika... što ga ni na kartolini više nećeš pronač! Grada, što živi tri put na godište za svoju čeljad, a sve je drugo falsitat. Čini ti se mirakul u butizi pitat malo muke i cukara, jer nećeš se dobro pasat, a kad dečidaš poč u teatar rijet će ti kako hodiš u onu novu kafetariju na Vojnoviću. Što li tek konte Ivo o nama misli, dok nas odozgo, skupa s Držićem, najedeno gleda! I one ogromne vapore, zbog kojih smo diventali sluge njihove, butige od ničega na svakom kantunu. A za feste mlade kolendare što kantaju “ovdje, ovdje nazdravlje Vam”, stonadure što se ni beškotin ne tratavaju nego samo išću solde... Zato nam je zaludu pet stotin Držićevih ljeta, zaludu nam je pisat po dubrovačku, kad Grada više nema. On stoji sam i prazan, s furestima što prohodu, a bez svoje čeljadi što ga nazbilj lijepim čine!

Marko Palčok, 7. r.

Osnovna škola Marina Držića, Dubrovnik

Voditeljica: Jele Sršen

Kad ljubav procvjeta

Kažu mi da ove nabacane riječi
nisu stihovi.

Ne vjerujem im.

Ja ću od njih sagraditi pjesmu
čvrstu kao kamen pod glavom beskućnika,
jaku kao ljubav zemlje i sunca
dok radaju život za novi život,
i ponosnu poput vjetra na vlatima trave
u predvečerje djetinjstva.

Poklonit ću je tebi
kad mi se učini
da se cijeli svijet na moje dlanove ruši,
kad mi se danima plače,
ništa ne uči,
kad me nešto neobjašnjivo u grudima guši.

Za uzvrat ne tražim ništa.
Ako među nama postoji ljubav,
vrijeme će ju rascvjetati.
A kad ljubav procvjeta,
svaka će riječ postati pjesma.
I ona neizgovorena.

Franciska Sikira, 8. r.

Osnovna škola Svete Ane u Osijeku, Osijek
Voditeljica: Ruža Zubac Ištuk

I plačem i rastem od sreće kaj si tu i kaj si moja

Gledim vu te – nemrem se načuditi.
Ko ti je dal nebo puno cvetja koje se ogleda v mutnom
zrcalu prelepe, brze Drave?
Od kud ti širine pokrite zlatom koje čuva najvećšega bokca i gospona?
Gdi si zešila tu prelepu domaču našlinganu rubaču?

Gizdava si kak mladenka pred oltarom, a dišiš kak zrela
jabuka v ormaru moje bake!

Gledim vu te i berem cvetje z neba, grlim tvoje ravnice,
trudne ruke perem v Dravi.
Pratim te pred oltar...

V daljini se čuju zvona, zvuki tamburice, cimbuje.

Oču zaplesati s teбом na vetru i deti v tvoje bujne lasi
krunu poljskoga cvetja.

Tak si lepa...

Stojim pred tobom i poklanjam ti se i plačem i rastem od
sreće kaj si tu i kaj si moja, Podravina!

Dajana Debeljak, 7. r.

Osnovna škola Kloštar Podravski, Kloštar Podravski

Voditeljica: Marija Šipek

Spačva

U spokojnom srcu, gustišu,
Na tragu stotina ljeta,
Cvrkuti tugu brišu,
Sa rajski lijepih soneta.

Godišnja doba se slave,
Nigdje baš varoške svite,
Pjevice raskoš svud prave,
Jelenje rogove kite.

Praska puščanog praha,
Nema tu između grana.
Nema u letu straha,
Na krilima zlatnih fazana.

Tu dom je roktaju glasnom,
Njušci što traži žira.
Pod zvijezdama, na snijegu jasnom,
Šuma se vraća s pira.

Orfejeve pjesme su mile,
I zvjerad ne zna hajke,
Tu krijesove pale vile,
Niz rječicu puštaju bajke.

Hrastovo ovo je mjesto,

I nema tu žalosnih vrba,
Al' jastrebi pitaju često,
Gdje skriva se kuna sa grba?

Sebastijan Čičić, 8. r.

Osnovna škola "Antun i Stjepan Radić", Gunja

Voditelj: Josip Krunić

6. kolonie mravenců

Mezi jabloní a ořechem bylo jedno veliké mraveniště. Žilo tam přes tři sta mravenců. Po celém mraveništi byli vykopané samé dírky. Byli to vchody do různých místnosti – do jídelny, spacích pokojů, lékárny, velikánské spižírny, místnosti pro miminka a do osm tříd pro žáky.

Žil tam jeden zvláštní mravenec Ferda. Právě ukončil školení a musel si vybrat nějaké povolání. Při zvolení povolání, každý mravenček dostává zvláštní zadeček. Ferda nevěděl, čím chce být. Jeho kamarádka Sylvie byla výbornou začkou a ráda sbírala světlo do křišť'álu. Kamarád Jiřík pořád něco zkoumal a rád pomáhal dospělým mravencům. Všichni jeho kamarádi uměli něco užitečného dělat.

Blížil se den, když všichni mladí mravenci dostávají zadečky, byl to Den malých zadků. Ferdovi kamarádi, Sylvie a Jiřík, zadeček dostali, jenom on ne. Byl zklamaný a smutný. Vydal se k svému bývalému učiteli pro radu. Učitel mu řekl, že ten zadeček dostane, až si to opravdu bude přát a bude vědět, čím chce být. Ferda takovou odpověď nečekal.

Po několika dnech nesla Sylvie tři křišť'ály plné a najednou ji přepadl ošklivý brouk. Ferda slyšel volání o pomoc a hned poznal Sylviin hlas. Přiběhl, vzal Sylviiny křišť'ály, protřásl je a ony začali nádherně a silně svítit. Brouk se polekal a ihned utekl. Sylvie poděkovala Ferdovi, že ji zachránil a on ji doprovodil do světelné místnosti.

Při návratu domů, potkal kamaráda Jiříka a všechno mu to vyvyprávěl. Jiřík se na něj udiveně díval, jako na ducha a ukázal prstem na jeho nový zadeček.

Ferdovi skutečně narostl nový krásný zadeček. Byl přešť'astný. Každému se musel hned pochlubit, že se stal záchrancem, a že dostal nový zadeček.

6. kolonija mrava

(Převod)

Između stabla jabuke i oraha nalazio se veliki mravinjak. Živjelo je tamo preko tri stotine mrava. Diljem cijelog mravinjaka nalazilo se bezbroj malih rupa. Bili su to ulazi u razne prostorije – u blagovaonicu, spavaće sobe, ljekarne, sobe za bebe mrave te osam učionica za učenike.

Živio tamo i jedan poseban mrav Ferdo. Upravo je završilo njegovo osnovno školovanje pa je morao odabrati neko zanimanje. Pri odabiru zanimanja svakom mravu naraste poseban zadak. No Ferdo nije znao što bi želio biti. Njegova prijateljica Silvija bila je odlična učenica i voljela je skupljati svjetlo u posebne kristalne posudice. Prijatelj Jurica je stalno nešto proučavao i rado je pomagao odraslim mravima. Svi njegovi prijatelji su znali raditi nešto korisno. Bližio se i taj dan, dan kada mladi mravi dobivaju zadke, Dan mladih zadaka. Ferdini prijatelji, Silvija i Jurica su svoje zadake dobili, samo on nije. Bio je razočaran i tužan. Krenuo je stoga svom bivšem učitelju po savjet. Učitelj mu je rekao da će dobiti zadak onda kada to uistinu bude želio i kada odluči što želi postati u životu. Ferdo nije očekivao takav odgovor. Nakon nekoliko dana, kada se vraćala kući noseći svoje kristaliće, Silviju napadne grozan kukac. Ferdo začuje zapomaganje i prepozna njezin glas. Odmah je dotrčao, protresao njezine kristale i oni su počeli svijetliti u mraku. Kukac se uplaši i pobjegne glavom bez obzira. Silvija je bila zahvalna Ferdi što ju je spasio, a on ju doprati do njezine kuće.

Vraćajući se kući Ferdo je sreo Juricu i sve mu odmah ispričao. Jurica ga je gledao raskolačenih očiju, kao da je vidio duha i prstom pokazao na njegov novi zadak. Ferdi je uistinu narastao krasan novi zadak. Bio je presretan. Svima se hvalio kako je postao spasitelj i kako je dobio novi zadak.

Tomislav Gelešić, 5. r.

Češka osnovna škola Jana Amosa Komenskog, Daruvar

Voditeljica: Jitka Jonota Doležal

Ěvo ga  pet

 vr i,  und , zuji.
Um ko je, n  ga  t.
S mo v tar na moj n obr zu.
I s nce se sakr lo,
i zv zde,
i m sec se bili
a m ni r k  let .
P še.
Izmeju dv  st re  kr pe
u bok n zemj  izr slo zel nje.
Tr v .
Iz tr v  u moj   ci, iz o ju
u misli, iz misli   ruku, iz r k 
na k rtu.
Ěvo ga  pet!
 vr i,  und , zuji!
 vr j k.

Marija Matuli , 8. r.

Osnovna  kola Vladimira Nazora, Postira
Voditelj: Stipan  andr 

More

Mislim na tebe. Svaki dan.
Na tvoj miris, tvoj okus.
Nedostaješ mi. Svaki dan.
Tvoji  umovi kraj uha, tvoj slani poljubac.
Gledam tvoju razglednicu. Plave je boje kao moje o i.
Sje am se kako smo plivali. Svaki dan.
Kako smo se smijali, kako smo ronili.
Voljeli smo se. Svaki dan.
Veselo, razigrano, na valovima.

Ljetnja je to ljubav bila. Svaki dan.
Kao pučina mi se činila, bez kraja.
A sada tugujem. Svaki dan.
Jer sam te ostavila vjetru i brodu.
Jer sada u Zagrebu pada kiša. Svaki dan.
A ja zamišljam kako je tebi.
Vjetar te šiba, valovi te pjene.
I čekam, čekam novo ljeto. Svaki dan.
Doći ću ti s prvim suncem.
Voljet ćemo se opet. Svaki dan.
Naši su sojećaji nepostojeći za ovaj svijet.
Kao u bajci...

Hana Ražanković, 8. r.

Osnovna škola Frana Galovića, Zagreb-Sloboština

Voditeljica: Vlasta Žižak Tocauer

Priča bez naslova

Ovo je priča o jednoj priči koja nije željela svoj naslov. Bila je ljuta i na dječaka koji ju je napisao jer je pisao o ljubavi, a ona nikako nije željela biti nekakva romantičarka. Ona je htjela biti posebna priča koja će govoriti o svijetu fantastike, o moru i oceanima, o tajnama svemira, o vilama i čarobnjacima, a ne o tome kako je neki princ poljubio razmaženu princezu.

Budući da joj se naslov nije sviđao, ona je bila ljuta, a naslov jako tužan. Vrijedala ga je i izazivala kad god je mogla i željela ga je izbrisati s lica zemlje. Milijun puta je pokušala po njemu proliti vodu ili ga otjerati, ali naslov nije htio otići.

Priča je stalno dosađivala dječaku i naređivala mu da izbriše naslov, no dječak je nije slušao. On je bio jako zaljubljen. Budući da je bio u takvom stanju, jednoga je dana prolio korektor po priči i cijelu je izbrisao.

Ostao je samo naslov koji je govorio o ljubavi.

Ivona Babić, 5. r.

Osnovna škola "Ivana Brlić Mažuranić", Rokovci Andrijaševci

Voditeljica: Tomislava Albertović

Šećem ulicom zamjenica

U mom gradu ima jedna neobična ulica. Ulica zamjenica za se zove. Vodi me radoznalost. Što li ću tamo sresti?

U njoj vlada čudan red. Ili nered? Ne znam, zbrka je u mojoj glavi. No, da kažem zašto.

Prošetala sam Ulicom zamjenica. U svakoj kući stanuje jedna neobična obitelj. Obitelj u kojoj žive zamjenice. U prvoj su kući osobne zamjenice. One su nekako tajanstvene. Malo vidiš njega, malo nju. Misliš da znaš tko si ti, a onda ispadneš ja. Kad se neko nekome obrati: "Hej, vi?" svi se okrenu: i ona, i on, i vi, i mi... Zapravo, nisam nikad sigurna tko živi u toj kući, iako je puna upečatljivih likova.

Krećem dalje do kuće posvojnih zamjenica. U toj kući nema vlasnika. Svi viču da je sve njihovo. Moje je! Nije, nego njegovo! Njezino! Da nije tvoje?! Zamišljam život u toj kući. Bilo bi nesnosno. Zato je do te kuće jedna mirna kuća, kuća povratnih zamjenica.

U njoj vlada savršen red jer se svatko bavi samo sobom. Uh, kako dosadno! Baš kao i u povratno-posvojnoj kući. Svatko ima svoj balkon, svoje stubište, svoje predsoblje, svoje dobre i loše dane... Ne bih mogla podnijeti takvu izolaciju. Zato je u zgradi pokaznih zamjenica jako veselo. Tamo se čavrlja "Ovaj je ovakav, taj je takav..." To je najveselija zgrada u ulici!

A druge? Druge zgrade neću ni spominjati jer Ulica zamjenica skriva tolike zagonetke, pitanja i neodređenosti da bi vam to bilo previše. Uostalom, prošećite tom ulicom pa ćete vidjeti.

Barbara Iveković, 6. r.

Osnovna škola Lijepa naša, Tuhelj

Voditeljica: Brigita Radanović

Već idete? A tek ste nam dosadili...

Gosti, ah gosti... Često dolaze, a čini se da nikada ne odlaze. Kao, npr., kad nam dođu kumovi. E... takve niti tornado ne bi izbacio! Ali, oni su "jako dragi" ljudi i puno su nam pomogli. I tako, kad god dolaze u naš dom, sve mora biti tipi-top.

Stol je pripremljen, a ja preklinjem roditelje da ostanem u sobi. No, pristojnost nalaže da i moja malenkost bude prisutna. A dosadnijih ljudi nema, vjerujte! I... zvonio je zazvonilo. Svi se onako, sa smiješkom, pozdravljaju, a meni pada mrak na oči kad mi navlače obraze i govore kako sam lijepo narasla... A kada im ponestane tema, pričaju samo o sebi. Kći im ide u gimnaziju i sve razrede, zamislite samo, prolazi odličnim uspjehom, pa slijede priče o njihovom autu, pa o vikend-kući, pa o... Ispod oka promatram svoje roditelje. Vidim da su i njima dosadili, iako mi to nikada ne bi priznali.

Odlutala sam malo u svoje misli, ali u gorku stvarnost vrate me mamine riječi u kojima razaznajem priče o sebi. Zapravo, često me samo kritiziraju, no pred njima su im puna usta hvale. Kako sam dobra, pristojna, kako prekrasno sviram klavir... Tog pretvaranja mi je već dosta pa se pokušavam neprimjetno povući u svoju sobu. Uzimam mobitel i zovem se na kućni broj, trčim do telefona ne bih li se javila, ali tata je već tamo i podiže nesretnu slušalicu. Čita broj i vraća poziv. A ja se samo glupasto smješkam dok moji roditelji "umiru" od srama. Pretpostavljam da je ta fora već potrošena.

S vremena na vrijeme sve je tiše. Rečenice vise u zraku. Malo se nakašljem i oni se trgnu. Tu počinje prijelaz iz usporenog u ubrzani film. Kumovi odlaze. Zar već? Ah, Božji blagoslov!

Nakon njihova odlaska shvatim da više nemam volje ni za što. Tako sam iscrpljena. Poželim da mi dugo više nitko ne ulazi u kuću.

Dora Moćan, 8. r.

Osnovna škola Malešnica, Zagreb-Susedgrad

Voditeljica: Sanja Bosak

Divovska posla

Koji je danas dan? Ah, da, nedjelja. Danas, kao i svake nedjelje, održava se vijeće divova. Desetero slavni i nepobjedivi divova: Jurica, Perica, Marica, Štefica, Ivica, Tonica, Fanica, Janica, Dušica i Šime, no tu je i poglavar, drevni Veli Jože, um svih divova. Vijeće se sastaje točno u ponoć na Motovunskom zidu kako bi donijelo važne odluke.

Iako članovi vijeća i nisu visoki poput Veloga Jože, izrazito su značajni jer je divova sve manje i manje. Zasigurno ne znate tajnu o divovima?! Odam li tajnu, hoće li divova biti više ili manje, ovisi i o vama! Naime, svaki put kada neko dijete kaže da ne vjeruje u divove – jedan div umre, a u suprotnome jedan se rodi. Kako li bi samo bio pust život bez svijeta divova!

Usred tihe noći, dok je cijeli kraj snivao u svojim slobodnim snovima, a srebrna mjesечеva koprena svečano resila motovunske bedeme, pritom davajući poseban značaj cijelome događaju, članovi vijeća polako su se okupili i sa sobom donosili mirise zgaženih trava, mirise davno zaboravljenog bilja.

Svatko je sjeo na svoje uobičajeno mjesto na Motovunskom zidu, ne pomišljajući na mekane jastučice, a kamo li na čašu vode. Evo, kako je tekao razgovor. Jože, poglavar svih divova, toplim je riječima pozdravio svoje članove, a zatim je svojim pogledom i plavim očima, dubokim poput oceana, dao svima do znanja da će se večeras dogoditi nešto što nitko nije mogao ni zamisliti.

“Više ne mogu biti poglavar. Prestar sam i zauz imam previše mjesta, stoga večeras moramo izabrati novoga poglavara” reče Veli Jože.

Svi su ostali zbunjeni, nijemi i zatečeni odlukom svoga poglavara kojeg su smatrali vječnim. “Oduvijek ste bili tolerantni, poštivali ste i uvažavali moja mišljenja pa se, duboko, nadam da će to biti i večeras, stoga birajmo novoga poglavara!”

Svakom su članu, unatoč zbunjenosti, na trenutak zasvijetlile oči odavajući tako nadu da će, možda, baš on biti budući poglavar ovog značajnog vijeća. No, Jože je već izašao s gotovim prijedlogom: “Šime je

oduvijek bio najvjerniji, najsnažniji, a što je od posebne važnosti njegovo ime ne završava na -ica.”

Vijeće se pomalo dvoumilo, no nakon kratkog pregovaranja jednoglasno je odlučilo: “Može!”

Šime je bio presretan, a s njim i ostali članovi vijeća koji su ga stali grliti i čestitati mu. No, Jože je još zamolio svoje vijećnike da mu ispune posljednje tri želje. Prva je bila da smisle ime vijeća, druga da donesu pisačicu kako bi Šime potpisao pergamentu da će odgovorno i savjesno obavljati svoju poglavarску dužnost. Treća želja bila je najteža – pobrinuti se da divovska loza ne izumre.

Druga je želja odmah ispunjena, prva mora pričekati nekoliko dana, a za treću želju potrebno je nekoliko godina. Sada su točno 2 sata i 36 minuta. Ovaj se sastanak odužio, obično traje sat i pol, no ne rastajemo se svaki dan s divom koji je osvojio svijet i pridobio naša srca. Laku noć! Vrijeme je za počinak.

Svanuo je novi dan.

“Dragi divovi, na noge, livade su pune zelene trave!” povikao je poglavar Šime. Od nedavno su divovi postali vegetarijanci. Žao im je svih onih životinja, a žao im je i trave, no nešto su ipak morali izabrati pa tako izabraše biljke.

Jože je jučer svojim prijateljima poslao poruku da ga čekaju na livadi. Tako će se moći družiti na zajedničkom doručku i čavrljati o koječemu. Divovi su nestrpljivi jer je Jože već morao doći, nije njegov običaj da kasni.

Poglavar je krenuo prema Jožinoj kući, no na putu, nedaleko od okupljenih divova, ugledao je Jožu kako nepomično leži držeći čvrsto pergamentu u svojim rukama. Pomahnitalo je povikao, ne želeći priznati istinu: “Hajde, diži se! Znaš li da kasniš?” No, kako Joža nije odavao nikakve znakove života, Šime je kriknuo:

“Neeeeeeeeeeeeeeeeee!”

Divovi su začas okružili prijatelje.

Cijeli je svijet zastao kako bi odao počast svom velikanu. Suze nisu smjeli liti, bilo je to pravilo, jer bi se mogle izazvati velike poplave.

Muk i bol ispunili su cijeli prostor. Svi su divovi buljili u prazninu, samo je Janica, najmlaža vijećnica, ugledala pergamenu i radozno stala čitati!

Dragi divovi, bili ste odlični prijatelji mome Joži, nemojte zamjeriti no toliko je vjekova prošlo od kada smo se zadnji put vidjeli pa sam ga odlučila uzeti k sebi, u visine. Imate sposobnog poglavara, a mi vam još predlažemo da se vijeće nazove Divovska posla. Pozdravljam vas u nadi da će vam ovo pismo olakšati tugu te da ćete jednom zauvijek shvatiti, svi vi na Zemlji, da sve na svijetu ima svoje razloge! Pozdravljam vas.

Mama Roža

Eto, tako je vijeće dobilo i svoje ime, a divovska loza još traje, osobito dok god pričamo našim najmladima priče o neponovljivom Velome Joži i njegovim prijateljima. Sve što čuvamo u srcu živi zauvijek.

Ivana Dajčić, 6. r.

Osnovna škola Vladimira Nazora, PŠ Sveti Petar u šumi, Pazin

Voditeljica: Sanja Bačac-Ivančić

Kapja

Ljudsko biće na svit
kad zine,
ona izviri.
Majka sinu u svit bili
kad piše,
ona izmili.
Prva ljubav kad nidra
nam uzdrma,
ona zaiskri.
Trudne ruke
dok mriže krpaju,
ona klizi.
Maslinu težak kad

od drače čisti,
ona se cidi.
Trsje dok poliva ili riže,
s naboranog čela
nosu sve je bliže.
U radosti veloj il' preteškoj
tuzi, iz dubine srca
ona stiže.
Izviri, izmili, zaiskri,
klizi, cidi se, stiže...
kapja, kapja...

Marijana Peran, 8. r.

Osnovna škola Jurja Šižgorića, Šibenik

Voditeljica: Marija Labor

Slučaj skrivenog portreta

Jednog prohladnog jesenskog jutra 1889. godine, baš kad sam započeo s doručkom, moj višegodišnji prijatelj i suradnik Sherlock Holmes uletio je u sobu te mi bez riječi gotovo u tanjur bacio žutu omotnicu s telegramom. Budući da sam poznavao svojeg sustanara dovoljno dobro da me ovakvo ponašanje nije moglo uznemiriti, s malom dozom žaljenja odložio sam vilicu i nož te otvorio omotnicu i počeo čitati.

SHERLOCK ZADATAK ZA TEBE STOP MNOGE ISTAKNUTE OSOBE
HITNO ŽELE RJEŠENJE STOP DORIAN GRAY STOP ISTRAŽITI GORNJI
KAT KUĆE STOP MYCROFT KRAJ

“Dorian Gray?” upitao sam.

“Pomalo mračan, no rekao bih... neodređeno mutan gospodin.”

“Neodređeno? Što bi to trebalo značiti?”

“Njegovo ime iskrzne svako malo u vezi s najrazličitijim događajima, od blještavih vrtnih zabava do smrti u opijumom zadimljenoj rupi na dokovima. Nisam imao priliku osobno ga upoznati, no po onome što

sam čuo o njemu, nisam siguran da bih to ikad poželio, iako, kažu mi da gospodin Gray izgleda nevjerovatno dobro za svojih četrdeset i sedam godina. Siguran sam da ga imam tamo negdje u indeksu... ah, da. Evo ga.” I Holmes naglas pročita kratku biografiju:

Gray, Dorian (1843-) – stručnjak za modu, sakupljač umjetnina, gospodin upitnog morala.

“Ali što Mycroft može imati s tim?”

Mycroft Holmes, stariji i inteligentniji, no nažalost i vrlo lijeni brat Sherlocka Holmesa, zauzimao je neizmjerljivo važno mjesto u službi Njezina Visočanstva – položaj toliko neophodan koliko i tajan. Mycroft je bio do krajnjih granica povučen i usamljen čovjek te me čudila njegova upletenost u ovakvo nešto.

“Vjerojatno je gospodin Gray upleo sina kakvog miljenika Njezina Veličanstva u nevolje, pa Njezino Veličanstvo sad upliće Mycrofta. U svakom slučaju Watsone, hoćete li mi pomoći?”

“Znate da uvijek možete računati na mene,” odgovorio sam uz zadovoljan smiješak i nastavio doručkovati dok mi je Holmes iznio svoj plan koji je bio vrlo jednostavan. Meni je pripala uloga Petera F. Stellingera, nadobudnog i bogatog mladog poduzetnika i naivne žrtve mode. Holmes mi je, preko neke od svojih bezbrojnih veza koje su prožimale čitav London, uspio dogovoriti sastanak s gospodinom Grayem. Na meni je bilo da mu većinu večeri odvlačim pažnju, dok Holmes, koristeći svoje misteriozno stečene provalničke vještine, ne uspije pretražiti prostor o kojem je bila riječ u telegramu. Osjećao sam se prilično nelagodno obučen u odijelo sašiveno u skladu s posljednjim krikom mode, s kričavom grdosijom od kravate i jarkim cvijetom u zapučku, poput kakvog dendija, što je veoma zabavljalo Holmesa i gospođu Hudson. Naša gazdarica neprestano mi je namještala ovratnik i kravatu i poravnavala mi sako, uz pomalo šaljive komentare o mojem “vrlo privlačnom izgledu”, nadodajući kako bih češće trebao nositi takav kroj jer dobro pristaje mojim ramenima. U jednom sam se trenutku pomalo zarumenio. Holmes mi je ukratko pokušao objasniti neke ideje o idealnom položaju zavjesa i prozora u sobi u odnosu na kamin te o utjecaju boje zidova na izbor okvira za slike.

Već u sedam sati navečer sjedio sam u raskošno uređenom salonu gospodina Doriana Graya, ispijajući čaj gorkog i egzotičnog okusa te naizgled fascinirano upijao svaki detalj razgovora čijeg se ni najopćenitijeg sadržaja naknadno nisam bio u stanju sjetiti. Mladi gospodin Gray, ne, ne mlad – ta bio je gotovo dvadeset godina stariji od mene! – bio je zaista nevjerovatno biće. Čak i kad bi se čovjek navikao na činjenicu da jedan četrdesetsedmogodišnjak izgleda kao da nije ni dana stariji od dvadeset godina, na njemu je bilo nešto istovremeno magnetski privlačno i duboko odbojno.

Oko devet sati, u pravi čas, jer zaista više nisam bio sposoban da se još dulje vrijeme održim prividno zainteresiranim za razgovor, s gornjeg kata začuo se tresak. Dorian Gray skočio je na noge i, naizgled potpuno zaboravivši na moju prisutnost, odjurio uz stepenice. Izvukavši svoj stari revolver, potrčao sam za njim.

Zaustavili smo se pred vratima koja je Gray žurno otključao ključem koji je držao na lančiću oko vrata. Na ulazu u prostoriju oteo mu se krik užasa. Preko njegova ramena uspio sam vidjeti Holmesa, probljedjelog i zapanjenog, s jednim krilom teškog paravana u ruci. Drugo je krilo ležalo na podu te je ono vjerovatno bilo izazvalo onakav tresak. Holmesova zapanjenost činila mi se neobjašnjivom, sve dok i moje oči nisu pale na sliku u koju je buljio.

Mislim da nikada neću zaboraviti taj prizor: bilo je nevjerovatno da bi netko dobrovoljno držao u kući nešto toliko odvratno. Što je bilo još strašnije, u pogledu sa slike, negdje ispod površine, jasno se vidjela sličnost s Dorianom Grayem, no to grozno, oronulo, zlo lice koje je netremice pogledom paralo nesretnog promatrača bilo je neprepoznatljivo u usporedbi s lijepim, pravilnim crtama Grayeva dječaćki šarmantnog lica.

I moje i Holmesovo zaprepaštenje naprasno je prekinuo još jedan krik te nagli pokret Doriana Graya. Odnekud je bio izvukao nož te nasrnuo na Holmesa. U trenu sam uperio svoj revolver u prostoriju i neodređeno zapucao. Ni danas nisam siguran jesam li htio pogoditi Graya ili ne, jesam li ga htio ozlijediti ili pak samo prestrašiti dovoljno da ustukne, no kakva god bila moja namjera, dogodilo se nešto na što nisam računao.

Moj je hitac pogodio onu groznu sliku ravno u prsa, no čim je metak proparao platno, Dorian Gray se uz vrisak srušio na pod hvatajući se rukama za srce. Košulja mu je za nekoliko trenutaka bila natopljena krvlju te sam, iako sam sekundu nakon hica bio na koljenima pokraj njega pokušavajući mu pomoći, znao da mu nema spasa. Odjednom se njegovo iskrivljeno lice s groznim izrazom boli počelo sušiti, a koža mu je postala hrapava i siva – izgledalo je kao da je ubrzano izjedaju nevidljivi crvi. Otrgnuo sam oči s tog strašnog prizora tek kad sam čuo Holmesov povik i prateći njegov pogled ugledao sliku koja je sada bila savršeno uobičajen portret, a prikazivala je mlad i privlačan lik Doriana Graya.

Ne sjećam se kako smo Holmes i ja izašli odande i vratili se u Baker Street. Te večeri, nakon uobičajene čašice konjaka i lule ispred kamina u dnevnoj sobi našeg stančića na adresi 221B, Holmes je prekinuo neuobičajeno sumornu tišinu da mi zaželi laku noć. Nije ustao iz svog omiljenog naslonjača, što sam shvatio kao poruku da želi da se ja povučem u svoju sobu kako bi on mogao biti sam i u miru razmišljati. No, koji trenutak nakon što sam se zavukao pod pokrivače u zagrijani krevet, u sebi zahvaljujući brižnoj gospođi Hudson, upao je u moju sobu bez kucanja te počeo užurbano pričati nekamo u smjeru svojih papuča.

“Postoje izvjesne kemikalije koje...”

“Holmese,” prekinuh ga umorno, “i sami znate da znanosti nije poznato ništa što bi moglo izazvati ono što smo vidjeli u Grayevoj sobi.”

Moj je prijatelj zastao, ne doimajući se iznenađenim, već prije pomalo razočaranim mojom upadicom, kao da je prvenstveno pokušao uvjeriti sebe, a ne mene, i usidriti strašne noćasnje događaje u svakodnevnu i opipljivu stvarnost. Bilo je jasno da Sherlock Holmes nikako nije mogao pomiriti prizor iz kuće Doriana Graya sa svojim nadasve urednim i znanstvenim načinom razmišljanja.

“Ostavit ću vas Vašem zasluženom odmoru, Watsone,” promrmljao je u znak pozdrava, užurbano se okrenuo, izašao i zatvorio vrata za sobom, ostavljajući me samog u mraku i društvu vlastitih misli.

Anja Babić, 3. r.

XV. gimnazija, Zagreb

Voditeljica: Jasna Ciglenečki

Poetika

U poetiku stanem s nešto manje srdžbe.
Slobodno mogu biti iskra,
ili barem onaj njezin dio
što smireno se obzorju slijeva.

Život je najljepši dok puše vjetar.
Njegova razdijeljenost
pijano leluja ulicom,
rukom ga dograbit' možeš.
Blizak je kao pismo
što sveudilj gori.

Još uvijek
u prstima nosim
radost opekotine
i hihot iskre.

Kako je samo lijepo
imati prste...
Ako je život najljepši na vjetru,
onda sam ja slijepi ljubavnik života.

Željko Filajdić, 2. r.

Klasična gimnazija i kolegij fra Marijana Lasnovića, Slavonski Brod
Voditeljica: Antonija Bitunjac

Kilimandžaro

Priznajem poraz silama prirode i odlučujem ustati. Ljudsko tijelo krhka je mašina, treba je stalno puniti i prazniti, jutrom ne nužno tim redom. Dok sam tako stajao pred školjkom, brojao pločice i čekao da nabreklina u mojim gaćama splasne, ugledah Kilimandžara kako se duri u kutu. Duri se zato što ga nikad ne vodim van sa sobom.

– Ali kako ne shvaćaš da ne možeš sa mnom? Da im te pokažem, mene bi zatvorili, a tebe bi ubili kemikalijama. Oni vani vjeruju u zdrav razum, a ne možeš protiv toga riječima. To bi bilo kao da se boriš kopljem protiv puške, samo što oni nemaju puške nego tenkove i minobacače. Uostalom, ne bi ti se ni svidjelo: prljavo je, hladno, bučno, sve u svemu neugodno. Osjećaš se nesigurno i krhko u gomili, a svi te vide i ne možeš se nigdje skriti pa se kao praviš da si nedodirljiv. Bolje ti je ovdje na toplom i sigurnom. Da ja ne moram, ne bih nikad izlazio. – Kilimandžaru se moje objašnjenje nije svidjelo, pa samo prijezirno frkne i nestane.

Kad sam završio, refleksno spustim dasku i okrenem se, onda se sjetim da je više nema, ali dasku svejedno ostavim spuštenu.

Moja majka je bila snažna žena. Jedna od onih bez kojih bi svi hodali uokolo gladni, nepočešljani i prljavih ušiju. Bili smo sami. Držala me kao kap vode na dlanu, a meni je bilo toplo i ugodno pa se nikad nisam pitao što bi se dogodilo da s njenog dlana skliznem.

Dan kad smo ju ukapali, bio je vruć, pravi ljetni. Jedan od onih kad imaš osjećaj da si zatočen u vakuumu snježne kugle koju je netko stavio u pećnicu. Oko rupe u suhoj zemlji bijedna grupa. Ja, tri tetke, majčine sestre perverzno spojenih obrva i neobično mlad svećenik koji muca i užasno se znoji. Tetke plaču, ja šutim.

A onda se pojavio on. Provlačio se svećeniku kroz noge, penjao se tetkama uz suknje i skakao im od šešira do šešira. Skočio je i u rupu ali počeo glasno zavijati i brzo iskočio van jer mu je užareni poklopac sanduka spržio šape. Nisam mogao ukrotiti smiješak koji mi je zatitrao na rubu usne a tetke su me samo pogledale čudnom kombinacijom gadenja i sažaljenja.

Kad sam došao u kuhinju pristaviti kavu, Kilimandžaro je sjedio za stolom i nešto mrzovoljno mrmeljao. – Ne gledaj me tako! – upozorim ga s vrata, a on prekrži šape na prsima i demonstrativno okrene njušku od mene. Ja pijem crnu kavu s dva šećera, a on ju pije s puno mlijeka i četiri šećera. Ja čitam vijesti i znanost, a on stripove i zanimljivosti. Sjedimo za stolom. Ja grickam zagorjeli tost, a on mrlja rižine pahuljice i još me ne želi pogledati. – Ej... ne budi takav... – prelazim u ofenzivu. – Znaš da ne možeš sa mnom na posao, ali strpi se malo. Za vikend te vodim

u park. Tamo je jako lijepo, ima puno drveća i ljudi... i tobogan! Djeca bacaju frizbi, a psi ih pokušavaju uhvatiti. Čut ćeš i ptice. Znaš one leteće stvorove koji ponekad prolete kraj prozora? Ali ne ove naše sive, ima ih i šarenih koje lijepo pjevaju. Mogu nam i sendviče napraviti. Imat ćemo piknik! Ha? Što kažeš? Hajde, ne budi takav... – nije mi ništa odgovorio, ali izgleda da ga je to malo oraspoložilo jer je ipak progutao par žlica pahuljica.

Odlazim u spavaću sobu i oblačim se. Imam tanke ruke i kratke prste a oko zapešća jeftin Casio sat. Imam pileća prsa i bezličan trbušćić s malo dlaka ispod pupka. Možda nisam lijep, ali nisam ni bez nade. Ima jedna blagajnica u Konzumu. Radi jutarnju smjenu ponedjeljkom, srijedom i petkom, četvrtak, subotu i nedjelju radi poslijepodne, a utorak joj je slobodan. Uvijek kada kaže “Hvala na kupnji” kao da mi namigne. Prvo sam mislio da mi se učinilo pa sam išao opet i opet i svaki put je to napravila ili se nasmiješila ili znakovito zataknula kosu iza uha. Navlačim hlače, zakopčavam košulju kratkih rukava i stežem kravatu, a onda u zrcalu spazim velike oči kako me mrko gledaju. Bože kako je velik! Kad sam ga doveo kući nije bio ni do visine koljena, sad već doseže struk. Neću ga još dugo moći držati unutra.

Oblačim sivu sintetičku jaknu. – Ej, idem ja sad... – kažem dobronamjerno a on odvrti nešto kao “sretno”! Ipak, prilično sam siguran da bi neki nepristrani slušatelj čuo nešto drugo. Izlazim u hodnik zgrade i ostavljam svoje ludilo iza dvaput zaključanih vrata.

Jerko Mihaljević, 4. r.

Srednja škola Valpovo, Valpovo

Voditeljica: Mila Bugić

Ne vjeruj nikome, vjeruj mi

Subota je. Tvoji koraci odjekuju mračnom tišinom grada dok se nevoljko vučeš prema odredištu. Razmišljaš, i znaš da to nije dobro, no samo tako možeš ignorirati miris mokraće koji dolazi iz obližnje kanalizacije. Mrak? Nekoć ga nije bilo. Tada si gledao blještava svjetla, uzduž veličanstvenih

ulica, koje su te dovodile do... Niti sam nisi znao čega, a sada bi dao sve da to opet možeš reći. Tišina? Svaki zvuk bila je glazba. Škripa pijanih kočnica, razbijanje polupraznih – a ako je bila dobra večer, polupunih – boca.

Dakle, vučeš se kroz mračne i mrske ti ulice, jedva osvijetljene prastarim uličnim svjetiljkama. Njihovo crvenkasto svjetlo i sjene prolaznika stvaraju krvoločno crvene prizore od kojih ti se okreće želudac. Vidiš djevojčice čije godine jedva dostižu dvoznamenkaste brojeve, a količina šminke prelazi i najšlampaviji ukus. Hodaju ispod blještavih svjetala i slušaju glazbu okoline. Kroz glavu ti prolazi misao: "Gle, maškare."

Nekoliko trenutaka kasnije već se nalaziš u klubu. Mračnom, zadimljenom, smrdljivom mjestu ispunjenom preglasnom bukom i pretihim riječima. Ne znaš kako si se ovdje pojavio, niti kojim si putem došao, a zadnji prizor koji ti se vrti u glavi su nekakve maškare zbog kojih si započeo ritual kolutanja očima. Sada kada si se oporavio, zaokružuješ pogledom prostoriju i vrebaš poznata lica.

"Njega znam, i nju. S njima sam pričao prošli tjedan, zašto bih opet...", iz navike si tiho mrmljaš u bradu, svjestan da te nitko ne bi čuo niti kada bi govorio normalno.

Zaglušujuća buka širi se prostorijom do svačijih ušiju i bolnih bubnjića. Dim arsenala upaljenih cigareta prolazi zrakom i proždire prizor ostavljajući samo blijed odraz nečega u čemu si nekoć uživao. "Zar su se ti ljudi i prije tako ponašali, a ja ih nisam vidio? Mislim, stvarno vidio."

Ne, samo ne ona. Skrij se, skrij se... ponavljaš si dok gledaš bljedunjavu pojavu koja je nekoć živjela punim plućima, a sada samo tako puši.

Prije nego uspiješ opsovati i upotrijebiti nekoliko nepoželjnih glagola, prisiljen si pozdraviti je, a možda i razmijeniti nekoliko ispraznih riječi koje se neće previše maknuti od "Kako si, što ima?"

Bježiš od prodimljene sjene i sjedaš za stol u kutu, između Ega i Depresije. Kroz glavu ti prolazi misao da bi sada radije mirisao mokraću vani nego ovaj dim unutra. Ipak, sretan si što si barem našao trenutak mira, koji će ionako prekinuti tvoje preglasne misli. No navikao si se, jer ti trenuci ne bi bili toliko dragocjeni da nisu neprežaljeno kratki.

Ego? Lik kojega zapravo ne poznaješ. Ima izduženo lice i vatreni pogled. Samo čekaš kada će te spaliti njime. Da može, siguran si da bi to već učinio. "Zašto bi?", pitaš se, iako znaš odgovor. Njegovo držanje davno ti je otkrilo kako ga živciraš, a ti jednostavno uživaš u svakom trenu prebiranja po njegovim mislima i gušenju zabave. "Zašto?", opet se pitaš i opet znaš odgovor. Svi znaju Ega. On je mladić čije ime odzvanja unutar svakog od nas. Vješti lažljivac, sigurni devijant, nepriznati umjetnik i svepriznati kartaš. Glavni aduti su mu šarm, slatke riječi, savršene crte lica sakrivene ispod duge kose, te kutija vrlo skupih cigareta koje drži u lijevom džepu tamnozelene jakne.

Znaš ga, vidiš ga svake subote i čekaš njegov pobjednički korak... Tako bi ga barem on opisao, dok bi ti ipak izabrao suprotni pridjev. Evo ga, vadi cigaretu i pali vrh, stvarajući eksploziju emocija i duhana umotanih u tanki industrijski papir, bijel poput njegovih zuba. Duboki udah pun prikrivene boli i izdah smrdljivog, otrovnog dima ispunjenog tihim riječima koje žude za odmornim uhom. No tvoje uho već je zauzeto bukom i vlastitim egom. Otprilike odmah nakon tvog ravnodušnog zijevanja kojim mu odgovoriš na tihi poziv upomoć, Ego se gotovo neprimjetno namršti, a ti se samo nasmiješ. "Pobjedniče, pobjeda je moja. A tebi neka društvo prave skupe cigarete, pretjerane laži i alkoholni zadah."

Depresija? Dražesna djevojka. Dražesno depresivna. I glavni krivac za Egovu antipatiju prema tebi. Ona pak gleda tebe i sve što želi je ispričati ti cijelu priču, iako već jest. Život poput sapunice, odnosno jedne tipične subotnje večeri. Puno dima, još više manipulacija, a šlag u kavi dijabetičara – svađe destruktivne poput manje atomske bombe. Poput Depresije. Njena crna sjena promatra te. Osjećaj da ne gleda tebe, već u tebe jača iz trena u tren, proporcionalno udahnutoj količini alkoholnih para koje kruže prostorijom.

Načas se prisjećaš da je samo ljudsko biće, a ne neko božanstvo koje je poslano da te vodi kroz život. Njena raščupana kosa, lice prepuno nepostojećih ožiljaka, usne koje zaustavljaju već izrečene riječi... Da, to je ona.

Udah, uzdah, izdah. Udah, uzdah, izdah... Promatraš je i nastojiš čitati misli. Dalje od jedva našminkane fasade ne prolaziš, a nisi niti

siguran da želiš. Naposljetku, ona je sve već rekla, zar ne? Stavila je karte na stol, licem prema gore. A vlastito lice spustila je na stol i prekrila oči dlanovima. Plače? Ne znaš i ona ti neće dopustiti da saznaš. Ipak, niz dlanove joj se cijede metaforičke suze prozirne poput okolnih faca. Poput Ega.

Dosta ti je, okrećeš glavu.

Buka. Glasna poput navijačke vike na stadionima ili pak tvojih glasova koje čuješ negdje u podsvijesti i koji ti govore: "Ne vjeruj im, ne vjeruj im...". Glazba nastala u garažama ispunjenim orudem za silovanje ljudskog sluha sprečava te u razmišljanju, no ne daš se... Polupijana tijela i odsutni mozgovi kreću se na podiju hvatajući nestalan ritam i nepodnošljivu glazbu, no ne žale se. Njima ova dreka nije nepoželjna poput roja komaraca, svjestan si da nitko s tobom ne dijeli to razmišljanje.

U jednoj ruci pivo, u drugoj cigareta, a fotoobjektiv nekoliko metara dalje, u rukama iskusnog fotografa. Za nekoliko dana izaći će tradicionalni članak, s tradicionalno pijanom temom u stalnoj rubrici precijenjenih novina. Glavne face dobit će prst gore za zabavu i punjenje redaka pričom o tome kako su gurali prst u usta prošle subote. Oni kojih pak nije bilo, dobit će prst dolje i nogom u stražnjicu.

Udah, uzdah, izdah... Pokušavaš ostati priseban. Odustaješ. Pokupit ćeš pokoj u bocu na šanku, a kao glavnog i jedinog krivca navest ćeš pritisak društva. Da, on je kriv, ne ti, zaboga!

Vraćaš se. Sva osjetila rade ti poput divlje životinje u bijegu od neke zvijeri. I osjećaš se tako, sve oko tebe i jesu zvijeri. A ti samo bježiš. Sluh, njuh, vid, dodir... Čuješ ih kako se smiju, sami sebi. Osjetiš alkohol koji im izlazi kroz sve rupe na tijelu, no ne posustaju. Vidiš ih, iako ne želiš... Nastojiš ne dotaći nijednu od njihovih malenkosti, možda te povuku k sebi.

Tračevi, suze, propala prijateljstva koja će se nanovo obnoviti na nedjeljnoj kavi... Prije nego sjedneš natrag na svoje mjesto, susrećeš maškare. Sjede malo dalje i prstima prebire duge kose. Sarkastično zaključuješ da se jako zabavljaju. Nije važno što zijevaju, bitno je biti viden, zar ne?

Kad malo razmisliš, shvaćaš da si i ti tu jer je važno biti viđen.

“Ne vjeruj im, ne vjeruj im...”, opet čuješ u glavi. Ne vjeruješ im. Nikome. Zašto i bi? Šansa je da ti se polovica nasmijala kada si se vraćao od šanka samo zato što te vide da prvi put te večeri odlaziš po piće, trećina se bacila na vrlo kreativan zadatak i o tebi izmislila bar nekoliko verzija onoga što si u subotu radio – a ti pak o tome ništa ne znaš...

Odlučio si, povlačiš se. Uzimaš stvari i hvataš zrak bježeći prema izlazu, spreman na to da neka zvijer doleti i zabije svoje pandže u tvoj vrat. U daljini čuješ Depresijin glas kako ti govori: “Ne vjeruj nikome, vjeruj mi...”. Slabašan glasić i jake riječi. Očigledan paradoks, no tebi ima savršen smisao.

Sada shvaćaš. Te si riječi već čuo. One večeri kada je blještavilo prešlo u mrak, a glazba u tišinu i kada si prvi put primijetio marš maškara. Depresija ti je rekla tu javnu tajnu.

A ti? Ti si odlučio poslušati je. Sada sam sebi ponavljaš:

“Ne vjerujem nikome.”

Josip Potnar, 3. r.

Gimnazija Bjelovar, Bjelovar

Voditeljica: Kristina Kraljić

Jutro nakon

Zoveš me u tri ujutro i hysteriziraš.

Prvo vičeš, pa onda cviliš, pa opet vičeš.

Na kraju ti pukne glas pa šapčeš...

Skidam pidžamu i oblačim prvo što nađem u ormaru, uzimam ključeve i izlazim.

Cijeli dan je bilo vruće, a sada mi je odjednom užasno hladno.

Nema tramvaja pa sam prisiljena otvoriti kutiju cigareta za koju sam rekla da ću je otvoriti sutra. Previše pušim.

Čekam 32-jku točno 24 minute i vozim se do Trga.

Dalje idem pješke.

Već je četiri ujutro kad ulazim u policijsku stanicu.

Govorim tvoje ime, objašnjavam tko sam i molim da te puste doma.

“Žao nam je gospodična, tek ujutro.”

Zabacujem glavu unazad, smješkam se dok objašnjavam kako bih ja zbilja jako voljela da te puste sada, ubacujem malo dalmatinskog naglaska, gestikuliram dok pričam.

Dajem zadnji atom snage da ih šarmiram.

Slatka sam i bljutava baš onako kako znam biti.

“Ma, ajde Petre, napiši sada prijavu i pusti ga, vidiš da je gospodična odgovorna osoba”

Zahvalno se smješkam i vodim glupe isprazne razgovore i sto puta kažem hvala.

Nude mi kavu, nude mi jesti, hoću li da upale televiziju?

Odmahujem glavom.

“Samo ga hoću odvesti doma.”

Zabrinuto me gledaju i počinju mi objašnjavati kako te nisu uhvatili sa puno, ovaj put, ali da znaju tko si i što si i da će sljedeći put biti puno gore posljedice nego sada.

Kimam glavom i lažem:

“Pobrinut ću se da ne bude sljedećeg puta.”

Sućutno me gledaju i nutkaju domaćicama.

“Dobra si ti cura. Jesi li sigurna da je on baš pravi za tebe?”

Kimam glavom i ne lažem;

“Jesam.”

Prijava je ispunjena i dovode te.

Izgledaš umorno i prestrašeno.

I lijepo.

Uvijek izgledaš lijepo.

To me oduvijek fasciniralo.

Objašnjavaju ti daljnji postupak, hladni su i grubi.

Ne nude te domaćicama.

Ti gledaš cijelo vrijeme prema meni i šapćeš:

“Daj mi da odmorim oči na tebi.”

Pa ti dam.

Gledaj.

Nakon pola sata imaš ugovoren termin na sudu, deblji dosje i mene koja te drži za ruku i vodi van.

Puštam ti ruku čim smo izašli, koračam uz tebe i tresem se od hladnoće.

“Isuse koja jebena večer.”

Staješ nasred glavnog kolodvora i ispuštaš urlik.

Svi nas gledaju.

Ali pretpostavljam da si to i htio.

Sjedam na klupu i slušam kako sereš.

Prvo pričaš o jebenoj državi, zatim o jebenom sustavu, pa o jebenoj policiji pa o jebenoj legalizaciji. Ljut si, bijesan, nabrijan, čuti će oni tebe.

Prije dvadeset minuta si bio manji od makova zrna.

Sad si zvijer.

Stavljam glavu u ruke i trljam sljepoočnice.

Iz straha da ne eksplodira ili da se ne rasplačem ili što već.

Ne znam ni sama.

Sjedaš do mene i ljubiš me.

Svugdje.

Po obrazima, čelu, usnama.

“Hvala ti što si došla. Ja sam ništa bez tebe. Ništa Ivana. Ja sam ništa.

Volim te”

I nastavljaš dalje tako.

Velika ljubav.

Jedina ljubav.

Potrebna ljubav.

Bla.

Bla.

Blablablablaba.

Ulazimo u tramvaj i ti mi ne daš da sjednem.

Grliš me.

I grliš.

I grliš.

A ja gledam vani kroz prozor.

Otključavam vrata haustora dok ti i dalje pričaš.

O meni, o nama, o jebenom ovom i jebenom onom.

Ulazimo u stan i prva stvar koju napraviš je da se baciš u stolicu ispred kompjutera i provjeravaš svoj *my space*.

Imaš po tisuću komentara na svaku svoju sliku od djevojčica i žena iz Zagreba, Hrvatske, svijeta ali svejedno imaš potrebu svakih pet minuta gledati i iščitavati iste gluposti bezbroj puta napisane.

Stavljaš muziku i bacaš se u krevet.

Zoveš me k sebi i grliš.

“Nemoj me nikad ostaviti Ivana. Nikad. Ti si sve.”

I zaspeš.

Samo tako.

Palim zadnju cigaretu iz kutije koju sam trebala otvoriti tek sutra, a dovršiti dan poslije i gledam prema stolu.

Hrpetina nalaza i sto i jedan pokušaj pisma.

“Ne znam kako da ti kažem... dogodilo se...”

Cijeli dan planiram i mislim kako da ti kažem što su meni rekli u bolnici danas.

A ti se nisi ni sjetio da sam išla u bolnicu.
Nisi ni primijetio da nisam rekla jednu jedinu riječ cijelu večer.
Valjda je logično da se nisi sjetio pitati jesam li dobro i hoću li biti dobro.

“Ti si sve.”

Shvaćaš li tragikomičnost te izjave?

Idem do stola, kupim sve kretenske nalaze i papire i bacam ih kroz prozor.

Sutra ujutro će mi Ona-Žena-Što-Živi-Na-Prvom-Katu psovati kompletnu obitelj, ali nije me briga.

Zbilja.

Više me ni za što nije briga.

Uzimam svoju mačku sa sjedalice i stavljam je u njenu kutiju.

Mazim tvojeg mačka.

Prede.

Dolazim do kreveta, mazim tebe.

Ljubim te dok spavaš.

Predeš.

Pišem poruku i ostavljam je zakačenu za frižider.

“Ne ostavljam te. Ne brini.”

Izlazim iz stana sa torbom na leđima i macom u kutiji na rukama.

Čekam glupi tramvaj pola sata.

Ulazim u svoj stan i nailazim na svoju majku kako jede u kuhinji.

“Ne možeš spavati?”

Posprdnno me gleda.

“Znala sam da ćeš doći.”

Kuha mi čaj i daje maci jesti.

“Znači kraj?”

“Mislim da nažalost nije ni početak.”

Šuti i gleda me kako miješam med u šalici.

“A da se boriš za njega?”

“Nemam više snage. Iscrpljena sam.”

“I mislila sam. Zvala sam bolnicu da vidim kako si.”

“Eto. Znaš sve.”

I prvi put nakon tisuću godina, da ne kažem prvi put ikad, moja majka me zagrlila.

“Hrabro si ti stvorenje, možda ipak bude nešto od tebe.”

Ide spavati, a ja sjedam za kompjutor i pišem ovo glupo kvazi oprošajno pismo koje ti nikad nećeš pročitati.

Iscrpljena sam, boli me, tužna sam i nemam cigareta.

Dvije kutije su ostale kod tebe.

A ti ne pušiš ništa što nema THC-a u sebi.

Kako jebeno ironično.

Ivana Mezić, 4. r.

Škola za medicinske sestre Mlinarska, Zagreb

Voditeljica: Branka Jelušić Vujaklija

Miris megalomanije

i ležim na svojem bivšem balkonu
a tvoj mi je miris još u nosnicama
zaustavlja molekule kisika na putovanju do mozga
zatupljuje sve funkcije
taj tvoj miris megalomanije
tihi miris egoistične hladnoće
ugraviran na tapete tvog života
življenja iz računa

voljela sam misliti da ljudi se mijenjaju
no ti još uvijek naplaćuješ osmijehe
pa kad prode vrijeme naplate
savršeno skup, kao i uvijek
nestaješ...

jer nova je zarada blizu

Petra Čeč, 3. r.

Gimnazija Varaždin, Varaždin

Voditeljica: Tatjana Ruža

Porculanska lutka

Cipele od 2 007 kn. Poviša peta, svijetloplave boje i s mašnicom. Bijele čarapice sa čipkicom na kraju. Do koljena. 220 kn. Četiri podsuknje. Svaka 558 kn. Sve četiri bijele boje i različitog uzorka, ali istog krvavo crvenoga potpisa na rubu s desne strane. Ljubičasta haljinica. Uska u struku, a široka prema dolje. Ovratnik u obliku kvadrata od bijele čipke, ručno napravljene. Rukavi od pola nadlaktice s gustim volanima. Oko struka zavezana bijela svilena mašna kojoj krajevi padaju sve do ruba haljine. Haljina dolazi sve do koljena te završava malenim tamnoljubičastim rubom na kojemu se nalazi bijeli potpis teško čitljiv. 8904 kn. Bijele rukavice, bez prstiju. 439 kn. Predivni, crni kao noć, uvojci. 699 kn. Neupadljiva šminka, samo za prekrivanje nedostataka. 2 500 kn + rad profesionalnog šminkera 1 500 kn. Zajedno: 4 000 kn. Ogrlica od 3 niza bisera i kopčom od bijeloga zlata. 10 089 kn.

Dolazi do porculanske lutke na polici iznad stola u svojoj savršeno dizajniranoj dječjoj sobi u svim nijansama ružičaste boje. Skida je s police. Lutku neprocjenjive vrijednosti. Vrijedne sve ljubavi ovoga svijeta, svih najljepših osjećaja, svih predivnih trenutaka te divnih snova i želja.

I otkida joj glavu.

Klara Žalac, 2. r.

II. gimnazija Zagreb, Zagreb

Voditeljica: Zrinka Žekar

Tajna

Gospođa Marić... Bila je to žena srednjih godina, situirana, komunikativna i zabavna. Nikada se nije udavala, ali zbog godina su je oslovljavali gospodom, a ne gospodičnom. Njezin stan, u Vlaškoj 64 na drugom katu stare trokatnice, bio je uređen i uvijek temeljito i uredno počišćen. I Ivanka, tj. gospođa Marić, bila je takva. Uvijek dotjerana, u modnom trendu i svagdje rado viđena.

Kad bi top s Griča prepolovio dan, Ivanka je bila među prvima koji su toplo poslijepodne provodili ispijajući hladne napitke i uživajući u urbanoj atmosferi zagrebačke špice. Ona je, na prvi pogled, sasvim obična, prosječna purgerica... Ali, iza maske sretne i zadovoljne žene, krije se lik tajnovitog muškarca. Ivanka je muškarac zarobljen u tijelu žene. Nedovoljno samopouzdanja i strah od vanjskog svijeta, Ivanku su zarobili u krugu laži i bježanja. Muškarac koji je trajno živio u tijelu žene, vanjskom svijetu predstavljen kao Rene, bio je muškarac prosječnih godina, dobro materijalno potkovan i staložen. Mirnog karaktera i dobre duše, zavodnik crnih očiju, osvajao je mnoga ženska srca. Dane je provodio zatvoren u uredu ili čavrljajući s kolegama. Noći gubi u barovima, diskutirajući o sportu, najčešće nogometu, politici, ženama i nekoj aktualnoj temi. Vrlo je teško otkriti kad je s vama razgovarala Ivanka, a kad je vaš sugovornik bio Rene.

Jednog jutra, ulazeći u Ivankin stan, koji u tom trenutku nimalo nije sličio na stan žene poput Ivanke, Viktorija je primijetila da nešto nije u redu. Viktorija je bila Ivankina vjerna prijateljica još od malih nogu, ali unatoč godinama poznavanja ni ona nije znala za Ivankinu mračnu tajnu. Vidjevši da su u stanu razbacani dijelovi muške odjeće, pomislila je kako Ivanka ima tajnog dečka pa je odlučila zaviriti u spavaću sobu. U praznoj sobi bilo je sve kao i uvijek osim napola ispijene boce nekog skupocjenog pića. U panici je odjurila do kupaonice i tamo zatekla pravu damu.

Ivankino beživotno tijelo ležalo je na bijelim pločicama zamazanim krvlju. Tupi pogled njezinog lica, gledao je u okrvavljeni komad stakla pokraj kojeg je bio i papir na kojem je vrlo nečitko bilo ispisano: "Rene,

voljela sam tebe u sebi!!!” Ivanka je cijelo vrijeme bila zaljubljena u Renea, ali prerezane žile u ohlađenom tijelu prekinule su priču o tajnovitoj gospodi Marić. Svima je bilo jasno da je ubijajući sebe, zapravo, ubila njega.

Anja Kit, 1. r.

III. gimnazija Osijek, Osijek

Voditeljica: Dijana Šokčić

Glasovi. Dogadaji. Boje.

“Čovjek je uznemiren trajno.” (Kreža)

Emanuel je volio tišinu.

“Šutnja je zlato”, mislio je, “u današnjem svijetu neprestanih nemira i sveprisutnih neurotika.” I on je bio jedan od njih. Nije vidio smisao glazbe, jer on nije mogao čuti harmoniju, nego samo pojedine tonove koji su zajedno činili nepodnošljivu buku.

Emanuel je volio tamu. Volio je tamne, zagasite boje za koje bi neki rekli da su pesimistične i samoubilačke, no njemu su bile jednostavno – smirujuće.

Iako se ponekad gušio u prašini koja je padala s tamnih debelih zastora poput velikih pahulja prljavoga snijega, nije otvarao prozore.

Emanuel je imao obitelj, no nije ih često vidao. Nisu mu toliko smetali očevi komentari o propalome sinu, koliko majčine suze. “Jadni moj Emanuele, pa kako to živiš! Nemaš nikoga tko bi ti nešto skuhao, jadniče, pogledaj se kako izgledaš: sama kost i koža!” jecala je.

Emanuel općenito nije volio ljude, niti su ljudi voljeli njega. Iako je težio izbjegavanju nemira, sam je svojim nervoznim tikovima unosio nemir u duše drugih. Djeca ga se nisu bojala – ona su ga ismijavala, no on bi ravnodušno prošao pokraj njih popravljajući naočale na nosu i pokušavajući svoju bol zatomiti još dublje. Zbog svih ovih razloga Emanuel nije volio izlaziti iz stana, niti je puštao ljude u svoj mračni svijet.

Emanuel je bio filozof. Ljudi bi točnije rekli – propali filozof, no on nije za to brinuo. On je imao svoj cilj: ići koracima stoika i postići duševni mir, blaženstvo povučena života i ravnodušnost. Ipak, nadomak postignuća, dogodilo se nešto neočekivano.

Toga jutra nije ga probudila prašina, nego novi susjedi koji su preuređivali stan. Zvukovi bušenja i lupanja prodirali su u središte njegova bića te je Emanuel prekrivenih ušiju polusvjesno teturao po stanu pokušavajući se osloboditi te grozne nemani koja mu je razdirala dušu i tako došao do prozora i izgubio ravnotežu. Pokazalao se da stakla, iako su mogla spriječiti ulazak zvukova, nisu bila toliko čvrsta. Dok je padao s osmoga kata, osjetio je blaženstvo. Topli vjetar ga je milovao, a pastelne boje jutarnjega neba i šumovi tvorili su savršenu harmoniju.

Emanuel je mislio da voli tišinu i tamu. Sada, trenutak prije smrti, iz temelja su se promijenila sva njegova vjerovanja, a nakon toga opet tišina i tama.

Marieta Miškulin, 4. r.

V. gimnazija Zagreb, Zagreb

Voditeljica: Vesna Muhoberac

Čuvari jutra

Još jedna priča za laku noć je završena. Princeza je bila žena od 55 kilograma s doktoratom i kičastim kamenom na prstenjaku lijeve ruke. Ona i njenih 178 centimetara savršenstva bez imalo muke otopili su princa, konzervativnog uspješnog informatičara čiji je broj Angelina, nakon okrutnog prekida s Bradom, tjednima žicala od Gatesa. No, Brad je posvojio 12 malih Iranaca pa mu se Angelina vratila. Čekaj, o kome je bilo riječ prije Angeline?! Aha, princ i princeza živjeli su sretno do kraja života.

I opet se zaogrnem dekom *Puberteta*. Sad već adolescencije, kažu profesori da sami sebe zavaraju, a nama nabiju bar trunkicu krivnje što svakog dana dolaze doma hrapavih glasova i pojedjenih noktiju. Moja šarena pidžama *Ja sam dijete*, s dudicama, premala mi je. Gornji dio seže mi jedva do pupka, donji izgleda kao da kopiram Hulka. Do kreveta je lampica *Daj odrasti!* za koju ne znam radi li uopće. Nisam je još nikad

dosad upalila. Na noćnom ormariću stoji čaša *Prodike odraslih* čiju vodu *Želimo za tebe samo najbolje* pijem, pijem i pijem, ali čaša je stalno puna, a moja su usta, ne znam zašto, stalno suha. Kad se sjetim, stavim i taj noćni aparatić *Tko sam ja?*, ali žulja mi zubno meso, baš kao što to pitanje žulja moje srce. Svejedno jesu li mi oči otvorene ili zatvorene, ja uvijek sanjam. Moja noć *Odrastanje* tamna je, ali zvijezde *Vršnjaci* i Mjesec *Traži sebe* tu su da mi svijetle.

No, knjiga *Nikad se ne zaboravi igrati* ima sve manja slova, a sve više stranica i lampica *Daj odrasti!* uskoro će mi jako trebati. Osim ako ne stavim naočale *Misli kao drugi* i svojoj osobnosti smanjim dioptriju. Jutro *Svoje riječi shvaćam ozbiljno* potpuno je neizbježno. Kad se sretnemo, ne znam tko će trebati više čuvara – jutro ili ja. Da se savršeno stopimo kao karamela i čokolada u Snickersu? Dobra ideja. Ali ne postoji savršenstvo i bio bi to doista ljepljiv susret. Jednostavno ću skinuti aparatić, naučiti novu pidžamu i razmijeniti igračke na deki sa svojim jutrom.

Ana Škvorc, 2. r.

Gimnazija Čakovec, Čakovec

Voditeljica: Zlatka Grahovec

F4

Vežem misli za šarene balone i puštam ih neka slobodno lepršaju nebeskim prostranstvima. Neka se izgube negdje u savršenoj tišini šarenila koje se odvija pod utjecajem džankija – palih anđela.

Ustvari, ne vežem ih. Prodajem ih za mali osmijeh koji tako dugo iščekujem. Želim opet osjetiti kako mi srce kuca kada prislonim svoje prste na vene.

Zažmirit ću, i slovkati sreću dok god se ona ne stvori kraj mene. Prestajem disati, službeno je. Moja pluća otkazuju, odavno su prestala raditi, moje srce je mrtvo, odavno je prestalo kucati, nešto je pošlo u krivom smjeru.

Nikada nisam mislila da ćemo uspjeti. I nikada ti nisam rekla, ali evo, sad ću.

Sve je u onom tvojem “zbogom”. Nije bitno što ti kažeš, nikada nije ni bilo bitno. Znaš, na pola sam puta do tamo, ali opet je sve na meni, a to

je ono što dobijem zato što uvijek želim više. I hodat ću s tim balonom u ruci, ali samo da znaš, nije to zbog tebe. Fantazirat ću o tome da sam manična. Ostavljajući nas iza.

U svojim očima, ti si bio onaj koji se trudio.

Prihvaćanje je ono što nas drži zajedno, a ti si, dragi, ono čega se ja bojim večeras. Probat ćemo još jednom... ovo je onaj trenutak za koji svi vjerojatno živimo... pa jesi li spreman?

Reći ćemo ovako...

Osjećaš li otkucaje svojeg srca kako ubrzavaju? Osjećaš li strah u ustima? Potpuno si pogriješio, a ona je daleko...

Priznaj sebi da si bio samo jedna od budala u nizu? Moje oči su sada popravljene, a ti si kvazi samouvjeren, ali ne shvaćaš da ja ne marim?

Gubiš kontrolu, a ja nisam svjesna tvojeg zurećeg pogleda.

Srećo, stavi naše najsretnije momente na *replay*, gledaj one izbljedjele polaroidne fotografije, jer ja više nisam ono što ti misliš da jesam, a ni ti nisi ono što sam ja mislila da jesi. Stisnu zube, obriši tu lažnu suzu, pobogu, misliš li da sam toliko naivna da padam na suze? O ljubavi, nagledala sam se ja *trash* američkih tinejdžerskih romantičnih komedija, ne misliš valjda da sve završava *happy endom* i klišejiziranim "I živjeli su vječno..." Bla, bla, bla. Poštedi me detalja. Ne vjerujem u ljubav na prvi pogled, nisam nepopravljiva romantičarka, ne živim za Valentinovo.

Ne zaljubljujemo se mi, ljubavi, mi se udaljavamo. Udaljavam se, o da, pod utjecajem nekih misli odlazim. Odlazim negdje daleko gdje je sve u boji. Znaš, volim se smijati i kada je uzrok tome obična zraka sunca koja mi je upravo upala u oko, i sada ne vidim tebe nego veliku bijelu mrlju. Ono što ti zapravo jesi.

Ostavljam te ovdje gdje smo prvi put nespretno pružili ruku jedno drugome pod utjecajem raznoraznih supstanci nelegalnih za naše godine i izgovorili imena. Ostani malo sam sa svojim egom i razmisli zašto odlazim.

Lažni osmjesi, lažan sjaj u očima. Nekada sam to bila ja.

No sada sam... odrasla?!

Vlatka Turčić, 2. r.

Gimnazija Velika Gorica, Velika Gorica

Voditeljica: Melita Jakopović

Pretrpani kavezi i slomljena umjetnost

Na stražnjem sjedalu automobila slušam glazbu i naslanjam glavu tako da kroz prozor mogu vidjeti nebo, plavo i kristalno nebo. Obožavam ljeto. Vani je toplo, puše blagi vjetar i miriše na sreću. Osjećam se kao da imam sedamnaest i kao da sam još uvijek ista osoba. Fakultet me nije promijenio?

Nikada mi se vožnja do Zagreba nije činila toliko dugom. Možda zato što putujem prema ostvarenju svog sna? Ili ne? Volim vjerovati da bih imala hrabrosti za ovako nešto i da na to nisam bila potaknuta.

“Dora!?” glas me budi iz misli. Izlazim iz automobila i pogledavši ih kroz prozor nasmiješim se. Usnama oblikujem riječi: “Vidimo se kasnije.” Automobil odlazi prema parkiralištu, odnoseći moj odraz u staklu, a s njim i mene. Povjetarac nosi laneni šal i pramenove moje gotovo plave kose, ali to više nisam ja. I bojim se. Prelazim preko brojnih stepenica brzo i nervozno pozdravljajući brojna mutna lica u gomili koja mi dovikuju pohvale. Dugim koracima dolazim u galeriju.

Ulazim, gledam sebe prije dvije godine. Soba je potpuno bijela. Parket na podu. Svjetlo koje dopire kroz prozor meko je i savršeno. Grčevito stišćem torbu i papire u rukama. Prepuštam se glazbi.

Predmet 1: Na zidu, kraj vrata nalaze se četiri velike, crno-bijele fotografije. Prva prikazuje profil, ali samo jedan mali dio, oko, nos i usne. Druga je potpuno ista kao i prva, ali na njoj se još vide obraz i uho, s naušnicom koju je sama napravila od zelenog gumba. Treća, otkriva cijeli profil i kosu svezanu u rep. Četvrta je nešto drukčija. Nije u ravnini s prve tri već se nalazi na podu, naslonjena na zid. Na njoj stoji cijela, s rukama u džepovima izlizanih uskih traperica, u raskopčanoj trenirci, s puno ofucanih narukvica i u istrošenim tenisicama. Stoji mirno i izgleda zamišljeno.

Sećam se tih Dorinih žutih tenisica. Još ih nisam bacila. Obožavala ih je. Nosila ih je i po zimi, iako su bile platnene.

“Rascjepkanost.” Da, tako se fotografije zovu. Zašto se Dora tako osjećala? Zato što nije mogla pobjeći od svih emocija koje su je

obuzimale i razdirale? Zato što je on previše govorio o stvarima koje su boljale i zato što joj nikada nije pružao sigurnost?

Koljena mi zaklecaju i okrenem glavu.

Predmet 2: Ispred prozora na zidu lijevo od vrata visi osam krugova ispletenih od srebrne žice, promjera oko 40 cm. Svaki drugi ispunjen je komadićima stakla i ogledala učvršćenih žicom. Ona divna svjetlost pada na one krugove okrenute okomito na prozor. U njima su cijela ogledala i zajedno ispunjavaju sobu mnoštvom sitnih blistavih točkica.

“Krhotine.” Što ju je natjeralo da lomi ogledala? Znam da nije bila baš zadovoljna svojim odrazom, ali često se smijala. Znam i da je voljela pravilnost i simetriju, a to u sebi nikada nije nalazila.

Predmet 3: Nešto dalje, od krugova odijeljene tankom bijelom pregradom, sa stropa su obješene prozirne čvrste niti na kojima vise njene narukvice. Puno ih je, šarene su i obasjane svjetlošću. Neke su sjajne, neke drvene, neke su od plastičnih perlica. Na svakoj visi ceduljica s datumom i imenom osobe od koje ju je dobila. Posve desno na niti visi fotografija narukvice koju nikada nije skinula. Takvu istu, na desnoj ruci, nose još četiri njene prijateljice. Prošle su dvije godine otkada su ih stavile.

“Prijateljstvo.” Obožavala je narukvice koje su joj poklonili prijatelji. Znala je da bez obzira gdje se oni nalazili u nekom trenutku, kada nisu s njom, ona će taj trenutak moći ukrasti ako bude nosila njihove narukvice. Bile su toliko šarene i različite i tako su dobro izgledale zajedno.

Ipak, jedna je slomljena, malena, plastična okrugla narukvica ružičaste boje. Dobila ju je za rodendan od jednog prijatelja, od jedne osobe koju je zaista cijnila. Kada je shvatila da ju je izgubila, pretražila je cijelu kuću, ali nije ju našla. Ubrzo ju je on našao i dobila ju je po drugi puta. Dokaz da ironija zaista postoji činjenica je da je za nekoliko dana, dok je pokušavala ugrijati ruke sjedeći na njima, slomila narukvicu. Ali to je očito nije obeshrabrilo. Sada je bila povezana žicom, kao i većina stvari u prostoriji i ništa ju više nije moglo slomiti.

Predmet 4: Sredinom prostorije rasporedene su četiri staklene pravokutne plohe moje visine. Prostiru se u redu od vrata prema suprotnome zidu. Izvana su po njima crnom bojom ispisani tekstovi. Pokraj svake nalazi se papir s Dorinim imenom i datumom nastanka teksta.

“Sloboda.” Znam da ti tekstovi potječu još od srednje škole i sjećam se svakog. Čitajući ih na brzinu, prepoznajem u njima kreativnost i bunt, i naravno, onu slatku nevinost i zaigranost koju nije mogla sakriti unatoč zrelosti. Pisanje je oduvijek za nju bila sloboda.

Predmet 5: Na zidu nasuprot vrata dva su kolaža od više manjih, crno-bijelih fotografija. Prekrivaju gotovo cijelu površinu zida. Izgledaju kao da bi se mogli spojiti, ali ipak stoje svaki za sebe.

“Bijeg.” Zagreb. Grad u koji je odlazila kad god je mogla, pa i sada stoji tu, u njemu. Tamo su je čekali prijatelji i poznanici koji su joj uvijek bili ugodno društvo za razgovor i izlaske, šetnje i duge kave. Ljudi koji su je prihvaćali takvu kakva jest, koji su je nasmijavali i koje je stalno fotografirala, ne želeći izgubiti nijedan trenutak proveden s njima. Zagreb je oduvijek bio njezin bijeg od stvarnosti.

Predmet 6: Na zidu desno od kolaža ruke ispletene od srebrne žice, jedna postavljena na podu, dok druga visi na tankoj niti. Ispružene su jedna prema drugoj i dodiruju se kažiprstima, svaka veličine ljudske. Na zidu kraj i iza njih crnom bojom naslikani su leptiri u letu kojima su unutar krila napisane riječi pjesama.

“Zagrljaj.” Sjećam se, jednom je rekla da je najljepša stvar na svijetu biti privučen u zagrljaj i boji se da jednom neće moći zagrliti one koje voli. “Što ako će mi netko biti na dohvat ruke, a zapravo toliko daleko da ga neću moći dotaknuti?” pitala me. Bliskost i dodiri. Neki ljudi se toga boje, ali njezin dodir bio je tako jak da je ponekad govorio i više od riječi.

Predmet 7: Nešto dalje od ruku, crno-bijeli kolaž prikazuje prostor ispunjen ljudima. Pokreti. Nasmijana lica i euforija koja gotovo izlazi iz fotografija na zidu.

“Ples.” Ona živi u malome gradu i osjeća se drukčije. Njezin problem je što previše osjeća. Osjeća bol svijeta. Često ne dobiva podršku u svojem mišljenju i optuživana je. Ali u njenom gradu postoji mjesto u kojem ljudi iskaču iz gomile, iz zatupljene mase i usude se biti posebni. I dijele to sa svima. Dijele to s mladima koji žele pomoći, koji žele raditi i izgrađivati sebe i svijet. Koji žele promjenu i koji će uvijek dati sve od sebe. Ona obožava plesati i puštati da ju glazba odnese, pretvoriti se u nekog

drugog i prepustiti se gomili. Ali ne bilo kojoj gomili. Ne nekom kavezu ispunjenom izgubljenim dušama. Prepušta se plesu u svojoj gomili, tamo gdje pripada.

Predmet 8: Na zidu, s druge strane vrata nalazi se crno-bijela fotografija njenih nogu. Stoji na stolcu, na vrhovima prstiju, jedna noga je na naslonu stolca. Vide se i leđa, svinuta unatrag.

“Želja.” Izgleda kao da će poletjeti, ako okrenem leđa slici, ona će odletjeti i kada pogledam preko ramena, da još jednom vidim sliku, na njoj će se nalaziti samo prazan stolac. Uvijek je željela postići nešto. Željela je da jednog dana čuje priču o sebi, da ljudi znaju za njena djela i da je zovu umjetnicom. Hoće li je razumjeti? Hoće li je vidjeti? Nije željela razočarati prijatelje i obitelj, a ni sebe. Upoznajem sebe, izgubljena sam, ovo je jedini izlaz... Vidite Doru? Gledajte je, gledajte me. Jesam li ostvarila san ili ne?

Čujem korake i nakratko sklapam oči. U trenu prostorija se ispunila ljudima. Njima, koji su mi uvijek pružali podršku i koji me sada grle i ljube, i onima koji polaganim korakom prilaze predmetima i promatraju ih.

Jesam li uspjela doseći nebo?

Osjećam ruku kako dodiruje moju, ljeto je i miriše sreća.

Dora Lugarić, 3. r.

Srednja škola Vrbovec, Vrbovec

Voditeljica: Ivanka Dlaka

mala priča

matija je bacio narančastu loptu i mirno promatrao njeno ulaženje u koš. igralište je bilo prazno i tiho, onakvo kakvo je uvijek za srpanjskih, nedjeljnih poslijepodneva. asfalt ispran brojnim kišama sjao je na suncu, a matija je, usredotočen, odvratio pogled natrag na koš, obrisao znoj sa čela donjim dijelom majice i odlučio pokušati još jednom.

ana je sjedila pred ogledalom i stoti put prošla četkom kroz kosu, potom je odložila i zadovoljno pogledala u svoj odraz. ponovno je polako prišla prozoru i odmakla zastore na način kojim to rade junakinje u romanima. čitala je o tome jednom, čitala je o tome čitav svoj život i sada pomislila kako je krajnje vrijeme da se i ona počne tako ponašati. pritisnula je tanke prste na toplo staklo i pogledala na igralište. bilo je prazno. na trenutak joj se učinilo da netko trči, tamo dolje, prema tek upaljenim svjetlima.

danas joj je sinulo da možda neće biti sretna i to se nije dogodilo na mjestu koje bi je impresioniralo ili potaklo, premda je spoznaja bila važna, možda najvažnija u životu: više nema snage da pokuša još jednom.

stajala je u starom supermarketu, između police s tjesteninom i one sa pahuljicama te slušala prigušeno zujanje hladnjaka. posljednji put je bila toliko tužna kada je kao petogodišnjakinja slomila svoj romobil. bila je to iskrena dječja tuga, premda ona odavno, doista odavno, više nije bila dijete. mora da je nešto bilo neobično u njenom nijemom stajanju i nezainteresiranosti za proizvode na policama jer je prodavačica, koja je do pred nekoliko trenutaka vukla smrdljivu krpu po podu, zastala i polako je pogledala. na trenutak je ostavljala dojam da želi izustiti: *mogulivampomoći*, no već u sljedećoj sekundi je ponovno pognula glavu i nastavila s poslom.

ona nije primijetila ni prodavačicu, ni sklizav pod. počela je hodati prema blagajni te se zaustavila na kraju dugačkoga reda i odlučila čekati, premda u rukama nije imala ništa što treba kupiti. pogledala je u policu s jeftinim knjigama i s podsmjehom zaključila kako bi u *iščekivanju* zasigurno bio naslov njene biografije. kada je bila u dobi u kojoj je vozila romobil, čvrsto je vjerovala da će jednoga dana, tamo negdje u budućnosti, biti sretna. ipak, nešto se stalno nalazilo na putu. još samo hlače za jedan broj manje, tada će biti sretna. novi čajnik. prijatelji koji će je razumjeti. muškarac koji će je voljeti. dijete koje dane neće provoditi na igralištu, samo.

da, sreća je zasigurno čeka, jer nesreće se događaju drugim ljudima, ljudima koji nisu mi, koji nam ništa ne znače, a ona se za svoju sreću

trudila svakodnevno. pokušaji, pokušaji, pokušaji... a uzalud.

zašto se ona, zapravo, uputila u dućan? sjetila se. zbog vrećice bombona. kupit će je, i tada će biti sretna. dok je pružala novčanicu nasmiješenom trgovcu, razmišljala je o tome kako je zapravo strašno glupo misliti da sreća znači odsustvo želja. možda je jedino zbog toga i moguća. izašla je, zakoračila na ulicu, udahнула hladan večernji zrak te, po prvi puta u nekoliko godina, osjetila čudan mir. napravila je nekoliko koraka ugledala svjetla i onda više ničeg nije bilo.

matija je sjedio na igralištu i promatrao svoju sjenu. pogledao je na sat, ustao i krenuo prema trgovinama. začuje škripu, mukli udarac, pa potrči. zvukovi su postajali sve jači, što se više približavao okupljenoj gomili. tada je na podu ugledao ženu koja je ležala u moru bombona. u ruci je čvrsto držala plastičnu vrećicu. rekao je: *mama* i slušao kako lopta nepravilno udara o pod, a onda je sve prestalo.

ana se preнула, a sat je otkucavao ponoć. desna strana lica bila joj je crvena od pritiskanja na staklo. pogledala je na igralište, zatim prema trgovinama, prema svjetlima i pomislila kako je život u ovom gradu užasno dosadan. nitko o njemu nikada neće napisati ni redak.

legla je u krevet, pokrila se mekom plahtom i zaspala čvrstim snom.

Ira Pavić, 3. r.

Prva riječka hrvatska gimnazija, Rijeka

Voditeljica: Jasna Frankić

Čokolada

Ovisnost

Baš sam neki dan, kao i obično kada me uhvati strašna dosada, sjedila uz prozor, i sanjarila... Odjednom osjetih neutaživu želju za čokoladom. Oduvijek sam je voljela. Najranije fotografije iz obiteljskog albuma svjedoče kako moja ovisnost u ovoj deliciji ima korijene u ranom djetinjstvu. Sjećam se... uvijek sam bila uspješna u nagovaranju roditelja, stričeva, baka, susjeda, maminih prijateljica, tatinih kolega s posla i ostalih da mi kupe čokoladu. Ronila bih krokodilske suze, vrištala,

vukla za rukave, šarmirala tete na blagajni. U sekundi bih se pred nekom policom sa slatkišima od male slatke curice pretvarala u monstruma, čudovište spremno na sve da dođe do željenog cilja – do čokolade.

S godinama sam postala ovisnik...

Životinjsko carstvo

Omiljena mi je čokolada Životinjsko carstvo. Mali slatki raj u šarenom omotu osim užitka za nepce nudi i sličicu neke životinje koju zatim treba zalijepiti u album. Imala sam nekoliko takvih albuma. Strasno sam izmjenjivala sličice s drugom djecom nastojeći ga popuniti prije ostalih. I danas se sjetim čudnovatog kljunaša, životinje neobičnog imena za koju do tada nikad nisam čula. To je bila najčešća sličica koja je u nama kolekcionarima izazivala pomiješane osjećaje tuge i bijesa.

Opet čudnovati kljunaš? Kakav užas!

Polica s čokoladama

Stajala sam dugo pred policom s čokoladama. Čak sam napravila i nekoliko krugova pa se vraćala, tražila, razgledala. "Previše je tu različitih vrsta", zaključujem sa strahopoštovanjem... Crna čokolada, s keksima, s voćem, mliječna, onda bijela čokolada, čokolada s lješnjacima, s rižom, s grožđicama, noughat, s kremom, bez kreme, šećerleme. Tu su i kombinacije s mrkvom, čilijem, čokolade punjene alkoholom, kavom, bademima, čokolade za kuhanje, one sa 70% ili 80% kaka, u malom pakovanju, velike čokolade, one s gratis dodatkom, na akciji, švicarske, belgijske, turske, Milka, Kraš, Zvečevo... Da ne govorim o Napolitankama, Krašuljcima, Bajaderama, Pralinama, Čokolinu, čokoladnom puding...

Što da radim? Ja sam u čokoladnom raju!

Jedenje čokolade

Polako ju odmotavam, pažljivo pazeći da ne oštetim ni jedan komadić.

Približavam čokoladu ustima. Miris je neodoljiv. Stavljam je u usta.

Osjećam kako se razdvaja, topi pod jezikom. Lagano zagrizem kako bih još više 'rastavila' sastojke da mi ne bi nešto promaklo...

Zatim vještim kretnjama prstiju dolazim po novi komadić, novu slatku

tajnu, novu priču... Mmmm... Tu su i keksi... tako hrskaju pod zubima... Pokušavam što laganije jesti kako bih mogla duže uživati. Na trenutak zažmirim. Svijet oko mene više ne postoji. Samo ONA i ja i neki novi univerzum, neki neobjašnjiv užitak. Mislim da sam u ekstazi... Čarobne li delicije... ah, ta čokolada...

Jedna čokolada

Sreća i zadovoljstvo koju osjećam nakon konzumiranja čokolade ne mogu se mjeriti s par kilograma viška. Nema veze što ne mogu obući prošlogodišnje hlače. Debeli ljudi su zdravi i sretni. Nije važno što imam akne. Njih imaju svi tinejdžeri. Karijes me je, na svu sreću, zaobišao. Preko njega ne bih mogla prijeći. Pa, kako bih bez zuba jela čokoladu? Inače ako niste znali, manekenke ionako nisu više u modi. Tko ne bi volio zdravu, debeljuškastu curu s par prištića na nosu?! Curu kojoj je lako kupiti poklon... Curu koju je lako usrećiti i koja ne traži puno...

Curu koja zna što hoće...

Dovoljna je jedna čokolada... Ili možda dvije.

Zašto volim čokoladu?

Znanstveno je dokazano: čokolada je korisna i hranjiva namirnica. Ona liječi depresiju. Zdrava je za srce. Pomaže u prevenciji raka. Potiče dobro raspoloženje. Smiruje razdražljivost, a što je najvažnije djeluje kao afrodizijak. Navodno je veliki zavodnik Giacomo Casanova prije svojih ljubavnih igara konzumirao čokoladu. Zato ja obavezno nosim čokoladu u džepu. Nikad se ne zna kada će mi zatrebati. Što ako naleti neki dečko, moj tip, a ja nemam čokoladu. Što ću onda?

Bit ću izgubljena... Uplašena... Nepripremljena... Neću se snaći... Ali s čokoladom, to je druga stvar...

E, zato ja volim čokoladu!

Zahvala

Zahvaljujem starim Majama koji su poznavali kakao. Zahvaljujem i Christoferu Columbu koji ga je donio u Europu. I Švicarcu Danielu Peteru koji je proizveo prvu čokoladu. Rudolfu Lindtu zbog kojeg se

čokolada topi u ustima. Sviscu koji je zamotao čokoladu. Tvornici Kraš zbog Bajadera. Mami koja mi je kupila prvu čokoladu. Svim prijateljima koji mi za rođendane kupuju čokoladu. Johani Harisson na knjizi "Čokolada". Johnnyju Deepu, za što ne treba objašnjenja. Mom dečku jer voli "malo jače" cure.

I na kraju se zahvaljujem samoj sebi što me ČOKOLADA inspirirala za ovaj slatki ČOKOLADNI tekst.

Ariana Mujagić, 3. r.

Srednja škola Viktorovac, Sisak

Voditeljica: Tanja Vadla

Tek jedan pogled

Preko stolice prebačeni stihovi.
Tudi. Izlizani. Iako bez postanka,
istrgnute stranice knjige prolaze
tvojim parkovima. Dim cigarete
odnosi u nedogled moje nikad
neizgovorene riječi. Hoćeš li ih
pročitati ili samo udahnuti
zarobljene poglede ispod šiški?
Mirno ću stajati. Gledat ću kako
kradeš moje suze i ponovno će
pasti. Na tlo iza tvojih koraka.

Saša Birošević, 2. r.

Poštanska i telekomunikacijska škola Zagreb, Zagreb

Voditelj: Miroslav Kirin

Priča iz provincije

Oboje se rode u provinciji kao velike nade svojih roditelja. Od ranog djetinjstva Nju majka uči da se uda za pametnog, lijepog i bogatog muškarca, a otac Njega da bude pravi čovjek i da nađe pravu ženu. Kad malo odraste, Ona sanja sebe kao vitku poslovnu ženu koja će se udati za visokog, naočitog i bogatog muškarca s kojim će živjeti negdje u inozemstvu. Djeca će im biti lijepa i pametna, a u rodno mjesto će dolaziti samo u posjetu i kako bi se malo pohvalili pred užom i širom rodbinom. U međuvremenu On sanja sebe kao vrhunskog zavodnika sa najnovijim Mercedesom, ima novaca, a radi praktički ništa i svakog vikenda se dobro provodi. Oženit će dugonogu ženu sa oblinama na pravim mjestima, koju svi žele, ali On je taj koji je ima. Kako je istina često puta tužna, a život obično nije ono što želimo i sanjamo, priča iz provincije obično ide ovako: Uz puno sreće Ona upiše neki fakultet, a On konačno završi srednju školu. S još više sreće Ona “dogura” do treće godine fakulteta, a On se zaposli u lokalnoj tvornici i kupi na kredit svoj prvi polovni automobil. A onda ih oboje zadesi ljubav (ili nešto drugo) i manje-više neželjeni brak. Ona se uda za muškarca koji nije ni visok, ni naočit, a ni bogat i kojem trbuh svakog dana sve više raste od posljedica braka. On oženi ženu sa oblinama koje se svakog dana sve više šire na kriva mjesta. Svakog popodneva nakon serije, Ona sa susjedom preko puta ide prošetati malog dok On ne dođe s posla na večeru. On zarađuje plaću, koju troši na ženu, malog i kladionicu, a svake nedjelje ujutro kad je Njegov red da prošeta malog, zavidi samcima koji sjede u kafićima, piju kavu i čitaju novine. Svake nedjelje popodne Ona i On i njihov mali sjedaju u svoj polovni automobil i idu kod Njenih ili Njegovih. Svake nedjelje uvečer vraćaju se u svoj stan u svom polovnom automobilu i na vlastito zgražanje uočavaju kako sve više sliče svojim roditeljima.

Viktorija Božina, 3. r.

Srednja škola kneza Branimira, Benkovac

Voditeljica: Mira Gusić

Pitat ću te nešto, Horacije. Tko bi pametan čuvao išta od ovoga devet godina?!

I dok preskačem one najljepše, najveće i najbistrije koprivničke lokve i čitam jumbogruposti koje nam daju točne upute kako *uloviti Citroen* ili pak daju do znanja da su *inspirirani nama* (ne sudim im; i ja bih bila inspirirana svakim tko bi mi plaćao da mu čuvam masne pare), razmišljam koju bih temu mogla obraditi u sljedećoj priči.

Zadnji pokušaj da napišem verziju moderne Crvenkapice čija *cool* bakica ima silikone umjesto patetičnih velikih očiju, šapa i čega već ne te živi u montažnoj kućici na kraju Cvjetne, propao je u vodu nakon listanja *PCChipa* (ili *Playa?*). *Crna_ofca* bila je brža. (No morate priznati, ipak su silikoni zanimljiviji od laserskih zraka iz očiju.)

Kishon je uzeo sve dobre fore kako bi opisao obitelj, o školi nakon sedam sati sjedenja i slušanja nemam volje pisati, a Carrie je rekla sve o seksu. I gradu. I o muško-ženskim odnosima općenito, k vragu! I sad se ja pitam o čemu pisati. (Opsovala bih, ali Vedrana R. je i na to mislila.)

Da mogu birati razdoblje u kojem bih se rodila, poslala bih k vragu i mobitele i klimu i mp3-je. Unajmila bih stan negdje blizu Petrarke. Sastavljali bismo djela istog sadržaja (on pjesme, ja priče) s tu i tamo kojim sinonimom i sad bismo oboje bili slavni. I... mrtvi. Ali nebitno. Kruha i igara. Olovke i papira.

Ali ja sam ipak tu, u ovom zagušljivom, nemoralnom, prokletom 21. stoljeću koje vrvi temama za kratku priču. I ne bi bilo problema da sve odreda nisu *isfurane*.

Nekad su žene bile boginje. Danas su one šopingholičarke, dadilje ili kurve¹. Nekada se činilo da hodaju zrakom. Danas su na visokim petama Pradinih cipela. Nekad im je kosa bila prirodno lijepa, usne pune i crvene poput koralja a ruke meke i nježne. Danas bi postotak suicida u žena (okej, i određenog broja muškaraca!) bio u velikom porastu da nema

1 Ovo nije izvor nikakvih predrasuda, samo se dotičem suvremene književnosti. I svijeta.

DM-a ili Kozma. A da podsjetim, pisati o superultraturbomegadobroj maskari koja uvija, potamnjuje i produljuje trepavice i nije neka fora.

Danas si fora samo ako pišeš o svojim trima vjenčanjima (eventualno i o – najmanje – jednom sprovodu), o sisama i guzicama, o disfunkcionalnoj obitelji (nije važno tko koga, samo neka se tuku!) ili pak o politici. To je ono što najlakše prolazi. A pravi je vrhunac u svakoj drugoj rečenici opsovati njoj. I(li) njemu. Ma i jednom i drugom!

Jer teško da bi itko želio čitati o šesnaestogodišnjoj gimnazijalki koja ustaje u pola šest, odlazi vlakom pa autobusom u školu, tamo je sedam duuugih sati, pa pola sata pješaći natrag do željezničkog jer je Županija organizirala busove samo u jednom smjeru, pa onda čeka sat i pol do prvog vlaka i dolazi doma tek u 16.30. Zatim ima petnaest minuta da se istovremeno najede, odrijema i počisti hrčku kavez; opet trk na kolodvor, u smrdljivi vlak; a sve kako bi vršila društveno korisni rad, kako bi se je netko sjetio tek jednom godišnje, 5. prosinca na Međunarodni dan volontera. Ali ona ne posustaje. Želja da promijeni svijet jača je od toga da ikad izda koju knjigu.

I prije nego mi umrete od dosade, zaključujem da možda samo nisam dovoljno kreativna ni inteligentna da smislim nešto zanimljivo, ali idem linijom manjeg otpora pa sipam žalopojke u nadi da će moje žaljenje izazvati bujicu nekih malih osjećaja kod vas. Ali ipak bujicu. *Vidi je, jednu i malu, djevojčicu sa žigicama, 'ajmo joj dopustiti da odnese pobjedu na ovogodišnjem natječaju!*

Ana-Marija Nikolić, 3. r.

Gimnazija "Fran Galović", Koprivnica

Voditeljica: Lidija Novosel

Tajna

U dvorištu male obiteljske kuće u blizini rijeke Neretve nije postojalo ništa što bi moglo narušiti mir mog skladnog života u zajednici s tridesetak braće i sestara. Unatoč tako brojnoj obitelji slažemo se prilično dobro, i to u svega nekoliko kvadratnih metara. Tako puno ljudi na

tako malom prostoru? Ne, daleko od toga. Mi nismo ljudi, ne. Nemoj se uplašiti. Svi živimo na stablu, ali nismo majmuni (izuzev nekoliko članova obitelji, no oni su zanemarivi). Još više sam te zbunila? Da? Šteta. Probat ću ponovo. Obećaj da nećeš odustati od moje priče ako ti kažem što smo. Nećeš? Dobro onda. Stablo na kojem ja živim stablo je satsuma. Čega, pitaš? Sa- tsu- ma. Ja sam mandarina. Moja je vrsta podrijetlom iz Japana. Vjerujem da to objašnjava moje ime. Ne znaš ga? Oh, baš sam nepristojna, nisam se ni predstavila. Katozuka, drago mi je.

Sada kada smo i to obavili, vraćam se na početak priče – miran život stabla mandarina. Miran život, da, sve do prije nekoliko tjedana kada se moj najdraži brat Shimori počeo ponašati vrlo čudno.

– Sve vas volim – ispalio je kao iz topa jednoga dana. Nikome nije bilo jasno što se događa s njim, ali su mu više-manje svi, mrmrlajući sebi u bradu, uzvratili sličnom izjavom ne zamarajući se previše ovim, za njega čudnim, izljevom sentimentalnosti.

Njegovo neobično ponašanje nikako nije slutilo na dobro pa sam mu se obratila u najvećoj privatnosti (što nije tako lako kada iza sebe imate još tridesetak znatiželjnih mandarina koje jedva čekaju priliku da čuju nešto što ne bi trebale).

– Dobro, Shimori, što se to s tobom događa? Zašto si najednom tako čudan, tako tajanstven?

– Gotovi smo... K-k-kraj. Još samo n-n-nekoliko dana i n-n-nema nas više – teško je promućao.

– Ma o čemu ti to govoriš? Kakav kraj? Ja sam još uvijek čitava, okrugla, sve su kriške na broju, zar ne? – začuđeno sam ga upitala, na što se on blago nasmiješio.

– Ima li onaj hrušt koji je svratio prije neki dan ikakve veze s tvojim ponašanjem u posljednje vrijeme? – upitala sam ga.

– On... Danilo je samo javio, upozorio, ništa više – ušutio je nakon izgovorenih riječi.

Zbunjenija nego ranije, pokušala sam još jednom izvući neko objašnjenje iz njega.

– Na što te je taj brbljavi hrušt točno upozorio? Znaš da mi sve možeš reći, Shimori, zar ne?

– Ne želim ti to reći, ne želim da i ti odbrojavaš dane, Katozuka! Ne želim! – planuo je.

– Dobro, dobro, kako ti želiš – odgovorila sam što mirnije.

Nakon neuspješnog pokušaja otkrivanja tajne koja je mučila moga brata, odlučila sam ga ignorirati. Nadala sam se da će ga to natjerati da mi se povjeri, ma koliko to djelovalo podlo. Samo sam htjela da mi se vrati onakav brat kakvog sam poznavala prije. Pogodi što se dogodilo? Da, moj plan je uspio. Jednog dana mi je sam došao i rekao:

– Nemamo sreće. Znam da ti ne bih smio ovo govoriti, ali moraš znati da nećemo doživjeti sljedeći mjesec, čak ni sljedeći tjedan.

Osjetila sam veliko olakšanje u njegovom glasu, iako meni situacija nije bila ništa jasnija nego prije nekoliko dana.

– Što će nam se dogoditi? – znatiželjno sam ga upitala.

– Šef nas je odlučio ubrati i prodati baki Zdeni kojoj dolazi unučad u posjet.

Znala sam o komu govori. Šefom je nazivao našeg vlasnika, a baka Zdena je stara, ali ljubazna baka u čijem vrtu, nedaleko od našeg, žive hruštevi. Hruštevi žive u starom deblu i u našem su kraju poznati po svojim trgovačkim sposobnostima, ali i po svojim znatiželjnim ticalima. Između ostalog, imaju “Prodavaonicu tajni” koja mise prije činila beskorisnom, ali sada mi se sve počelo slagati u glavi. Čini se da je moj brat dobio ovu informaciju od najbrbljavijeg hrušta ovdje, Danila.

– Pa dobro, jesi li ti poludio? Danilo ima svoje prste u svemu ovome, znala sam! Ma daj, pa ne vjeruješ valjda u to!

– Ne znam, djelovao je prilično sigurno kada mi je to rekao.

Osjetila sam blagu nervozu u njegovu glasu. Obasula sam ga primjedbama u vrlo kratkom vremenu. Sigurno mu nije bilo lako.

– Što je tražio zauzvrat od tebe? – znala sam da su hruštevi vrlo sposobni navesti vas da povjerujete u krivu informaciju i usput izvući iz vas sve što imate.

– Nije tražio ništa posebno – rekao je. Mrko sam ga pogledala i tada mi je dao odgovor kakav sam tražila. – Tražio je samo malo soka iz mene kako bi napravio parfem za svoju dragu.

– Dao si mu da te bode! – izbezumila sam se. – Pa ti se bojiš i tupih predmeta, pa kako se tek ne bi bojao oštrih? Kako si se odvažio na to? I kako si znao da je ono što ti on govori istina?

– Pa kada sad malo bolje razmislim, stvarno ne znam kako sam pristao na sve to. Ali, nisam ja kriv! Bacio mi je bubu u uho time što je rekao

da će nam se nešto dogoditi, a znaš da hruštevi uvijek sve saznaju prije ikog drugog. Morao sam nešto napraviti, makar to značilo da ću morati pretrpjeti malo boli. Sve za obitelj.

Nakon te njegove tople izjave nisam mogla ostati ravnodušna, i u taj čas kada sam mu htjela reći da mu ništa ne zamjeram, lice mu je poprimilo čudan izraz i tupo je pao sa stabla. Nisam znala što se događa! Svi su u nevjerici gledali u travu, u mjesto na kojem je ležao Shimori, naš brat. Čula sam brojne uzvike. Svi su govorili isto: – Katozuka, što se dogodilo?! Kako je umro? Što se dogodilo?!

Ni sama nisam bila svjesna da sam ga upravo izgubila, tako naglo. Briznula sam u plač. Da, ja, koja rijetko pokazujem ikakve emocije pred drugima, baš kao i on. Više ga nema. Lijepo je rekao da nas više nema. Glasovi oko mene postepeno su utihnuli, postali su beznačajni. Ništa više nije važno.

Moja tupa nevjerica potrajala je još nekoliko dana, nakon kojih me je posjetio Danilo, hrušt kojega sam smatrala odgovornim za smrt mog najdražeg brata.

– Kako se samo osuđuješ pojaviti mi se pred očima?! – napala sam ga.

– Hej, lakše malo – nacerio se. – Sve ću ti objasniti, a ti izvuci pouku iz svega.

– Ma o kakvoj pouci govoriš! On je umro, a sve zbog tvoje izjave da će nam cijela obitelj nestati! Koliko ja vidim, a oči me još uvijek dobro služe, bili bismo na broju da on nije umro. Da te nije slušao, sve bi bilo u redu! – bijes je sam progovarao kroz mene.

– Upozorio sam ga. Rekao sam mu da ta informacija nije pouzdana, ali je tajna i nije ju smio nikome prosljediti. Trebao je samo čekati da se to dogodi.

Pretpostavljam da je primijetio moj nezainteresirani pogled pa je nastavio govoriti:

– Slušaj, znao je što će mu se dogoditi ako ikome išta otkrije. Tajne se ne smiju prosljeđivati kada ih dostavimo onome komu su upućene, inače se dogodi ono što se dogodilo tvome bratu.

I dalje ne shvaćajući u potpunosti, upitala sam ga:

– Ali zašto onda nismo svi ubrani i pojedeni? Zašto smo onda još uvijek svi tu? Svi, osim njega...

- Informacije nisu pouzdane – pokušao mi je objasniti.
- Zašto ih onda uopće prosljeđujete? – bijes je u meni još uvijek ključao.
- On je htio znati. Bio je svjestan onoga što će mu se dogoditi ako išta kaže. Zapamti, tajna je sada na tvojim leđima.
- Ali, ja ne želim imati to... – odletio je – ... na duši.

Od tog je dana prošlo nekoliko tjedana, primiče se jesen. Još uvijek čuvam tajnu i uveseljavam ostatak obitelji svakog dana, kao da nam je zadnji. Zašto, pitaš se? Zato što je on tako htio. *Sve za obitelj*. Bile su to njegove posljednje riječi, a ja činim sve što je u mojoj moći da ih održim sretnima, da njegova žrtva ima smisla, da nam obitelj ostane složna. Sve za obitelj. Makar po cijenu vlastita života. Ionako ćemo svi jednom dočekati zadnji dan, a bila bi velika šteta dane ispuniti brigom ili ljutnjom. Na kraju će nas ipak ubrati i vjerojatno prodati baki Zdeni, ali zašto već brinuti o tome? Sve u svoje vrijeme. Srećom, do tog vremena, tajna će biti skrivena u meni. Ostali će uživati, a to je ono najvažnije. Iskoristi svaki dan kao da je posljednji, rekao mi je jednom prilikom moj najdraži brat. To je bila njegova želja koju ću nastojati ispuniti. A sada, ako smijem, odoh preskakivati lišće sa sestrom. Odoh iskoristiti dan. Kao da je posljednji.

Karmela Pavelić, 1. r.

Srednja škola Bedekovčina, Bedekovčina

Voditeljica: Karmen Šimudvarac

Obećanje prostora

Tratiti papir na malodušna veličanja pojma zavičaja bilo bi kao posuđivati ishlapljelu mudrost mase. Očito je, pa i površnom promatraču što to snažno pulsira u glavama ljudi, dajući im vitalitet i sjetnu grimasu pri pomisli na prostranstvo zavičajnih uspomena. Zaista, kada se potlačeni narod domogne papira, nema toga što zavičaj neće postati. Nema toga što već nije. Ratno bojište, tjelesni suplement, sinonim za ponos. I dok vijori u prostoru meteža i harmonične iluminacije,

pokušavam uhvatiti bit “zavičaja mog, zavičaja tvog”. O hrabrosti riječi ne treba razglabati, hrabrost pripadnosti valja živjeti. U analima povijesti zavičaj je zaveden kao plodno tlo narodima, prostor omeđen samoniklim granicama, udarac u prsa, oda u počast. On je oduvijek postojao van geografskih uokvirenja, povijesnih okolnosti i praktičnih primjena. Poput bolesti, metastazirao je na tijelo čovječanstva i ostao u biću s kojim koegzistira u svjetlu, i u tami. S kojim počiva u baršunu. Osvrćući se na ranjive sate koji su naš zavičaj učinili boljkom, bezdušnom zemljom što je proždiralala krv, pomišljam na ono što nam je tada pružao; ojađeni performans čovječuljaka u uniformama, fobije na neiskusnim licima djece, transform iz pustošene šikare u prizore koje danas poznajemo. Takav akt probudene svijesti, slomljene te renovirane volje, pruža mu i odličje za herojstvo i strast. Maske koje zavičaj navlači na svoje oronulo lice, samo su jamstvo sjaja u kojem će se probuditi iz straha. Cesta koja zjapi bez topota koraka, neprekinuto zelenilo u ekstazi mirisa flore i vjetra, zakutak svijeta u kojem nanovo otkrivam nadu u spas. Zavičaj? Plutajući u prostoru lomljivih struktura, svojih sjećanja, odgovaram na trepet suludih flashbackova i prvi put gledam u oči vlastitom identitetu. Osim tog golemog zavičaja što podrazumijeva Svemir i šire, vanserijske granice koje ljudsko oko još nije spoznalo, postoji i čitav opus malih zavičaja što razlučuju prisnost od udaljenosti, prirodnost od umjetne priučenosti. Ti zavičaji, dakle, postoje u umovima naših smetenih glava, i javljaju se tek kad uzmičemo od njih. Tada zapravo zadiru pod osjetila, rasplinjući se u trpki osjećaj nostalgije.

I ta plastična tuga ništa je doli kontrakcija činjenice da jedan element biva odvojen od drugog. Dijete od majke, voda od vatre, cvijet od sjemena. Usadenost zavičaja u organizam *homo sapiensa* više je od navike stečene rođenjem. Mozaik je to inserata koji potom prerastaju u viziju doma. U konačno utočište, tišinu. Tom zaklonu od vreve staratelje je i podloga upravo zavičaj. Zastajući na stanicama povijesti uočavam te veze kao tihu vodu što čini velebni slap. Zavičaj, dom, čovjek. Sveto trojstvo. Uvijek u klinču smrtonosnih prilika, uvijek u cjelovu obećanja. Borba za jedno dok konstantu čine smrt i nemir. Od Adama i Eve do

suvremenih grešnika ogrnutih satelitskim dometima i web valovima, neprestana vrućina borbe. Čovjek pokreće ratove da bi sačuvao komadić zavičaja, taj pak buja poklanjajući čovjeku život, život za dom koji je saznao u svrhu svog malog postojanja. Život koji grčevito steže u staklenim rukama dvojbi. A znamo i bez suvišnih naznaka da postoji i manje idealna simbioza tih faktora začetka i smrti. Utrobe i humka. Takvoj, negativnoj strani vječite suradnje primjer je rotor života oko nas. Elementarne nepogode, besparica osnovnih važnosti, sićušno a važno traćenje sna. Kako god, u utopističkim zabludama, ili morbidnoj prepuštenosti zlu, uvijek smo, i bit ćemo osuđeni na putanju u zavičaju koji nas određuje do mjere fizičke ovisnosti. Do bitka osobe u zori, kad su osjećanja najistančanija. Ta čast prodire kroz simboliku i melodije, a ispoljava se u elementarnu želju za boljitkom i vječnom slavom komadića zemlje, svetog majčinstva. I zaključimo li ikad, u vrtlogu pitanja, da klićemo i u svoja leđa? Jer zemlja bez čovjeka pustošina je prikladna suzama s istočnjačkih fronta, i takvo jetlo sasvim bezlična materija. Duša utkana u prostore žeteoca jedino je jamstvo trajnosti topline. Bar je to ono što ponavljam dok u sumorna jutra promatram nebo, i ljepota u prolazu izgleda postojano i sasvim sama, bez mene ili tebe pod kapom upriličenja.

Lucija Butković, 3. r.

VII. Gimnazija Zagreb, Zagreb

Voditeljica: Katarina Slade

Pasat će i ova zima

Vejača je privezla brode u porte,
stisli se jedan do drugoga ka tići u sigurnu gnjizdu.
A jugo, šta se čuti u kostima,
šta goni oblake škure i kišne,
gingolaje i', pribire po uspavanim mrižan i provan,
šuška po sinjalin.
Za ludu mu truda!

Ne obadaje ga ni pramaliće
šta se zavrlo u pupe,
sakrilo duboko u žile i čeka.
Samo digod zasja zerica sunca
u uplakanin caklin
ka da mi oće reć –
pasat će i ova zima,
pasat će tramuntane i nevere –
kad zavonja cviče u pitarin,
kad se ogrnu trišnje i bajami
bilin velin ka za vinčanje.
Pasat će i ova zima.
Pasat će, a ja ne znan bi li je molala ili zakjučala.
Ne da mi se zaboravit grane palmi
šta mašu škojin u dajini,
ne da mi se zaboravit bisno more šta puca u sidre,
ni vitar šta u lagun diže robu na tiramolani.
Tila bi barenko ovu zimu sakrit
duboko u nidra prije nego dignen jidra,
i partin svojini puton
u život ča me čeka već za prvon punton.

Ivana Alač, 4. r.

Srednja škola fra Andrije Kačića Miošića Ploče, Ploče

Voditeljica: Ina Žderić

Krališi

Priko podne kad se
ni ču ni kućak ni maćak,
stara se Keka ništo
uzmuhala prid kućon u dvoru.

Bit će opet nevojna mularija
ticala moje krališe.

E neće ih vidit,
ne makla se ja iz ode,
neće ih vidit nikad više.

U njima su svi antikristi
neka mi Bog oprosti.
Ne dadu mi mira
i mučidu me sempre
moje stare kosti.

Brontula i runja,
ščapom maše
i nabraja.
Mogla san izmolit
već pet Očenaša!

A onda se prikrstila
i tresla s bande,
da nitko ne vidi.
U špagu u obruscu
bili su krališi.

E porka mularija,
što činidu od mene
da san ih sakrila
i od same sebe!

krališi – krunica

Karlo Kopač, 3. r.
Srednja škola Korčula, Korčula
Voditeljica: Maja Šestanović

Corpus delicti

Vikni
i zamijeni zvijezde cirkonima,
skini oblake
pa na njihovo mjesto
uguraj pamuk.
Sakrij sunce
i stavi tri žarulje kao svjetlo.
Ukradi sliku neba
i prebojaj ostatak
u zeleno.
Zamijeni planine
plastikom,
kuće
kartonima mlijeka.
Napravi kule od pijeska,
izbaci papirnate avione,
ulij more u čašu,
prolij običnu vodu po planetu,
odnesi zrak
i ostavi prazninu.
Uđi sam u svoju sobu
i prospi blago po tapetu.
Budi sretan.
Posjeduj svijet.
Nek cijeli bude samo tvoj.
Ne brini,
nitko neće primijetiti.

Franka Kovačević, 1. r.
III. gimnazija Split, Split
Voditeljica: Kristina Prlić

Svi viču

“Hoćeš li već jednom ostaviti tu majicu? Koliko ti puta čovjek mora nešto reći?! To je moja majica, kužiš? Mojaaa!!! To znači da je nosim ja, a ne ti! Van iz moje sobe!” Samo me tužno pogledala i izašla. Konačno. Bila sam zadovoljna sobom, već mi je išla na živce. Zašto mlade sestre uvijek misle da imaju pravo na stvari starijih sestara? Zašto i moja sestra misli isto? Dojadilo mi je derati se na nju. Najgore je to što mi je poslije nekako žao, a i ona se rastuži. Jesam li baš morala toliko vikati? Kroz glavu mi stalno prolazi: “Ajme, pa ubit ćeš je u pojam tolikom vikom.”

Jednog sam popodneva morala vježbati matematiku, ali s obzirom na to da matematici ne pristupam baš s puno ljubavi, tj. ne mogu je smisliti, ugodnija opcija bila je surfanje po Internetu. Naišla sam na zanimljiv članak o žiteljima južnopacifičkog otočja. Naidu li oni u šumi na stablo koje ne mogu srušiti, problem rješavaju vikom. Ranom zorom okupe se oko stabla te počnu naizmjenice uporno vikati na njega. Vičući tako, izdrže i do mjesec dana. Tvrde da vika ubija duh, u ovome slučaju duh stabla. “Nagovaranje” godinama odlično funkcionira. Pročitavši to, prvo što sam pomislila bilo je: “Bože, kako je neke ljude tehnologija zaobišla, strašno.” U “civiliziranome” svijetu tvrdoglavo stablo i nije neka prepreka. Potrebno je samo uzeti motornu pilu i stablo je srušeno u vrlo kratkom roku. Da u mome kvartu netko počne vikati na jabuku u svome dvorištu, većina susjeda proglasila bi ga ludim: “Gle ovoga, ha-ha-ha! Možda bi tako mogao i tunele kopati.” Mučila me je ta teorija vikanja, razmišljala sam u čemu je, zapravo, stvar. Rekli su da vikom ubijaju duh stabla. Pa ja stalno vičem! Vičem na sestru kada uzme moju majicu, vičem na bratića kada odluči da nema pametnijeg posla nego me gnjaviti, čak počnem vikati na televizor kada ne radi kako treba. Otkrit ću vam i jednu tajnu: tata viče na auto kada usred ničega ostane bez benzina. Trebate vidjeti kako je teta vikala kad su joj izgorjeli božićni kolačići, svi smo pobjegli na grudanje. Čitajući ovo, vjerojatno ćete pomisliti: “Koju ludu obitelj ova ima, još se time i hvali.” Razmislite li malo bolje, shvatit ćete da je moja obitelj jako slična vašoj. Kod vas možda braća viču jedni na druge zbog nogometne lopte, sestra viče na brata jer joj je ponovno

čitao dnevnik, mama više na tatu jer počinje omiljena serija, a on baš gleda "Formulu 1". Viču svi. Vikanje je postalo dio naših života, gotovo i ne primjećujemo da vičemo, ono je sastavni dio naše svakodnevnice. Svi viču, ali nitko ne razmišlja o posljedicama vikanja. Kažu da vika ubija duh stabla, što tek onda čini čovjeku? Kako se sestra osjeća nakon vike zbog jedne obične majice? Majica je lijepa i zaista mi se sviđa, ali nosit ću je kojih pola godine i onda će pasti u zaborav. Sestru ću trebati cijeli život, uvijek će biti tu negdje, u blizini. Ponekad mi čak nedostaje i netko tko će me gnjaviti. Bratić me često gnjavi, ali će mi uvijek pomoći. Božić nije propao zbog kolačića, bilo nam je važno da smo svi zajedno, a oni koji nisu mogli biti s nama, stalno su nam bili u mislima.

Čovjek je društveno biće, nije stvoren za samoću. Danas brzo živimo i imamo malo vremena jedni za druge. Iskoristimo ga najbolje što možemo. Kažu da se velike odluke donose na velike datume. Ne slažem se. Odluka se donosi onda kada shvatiš da je vrijeme za nju. Odlučila sam prestati vikati. Pridružite mi se!

Tena Bartolac, 1. r.

Srednja škola ban Josip Jelačić, Zaprešić

Voditeljica: Ljiljana Kotarski

Tati

(Što neću izgovoriti naglas)

Udri me,

samo onako kako ti znaš.

Pogledaj me,

i ureži mi u sjećanje

izraz lica

dok me uništavaš,

i od mene činiš odraslog.

Nije važno, što sam nemoćna,

i još učim o životu.

Udri,
iz sve snage,
hrapavom rukom, otrovnim pogledom
ili prljavom riječcom,
(nije važno)
sve dok se ne utopim u
gustoći vlastitih emocija.
I na kraju te molim,
iz sveg srca,
nemoj reći OPROSTI,
nemoj, nemoj...
Nemoj kad ionako
znam da nećeš!

Suzana Semen, 2. r.

Srednja škola "Jure Kaštelan" Omiš, Omiš

Voditeljica: Marija Gale

Tvoja Lara

Sniježi! Prve pahulje sramežljivo padaju na još uvijek zelenu travu, pletući nježni pokrivač da je zaštite od hladnoće. Zavjesa na prozoru lagano treperi u ritmu topline što izlazi iz radijatora. Miris vanilije i cimeta ispunio je cijelu kuhinju i mami čeznutljive uzdahe i poglede na osvijetljenu pećnicu, u kojoj mamin kolač dobiva zavodljiv izgled. Zatvaram oči i zamišljam kako li će slasno izgledati taj komad na tanjuru ukrašen šlagom i čokoladom. Lara sjedi za kuhinjskim stolom i pokušava nešto pisati. Zamišljeno gleda kroz prozor s vrhom olovke u ustima.

Koraci na hodniku. Razbijeno staklo. Psovke uz nerazumljivo mrmljanje. Ulazna vrata se treskom zatvaraju. Motor automobila pali se nakon nekoliko pokušaja. Gas do daske, cviljenje guma po zamrznutom i snijegom prekrivenom pločniku. Rondanje srušene limene kante na izlazu iz dvorišta. Zvuk automobila polako se udaljava. Poderana snježna

čipka na pločniku. Kroz pahulje se probija jedino ispušni dim koji je zaostao nakon njegova odlaska.

Lara je spustila glavu iznad svoje bilježnice. “Gdje je mama?” – tiho je upitala. Spuštam ruku na njeno rame i osjećam kako joj cijelo tijelo drhti. “Tu je negdje, samo što nije došla. Vidiš da je i kolač pri kraju!” – odgovaram mirno i naoko nezainteresirano. Osluškujem zvukove u kući. Nigdje se ništa ne čuje, samo miris kolača postaje sve jači. Mislim da ću ga morati izvaditi ako se mama uskoro ne vrati. “Što to pišeš, Lara?” – pokušavam nametnuti temu razgovora jer tišina postaje sve teža. “Pismo svetom Nikoli!” – odgovara ona ne podižući glavu. “Hej, pa to je baš zanimljivo!” – pokušavam unijeti malo veselja, ali Larin pogled je i dalje pun pitanja. “Ti vjeruješ u svetoga Nikolu?” – pokušavam je nasmijati. “A ti? Praviš se važna, zato što imaš šesnaest godina, pa kao, više ne vjeruješ u bajke. Pa, naravno da vjerujem, zašto bih mu inače pisala pismo” – odgovorila je u stilu mlade, jako razmažene sestrice. U posljednji tren vadim kolač iz pećnice.

Mama je tiho ušla u kuhinju i odmah stala kod sudopera, okrenuvši nam leđa. Pitam se, vidim li samo ja crvene tragove na njenom licu i natečene kapke ili to primjećuje i Lara. Ona je skočila sa stolice i bez riječi se objesila mami oko struka (onako otraga) zatvorila oči i grčevito se držala dok joj prsti nisu pobijelili. Stezalo me u grlu, jedva sam suzdržavala suze ali nisam smjela dopustiti da to Lara primijeti. “Hajde, hajde – mamina mazo, lijenčino! Čeka te sveti Nikola! Počni mu pisati pismo ako želiš da te posjeti” – izustila sam preko suza koje sam pokušavala progutati. Mama me zahvalno pogledala dok sam pomagala Lari da zauzme mjesto za kuhinjskim stolom. Iako je s radija dopirala neka glazba, u kuhinji je bila nepodnošljiva tišina. Šum vode iz slavine i zveckanje posuđa nadglasavali su mamino tiho šmrncanje. “Imam hunjavicu!” – neuvjerljivo je primijetila vadeći maramicu. Htjela sam je zagrliti, htjela sam joj poljubiti onu modricu na licu, htjela sam joj donijeti kremu da namaže natečenu usnu ali... samo sam je upitala: “Mama, hoćeš da umutim šlag? Ovaj tvoj kolač stvarno božanstveno miriši!”. “Hvala ti, zlato moje!” – rekla je glasom koji je govorio mnogo više od toga. Potpuno smo se razumjele.

Lara je očito dobila inspiraciju. Marljivo je pisala i činilo se da više nije svjesna naše prisutnosti u kuhinji. Mama i ja značajno smo se pogledavale, zamišljajući kakve je sve igračke i slatkiše ove godine odabrala. Kad je konačno završila pismo, već se spuštao mrak. Trebalo je još očistiti čizmicu i smjestiti je na prozor kako bi sveti Nikola vidio gdje treba ostaviti poklon. Ali važnije od svega bilo je domoći se pisma dok su trgovine još otvorene, da bi mama stigla kupiti nešto od onoga što je Lara “naručila” od svetoga Nikole. Napravile smo plan. Mama će s Larom čistiti čizmicu i prozor, dok ću ja pokušati pročitati što je napisala.

Spremila je bilježnicu u ladicu kad je s mamom otišla odabrati čizmicu.

Brže-bolje sam je dohvatila pazeći da me ne vidi. S dječjim uzbuđenjem sam je listala i tražila pismo. Ah, evo ga! Počela sam čitati, ali već nakon prve rečenice, morala sam sjesti. Krupnim dječjim rukopisom bilo je napisano:

“Dragi sveti Nikola!

Ti si jako dobar i uvijek si mi ispunio želje. Svako veče sam se molila, pa me nemoj zaboraviti. Ove godine ne želim igračke i slatkiše. Imam jednu tajnu želju. Ako možeš u našu kuću vratiti veselje. Molim te da paziš na moju mamu, zato što se bojim da je jako nesretna. Često pada i plače. Molim te da mene oslobodiš ružnih snova, zato što se navečer bojim zaspati. Još te molim da ukradeš mom tati ključ od auta, jer vozi pijan i da mu kažeš da ja ne mogu zaspati ako mi on ne ispriča priču. On je to sigurno zaboravio. Molim te da svu rakiju, pivu i vino pretvoriš u sok. Ja ću se i dalje moliti svako veče i bit ću dobra.

P. S. Pitaj moju sestru što njoj treba, zato što i ona često u krevetu plače. Tvoja Lara!”

Drhtavim sam rukama gurala bilježnicu u ladicu da me Lara ne otkrije. Učinila bih sve da bar na trenutak mogu biti sveti Nikola, pa čarobnim štapićem učiniti da moja sестrica ne mora prebrzo odrasti i spoznati da je i Nebo ukinulo poštu kojom stiže ljubav u razorene obitelji.

Luna Banda, 2. r.

Srednja škola Tina Ujevića Kutina, Kutina

Voditeljica: Ankica Krešić

Novinarski radovi

Život je najsavršeniji roman

(intervju s književnikom Lukom Paljetkom)

Luku Paljetka susreli smo jednog lijepog sunčanog dana u Dubrovniku. Nas troje učenika iz OŠ “Đuro Pilar” Slavonski Brod sudjelovali smo u projektu razmjene učenika i nakon što su Dubrovčani bili tjedan dana kod nas, i mi smo krenuli “put pod noge” za Dubrovnik. Tamo smo upoznali grad pun iznenađenja, a jedno od najljepših bio je susret s književnikom Lukom Paljetkom koji su samo za nas upriličili učenici i učitelji Osnovne škole Marina Getaldića. Iako smo se pomalo bojali kao Lukini miševi i mačke da će razgovor poći naopačke, bio je to jedan od najopuštenijih i najsrdajnijih razgovora koji smo ikada vodili. A sve je počelo...

Zvonimir: *S obzirom da ste išli u učiteljsku školu jeste li ikada radili kao učitelj u školi?*

Paljetak: Nisam. Nakon učiteljske škole, pošao sam na Filozofski fakultet u Zadru. Studirao sam hrvatski jezik, književnost i engleski jezik.

Katarina: *Kakav ste bili učenik?*

Paljetak: Na fakultetu dobar, u srednjoj solidan, u osmogodišnjoj osrednji.

Zvonimir: *Što ste željeli postati u našim godinama?*

Paljetak: Najprije sam želio postati kemičar pa sam nabavio jedan mali laboratorij dok to sve nije eksplodiralo i nisam imao baš previše podrške u tome. Zatim sam se dvoumio između dvaju svojih interesa, glazba i slikarstvo, ali ih nisam mogao ostvariti jer nisam imao mnogo novca. Stanovao sam u tako malom stanu u Dubrovniku, da nisam mogao staviti klavir pa čak ni pijanino, a ako ne možeš staviti pijanino, ne možeš vježbati. Bez vježbe nema uspjeha. Za slikarstvo je trebalo puno novca da bih pošao u Zagreb i da bih kupovao platna te ostali pribor. Tako da je jedino rješenje bio Filozofski fakultet u Zadru jer je za to trebalo izdvojiti manje novca.

Ana-Maria: *Što vas uveseljava kod nas mladih?*

Paljetak: To što ste mladi gotovo kao i ja, što vas sve zanima, što vjerujem da ne volite lagati ni sebe ni druge i što mislim da se radujete životu.

Zvonimir: *A što vas rastuži?*

Paljetak: Uvijek me rastuže ljudske gluposti. S jedne strane rastuži me dvoličnost, rastuži me kada ljudi nemaju nikakav osjećaj za ono što je lijepo, a ponekad to što je lijepo nije uvijek vidljivo.

Katarina: *Osvojili ste mnogobrojne nagrade. Koja vam je najdraža?*

Paljetak: Uvijek vam je najdraža ona posljednja, ali među nagradama koje su mi zaista drage je nagrada "Ivana Brlić-Mažuranić" za knjigu pjesama za djecu 1973. Zatim, draga mi je nagrada Danice Hrvatske s likom Marka Marulića i draga mi je nagrada za roman o Cvijeti Zuzorić. Za taj sam roman dobio pet nagrada, što znači da je vrlo dobro prihvaćen i preporučujem da ga pročitaju sve djevojke jer sam ga pisao kao dnevnik u prvom licu, kao da sam ona. Mislim da sam bio uspješan u tome jer je teško biti u ulozi osobe suprotnoga spola od njene 15. do 95. godine.

Zvonimir: *Zašto pišete za djecu?*

Paljetak: Svako pisanje je otkrivanje nekog drugog prostora i svijeta. Svijet djece je, koliko god sličan svijetu odraslih, ipak mnogo različit. Ima mogućnosti da pruži nove sadržaje, da oslobodi maštu i jezik na nešto drukčiji način i da se na taj način čovjek može i poistovjetiti s djetetom, izraziti se drukčije, obraditi dio tema koje, da pišete za odrasle, uopće ne biste obradili.

Katarina: *Odakle crpate inspiraciju za sva ta djela?*

Paljetak: Ima mnogo izvora, ali je najbolji život kao takav. Svaki dan je drukčiji kao nova stranica. Život je dakle najsavršeniji roman pun različitih tema: strašnih, tragičnih, smiješnih, glupih... S druge strane sve je to negdje napisano, postoji ogromna literatura otkad je pismenosti na svijetu. Prema tome dva su moguća izvora. Život ili književnost. Ne možete dovoljno crpiti iz života ako niste dovoljno toga pročitali, a isto tako ne možete ni samo čitati ako niste vidjeli što se to događa u životu.

Zvonimir: *Jedan od vaših dobrih prijatelja bio je i Dragutin Tadijanović iz Slavanskog Broda. Što nam možete reći o njemu?*

Paljetak: On je bio jedinstven čovjek. Poznao sam ga još iz vremena kada sam bio student u Zadru. Tadijanović je bio jako otvoren kao što su inače Slavonci i sjajno je pjevao. Ja sam također jako dobro pjevao kad sam bio mladi, sada sve manje pjevam. Dragutin je bio bariton i imao je sjajan glas. Ja sam pjevao tenora i kad god smo se našli u nekom društvu književnika, onda bismo mi pjevali, veselili se, recitali jedni drugima pjesme, ali on je bio čovjek koji nije zavidio kolegama. Bio je dovoljno velik, širok i samosvojan tako da mu nitko ne smeta. Nažalost nisu svi takvi u životu. Mnogi će vam zavidjeti i neće htjeti pomoći. Poznao sam i njegovu suprugu, pokojnu Jelicu. Bila je prekrasna osoba. Često sam odlazio kod njega, pogotovo na njegov rođendan 4. 11. u njegov stan u Gajevoj. Onda bismo napravili ono što vi nazivate tulum. Tadijanović je često dolazio kod mene u Dubrovnik. A ja sam imao mali stan. Nisu mi dali neki veći pa bi Tadijanović zajedno s Marijanom Matkovićem otišao u općinu, lupio o stol i rekao: "Što gnjavite čovjeka? Pa dajte mu stan!" To je bio Tadija.

Ana-Maria: *Jeste li ikada bili u Slavanskom Brodu?*

Paljetak: Da, bio sam ovog proljeća. Bio sam gost vaše lijepe knjižnice. Knjižnica je zaista odlično opremljena, a i grad se proljepšao otkad ste napravili onaj lijepi trg. Također je jako lijep i hotel "Savus". Tamo imam i mnogo svojih prijatelja. Moram reći da su i gostionice jako dobre, da se dobro jede, da ima odličnog vina i da su ljudi vrlo široki. Dolazio sam u Brod često, bio sam i jedne godine kada se podizao spomenik Ivani Brlić Mažuranić. Tako smo se tada Tadija, Jure Kaštelan i našli zajedno. Negdje oko jedan sat poslije ponoći šetamo mi gradom kad odjednom Juri padne na pamet da odemo u diskač. Tadija i ja smo se samo nasmijali, misleći kako se on šali, ali on stvarno uđe u disko. Nije ga bilo neko vrijeme pa smo se zabrinuli i odlučili ga potražiti. Tadija je tada prvi put u životu ušao u disko i rekao: "Znači tako to izgleda!" Tu smo noć proveli u disko.

Zvonimir: *Volite li Slavoniju i što biste izdvojili kao posebno?*

Paljetak: Volim Slavoniju. Ja sam čovjek s mora gdje ima mnogo kamenja, a možda se suprotnosti privlače. Nije sva Slavonija ravna kao

što znate. Ima i divnih gora i brda i brežuljaka...

Ono što mi se sviđa je otvorenost ljudi i njihova širokogrudnost.

Volim način na koji se vesele, na koji piju, na koji pjevaju, način na koji se tuku...

Katarina: *Zašto šaljiva poezija?*

Paljetak: Šaljiva poezija je uvijek odraz onog tužnog dijela duše, to je neki izlaz za nuždu.

Ana-Maria: *Jeste li u privatnom životu ozbiljni ili ste neozbiljni?*

Paljetak: Sve ovisi o društvu i o prigodi. Ne volim biti previše ukočen i volim ljude, unatoč tomu što nisu svi dobri.

Katarina: *Imate li neku formulu za lijep i sretan život?*

Paljetak: Uvjeren sam da ne postoji ta formula, da to spada u bajke. To nikako sam ne možeš ostvariti, to ovisi o ljudima s kojima se družiš, to ovisi o puno elemenata koji nisu materijalni.

Nakon ovih riječi zagonetno se nasmiješio, a mi smo shvatili da je dio te formule, između ostalog, upoznati ljude koji iza sebe ostavljaju tako blistav trag, a tako su jednostavni da se znaju približiti nekoj običnoj nepoznatoj djeci s drugog kraja Hrvatske. Sretni smo što smo to bili baš mi.

Zvonimir Tonković, 8. r.

Osnovna škola "Đuro Pilar", Slavonski Brod

Voditeljica: Zvonimira Marijić

Suradničko učenje

Uvođenjem HNOS-a suradničko je učenje postalo pravilo u gotovo svim predmetima. Nije to novost učenicima, ali sada svaki učitelj želi što više rada u timu, kao da je izlaz iz svih učenikovih neznanja u suradničkom učenju.

Kako to izgleda u praksi, predočit ću prateći suradničko učenje u nekoliko nastavnih predmeta.

U početku mi se predstavio ovaj suradnički tim: Katarina koju svi zovu Ljupka, Matej koji zahtijeva da ga zovu Đuro, Ivan zvani Kopa, Josipa se odaziva na Pipa, Anita, cura bez nadimka i vođa tima kojoj se nadimak ne sviđa pa ga i ne navodi. Obrazlažu da su bliži jedni drugima i bolje kao surađuju kad se oslovljavaju nadimcima.

Čim učitelj spomene rad u timu, svaki član se počeo otimati za svoju ulogu.

Đuro svečano izjavljuje da ne će smetati, oni neka slobodno rade:

– Vi to znate bolje od mene! Ak' treba, ja ću čitat'!

Đuro je inače miljenik svih jer za vrijeme odmora oponaša učitelje i tako ih uveseljava. Obeća li što, sigurno će zaboraviti.

Ljupka uvijek nade razlog zbog kojega je loše volje i neraspoločena za rad. Sve likovne teme radi istim sistemom, na svakom je listu, bez obzira što profesorica zada, naslikano:

Lj u p k a + M a t o. Na svaku Kopinu upadicu smješka se i oponaša ga, čudeći se kako to ostalima nije smiješno.

Kopa svaki sat pretvori u svoju zabavu. Dečko ništa ne shvaća ozbiljno, pomaže samo ako je zadatak zabavan.

Pipa će sve raditi, ali samo dok pošalje SMS. Moli ih da ju obavijeste kad učitelj gleda.

Anita ima jaku volju, ali ne zna odakle krenuti pa svojim krupnim plavim okicama molećivo traži pomoć.

Vođa preuzima svu odgovornost za rad tima i, uz dozu ljutnje koju se trudi prikriti svim silama, baca se na posao. A to znači da mora riješiti zadatak u zadanom vremenu, naravno, točno i tako da svi članovi budu zadovoljni.

Ako ispuni sve uvjete, obećavaju joj stopostotnu podršku da "doživotno" bude vođa tima. Iako nitko to nije rekao, suradničko učenje timovi su shvatili kao međusobno nadmetanje.

Protivnički tim, jednostavno, treba pobijediti na bilo koji način! Za promatrani tim, najveći je protivnik Domagoj. Nikako im nije jasno kako gotovo uvijek pobijedi, a "kod njih je više onih slabijih".

Kako to izgleda na nastavi?

1. situacija:

Sat je njemačkog. Zadatak je timski prevesti nepoznate riječi. Vođa dijeli zadatke i pogledava Domagoja. On se smiješi od uha do uha. Znači, već zna da će prvi biti gotov. On lijepo prevede sam, a onda članovima tima podijeli što će tko pročitati, tko će zapisati na ploču, tko će izvijestiti o suradnji članova tima i sve tako. Učitelji kažu, to je suradničko učenje!

Dok Domagojev tim uživa u svom uspjehu, drugi tim radi sporo i neučinkovito. Vođa uradi točno, a Kopa na ploču prepisuje krivo ili nečitko. Ako Ljupka čita, zastajkuje i zamuckuje da i gluh shvaća da nema pojma o čemu se radi.

Vodi ne preostaje ništa nego priznati da je Domagojev tim bolji.

2. situacija:

Tehnički je. Tim pravi plakat o zaštiti okoliša. Vođa okuplja u tim one koji stanuju blizu nje kako bi mogli terenski obraditi zadatak. U timu su Anita, Pipa, Kiki, Ivona i Svjetlana, vođa. Prvi dogovor i Svjetlana kreće po članove. Zvoni na Pipina vrata, a ona će:

– Jooj! Zaboravila sam za danas. Danas nikako ne mogu. Već imam dogovor. Idem s Jurom na utakmicu. Vidimo se drugi put.

Kiki se nije pojavila, Ivona je rekla da nema materijala i da čuva sestru pa ne može doći. Zadnja nada – Anita. Nema je kod kuće.

A svi su se veselili temi:

– Ma, to je nama dječja igra! govorili su.

Vodi preostaje “suradnja sa samom sobom”. Pokupi lijepo hrpu knjiga, časopisa, novina. Kopira, izrezuje, lijepi. Plakat je gotov. Na putu do škole objašnjava da bar pogledaju plakat kako bi znali o čemu će pričati. Moli ih da podijele zaduženja. One se okreću za dečkima na motorima, onima u autima mašu, a bicikliste ispituju kako se zovu. Nabacuju se slatkišima i komentiraju trebaju li na dijetu.

Pred pločom prva rad tima prezentira Kiki. Ne razumije Svjetlanino vrpoljenje i upiranje prstom u ono najvažnije koje je zaboravila. Svjetlana se crveni i moli Boga da sljedeća ne napravi propust. Ova je zaboravila gdje mora nastaviti, što mora reći pa je Svjetlana gurka ramenom, gazi po nogama.

Mučninu prekida učiteljčina primjedba:

– Čini mi se, sve ste radile u zadnji tren. To je moglo biti mnogo bolje. Jeste li vidjele kako je Domagojev tim, osim plakata, napravio i drugu prezentaciju? Kod njih nema zamuckivanja!

Bez obzira na sve, učiteljica je primijetila Svjetlanin rad. Dobila je peticu.

3. situacija:

Vjeronauk je. Najbolji sat u tjednu, kažu. Zadatak je tima napisati opasnosti koje prijete našoj vjeri i kako im se suprotstaviti. Raspoloženje je na visini. Ljupka se dopisuje, Kopa priča o utakmici, a Đuro spava. Kad vjeroučiteljica spomenu da će unijeti ocjene, Đuro se probudi:

– Ja ću čitati! Samo recite što treba!

Voda piše sve što treba. Kaže, dobro je napisano, svejedno je tko čita.

Bilo bi, da je Đuro pročitao kako piše.

Na licu vode još jedan kiseli smiješak.

4. situacija:

Povijest. Tim pravi umne mape o cjelini. Ništa lakše, tvrde.

I dok se voda trudi sročiti tekst, Kopa i Ljupka se svadaju:

– Najbolje je naslov crno, a oblačiće crveno!

– Ne, ljepše je naslov svjetlucavim crvenim flomasterom, a tekst u crne krugove!

Svjetlana im uzima papir i sve radi sama. Mata iz susjednog tima dobacuje zajedljive komentare:

– Vidi, opet je sve sama riješila!

Ona vraća papir Kopi i Ljupki, a oni bojučkaju i ukrašavaju.

5. situacija:

Hrvatski. Parlaonica. Uvjereni su u pobjedu. Sto posto! Pročitali su djelo, pripremili citate, a protivnički tim, Domagojev, brani neobranjivu tezu u Kolarovoj “Brezi”: Marko voli Janicu.

Porota zauzela pozu, dajući do znanja da im je sudbina u njihovim rukama. Pokazuju simpatije za određeni tim pa ih učiteljica upozorava.

Svjetlana sipa citate, ali sipa i Domagoj. Izvlači se vješto, braneci da je pisac mislio suprotno od onoga što piše, pozivajući se na preneseno značenje riječi i višeznačnost poruka. Potkrepljuje današnjim situacijama, crnim kronikama, o nekim statistikama i pitanju žena. Sve zbunjuje svojim primjerima.

Svjetlanin tim osvojio je više bodova u “dokaznom postupku”, a Domagojev osvajanje simpatije porote.

I učiteljice!?

Naime, pojasnio je kako se on ne slaže s tezom koju je branio i da mu je bilo vrlo teško, ali dao je sve od sebe da brani “boje svoga tima”!

Svjetlana mu priznaje vještinu i čestita.

Ako je i od HNOS-a, nekima je ovakvog suradničkog učenja dosta!

Svjetlana Prgomet, 8. r.

Osnovna škola Mate Lovraka, Županja

Voditeljica: Radojka Matic

Vrući krumpir odgojne politike ostao – neispečen

Anketa koju sam sa svojim kolegicama i kolegama provela među 121 osmašem/icom Prve osnovne škole u Bjelovaru upućuje na zanimljive rezultate: 35,71% učenika (dječaka) izjavljuje da je o spolnome odgoju najviše naučilo iz pornografskih i erotskih filmova, a čak 45,09% učenica smatra da je samozadovoljavanje štetno po zdravlje i da bi ga trebalo izbjegavati. Znaju li naši osmoškolci, uopće, koje su prednosti uvođenja spolnoga odgoja i o čemu će na njemu učiti ili doista misle da će ih takav školski predmet uputiti u ranije stupanje u spolne odnose, kako izjavljuje 64,06% naših ispitanica/ka?

Trudna s četrnaest?

N. N. ostala je u drugom stanju s petnaest godina. Danas je samohrana majka troje djece, nezaposlena, nikada nije uspjela završiti srednju školu. Bezbrizna mladost u trenutku se pretvorila u nešto što nije željela, barem ne tada, sa samo petnaest godina života.

I. P. zatrudnjela je na maturalcu s četrnaest godina i uspjela šokirati cijeli grad i školu, ali očividno ne dovoljno da bi društvo u kojemu

živi poduzelo značajnije mjere obrazovanja i odgoja radi sprječavanja neželjenih trudnoća. Kada je I. P. u sedmome razredu ostala u drugome stanju, preko noći je morala odrasti i još kao dijete postati majka djetetu.

Iako su ove priče izmišljene, niste li barem jednom čuli sličnu? Ne nalikuju li ove sudbine sudbinama nekih vaših poznanica? Ponavljaju se desetljećima, a još uvijek ništa nije poduzeto u vezi s tim. Nije istina da su roditelji nezainteresirani za edukaciju svoje djece, dapače, dobro bi im došla stručna pomoć. Dokaz koji to potvrđuje je podatak da se čak 98% roditelja učenika petih razreda naše škole izjasnilo u prošlogodišnjoj anketi sa zajedničkog roditeljskog sastanka da želi uvođenje spolnoga (neki kažu – zdravstvenoga) odgoja u osnovnu školu. Djeca su svjesna, roditelji su svjesni, ali društvo i odgovorno ministarstvo još uvijek šute i ne poduzimaju značajnije korake. No, nisu samo tinejdžerske trudnoće jedini problem o kojima mlade treba informirati. Mnogo je toga što mladi ne znaju, a traže odgovore. Spolno prenosive bolesti, odgovorno spolno ponašanje, kontracepcija, cijepljenje protiv HPV virusa – samo su neke teme. Neinformiranost je često smiješna, kao ona izjava da je AIDS neki novi mobilni operater i ne znaju gdje bi ga mogli testirati?! Zašto je zdravlje u nekim društvima tabu tema? Jesmo li i mi takva zemlja?

Kad se politika umiješa u seks(ualni odgoj)

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa 23. veljače 2005. objavilo je dobrodošlu vijest da se u osnovne i srednje škole uvodi spolni odgoj, a osnovali su i Povjerenstvo za prosudbu programa spolnog odgoja. Danas je 9. prosinca 2007., gotovo dvije i pol godine kasnije (treća ide), a od spolnog odgoja ni “s”. Dok oni “gruntaju” o tome što će i kako će, vrijeme prolazi, a za neke tinejdžerke i tinejdžere već je nepovratno izgubljeno. Kao i uvijek, svemu što traje predugo, razlog je – politika. Trenutačno se u školama provode neki programi, npr. TeenStar koji podržava Katolička crkva, MemoAIDS koji se isključivo bavi spolno prenosivim bolestima, ali sustavni spolni odgoj koji bi se trebao provoditi u svim školama, ujednačeno i bez razlike, još uvijek ne postoji. Obećanje – ludom radovanje.

Na forumima se razvila živa rasprava o budućem (barem se tako nadamo) spolnom odgoju. Pismeni dio naroda pokazao je zrelost i razumijevanje ozbiljnosti problema, ali Povjerenstvo za prosudbu programa spolnoga odgoja još uvijek ne zna za koji se program valja

odlučiti. Znanstvenici i udruge polarizirali su se oko dvaju ponuđenih. S jedne je strane Forum za slobodu odgoja s liberalnijim pogledom, jer prihvaćaju homoseksualizami ne smatraju samozadovoljavanje štetnim, a s druge je strane program udruge Grozd, kojemu se zamjera da je previše konzervativan i katolički orijentiran. Čuju se svakakve apsurdne vijesti o eksperimentalnom uvođenju nekih od ovih programa: učenici uvježbavaju navlačenje kondoma na bananu ili maketu od stiropora, i sl. Zbog međusobnog optuživanja novi nastavni predmet nismo dobili niti ove jeseni. Hoće li za našu generaciju biti prekasno?

Gdje pronaći odgovore?

Zaista, gdje pronaći odgovore, tko nam ih je dužan dati? Škola, mediji ili netko treći? Koliko su za spolni odgoj mladih odgovorni roditelji? Samo 11,42% učenika saznalo je sve o pubertetu i spolnom odgoju od njih, a od djevojaka educirano je tek 24,50%. Vjerojatno su roditelji smatrali da djevojkama treba više posvetiti pozornost zbog mjesečnice i mogućnosti začeca. Djevojke su najviše saznale o temama spolnoga odgoja na nastavi biologije, 25,49% njih, a postotak onih djevojaka koje izjavljuju da su učile s interneta, iz porno i erotskih filmova je zanemariv, manji od cijeloga broja. S dečkima nije tako, sve ih više subotom poslije ponoći ostaje budno da bi se “informirali” pomoću pornografskih i erotskih filmova, čak 35,71%. Osmasima je to “najveći izvor znanja o spolnom odgoju”, a najmanje ih je obraćalo pozornost na edukativne brošure, samo 0,71%. Znaju li oni da spomenuti filmovi uopće nemaju veze sa spolnim odgojem? Kako će se to odgojiti gledajući ih – da promatraju djevojke kao stvari? I gdje je odgovornost medijskih kuća za prikazivanje toga smeća?

Znanje otvara vrata – naša ostaju zatvorena

Samo 78,57% mladih osoba muškoga spola zainteresirano za uvođenje spolnog odgoja kao posebnog predmeta, a istu želju dijeli tek 66,67% djevojaka? Postotak mladića je veći zato što smatraju (75,36%), da će na spolnom odgoju učiti o dobrom seksu, a 20% djevojaka dijeli isto mišljenje. Pogrešno! Ovome razvikanom nastavnom predmetu to uopće nije cilj!

Kampanje o HIV-u i ostalim spolnim bolestima koje se provode u školama ipak imaju utjecaj, što pokazuju želje 80% osmaša i 94,12% osmašica da se informiraju o spolno prenosivim bolestima. Ipak, još uvijek postoje predrasude: ići u razred s HIV-pozitivnom osobom smetalo bi 40% dječaka, dok su djevojke obrazrivije: samo 25,40% neugodno bi se osjećalo u istoj situaciji. Na pitanje: “Podržavate li homoseksualnost?” dečki odgovaraju tradicionalno netolerantno: tek 17,14% kaže da im homoseksualci ne smetaju, dok ih djevojke prihvaćaju 45,09%. Ovo anketno pitanje dječaci su često popratili komentarom: “Ubij pедера!” (ali su im dvije lezbijke sasvim u redu, kažu neki). Ipak smo mi tradicionalna zemlja s duboko uvriježenim obiteljskim stavovima i teško ćemo se uklopiti u nove spolne trendove.

Kada stupiti u spolni odnos?

Sudeći prema podacima dobivenima anketom, mladi *očekuju* od spolno-godgoja odgovor na pitanje kada stupiti u spolni odnos. Najveći dio ispitanika izjavljuje vrlo zrelo i odgovorno da u odnos treba stupiti, kako kaže jedna anonimna djevojka, “kad tvoje tijelo i duša budu za to spremni”.

Neki ulaze u spolne odnose zato što smatraju da je to “cool” i “fora” (da, djevojka ostane trudna, a dečko je frajer jer je “napump’o onu malu” – oprostite na izrazu, ali često se ta situacija u našoj primitivnoj okolini komentira baš tako). Mnogi dječaci olako izjavljuju da bi se u spolne odnose trebalo upustiti već u osnovnoj školi. To mišljenje dijeli 35,71% osmaša, za seks u srednjoj školi ih je 24,28%, a za seks u braku 11,42%. Osmašice kažu da je seks u osnovnoj školi neprimjeren – samo je 1,96% za odnose u “osnovnjaku”, 23,52% u srednjoj, 19,60% u braku, dok je najveći dio njih za spolni odnos poslije srednje škole, ukupno 39,21% učenica. Opet su razlozi takvom omjeru postotaka odgojne naravi. Jasno je da, s obzirom na stavove naših osmaša, nemamo vremena za odugovlačenje uvođenja spolnog odgojnog predmeta već u osnovnoj školi! Ili nam barem kupite kartu za “ljubavni autobus”!

“Lovebus” ili prostitutke sa završenom Učiteljskom akademijom?!

Dok kod nas djeca uče o spolnom odgoju na biologiji i za to je izdvojeno samo par sati, Austrijancima je, izgleda, stalo do budućnosti njihove mladeži. Austrijska je vlada organizirala tzv. Lovebus, autobus sa

stručnjacima koji će obići 590 škola u Donjoj Austriji i učenicima od dvanaest do šesnaest godina pružiti odgovore na “škakljiva pitanja”. U njemu će mladi moći posve anonimno postavljati pitanja, a da bi se osigurali točni odgovori, davat će ih psiholozi i pedagozi. Cijeli projekt stajat će zemaljsku vladu Donje Austrije 200.000 eura godišnje. Eto okrutnoga razloga zbog kojega u Hrvatskoj nemamo ovakve projekte! Koliko smo u nekim područjima površni i lakomisleni rječito govori jeziva anegdota o poznatom pjevaču i idolu mladih, Goranu Baretu, koji je jednoj novinarki, na pitanje tko bi trebao predavati spolni odgoj u hrvatskim školama, odgovorio: “Prostitutke sa završenom Učiteljskom akademijom”!

Vrući krumpir odgojne politike ostao – neispečen

Ako vam se tema zdravstvenoga odgoja ne čini tako važnom, podsjetite se kako vam je bilo teško odrastati u informativnoj izolaciji, kada niste imali koga pitati sve ono što vas zanima, pa ste slagali mozaik od Lastanovih odgovora i “lovačkih priča” starije braće i sestara ili prijatelja i prijateljica. Mislite li da je mladima danas lakše jer su okruženi raznim medijima? Nije im lakše, možda su još zbunjeniji i nesigurniji nego što ste vi bili kada ste po prvi puta poljubili voljenu osobu! Možda smo mi, današnji mladi, obrazovaniji nego naše bake i djedovi, ali po krhkosti i osjećajnosti još smo uvijek isti, još smo uvijek djeca – željna vaše podrške i razumijevanja. I informacija.

Gospodo iz Vlade i Sabora, kunete se da su vam mladi najvažniji, a ne donosite odluke o najvažnijem pitanju – o zdravlju mladih, koji su, kako volite reći u kampanji, budućnost naše zemlje! Izbori su prošli, a vi, odgovorni u Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa, i dalje šutite. Učinite nešto, nemojte samo zavaljeni sjediti u svojim skupocjenim foteljama! Vrući krumpir hrvatske odgojne politike, koji stalno prebacujete u ruke nekome drugom, ostao je – neispečen!

Anamarija Čepo, 8. r.

1. osnovna škola Bjelovar, Bjelovar

Voditeljica: Davorka Bačeković-Mitrović

Bole leđa

Zašto mnogi učenici osnovne škole pate od bolnih leđa

Priča Mateje Valešić, novinarke iz naše skupine, potakla me da pišem o temi bolnih leđa u učenika.

Naime, 2. listopada 2007. godine Mateja je htjela sjesti za stol u svojoj kuhinji, ali je začula “škljoc” u leđima, lijeva noga joj se potpuno ukočila i nije mogla sjesti. Istovremeno nije mogla okrenuti glavu ni lijevo, ni desno, a da ne osjeti jaku bol. Uznemireni roditelji je odvođe na hitnu gdje kirurg preporučuje da je istegnu, ali se roditelji nisu usudili to učiniti. Rentgenska snimka nije ništa pokazala, a Mateja je prenoćila na dječjem odjelu uz šaku tableta za spavanje. Ujutro ju je hitna odvezla u Slavonski Brod gdje ostaje četiri dana. Ta četiri dana nije mogla hodati. Liječnici su preporučili magnetsku rezonancu. Mateja je tu pretragu obavila u Zagrebu na klinici Neuron. Pretraga je pokazala dijagnozu:

hernija diska, ljevostrana ishialgija i skolioza kralježnice.

Doktorica Rakas-Vujčić, fizijatrica u bolnici u Novoj Gradiški, rekla je roditeljima da njen najmlađi pacijent s hernijom diska ima 17 godina. Mateo ima 12 godina i oborila je taj neslavni rekord.

Liječnici nisu odgovorili na mnoga pitanja Matejinih roditelja, a ja sam se odlučila raspitati o problemima bolnih leđa kod učenika, kod našeg školskoga liječnika, doktora Radomira Dumičića. Zanimalo me je li ova dijagnoza neobična za učenicu šestog razreda, kakve bolesti kralježnice susreće na sistematskim pregledima, što misli da je uzrok tim problemima, što preporučuje učenicima koji imaju te probleme. Pitala sam ga je li bilo takvih problema u generacijama naših roditelja i što misli o težini školske torbe.

Doznala sam da za kralježnicu slikovito možemo reći da je to vješalica našeg tijela. O njejoj ispravnosti često ovisi kvaliteta življenja, a njena nepravilnost može biti odlučujuća u izboru zanimanja, a često i uzrok različitih invaliditeta. Problemi nastaju kada se normalne krivine kralježnice, uslijed različitih uzroka, povećaju ili mijenjaju svoj smjer. U školskoj dobi najčešći uzrok je loše držanje tijela kada jedna grupa mišića prevagne nad drugom. Zbog toga dolazi do savijanja kralježnice lijevo ili

desno (skolioza). Problemi se najčešće javljaju u vrijeme polaska u školu kada djeca iz slobodnih aktivnosti prelaze u fazu "prisilnog mirovanja", kada moraju mirno sjediti po nekoliko sati u školi. Drugo nepovoljno razdoblje je faza brzog rasta – pubertet (između 11. i 13. godine), kada koštani sustav brže raste od snage mišića koji ne mogu držati težinu kostiju. Liječnik mi je rekao da na sistematskim pregledima učenika gotovo trećina u nižim, a polovina pregledanih u višim razredima, kako osnovne tako i srednje škole, imaju nenormalne nalaze kralježnice, od loših držanja, pa do već izraženih deformiteta kada je patološki proces zahvatio ne samo mišićno i vezivno tkivo, nego i koštani sustav. Doznala sam da od bola u leđima nisu bili pošteđeni ni naši roditelji. No, među njima je bilo daleko manje oboljelih nego danas. Jedan od razloga je što su se mladi ranije više bavili sportom i više kretali. Danas kompjutori, igrice, mobiteli i dugotrajno sjednje pred televizorom uzimaju danak. Liječnik mi je za težinu školske torbe rekao da se ne smije zanemariti, ali je značajnije kako nosimo školsku torbu. Učenici je često vuku jer naramenice torbe nisu prilagođene tijelu učenika, pa ona npr. visi. Pravilno namještena torba trebala bi lagano vući ramena prema straga i time omogućiti pravilno držanje kralježnice i njezinih prirodnih krivina.

Sve ovo su i Matejini liječnici spomenuli njenim roditeljima. Ali Matea nije prebrzo rasla, nije imala padova i povrjeda u zadnje vrijeme, a trenira karate što ne može biti razlog bolesti. Vratimo se Matejinoj svakodnevnici. Na osobnu inicijativu roditelja ide kod kiropraktičara koji ima europsko i svjetsko priznanje. Liječnici se ne mogu odlučiti koje bi vježbe trebala vježbati jer je svaka od njene tri dijagnoze priča za sebe. Ono što koristi jednoj, može štetiti drugoj. Prerano je za operativni zahvat jer Mateja još raste. Ne smije se udebljati više od potrebnog, ne smije podizati teške stvari ni raditi teške poslove. Mora se oprezno kretati i paziti na nagle pokrete. Knjige ostavlja u školi, ne nosi papuče, ne vježba na tjelesnome, često pod satom mora ustati i prošetati po razredu.

Naš školski liječnik misli da njena dijagnoza nije neobična, ali je neuobičajena za Matejinu dob. Kaže da je moguće i izlječenje nakon što rast tijela prestane uz odgovarajuće mjere i režim života i, naravno, liječničku skrb.

Matea se u međuvremenu osjeća malo bolje nakon posjeta kiropraktičaru. Kad čučne, često se ne može uspraviti zbog jake boli koja traje par minuta. Gotovo svaki tjedan je kod liječnika, ili u Brodu, ili u Zagrebu. Traži, zajedno sa svojim roditeljima, odgovor, a još više rješenje. Ima pouzdanog prijatelja u boli – ibuprofen.

Lea Čaić, 8. r.

Osnovna škola Ljudevita Gaja, Nova Gradiška

Voditeljica: Blagica Pečnjak

Kad su šake brže od pameti

Školska tuča iliti “Fajt!”

Jače! U glavu! Razbij ga! Ubij ga! Pokaži mu! – To su uobičajeni uzvici kad se netko “pofajta” uz gromoglasnu riku strastvenih navijača koji žele da tuča potraje, da to bude spektakl o kojem će kasnije razglabati.

Iako školske tuče nisu tako česta pojava u našoj školi, ipak se događaju i prerastaju u prave, bolne fizičke obračune. “FAJT” je grublji način da se pokaže što se o nekome ili nečemu misli, a nastupa uglavnom poslije neke uvrede preko koje nije moguće prijeći. “Pofajtaju” se mnogi, i učenici nižih i viših razreda, i grupe, i muški, a i ženske; stoga se može reći da ima različitih “FAJTOVA” i različitih “FAJTERA”, a u njih su šake brže od pameti.

Sitni “fajt”

To se, nažalost, događa svaki dan. U odnosu na onaj žešći, može se reći da je bezazlen. Uglavnom se nade neki “snagator” koji terorizira slabijeg kako bi dokazao da je on neka faca ili bilo što... Ali, što se tu može!? To je uobičajeno u svakoj školi pa tako i u našoj. Netko dobije usput trisku, udarac u leđa ili stražnjicu. Sve to nekako ispadne u letu ili u hod. Naravno da nije bezazleno, ali žrtve se ne protive, ne prijavljuju ih prije svega jer se boje gorih batina. Često neki provociraju na isti način ženske, pa one trče sumanuto za takvim po hodnicima, dvorištu ili na putu do kuće. Za neke to je samo igra, a za druge... Poniženje...

Neplanirani “fajt”

U trenutnim situacijama često bukne “FAJT” za najmanju sitnicu. Uzavrela krv lako razdražljivih faca želi onom drugom pokazati pravdu bez presude. Guranje u prsa izaziva protivnika na brzo rješavanje situacije takozvanim neplaniranim “FAJTOM”. Takav “FAJT” ili preraste u dobro šaketanje, ili završi samo na gurkanju uz najpogrdnije riječi. Malo je češći u razrednim odjelima, pa često bude prekinut intervencijom profesora. Događa se da u nekim odjelima bukne i za vrijeme sata dok nastavnik “ne vidi” bilo da piše na ploči ili je okrenut leđima. Naravno, radi se o agresivnom učeniku ispunjenom “energijom” koju mora negdje “potrošiti”, pa to radi na prijatelju, ispred ili iza sebe. Takvi najčešće postaju slučaj za psihologa.

Planirani “fajt”

Kad su šake brže od pameti, kad nekome treba dati lekciju oči u oči – tada nastupa planirani “FAJT”. To je najbolji “FAJT” o kojem se dugo razmišlja i dugo priprema, jer moraš izići kao pobjednik. Najvažnije je dobro se postaviti, odlučno prvi zadati udarac i zadržat: “hladnu glavu”, pokazati spremnost i drskost. Kad se dvojica nađu u “krvavom krugu” zna se da će jedan izići kao junak, a drugi kao jadnik koji je primio batina. To je rizik koji svi fajteri prihvaćaju. Grupe ponekad planiraju takav “FAJT” koji može i zna otići predaleko – tada na scenu dolaze palice, boxeri... Nažalost, ima i pojava kad se grupa okomi na pojedinca. E... pa to je svakako najžalosniji “FAJT”. Koje li pravde!? Više njih na jednoga...

Ženski “fajt”

“FAJT” koji se zasigurno najviše voli pogledati je “ŽENSKI FAJT”. Zašto? Prije svega jer su smiješne. To je potpuno drugačiji način borbe. Umjesto šaka na scenu dolaze nokti i grebanje. Kosa se čupa k’o od šale. Vrištanju nema kraja, a jezici rade sto na sat. U zadnje vrijeme čini se da je “FAJT” postao popularniji kod cura nego kod dečkiju.

“Fajterska” publika

“FAJT!! FAJT!! FAJT!!” Pljesak i podrška. A što bi bio “FAJT” bez prave publike?! Sličilo bi na nogometnu utakmicu koja se igra bez navijača.

Zato je redovito tu publika s osmijehom na licu koja lavljim jezikom bodri svog “favorita” i prati svaki udarac. U takvoj publici nade se svakakvih navijača; od “slabića” kojima je veći užitak navijati, negoli sudjelovati u “FAJTU”, do “RAZBIJAČA” koji jedva čekaju da se tkogod umiješa pa da se na njega okome. Ako neki prijatelj želi pomoći prijatelju, uvijek dobije najviše batina. U principu u “FAJT” se ne smijete umiješati jer biste mogli “popiti batine”. Dok se drugi zgražavaju nad “FAJTOM” i ne žele biti dio njegove publike, neki, kao da su opsjednuti, gledajući navijajući od početka do kraja.

Jedni “FAJT” smatraju glupim načinom izjašnjavanja u potrazi za provodom, a drugi ga ne osporavaju jer smatraju da je to ponekad jedini način rješavanja problema. Većina učenika ipak ne podržava “FAJT”. Svi znaju da se problemi trebaju rješavati razgovorom, ali kao da nemaju vremena i volje za to. Lakše se odlučuju za “FAJT”. Ne zvuči lijepo, ali je istinito; ŠAKE SU ČESTO BRŽE OD PAMETI!!

Problemi školskih tuča, kao i provokacija, ruganja, podcjenjivanja, vrijeđanja, ponižavanja postoje oduvijek. Možda je sve danas izražajnije nego prije zbog drugačijeg načina bržeg življenja. Kako suvremeni roditelji vide školsku tuču, što o njoj misle, koga bi okrivili, kako bi oni to rješavali, istraživali smo anketom.

Iz ankete izdvajamo:

Irena Kolanović: O tučnjavi u školi među učenicima mislim sve najgore. Najčešće tučnjavu izazove netko tko je problematičan i onda tlači onog, možda slabijeg od sebe. Takvi mogu izazvati tjelesne ozljede ili još gore – psihičke. Dijete koje izvuče “kraći kraj”, tad je poniženo i boji se ići u školu da se tuča ne bi ponovila. To na njega ostavlja teške posljedice i ono pati. Tučnjava je loša. Ili prije ili poslije, treba ju spriječiti razgovorom, a ako ne djeluje, onda primjerenom kaznom. Kažnjavati trebaju i učitelji, ali i roditelji.

Pavka Čulina: Prije svega treba razlučiti obična dječja zadirkivanja i male svade, od ozbiljne tučnjave. Smatram da je roditeljima zadaća naučiti svoje dijete kako nasiljem ništa ne postizemo, a tučnjavom samo

produbljujemo problem. Smatram da učitelji nikako ne smiju dozvoliti da do tučnjave dođe na satu jer bi im oni trebali biti najveći autoritet. Barem je tako u moje vrijeme bilo. Jedan od uzroka po mom mišljenju je i taj što se danas djeci daje previše ZA PRAVO i doma i u školi. Znam da postoje djeca, koja će se unatoč upozorenjima, i dalje tući. Ako to poprimi ozbiljne razmjere i preraste u veliko nasilje, treba ih prepustiti stručnim službama, a svakako treba zaštititi ostalu djecu.

Antonija Brkić: Možda taj problem provokacija i tuča u današnje vrijeme postaje sve učestaliji zbog nedostatka vremena kojeg bi roditelj trebao provesti sa svojom djecom. Tempo rada na poslu i karijere pojedinaca stavlja se na prvo mjesto, a djecu im odgaja ulica, a ponekad i susjedi. Upravo zato izostane lijepa riječ i razgovor. Djeca brzo rastu, svoje postupke ne znaju okarakterizirati "RUŽNIM" ili "NEKULTURNIM". Zašto? Zato što drugačije nisu naučili! Problem, po meni, znači, dolazi iz kuće, iz društva u kojem se dijete kreće. Profesori i roditelji često su zato nemoćni kad do problema dođe. Stoga, roditelji, pričajte sa svojom djecom, živite s njima i VI ih odgajajte. Neopterećeni problemima svakodnevnice, djeca će biti puno ozbiljnija, veselija i humanija. To bi trebao biti jedini njihov zadatak kroz školovanje. Tuče i ostalo treba riješiti u krugu obitelji, a škola... škola neka izvuče ono najbolje od naše djece da sutra budu dobri ljudi koji će se rado sjećati školskih dana.

Neda Kačan: Bilo koja tuča, ili npr. rujanje (u vezi odijevanja, izgleda, učenja i sl.) na tinejdžere ostavlja teške posljedice, potiče nesigurnost. Poneki se POVUKU U SEBE, PATE, dok drugi postaju sve agresivniji. Ni jedno ni drugo ne pomaže osobi da postane samouvjeren, stabilna i jaka ličnost što je važan ključ života. Mislim da danas i roditelj i učitelj trebaju puno raditi po tom pitanju. Treba ih usmjeravati da polaze od samih sebe, s onim bi li to tebi bilo drago da ti se događa. Ne znam kome bi bilo drago plakati u mraku svoje sobe svaki dan. A i to se događa. Zlostavljačima treba kazna. Naravno, primjerena. Ono im može pomoći da budu bolje osobe. Ne treba zlostavljača kažnjavati zlostavljanjem jer će i on sam to sutra prenositi na svoju obitelj. Ozbiljne su to zadaće nas

odraslih, a za njihovo rješavanje treba puno mudrosti i volje. Svi na tome trebamo raditi kako bi nam sveukupno društvo bilo bolje.

Ivan Sikirić, 8. r.

Osnovna škola Šimuna Kožičića Benje, Zadar

Voditeljica: Darija Vidaković

Osnovnoškolci u raljama nikotinskog dima

Pušenjem do privlačnijeg izgleda i više prijatelja!?

Zabrinjava podatak da je većina učenika nepušača izloženo duhanskom dimu u vlastitom domu, a pasivno pušenje uvelike pridonosi razvoju raznih bolesti. Koliko je loša poruka roditelja koji puše pred svojom djecom, ne treba ni spominjati. Potrebna je žešća borba protiv pušenja, koja uključuje edukaciju, stalno iznošenje podataka o posljedicama pušenja i uvođenje zakonskih zabrana.

Otkako su svi razredni odjeli dobili naputak da u svom planu rada za ovu školsku godinu uvrste i temu ovisnosti, u školskim se klupama sve glasnije prepričavaju scene “nikotinskog uživanja” nekolicine učenika, ali i učenica sedmog i osmog razreda u školskom WC-u. Javna je tajna da to traje već neko vrijeme i bilo je pitanje vremena kada će se sve razotkriti. U svakom slučaju otkriće je prošlo poprilično mirno, bez prevelikog podizanja prašine. No ona mala zrnca, koja se još nisu slegla oko cijele priče, pozivaju na uzbunu i brzo djelovanje.

Neće se ponoviti

Koliko smo uspjeli istražiti ovaj slučaj među učenicima, sve je prošlo po onoj čuvenoj učeničkoj “neće se ponoviti”, a priče se, nažalost, ponavljaju. Svaki mali i veliki odmor prilika je za neku novu cigaretu, samo akteri su ovaj put postali oprezniji, a učenici koji ih i vide ne žele o tome javno govoriti. Postavlja se pitanje zašto? Učenici se solidariziraju i ne žele ni u koga upirati prstom. Osim toga, riječ je o maloj školi u kojoj se prije ili kasnije sve sazna. Dobiti neugodnu etiketu drukera i nije nešto

s čime bi se današnji osnovnoškolac mogao pohvaliti, i to još stoički nositi na leđima, a da pritom ne bude izoliran i odbačen od svih. No to je fenomen sam za sebe. Događaj s kraja prošle školske godine, gdje su čak neke učenice šestog razreda uhvaćene s cigaretom u ruci i ove najnovije priče, samo potvrđuje činjenicu da problem pušenja postoji. Jedan od učenika koji se našao u tom “probranom” društvu je osmaš Frane Ivković, koji je u razgovoru za našu novinarsku radionicu priznao da zna, kako kaže, zapaliti cigaretu.

– Jesam, zapalio sam cigaretu nekoliko puta, ali moram priznati da nisam razmišljao o posljedicama, kaže Frane, dodajući kako je to činio jer je htio ispasti faca u društvu, a njegov primjer su, kaže, slijedili i drugi.

– Ma, to je bilo više neka zezancija i fora, a ispalo je sasvim nešto drugo. Sada na to ne pomišljamo, jer smo se dovoljno opekli, no otkrili smo druge načine zabave, zagonetno je zaključio Frane.

Da naša škola nije izdvojen slučaj, pokazuje i lanjsko istraživanje, koje je kod nas prvi put u 60 osnovnih i srednjih škola proveo HZJZ. Osim činjenice da se naveliko puši u osnovnim školama, istraživanje je pokazalo kako je svaki četvrti pušač u osnovnoj školi uvjeren da mu pušenje daje privlačniji izgled i osigurava više prijatelja!

Sat razrednika sve više nalikuje igraonici. Razrednici o pojedinim temama nisu dovoljno educirani, a stručnih suradnika ili nema u školi ili su svake parne godine na takvim satovima.

Ekskurzije pune nikotina

Treba li uopće spominjati ekskurzije, gdje se osmaši natječu tko će više popuštiti cigareta, a priče o tome prisiljeni smo slušati tjednima nakon izleta. Tu činjenicu, uostalom, više nitko ne krije i gotovo ju je nemoguće kontrolirati. No od svega nas mora zabrinjavati činjenica, što je nekim učenicima već sada ta “zezancija” prešla u naviku, tako da ih gotovo svakodnevno, ma koliko se oni trudili u skrivanju, možemo vidjeti s cigaretom u ruci. Kako pomoći tim učenicima, koji su očito prerano zašli u “crveno”? Pedagoginja Blaženka Bačić ističe kako je potrebna žešća borba protiv pušenja, koja bi uključila edukaciju, stalno iznošenje podataka o posljedicama pušenja i uvođenje novih zakonskih zabrana.

– Zabrinjava podatak da je većina učenika nepušača izloženo duhanskom dimu u vlastitom domu, a pasivno pušenje uvelike pridonosi razvoju raznih bolesti. Koliko je loša poruka roditelja koji puše pred svojom djecom ne treba ni spominjati, kaže pedagoginja Bačić, dodajući kako su u tijeku pripreme radionica za roditelje i to upravo s ovom temom.

No koliko sama nastava može pridonijeti rješavanju ovoga problema? Na nastavi će ti učenici izraditi edukativni plakat, učiti da je pušenje štetno i kako to ne bi trebali raditi i – ništa više. Sat razredne zajednice već odavno ne nalikuje smislenom satu na kojemu bi se trebalo raspravljati o nekim izdvojenim temama, iako bi trebalo. I to je fenomen za sebe!

Naime, na satu razredne zajednice nemoguće je bilo što organizirati, jer ni razrednici nisu nešto posebno educirani, a stručnih suradnika ili nema u školi ili su svake parne godine na takvim satovima.

Roditelji nezainteresirani i nemoćni

Roditeljski sastanci su, valjda, otkad škola postoji postali monolog razrednika i umjesto roditelja-suradnika, profesori se često jadaju kako imaju osjećaj da su im roditelji učenici koji lijepo sjede i šute kao zaliveni. O tome nam svjedoče i roditelji nakon svakog roditeljskog sastanka. Ako im se nametne neka od ovisničkih tema, u pravilu, nitko nema izgrađeno mišljenje. Još zanimljivija postaje činjenica koliko su ti isti roditelji uvjereni da se to ne može dogoditi njihovoj djeci, jer su oni kod kuće anđeli. U prilog tome ide i činjenica da je na prošlomjesečnom predavanju o ovisnosti u organizaciji Centra za ovisnost i MUP-a, koji se održao u školi, došlo svega desetak roditelja. Kako onda u takvim okolnostima škola može pomoći i djelovati? Gotovo nikako! Učenici, čini se, sve više o tome polemiziraju na internetu i raznim blogerskim stranicama. U takvim raspravama nerijetko se uključuju i roditelji pa je tako jedan, kako je sebe potpisao, zabrinuti roditelj primijetio “da nam se djeca sve više zadužuju, kockaju i puše”, zaključivši da su roditelji najviše zakazali jer, kaže, djeca nemaju kvalitetni nadzor ni u školi ni u kući. S tim se slaže i pedagoginja Bačić.

– Bez sumnje obitelj bi trebala imati najveću ulogu, ali sve više posustaje u tome. Danas su brojne obitelji razapete između slabih mogućnosti i velikih želja svoje djece. U vrijeme kada mnogi žele na brzinu doći do novca i živjeti životom onim u sapunicama, gdje je novac bez rada pretvoren u mjerilo vrijednosti, naše obitelji pucaju po svim šavovima, kaže pedagoginja Blaženka Bačić.

Ekскурzije su pune nikotina i alkohola. Tu činjenicu, uostalom, više nitko ne krije i gotovo ju je nemoguće kontrolirati. Voditelji mole Boga da se na tim izletima ništa ne dogodi.

Zakazala kontrola

Odgovornost je na obitelji, ali dio te odgovornosti, ističe pedagoginja Bačić, leži i na zakonodavstvu, odnosno onom dijelu koji bi trebao kvalitetnije nadzirati provedbu pojedinih zakona. Primjerice, Zakon o zabrani prodavanja duhanskih proizvoda i alkoholnih pića djeci mlađoj od 18 godina više nitko ne kontrolira, a kad nema kontrole malo tko će ga i provoditi.

– Ne treba ići tako daleko u prošlost tražiti takve primjere. Događaji iz Privlake, gdje je učenik sedmog razreda bez problema kupio alkohol i toliko se napio da je pao u alkoholnu komu, potvrda je toga. Vlasnik trgovine bit će kažnjen, ali da se nije dogodio taj incident sve bi ostalo bez posljedica, zaključila je na kraju pedagoginja Bačić.

Nije sve bajno ni kod profesora. Unatoč Zakonu o ograničavanju uporabe duhanskih proizvoda kojim se to brani i dalje pojedine prostorije u školi zaudaraju na duhanski dim. Zbog ukidanja mjesta za pušenje profesori puše u svojim kabinetima ili skrivenim sobičcima u koje desetak minuta kasnije ulaze učenici, kojima se sat prije pričalo, da je pušenje štetno. Sve ono što civilizirani svijet pokušava suzbiti na svaki način i istjerati iz svog dvorišta u nas, čini se, nailazi na punu podršku. Pitamo se do kada?

Anketa: Što mislite o pušenju?

Ante Vicković, 8. razred

Pušenje je štetno za zdravlje, ali danas malo tko mari za to. Većina mojih prijatelja su zapalili cigaretu da bi bili u centru pažnje, no ne mislim da je to dobar način zabave.

Jakov Jurić, 8. razred

Probao sam zapaliti cigaretu, ali to više ne činim, jer je pušenje štetno za zdravlje, osobito za pluća.

Marko Karlič, 8. razred

Pušenje šteti našem zdravlju i zato mislim da to nije dobro raditi. Za nas sportaše pogotovo, jer sport i pušenje ne idu zajedno.

Anđela Jurić, 8. r.

Osnovna škola Vladimira Nazora, Škabrnje

Voditelj: Marin Pavičić

HU-URVATE 1386.

Rat, borbe, mrtvi... svakodnevni su prizor na vijestima, ali kako to zaista izgleda saznali smo u razgovoru s dočasnikom Hrvatske vojske Željkom Bilićem.

Bili ste sedam mjeseci u mirovnoj misiji ISAF u Afganistanu. Što vas je navelo na sudjelovanje u mirovnoj misiji.

Nakon sudjelovanja u Domovinskom ratu odlučio sam se za profesionalnu vojnu karijeru. Dočasnik sam Hrvatske vojske, u posljednjih nekoliko godina na višim dočasničkim dužnostima. Radio sam kao prvi dočasnik brigade i prvi dočasnik korpusa. Na tim dužnostima bio sam u prigodi susretati i kolege dočasnike iz drugih zemalja te sam uočio da u pogledu stručnosti i iskustva ne zaostajemo za njima, štoviše, u nekim stvarima i prednjačimo, osim u pogledu sudjelovanja u mirovnim misijama. Stoga sam odlučio, kada to bude moguće, uključiti se u mirovne misije kako bih obogatio svoju karijeru, stekao novo iskustvo te potom to iskustvo prenio i u naše Oružane snage (OS RH). Od 2003. godine hrvatski vojnici dragovoljno, tj. samo oni koji to žele, sudjeluju u mirovnoj misiji ISAF. U početku su to bili samo hrvatski vojni policajci, a od 2006. godine se otvorila mogućnost za šire sudjelovanje i drugih specijalnosti. Tako sam se i sam prijavio te, nakon priprava u Hrvatskoj, boravio u Afganistanu od listopada 2006. do svibnja 2007. godine.

Što znači kratica ISAF?

To je kratica za International Security Assistance Force, tj. za Međunarodne snage za pomoć u stabilizaciji.

Što ste tamo radili i gdje ste bili smješteni?

Moje je zaduženje bilo pomoć u obučavanju afganistanske vojske. Bio sam član OMLT-a što je engleska kratica za operativni mentorski tim za vezu. To je međunarodni tim od petnaestak časnika i dočasnika, pripadnika vojska uglavnom NATO zemalja, ali i drugih, koji radi kao skupina za mentoriranje, dakle poučavanje u obuci, ali i planiranju i provedbi vojnih zadaća. Stoga ovaj tim, pod vodstvom NATO-a, usmjerava rad, pomaže u provedbi i uopće služi kao veza između Afganistanske narodne vojske i međunarodne zajednice koja kroz misiju ISAF pruža potporu stabilizaciji i miru u toj zemlji.

Bio sam smješten u jednoj vojarni afganistanske vojske, odnosno u jednom njezinom dijelu gdje su boravili pripadnici međunarodnih snaga. Vojarna se nalazi u najvećem gradu na sjeveru Afganistana koji se zove: Mazar-E-Sharif (*Mazar-l-Šarif*). Za naše svakodnevne životne potrebe u toj vojarni, mislim na smještaj, hranu, internetsku vezu, i druge sadržaje vezane za slobodno vrijeme, brinuli su se pripadnici vojske SAD.

Opišite nam svoja zaduženja i rad u bazi?

Kako sam bio mentor, svakodnevno sam radio s afganistanskim dočasnici. Moja je mentorska skupina bila zadužena za obučavanje zapovjedništva korpusa, a unutar toga zapovjedništva ja sam radio s dočasnici u operativnom odjelu. To je odjel gdje se dnevno prate zbivanja te planiraju aktivnosti afganistanske vojske. Nakon boravka u afganistanskom dijelu vojarnje vratio bih se u međunarodni dio u kojem sam bio smješten te se sam pripremao za sastanak našeg mentorskog tima ili se samostalno pripremao za planirane mentorske zadaće. Zapravo je dnevni rad sličio mom radnom danu kakav sam provodio u Hrvatskoj. Tijekom radnog vremena, od 8 do 17 sati, obvezno sam bio u odori, a nakon toga po izboru, najčešće u trenirci. Jedina je razlika što se obvezno tijekom cijelog dana mora imati osobno oružje jer je takvo ISAF-ovo pravilo. Nakon radnog vremena bavio sam se sportom, glazbom ili surfanjem internetom.

Kako ste razgovarali s afganistanskim vojnicima s kojima ste radili?

Imao sam prevoditelja s engleskog na dari jezik kojim se većinom govori na sjeveru. To je jezik vrlo sličan iranskom, zapravo je jedan njegov odvojak. Prevoditelji su uglavnom mladići, često visoko obrazovani, koji govore engleski toliko da se može komunicirati. To znači na ljestvici od 0 do 100, govorili bi recimo na razini 40 posto na više. Za nas je obavezan kriterij kod odlaska u misiju poznavanje jezika od barem 80%. Tako da je svakodnevni posao ovisio i o tome kakvog prevoditelja imate, odnosno koliko je vješt u prevodenju. Naravno da je oko ovoga bilo i komičnih, ali i iscrpljujućih situacija. Primjerice nekoliko sam puta probao provjeriti kvalitetu pisano prevedenog materijala s engleskog na dari, kojeg sam dao svome prevoditelju, tako da bih tražio od drugog da mi s darija tekst pročita prevodeći na engleski. Naravno da je tu bilo svega, ponekad i posve netočnih prijevoda.

Kakav je vaš doživljaj rata "izbliza"? Jeste li često bili u opasnim situacijama?

Nisam bio u opasnim situacijama. Kako sam bio u velikom gradu, zapravo sam svoj boravak tamo iskoristio da upoznam ovu zemlju, običaje i ljude. Naravno, koliko su mi to okolnosti dopuštale. Afganistan je velika zemlja, više od deset puta veća od Hrvatske površinom i preko 6 puta veća po broju stanovnika. Osim toga ima više od 10 značajnije zastupljenih naroda i još puno manjih. Sve to, uz još bogatu povijest, izazov je za upoznavanje tijekom nekoliko mjeseci boravka. Sjever zemlje više je sklon međunarodnim snagama nego, npr. jug, odakle se mogu čuti vijesti o sukobima i borbama. No, kako sam ja boravio na sjeveru, nisam osobno bio u pogibeljnim situacijama, ako se tako ne uzima prometna gužva u gradu tijekom podneva kojoj nema slične kod nas. To je doista iskušenje strpljivosti. Još ako je neki vjerski praznik u pitanju, tada su gužve neopisive pa smo u tim situacijama često birali putove zaobilazeći grad i kretali se pustinjskim predjelima, samo da bismo izbjegli višesatne prometne zastoje.

Tijekom ljetnih mjeseci posebna su poteškoća visoke temperature, u hladu blizu 50 °C, a na suncu i preko 60 °C. Naravno, pri izlascima izvan našeg tabora obavezna je i zaštitna oprema, zaštitni bezrukavnik,

puška, strjeljivo, kaciga, sve skupa skoro 20 kg dodatne opreme, a sunce nemilice prži pa se kod ophodnje od par sati izgubi i po nekoliko litara tekućine. Zbog toga smo obvezni nositi dosta vode i nadoknaditi onu koja se vremenom gubi. I još jedna sitnica, a koja postaje krupna stvar tijekom ljeta: prašina. Ima je po 20-30 cm na zemljanim putovima. Afganistan je zemlja koja je tijekom ljeta polupustinja. Ne pješćana, već spržena, ogoljena zemlja, koja se kod ljetnih vrućih mjeseci i suše toliko isuši da vidite nepregledne predjele ravne smeđe-sive zemlje bez ijedne travke.

Kako onda žive ljudi, kad je tako malo vode?

Oni koji žive u gradu donekle su zbrinuti. No oni koji žive u manjim naseljima ili predgrađima oskudijevaju vodom. Kod svakog izlaska iz tabora ponijeli bismo više paketa vode koje bismo dijelili usput, uglavnom djeci koja trče za vozilima. U gradu su uz ceste, tamo gdje ih ima, često kanali u kojima zna biti vode. Jednom zгодom sam vozeći se kroz grad trebao svratiti do mladića koji nam je bio prevoditelj. Nailazeći u ulicu ugledao sam ga kroz prozor kako stoji uz kanal uz rub ceste. Dok sam ga promatrao, on se sagnuo i oprao ruke u vodi u kanaliću. Nakon toga je zgrabio vodu rukama pa se umio, a na kraju je malo i srknuo iz dlana, promučkao u ustima pa ispljunuo. S nevjericom smo se pogledali mi u vozilu jer smo znali da pri susretu obvezno slijedi srdačno rukovanje, a ponekad i zagrljaj. Mi bismo to nazvali možda nehigijenskom navikom, međutim za njih to nije neuobičajeno.

Međunarodna zajednica često pomaže bušenjem bunara za vodu. I to je zaista životno važna stvar. Uz vojnu komponentu nazočnosti i ovo je vrlo važna stvar za obnovu zemlje. Postoje i vojarne kojima je prvenstvena namjena obnova pojedinih regija. Tako se pomaže u izgradnji ili obnovi škola, bolnica, cesta ili se pruža osnovna medicinska skrb.

Jeste li se upoznali s običajima ljudi?

Jesam donekle. Afganistan je zemlja sa snažnim obilježjem vjere. Država ima i naziv Islamska republika Afganistan. Prvo što upoznate je da radni tjedan počinje s našom subotom, a neradni je dan petak. Afganistan

i godine broji na svoj način pa je tako u tijeku 1386. godina njihovog kalendara. Ni mjeseci ne počinju kad i naši, već negdje oko polovice, ali ih je barem jednak broj, naime dvanaest.

Kad smo kod vremena, treba dodati i poseban osjećaj za dnevno vrijeme odnosno satnicu, dogovore i sastanke. Naime ako se dogovorite za susret u 8 sati, obično se okupljate do 8,30, a sastanak počne oko 9. Naravno da se običaji poštuju, međutim ovo je dosta nepraktično u radu pa smo na poštivanje satnice često skretali pozornost. Uz to vjera im nalaže i obveznu molitvu pet puta dnevno. Tako bismo neki put došli do njihovog ureda da bismo nešto obavili, ali je vaš partner u tom trenutku baš na molitvi.

U dnevni ritual pripada i pijenje čaja. Tako ćete u svako doba dana, noći ili godine biti ponudeni čajem. A Afganistanci ga zovu "čaj", jednako kao i mi. Čaj je sličan našem zelenom čaju, a priprema je nešto posebnija. Naime posuda za kuhanje zajedno s čašama obično se nalazi u jednom kutu sobe na podu u nekoj većoj posudi. Čaše se isperu običnom vodom koja se pljusne van kroz vrata, nakon čega su spremne za uporabu. Nije baš u skladu s našim običajima, ali se od toga čaja nitko od nas nije razbolio. Glede bolesti treba se čuvati komaraca zbog malarije, ali još više malih mušica koje žive u pijesku i izazivaju kožnu bolest s plikovima i velikim ožiljcima. Zbog toga smo po bilo kojoj temperaturi nosili hlače i košulje dugih rukava.

Žene, od djevojaštva pa do poznih godina, obvezno nose haljine koje zaklanjaju lice, ali i tijelo. Zovu ih "burke". Mogu biti plave, bijele ili sive. Ispred očiju je mrežica od istobojne tkanine da mogu gledati. Inače sa ženskim osobama nije dopušteno razgovarati prema njihovim običajima. Nije pristojno čak ni spominjati niti pitati kako je ženska osoba iz obitelji.

Jednom zгодom me je moj prevoditelj pozvao na zabavu povodom njegovih zaruka. Kada sam pitao kako izgledaju takve zabave rekao mi je da se odvijaju u dva dana. Prvi dan je svečanost samo za muškarce, a drugi samo za žene. A što muškarci rade na takvoj zabavi? Isto što i kod nas, samo nema žena. Dakle plešu, pjevaju, druže se, jedu i piju. Naravno kod muslimana nema alkohola niti svinjskog mesa. No hrana je ukusna, ponekad, za Hrvate, ukusnija od američke koju su nam pripremali u

vojarni. Mene je najviše iznenadio običaj da se muškarci hodajući drže za ruke. To se može vidjeti u gradu, ali i u vojarni. Kako žena nema u javnom životu, već su muškarci nositelji svih događanja, ovakva situacija, naravno, nema iste konotacije kao u nas. Često će muškarci obojiti unutrašnjost dlanova ili nokte u posebnim prigodama za praznike ili blagdane.

Međutim, ono što je najvažnije je da su vrlo gostoljubivi, otvoreni i rado sklapaju prijateljstva, koja onda visoko cijene. I u tome sam našao sličnosti s nama. Jer i u našem međunarodnom taboru Hrvati su slavili kao vrlo susretljivi i gostoljubivi. Vrlo smo često priređivali druženja uz roštilj, čobanac ili što drugo što je ostalima bilo vrlo ukusno i privlačno te su se rado odazivali na pozive. Moram priznati da smo imali tajni sastojak za koji drugi nisu znali što je, ali im je bio vrlo ukusan: Vegetu.

Neki naši znanstvenici čak smatraju da je podrijetlo Hrvata iz graničnog područja sjevernog Irana i Afganistana. Ako je to istina, onda nije čudno da smo slični u pogledu gostoljubivosti i druželjubivosti. Dapače, u iranskom jeziku postoji riječ *Hu-urvata* koja znači "prijatelj". Možda i to govori da smo mi Hrvati u osnovi prijateljski nastrojeni prema svijetu.

Koliko se standard života razlikuje od hrvatskoga?

Prilično. Zemlja je siromašna. Na posljetku, već gotovo trideset godina u stalnom je sukobu ili ratu. Nesotaje vode, a nema ni značajnije industrije. Mjesečno je zarada prosječno oko 600 kuna, ali većina ne radi. Međutim na ulicama su ljudi veseli, pogotovo djeca, koja su uvijek raspoložena za razgovor i šalu. Uživaju u puštanju zmajeva na vjetru. Jedan sam i sam donio kući da se poigram sa sinom.

Koliko je hrvatskih vojnika uključeno u ISAF? Zašto je Hrvatska u mirovnoj misiji?

Trenutačno je oko 250 vojnika u ovoj misiji. I taj broj će rasti do približno 700 za nekoliko godina. Hrvatska se želi priključiti euro-atlantskim asocijacijama, tj. EU i NATO-u jer je dio toga civilizacijskog kruga. To bi također trebalo pripomoći općem boljitku, a ako govorimo o NATO-u, onda i ukupnoj uštedi u pogledu novca koji se izdvaja za vojsku. No, da

bismo se priključili, treba preuzeti i neke oveze. Prihvatiti međunarodne standarde, a u vojnom pogledu i sudjelovanje u međunarodnim misijama.

Kako je vaš odlazak utjecao na vašu obitelj? Jeste li kontaktirali i na koji način?

Svakako da je odlazak stresan za obitelj, ali i za nas koji smo u misiji. Ovo je dio vojničke profesije na koju mi profesionalci, a i naše obitelji, moramo računati. Svaka profesija traži neka odricanja. Kontaktirali smo gotovo svaki dan, uglavnom putem interneta, govornim ili video četom. Katkada smo se čuli i mobitelom. Međutim tada se treba priviknuti da govor kasni oko 2 sekunde pa treba pričekati prije nego odgovorite. Razmjenjivali smo i darove putem paketa koje smo si slali. I pored toga katkada vas uhvati nostalgija za blizinom najdražih.

Je li vam se promijenio pogled na svijet nakon boravka u Afganistanu?

Dijelom jest. Upoznao sam ljude koji žive puno drukčije od nas, a opet su nam u nekim stvarima bliski. Upoznao sam kolege iz drugih zemalja i uvjerio se da u pogledu stručnosti i kvalitete rada ne zaostajemo za njima te kroz to više cijenim sebe i svoju vojsku.

Želite li ponovno otići u Afganistan?

Još neko vrijeme ne. No, kroz koju godinu, možda. Pogotovo ako bi to bilo na neku novu dužnost koja bi mi opet mogla proširiti vidike. Misija je prigoda za upoznavanje kako izgledaju i rade druge vojske, što bi se možda moglo poboljšati kod nas iz njihovih primjera. Također su to prigode i za upoznavanje kolega koje inače ne bih mogao upoznati i za proširenje suradnje. I ovaj puta sam stekao nove prijatelje Afganistance, ali i iz zemalja s kojima smo surađivali: Njemačke, SAD, Švedske, Norveške, Finske, Velike Britanije i sl. Siguran sam da bi tako bilo i kod mogućeg budućeg odlaska u misiju.

Nikolina Begović, 8. r.

Osnovna škola Antuna Mihanovića, Osijek

Voditeljica: Inge Bilić

Dom za odgoj djece i mladeži preodgaja napuštenu i odgojno zapuštenu djecu

Kada svi dignu ruke

Dom za odgoj djece i mladeži u Osijeku broji 45 štićenika oba spola od 7. do 21. godine života. U tu ustanovu neki su dospjeli sudskim putem jer su počinili krivično djelo (najčešće se radi o kradama, premda ima i težih prekršaja) ili putem Centra za socijalnu skrb (ustanova koja se, između ostalog, bavi i zbrinjavanjem djece kada roditelji zanemaruju ili ne izvršavaju roditeljske dužnosti). O njima brine tridesetak odgajatelja koji za sebe kažu da žive dva života. Sa štićenicima su 365 dana u godini, 24 sata dnevno, i na neki način su im zamjenski roditelji.

Osječki Dom za odgoj djece i mladeži, poznatiji pod nazivom “popravni dom”, svojim štićenicima nudi stalni boravak, brigu odgajatelja, psihologa, pedagoga, defektologa i ostale stručne službe, pomoć u učenju, besplatnu prehranu, odjeću i obuću, te kreativne radionice koje se mogu pohađati u slobodno vrijeme: od likovne, novinarske i dramske skupine sve do sportskih radionica i sitotiska, organiziraju se odlasci na pecanje ili jahanje u udruzi “MOGU”. U Dom povremeno dolazi i likovna kolonija pa likovno nadarena djeca imaju priliku iskazati svoje sposobnosti što, među ostalim, mogu učiniti u galeriji “Magis”.

U ovoj ustanovi otvorenog tipa (štićenici odlaze u školu, idu u grad, nalaze se s prijateljima) mora se poštivati kućni red i svatko ima svoja dnevna, tjedna i mjesečna zaduženja. Kao i sva druga djeca, dužni su spremiti svoju sobu i voditi računa o urednosti zajedničkih prostorija. Štićenici imaju pravo na izlaske, no to pravo moraju i zaslužiti poštivanjem kućnog reda i kulturnim ponašanjem. U protivnom se primjenjuju pedagoške kazne koje ovise o težini prekršaja: zabrana izlazaka ili odlaska kući, pranje toaleta, ukidanje džeparca i slično.

Radio sam sve što nisam smio

Sva su “domska” djeca prošla težak životni put pa je mnogima Dom jedino mjesto gdje se osjećaju sigurno i zaštićeno, gdje je toplo i skuhanu,

gdje netko vodi računa o njima i pita ih kamo idu, gdje su bili i što su radili. Neki za obitelj ne žele ni čuti, ne žele ostvariti nikakav kontakt s njima. Bez imalo uljepšavanja, šticićenici su ispričali svoje životne priče.

“Svoje prave roditelje ne znam. Ljudi koji su me usvojili su umrli i onda je sve krenulo nizbrdo. Centar me vratio u dom za napuštenu djecu. Škola mi nije išla, upao sam u loše društvo pa sam malo i krao. Znete ono – trgovinice, kiosčići, *cuga*, *pljuga*, pijanke i sva ta *brija* postala su moja svakodnevnica. Uglavnom, radio sam sve ono što nisam smio. U ovom domu sam pet godina. Nije loše.” (šticićenik iz Slavenskog Broda)

“Svoju obitelj vidim samo za vrijeme ljetnih i zimskih praznika. Što ću kod kuće kad mi je ovdje triput bolje nego tamo?! Inače, moj je tata kriminalac pa sam tako i ja ponešto naučio od njega. On se bavi preprodajom oružja i droge, ali u mojoj kući nikad nije bilo droge, osim kada sam je ja donio. Kada smo imali pretres stana, drogu su našli samo kod mene. Pola grada je bilo pokradeno – i sve se to nalazilo u mojoj sobi. Mamu ne volim ni vidjeti, s njom se samo svadam. Ona živi s nekim tipom i s njim ima djecu. Bio sam za Božić kod kuće i neće me vidjeti do ljeta jer mi diže tlak. Stalno prigovara da sam pijan.” (šticićenik iz Vinkovaca)

“Zamislite da ostanete bez mame i tate, nemate gdje biti, nitko vam ne može pomoći, a pomoć vam je zaista potrebna. Uvijek sam bila buntovna i najglasnija u razredu, a uz sve to sam se još i posvađala sa socijalnom radnicom zbog bezveznog, nevažnog razloga, što je samo pogoršalo stvar. Budući da je “Klasje” prenatrpano, neki su morali doći ovdje. Da nema Doma, svi bismo završili na ulici.” (šticićenica iz Osijeka)

Za vrijeme našeg posjeta, jednog je šticićenika u Dom dovela policija. Curama sa svog kata nastojao se opravdati: “Kao da je to neka velika *frka!* Malo smo se *zezali* pa sam ukrao pivo u Intersparu. Pa ne kužim, to je samo jedno pivo.”

Tretmani za novi početak

Kako bi se djeci dala prilika da se poprave i izvuku iz svih problema u koje su upali, u Domu postoje sljedeći tretmani: dijagnostika, prihvatna stanica, centar za odgoj, rehabilitacija, intenzivna njega, povremeni

boravak (iako trenutno nema štíćenika s poludnevnim boravkom) te domski intenzivni tretman za mladež. Na dječjem odjelu smještena su djeca od 7 do 14 godina, na maloljetničkom od 14 do 18 godina, a odjel za mladež okuplja štíćenike od 18. do 21. godine života. Svaki je odjel podijeljen na muški i ženski dio s zajedničkom kuhinjom, društvenom prostorijom i kupaonicom.

Odgajatelji kažu kako su najčešći problemi s kojima se susreću nerazraden sustav i nedostatak materijalnih sredstava. Također, alkoholizam je jedan od većih problema jer dovodi do tučnjava i ostalih oblika neprihvatljivog ponašanja. I nedostatak novca je veliki problem. O nekoj djeci (a takvih je malo) roditelji brinu, dolaze im u posjet i daju im džeparac. Oni koji nemaju nikakav izvor prihoda osim 80 kuna mjesečnog džeparca koliko Dom daje svojim štíćenicima, spremni su učiniti bilo što za novac koji će kasnije ionako potrošiti na alkohol, cigarete i drogu – ovisnosti s kojima se svakodnevno bore štíćenici Doma.

Odgajatelji procjenjuju kako je uspješnost njihova preodgoja oko 50%. Odgajatelji Dražen Prigl zamjera sustavu sljedeće: “Uspješnost bi vjerojatno bila i veća da se u Dom šalju djeca u ranijoj dobi, još u nižim razredima osnovne škole, kada se sumnja na poremećaj u ponašanju. Tako bi rehabilitacija i intervencija psihologa, pedagoga i defektologa započela na vrijeme. Na žalost, u Dom se šalju djeca s već popriličnim poremećajem u ponašanju, oni koji su počinili kaznena djela pa u Dom dolaze po nalogu suda.”

Ako uz sav trud odgajatelja i ostale stručne službe štíćenik ne pokazuje pozitivan pomak u ponašanju, šalje se u strogi dom zatvorenog tipa. Ako uzrokuje zaista velike probleme, tada je, kažu, najgora kazna pritvor.

Problem je u korijenu

Zahvaljujući odraslima koji nisu dorasli roditeljskoj zadaći i životnim problemima, koji neodgovorno postupaju prema onome najvrednijem što su u životu stekli – svojoj djeci, mi danas govorimo o “problematičnoj” djeci kojoj su tučnjave, *cuga* i *pljuga* dio svakodnevice, nepravedno bježimo i zaziremo od njih. Nisu oni problematični, već su problematični odrasli i društvo u kojem živimo. Oni su samo “jabuka koja

ne pada daleko od stabla". Njima treba pomoć, stručna, topla i ljudska. Treba im pokazati da u životu postoje i drugi putovi: sigurni, mirni, poštenu... Njihovi odgajatelji rade jedno od najhumanijih zanimanja: čupaju ih iz samog dna, grle kada nitko neće, uče kako će krenuti u bolje sutra.

Marija Sekur, 7. r.

Osnovna škola Frana Krste Frankopana, Osijek

Voditeljica: Ksenija Budija

Kakvu učiteljicu žele roditelji

Odgoj za 21. stoljeće

Odlaze li naše učiteljice u mirovinu ponižene – Tko to im broji bore i kilograme – Smiju li učiteljice biti plavuše

Mnogi roditelji prilikom upisivanja djece u prvi razred imaju raznolike zahtjeve, a najzanimljiviji su oni koji se odnose na buduću učiteljicu. Ti su njihovi zahtjevi obično strogo čuvana tajna stručnih službi, premda nije jasno zbog čega. No, kako se sve tajne uvijek doznaju, navest ćemo vam zahtjeve roditelja koje smo doznali iz povjerljivih i pouzdanih izvora (ali ne iz stručne službe naše škole). Nije dobro da se o tome šuti.

Učiteljica ne bi smjela biti premlada, jer je neiskusna. Ako je u braku i ima nekoliko godina iskustva, a još nema djece, to nije dobro jer će uskoro vjerojatno otići na porodiljni dopust i neće se vratiti do kraja četvrtog razreda. Ukoliko ima malu djecu, opet ne valja, jer će često biti na bolovanju zbog dječjih bolesti.

Učiteljica ne bi smjela biti prestara, jer, kako je rekao jedan tata: *Pa neće im valjda baka biti učiteljicom!*

Boležljiva učiteljica ne dolazi u obzir. Ako ode na bolovanje, djeca će imati zamjene, a to nije poželjno. Jedan je roditelj prilikom upisa pitao jednu našu učiteljicu od kojih bolesti boluje!!! Ona se nije dala zbuniti pa mu je uzvratila: *Gospodine, prosite li vi to mene? Želite li da se udam za vas?... Jer, samo moj budući muž ima pravo pitati kakvo je moje zdravlje.*

Nije poželjno ni da učiteljica bude plavuša!!! Zbog viceva o plavušama to se neće pozitivno odraziti na djecu. Neke mame nisu željele da učiteljica bude previše zgodna, jer... možda će tada tata prečesto dolaziti na informacije.

Siromašna učiteljica također nije poželjna jer će biti nervozna radi svoga financijskog stanja i neće se moći koncentrirati na posao. (Ovo je tema za neki drugi tekst.)

One koje imaju višak kilograma nikako ne bi mogle biti u nastavi, osobito ne na tjelesnom odgoju. Nisu dovoljno pokretne.

Kad bismo zbrojili sve te zahtjeve, nije teško zaključiti da učiteljica koja bi ih ispunila ne postoji, barem ne u našoj školi. O tome da to zvuči uvredljivo i grubo nije potrebno govoriti. No, tako misle neki roditelji. Šteta je da nisu pitali što o tome misle njihova djeca. Jer, nama je važno znanje, strpljenje i ljubav koju nam pruža naša učiteljica. Nismo mi ti koji učiteljicama broje bore i kilograme! Mi nemamo pojma koliko godina imaju naše učiteljice, niti nas to zanima.

Većina naših učiteljica nije željela komentirati te zahtjeve, a i one koje su nešto rekly željele su ostati anonimne. Tako nam je jedna učiteljica rekla da joj to i nije važno jer na svijetu ima različitih ljudi.

– Na svakom te poslu više cijene što si stariji, a u našem poslu u mirovinu odlazimo ponižene – rekla je učiteljica koja se za godinu-dvije sprema u mirovinu.

– U današnje vrijeme vanjsko je blještavilo prioritet u izboru, a sve ostale vrline pred njim padaju u drugi plan – rekla nam je učiteljica koja je bila raspoložena za duži komentar. – Danas su vaši roditelji kao roba na tržištu rada do te mjere izrabljivani da se radnom vremenu tijekom dana ne nazire kraj, pa nemaju vremena izgraditi one fine odnose uzajamne prisnosti i povjerenja, toliko važne za odrastanje njihova djeteta. Nemaju vremena čak ni za priču za laku noć (“Ta što će im to, ima snimljenih na CD-ima”). Upravo zbog toga vrlo je važno kome će povjeriti svoje dijete na odgoj i poučavanje. Ima li tada ikog dragocijenijeg od učiteljice koju osim stručnih kompetencija krasi i iskustvo? Tko će bolje odgajati njihovo dijete u humanom i toplom ozračju, tko će lakše razumjeti što mu je u danom trenutku najpotrebnije od one koju je sam

život poučio. Mnoge iskustvom bogate učiteljice svakog dana to i čine, tiho, dostojanstveno, čak i s osmijehom na licu, svemu usprkos, pa makar im to ponekad izgledalo kao u onoj latinskoj poslovice *margaritas ante porcos* (bisere pred svinje).

Iva Horvatić, 5. r.

Osnovna škola Jure Kaštelana, Zagreb

Voditeljica: Maca Tonković

Čuo sam, naime, da djeca, za razliku od odraslih, čitaju

Ljubiteljima *Borovnice* Darko Macan sigurno nije nepoznat. Osim *Borovnicom* i *Star Wars* stripovima Macan se već godinama bavi i pisanjem proze. Počeo je pisati s osam godina, a za svoje SF priče nagrađivan je nagradom SFERA. Macan piše i romane za djecu: dvaput je osvojio *Grigora Viteza*, hrvatsku nagradu za najbolji roman za djecu.

U njegovom najnovijem romanu "Dlakovuk", tri neobične učenice osnovne škole bore se protiv fantastičnih bića, otkrivaju tajne o sebi samima, svojim profesorima i svijetu kućnih ljubimaca. Sve je to začinjeno macanovskim humorom koji izvire skoro iz svake njegove riječi.

"Dlakovuk" je djelo zanimljiva naziva. Zašto baš "Dlakovuk"?

Ne znam ni sam. S jedne strane postojao je taj naslov. S druge strane postojao je dječak u kvartu koji je već s deset godina bio sav dlakav po licu (to je neki genetski poremećaj) pa sam mislio da bi tu mogla biti neka priča, ali posve drukčija od ove koja je na kraju ispala. O tome što bi "Dlakovuk" mogao biti puno sam razmišljao prije no što sam počeo pisati, a knjiga je na kraju ispala nešto osamnaesto.

Jesu li ostali likovi u knjizi potpuno izmišljeni ili imaju osobine nekih prijatelja, obitelji ili poznanika?

Likovi su potpuno izmišljeni, ali imaju osobine nekih prijatelja, obitelji ili poznanika. Tako to ide. Izmišljaš, ali ne možeš od nule. A onda se

dogodi najbolja stvar: ljudi za koje si bio siguran da će se prepoznati, u “svojim” likovima prepoznaju nekog drugog. U Ateni, recimo još, svakto prepoznaje svoju sestru, a nitko sebe...

*U posveti “Dlakovuka” stoji: “Hvala svima koji su me navikli na Buffy.”
Zašto?*

Zato što sam, gledajući tu seriju, shvatio da nije bed kad te još uvijek pale neke fore koje su te palile kad si bio klinac. Zato sam odlučio pisati “Dlakovuka”, iako ni sam nisam znao što će se do kraja dogoditi – uvaljivat ću svoje junake na kraju svakog poglavlja sve dublje u probleme i gledati ih kako se koprcaju. Baš kao u “Buffy”.

Fusnote u knjizi su genijalne! Otkud vam ideja za to? (O iskrenju: ...”Iskriti može samo razumijevanje. Nerazumijevanje bi trebalo biti nešto posve suprotno. Mutiti se? Mračiti se? Što je suprotno od iskrenja? Svoje sastave na temu šalžite na adresu nakladnika. Po mogućnosti preporučeno, tako da moraju pješice do pošte, kunući čas kad su objavili ovu knjigu.”)

Sve što vidim i što je dobro, moram drpiti. Takav sam, crn i zao. Fusnote su rabili razni ljudi u svojim knjigama, s više ili manje uspjeha, a meni se naročito svidjelo kako je to radio Terry Pratchett. Pa sam drpio. Nadam se ne posve neoriginalno.

“Dlakovuk” ima strašnih dijelova. Koje je bilo teže pisati – strašne ili humoristične?

Humoristične jer tu treba dobro paziti da ne bude koja riječ previše. Strašni dijelovi mi samo cure niz prste. Bit će da sam pun straha. Malo me bilo strah da se neću znati izvuci u idućem poglavlju, ali 99% je bila čista zabava.

Hoće li biti nastavaka?

Nadam se. Nekakva mutna zamisao je da bude 13 knjiga (po 13 poglavlja).

Ima li šanse da “Dlakovuka” gledamo u tv seriji, kao “Buffy”?

Kad Hrvatska bude imala para kao Amerika.

Pišete i SF priče za odrasle. Koliko je drukčije pisati za odrasle u odnosu na pisanje za djecu?

Nije jako. Možeš malo više psovati, može biti malo više seksa, možeš biti malo nejasniji računajući da će odrasli neke rupe popuniti iz svog općeg znanja ili neznanja... Inače je isto: pričaš priču i nadaš se da će čitatelj ostati s tobom do kraja.

Ukoliko Macan nastavi pisati ovakvim stilom, zanimljivim i duhovitim, mnoga će djeca ostati s njim do kraja.

Lucija Matić, 8. r.

Osnovna škola Jordanovac, Zagreb

Voditeljica: Renata Ružić

Lovci prodaju maglu

Pišem ovaj članak na dan konstituiranja 6. saziva Hrvatskog sabora 11. siječnja 2008. Ne želim komentirati taj događaj, a niti njegove rezultate, ili pak posljedice, već uzroke i načine na koje smo ga dostigli. To je događaj na koji hrvatska javnost čeka već gotovo tri mjeseca, od njegova raspuštanja sredinom listopada 2007. Cijela je Hrvatska na putu do tog događaja u posljednjih mjeseci prošla vrlo dugačak, dosadan i krajnje naporan put s dodatkom medijske i promidžbene torture. Tome su uvelike doprinijeli naši "europski" političari koji su nas kroz sav taj put pratili poput pasa vodiča za slijepe. Tri mjeseca pratili su nas kroz vrlo vidljivu maglu hrvatske politike u pokušaju da nas spase od nas samih i našeg mišljenja na izborni dan 25. studenog 2007. i pritom se kleli da sve rade u našu korist i u cilju uništavanja te hrvatske "političke" magle. Međutim, oni tu maglu nisu uspjeli raščistiti, već su je uspjeli samo dodatno ojačati.

To je posebno vidljivo sada, mjesec i pol nakon izbora, na dan konstituiranja Sabora. Za političare su ljudi "snaga" s kojom idu "dalje" i s kojima se nekako osjećaju "svojima", istovremeno "štiteći njihov san". Nije da su političari nepristojni, a ne. Oni su se zapravo i "zahvalili"

zbog toga što su ljudi “budućnost birali sad”, i to “čak” pedeset i sedam posto njih! “Zahvalili” su se kroz strašna poskupljenja koja su nas u novoj godini napala sa svih strana. Njima takva zahvala ne pada teško jer oni to rade iz svojih novih fotelja, iz perspektive državnih dužnosnika s vrlo nezavidnom osobnom financijskom situacijom. Ipak, ovo je jako ozbiljna tema pa je ovakva igra riječima samo kratki rezime napadnih, besmislenih i apsolutno prenametljivih TV, radijskih, novinskih i inih reklamnih spotova, oglasa, intervjua i izjava pomoću kojih su nas naši političari pokušali uvjeriti u svoju vjerodostojnost i sposobnost u vođenju države. I to pod svaku cijenu.

Sad smo već kod poslijeizborne situacije koju pratim uz svoje školske obveze. Ulazimo u polje metafore pa političare možemo vrlo lako usporediti s lovcima. Naime, famozni Markov trg je poslije izbora pretvoren u prašumu u kojoj lovci malo većih potreba i afiniteta love one malo “veće” i “udobnije” fotelje. Male grupa lovaca i samostalni lovci u svrhu toga se udružuju s velikim skupinama i formacijama lovaca te se na brzinu i pod svaku cijenu sprijateljuju s njima. Potpišu i nekakve ugovore, a to lovci nazivaju koalicijskim sporazumima. Nakon što se svi rasporede u dvije velike skupine i počinje glavni okršaj. Skupine se ne tuku, već samo “dižu ruke jedni protiv drugih”. Pri toj borbi vlada sistem: “Tko jači, taj tlači”. Drugim riječima: “Kol’ko ruku, tol’ko moći”. Na kraju cijelog tog pomalo nastranog i uvrnutog procesa, određuje se tko je moćniji. Moćniji se naziva vladajućim i upravlja šumom naredne četiri godine, a slabiji nosi svim lovcima mrzak naziv – oporba. Formula je poslije toga jasna: bahati i moćni vladajući – mrze oporbu, a zlopamteća i zavidna oporba – prezire vladajuće. Složit ćete se sa mnom u tvrdnji da su ti lovci vrlo čudna vrsta.

Kako bi što više građana zaokružilo njihovu stranku na izbornom listiću, građanima se dijele najrazličitije stvari. Od uobičajenih letaka, preko penkala, blokova, majica, vunjenih kapa, šalova pa sve do krema za usne upakiranih u kutijice s logotipom stranaka. Organizirani su veliki javni skupovi i grandiozni banketi na koje se bacaju tone i tone hrane i pića, a shodno tome, tone i tone novaca. Građani misle da je se to za njih besplatno, ali svatko malo bolje informiran zna da je taj novac

vrlo velikim dijelom došao iz državnog proračuna, koji pak, ponavljam, postoji zbog građana koji plaćaju poreze i troškove države.

Polu pusti, a često i nerealni programi stavljeni su u službu ukrasnih elemenata svake stranke. Kao takvi, programi se kriju iza političarima očito marketinški prioritetnijih stvari. Programi su tek treći na ljestvici njihovih promidžbenih prioriteta. Drugo mjesto po prioritetu često zauzimaju silna nerealna obećanja i demagogija. Dok je u prvom planu ono što najčešće prakticiraju dvije najveće hrvatske stranke, a to je besciljno, besmisleno i glupo prepucavanje od kojeg se pravi veliki cirkus koji mnogim medijima često posluži kao sredstvo za stvaranje senzacionalnih naslovnica.

I nakon što je opet zaokružio što je imao, nakon što je napunio Vladu i Sabor, narod više nitko ništa ne pita. Narod je sad, poslije izbora, samo figura koja nikomu ništa ne znači. Ne želim ovim člankom poručiti da su svi političari nesposobni, nesavjesni radnici i loši ljudi. To bi bilo potpuno pogrješno jer ima i onih pojedinaca koji rade, i uz to savjesno obavljaju svoj posao. Najlakše je sjediti doma, u običnoj fotelji i za sve okriviti one kojima smo pomogli da dobe ugodne, premijerske, ministarske ili zastupničke fotelje. Nisu oni krivi što upravljaju državom, a istovremeno nam se ne sviđaju. Ne, ne. Kriv je samo narod koji vrlo aktivno kupuje maglu i guta nerealne lovačke priče, a usto se uopće ne buni, već poput nekog bespomoćnog psića nezadovoljno tapka repićem pritom izvršavajući radnju koju izvršava i gotovo cijeli razvoj ove drage nam, ali ruku na srce, ne baš odviše bajne zemlje za život: STOJI.

Karlo Kralj, 8. r.

Osnovna škola "Ksaver Šandor Gjalski", Zabok

Voditeljica: Nevenka Miškulin

Hrabra Mimi

Američka plivačica Mimi Hughes je u lipnju ove plivala cijelim tokom rijeke Drave. Mimi je uz pratnju svoje kćerke Kelsey u kajaku plivala u spomen na Davida Reedera, velikog borca i aktivista za očuvanje rijeke

Drave prenoseći poruku svim stanovnicima uz i oko Drave da čuvaju svoju rijeku i njena prirodna bogatstva. 20. lipnja zaustavila se na obali rijeke Drave u blizini Ferdinandovca gdje su je dočekali načelnik općine Andrija Kudumija i naš ravnatelj prof. Slavko Kendelić. I mnoštvo znatizeljnih učenika naše škole. Tom prilikom sam gospođu Hughes zamolila za intervju na koji je ona sa oduševljenjem pristala.

Marija: Dobrodošli, gospodo Hughes! Mi smo učenici OŠ Ferdinandovac.

Želimo vam ugodan boravak u našem malom selu. Jako ste hrabri i mi se divimo vašim pothvatima. Možemo li vam postaviti nekoliko pitanja:

Mimi: U redu. Jako mi je drago što sam došla u vaše selo i što vidim puno školske djece na obali rijeke.

Marija: Jeste li umorni?

Mimi: Ne.

Marija: Kako vam je bilo danas plivati u rijeci Dravi?

Mimi: Bio je prekrasan dan na rijeci. Bilo je vrlo lijepo, bilo je sjajno.

Marija: Je li vam voda bila hladna?

Mimi: Ne nije mi bilo hladno.

Marija: Kako vam se sviđa rijeka Drava?

Mimi: Mislim da je to najljepša rijeka na svijetu.

Marija: Plivanje u rijeci je teže nego u bazenu, zar ne?

Mimi: Mislim da plivanje u bazenu nije zabavno, dosadno je, a plivanje u rijeci je zabavno.

Marija: Ima puno država i rijeka. Kako ste izabrali Hrvatsku i rijeku Dravu?

Mimi: Mislim da su djeca u Hrvatskoj vrlo sretna jer su u zemlji gdje je rijeka tako prirodna, nema brana na udaljenosti od 400 km i mislim da je ova rijeka vrlo posebna u ovom dijelu svijeta. Morate se brinuti o njoj.

Marija: Kako vam se sviđa Hrvatska?

Mimi: To je prekrasna zemlja. Djeca su sjajna.

Marija: Jeste li ikad prije bili u Hrvatskoj?

Mimi: Kad sam plivala u Dunavu, provela sam jednu noć u Hrvatskoj. Drago mi je što sam se vratila.

Marija: Koliko sati tjedno plivate?

Mimi: Tjedno? Obično plivam 10 sati tjedno i trčim 6 sati.

Marija: Imate li braće ili sestara?

Mimi: Dvije sestre i tri brata.

Marija: Jesu li i oni sportaši kao i vi?

Mimi: Ne.

Marija: Kako ste se osjećali kad ste plivali od otoka Alcatraz do San Francisca? Mislim na jake morske struje i na morske pse.

Mimi: Ne bojim se morskih pasa i mislim da se oni ne probude ujutro i kažu: "Danas ću pojesti čovjeka." Ne bojim ih se. Više se bojim što čovjek može uraditi rijeci, kemikalije i takve stvari. Alcatraz je bio jako hladan i bile su vrlo jake morske struje. Ja volim kajake kao i moja kćerka Chelsea. Ona mi je pomagala. Bilo je zabavno.

Marija: Je li to vaš zadnji pothvat ili ćete raditi nešto drugo iduće godine?

Mimi: Zapravo nikad ne planiram pothvate, samo se dogode. Ništa ne planiram.

Marija: Kako zamišljate ostatak svog života. Neki drugi pothvat?

Mimi: Da. Jeste li čuli za Helen Keller. Ona nije vidjela i nije čula. Ona je rekla mnogo divnih stvari. Jednom je rekla da život treba biti svakodnevna pustolovina ili ništa. Dakle, važno je da vaš život bude pun uzbuđenja i zabavan.

Marija: Koliko ste kilometara trčali kroz kanjon Colorado?

Mimi: Pa ti se pročitala sve o meni. Bilo je oko 40 kilometara.

Marija: Jeste li bili umorni?

Mimi: Da, bila sam vrlo umorna. Ne znam, bilo je možda 80 km ili oko 60 kilometara.

Marija: Koliko dana ste trčali kroz kanjon Colorado?

Mimi: Jedan dan. Ustali smo u 4 sata ujutro, trčala sam oko 14 sati, do 5-6 sati navečer.

Jelena: Je li vaše ime u Guinnessovoj knjizi rekorda? Veši pothvati su za tu knjigu.

Mimi: Moje ime nije u knjizi rekorda i nije mi stalo da bude, jer ne radim to što radim da budem u Guinnessovoj knjizi. Stalo mi je da se upoznam sa sjajnom djecom poput vas i mislim da kad umrem i dodem pred Boga da mogu reći da sam bila dobra osoba, a ne da kažem: "Vidi Bože, ja sam u Guinnessovoj knjizi rekorda. Ja idem u raj." Mislim da je najvažnije da dam sve od sebe.

Marija: Koji vam je pothvat najdraži?

Mimi: Nemam najdraži pothvat. Svaki mi je jednako drag. Svaki je poseban na svoj način. Mislim da je to svaki put. Možda Drava. Susrećem tako puno djece. Mogla bi to biti Drava.

Marija: Ima li nešto posebno što vam se sviđa u Hrvatskoj?

Mimi: Mislim da su ljudi u Hrvatskoj posebni jer na mnogo mjesta u svijetu ljudi ne mare za svoje rijeke, a u Hrvatskoj sam vidjela mnogo ljudi koji mare za svoje rijeke i okoliš. Mnogi ljudi ne mare, već samo uništavaju. Dobro je da brinete o Hrvatskoj jer će je ljudi posjećivati i ostavljati svoj novac ovdje. Bolje i to nego uništavati. Mislim da ima smisla to o čemu toliko govorim.

Marija: Znaete li koju hrvatsku riječ?

Mimi: Mislim da znam. Radim na tome. Hoćete da vam kažem? Pustite Dravu da mirno teče. Razumjeli ste što sam rekla? Kazat ću još jednom: "Pustite Dravu da mirno teče."

Marija: Čitala sam da radite s djecom koja imaju govorne poteškoće. Je li to točno?

Mimi: Da.

Marija: Kako je raditi s njima?

Mimi: Volim raditi s njima jer su pametna djeca, imaju poteškoća s čitanjem, možda i s pisanjem, pa ljudi misle da nisu jako pametna, ali ona jesu pametna. S djecom s kojom radim imam poseban odnos. Ona su mi jako zahvalna.

Marija: Što radite u slobodno vrijeme?

Mimi: Gledam "Spuzvu Boba", čuvam svog psa i gledam "Power Girls".

Marija: Imate li loših iskustava s plivanjem u velikim rijekama?

Mimi: Ne mislim na to. Bila sam zabrinuta da ću se utopiti u Dunavu koji se razlio, ozlijedila sam prst, a dva dana prije je bila zmija ispod mene dok sam plivala.

Znaete li da je hladna voda vrlo opasna. Plivala sam u Rusiji. Jedan je čovjek plivao prije mene. Voda je bila prehladna i imao je srčani udar i umro je. Našli su njegovo tijelo tjedan dana kasnije. Opasno je plivati u hladnoj vodi. Kad plivate u hladnoj vodi, vaše tijelo se hladi, gubite kontrolu nad mišićima i vaše srce teže radi.

Marija: Hvala vam puno, gospodo Hughes. Želimo vam dobro zdravlje i još pothvata za čistu prirodu. Hvala još jednom i ugodan vam dan.

Mimi: Ja bih željela vama postaviti pitanje. Što vi mislite što je posebno u Hrvatskoj, a ja ne znam, a trebala bih znati?

Jelena: Ako niste bili u Dubrovniku, morate otići tamo. Prelijepo je.

Mimi: Ići gdje? U Dubrovnik! U redu.

Prijatelj: Hvali svoje prvo.

Marija: Imamo dar za vas. Izvolite.

Mimi: Vrlo lijepa ogrlica. Prekrasna je. Hvala.

Marija Kendelić, 8. r.

Osnovna škola Ferdinandovac, Ferdinandovac

Voditelj: Vjekoslav Čordašev

Intervju s književnikom Pavlom Pavličićem

Pisanje mi je najdraže u životu

Na 21. susretu Ivice Kičmanovića u Staroj gradskoj vijećnici u Zagrebu, održana je 5. lipnja 2007. godine već tradicionalna novinarska radionica. Na pitanja mladih novinara odgovarao je hrvatski pisac, novinar i vrlo vješt "obrtnik" Pavao Pavličić, koji je dosad objavio pedesetak knjiga od kojih su mnoge nagrađivane. Nakon što ga je voditelj Susreta, gospodin Stjepan Laljak najavio, i nakon dugog pljeska, pisac se predstavio:

Rođen sam jako davno u Vukovaru i ondje sam išao u osnovnu školu i u gimnaziju; kad sam napunio 19 godina, došao sam na studij u Zagreb i studirao komparativnu književnost i talijanski jezik s književnošću. Odmah nakon što sam završio studij, išao sam raditi na fakultet i na njemu radim sve do dana današnjega. Dakle, nikakvih velikih potresa nije bilo u mojoj biografiji; znam da ljudi najviše vole čuti kako su pisci bili mornari, boksači, lovci na safariju... Ja ništa od toga nisam prošao, dakle bio sam cijeli život vezan uz školske klupe. Najprije sam sjedio u njima, šetao ispred njih pa predavao. Za vrijeme studija počeo sam pisati, najviše priče za odrasle; objavio sam prvu knjigu sedamdeset i druge

godine. To je bila zbirka pričica, tanka knjiga. Nakon dvije, tri knjige priča, došli su romani, i ti krimići. Osamdeset i treće godine objavio sam svoju prvu knjigu za djecu, to je bio roman "Trojica u Trnju". Napisao sam je tek kad sam izdao već jedan broj knjiga za odrasle, jer mi se činilo da nisam još dovoljno okretan da bih mogao pisati za djecu, da nisam dovoljno dobar "obrtnik"; djeca puno više traže od pisca, puno su stroži čitatelji, ne praštaju ako pisac počne gnjaviti, već počnu preskakati, tražiti ono s crticama, ono gdje su dijalozi itd. Ja sam nekako želio da u mojim knjigama djeca čitaju sve redom, pa sam počeo pisati dječje knjige kad sam mislio da sam dovoljno vješt za tako nešto. Poslije sam napisao određeni broj knjiga za djecu, uglavnom romana s istim likovima, a sve to vrijeme pisao sam i za odrasle. Tako radim do dana današnjega.

Na internetu sam saznala da često miješate elemente fantastike s elementima kriminalističkog romana. Možete li pojasniti?

Ni ja to baš ne razumijem najbolje. To kritičari tako vole kazati. Njima treba da svakog pisca i knjigu smjeste u neku ladicu, da se zna kamo tko spada; to je potrebno da bi čitatelj znao o čemu se tu točno radi. Ali meni se čini da to nije baš tako. Istina jest da su krimići i fantastika srodni. Tu se uvijek radi o nekakvim kombinacijama, ali kad ja pišem krimić, u njemu nema fantastičnih elemenata, jer se na kraju nađe tko je kriv i kako je kriv, i tu nema nikakvih nadnaravnih pojava. Kad pišem fantastične priče, onda pišem fantastične, i tu se događaju nadnaravne stvari. U takvim knjigama ima napetosti, ali nije svaka knjiga u kojoj ima napetosti krimić. Krimić je samo ona knjiga koja ima na početku zagonetku, a na kraju razrješenje te zagonetke. To je po definiciji krimić. Ne znam jesam li objasnio, ali to je najviše što znam.

Diplomirali ste književnost, talijanski jezik, iza sebe imate pedesetak knjiga, autor ste mnogih scenarija za filmove. Jeste li ostvarili svoj životni cilj?

Moj cilj u životu nije napisati toliko i toliko knjiga, toliko i toliko scenarija... Svoj cilj jesam ostvario, a to je da pišem i da ljudi to što pišem čitaju, da im to bude drago čitati. To je cilj koji sam ostvario već jako davno, ali pišem i dalje. To me veseli, to je ono što mi je najdraže u životu.

Jeste li upoznali nekog tko je pročitao sve Vaše knjige?

Da ti pravo kažem, nisam. Naime, postoji jedan čitalac koji konkurira za to mjesto, a to je moja majka. Međutim, ni ona nije pročitala stručne knjige. Ona je pročitala priče, romane i knjige za djecu. No, stručne knjige – to nju ne zanima, pa nije. Tako da vjerojatno ne postoji osoba koja je pročitala sve.

Jedete li i sada kruh s mašću?

Odlično pitanje. Odnosi se na moju knjigu koja se zove “Kruh i mast”, a govori o jelima koja su se jela u doba moga djetinjstva i što su značila u kraju u kojem sam živio. Trebalo bi napisati jednu posebnu takvu knjigu još za Istru, za Dalmaciju itd., jer je u svakom kraju malo drugačije. Jedem kruh i mast kad god mi se pruži prilika, i danas mislim da je to jedna od najboljih stvari. Ako hoćeš recept, dat ću ti.

Jeste li za vrijeme školovanja počinili koje !kriminalno djelo”?

Nije bilo baš puno takvih stvari. Bili smo u srednjoj školi i jedanput smo napravili svinjariju. Na putu od moje gimnazije prema kući nalazila se stara, napuštena, kalvinska crkva. Kalvina više nije bilo puno u Vukovaru. Mi smo se uvukli u tu crkvu kroz prozor. Ništa nismo radili, nikakav vandalizam nismo napravili, malo smo gledali. Tamo je bio stari harmonij i neke knjige pa smo malo pogledali, i kako smo ušli, tako smo i izašli. Međutim, netko nas je vidio i onda je bio velik pritisak na nas zašto to radimo. To je “najkriminalnija” stvar koju sam ja napravio kao đak.

Je li Vam bilo teško kad je Vaš Vukovar stradavao u ratu i jeste li u to vrijeme pisali o tome?

Bilo mi je teško, to je lako zamisliti. Međutim, još je dodatna stvar bila u tome što su mi u Vukovaru bili roditelji. Malo jače pucanje počelo je u Vukovaru već u kolovozu, a u rujnu su se prekinule telefonske veze, tako da ja sve do pada Vukovara, dakle puna dva mjeseca, uopće nisam znao jesu li mi roditelji živi i što je s njima. To mi je bilo najteže. Sretno se završilo, ostali su živi. Pisao sam neke novinske tekstove o tome jer sam shvatio da ljudi zapravo malo znaju o Vukovaru. On je bio malen grad, anonimna, ljudi koji nisu iz tih krajeva ne znaju za njega. Pisao sam o tome kako je bilo nekad u Vukovaru, kako se živjelo, gdje je, što je, kako je, o Vuki i Dunavu, tako da malo približim taj Vukovar čitateljima.

Po čemu dajete likovima imena i nadimke?

To je lukavo. Kada se radi o prezimenima, onda često nastojim da bude malko neobičnije. Prije, kad sam bio na početku, izbjegavao sam prezimena koja su obična, na -ić, -vić i tako dalje. Onda sam neka od tih prezimena prihvatio. Kad sam napisao puno, ponestalo mi je i tih prezimena. U svakom slučaju, nastojim da bude nekako u skladu s onim: ako se radnja odvija u Lici, ako je junak Ličanin, onda će se vjerojatno zvati Brkljačić, Rukavina, Jošen ili će dobiti neko drugo ličko prezime. Kad se radi o osobnim imenima, onda postoji trik koji preporučujem početnicima: pisac mora izbjegavati da mu likovi nose imena koja počinju istim slovom. Kad čita, čitalac leti kroz tekst. Ako ti se jedan junak zove Marko, drugi Mijo, treći Mato, onda će ih on pomiješati vrlo lako. Ali ako se jedan zove Marko, drugi Pero, a treći Đuro, onda ih neće pomiješati. To je trik o kojem vodim računa kad pišem knjige.

Kako dolazite do naslova knjige?

Neki put znam naslov još i prije nego što počnem pisati, a neki put napišem knjigu pa se onda još mjesecima vrtim oko naslova i smišljam kakav će biti. Naslov mora biti sam po sebi privlačan. Može, a i ne smije opisivati knjigu. Ako ti naslov ispriča o čemu knjiga govori, onda ti knjiga više ni ne treba. Dakle, on mora biti nekako zanimljiv sam po sebi, a da ipak ima veze s radnjom. Recimo naslov "Trojica u Trnju": zahtijevao sam da naslov, kad je knjiga izlazila, bude napisan velikim tiskanim slovima kako se ne bi odmah vidjelo da je to ime zagrebačkog kvarta. Htio sam da izgleda da može biti kvart, ali i trnje, kao ono: "proveli se ko bosu po trnju". Eto, tako nekako.

Što je bitno za uspješno pisanje?

Pa da bude... ma ne znam ti ja to. Kad bih znao, onda ti ne bih rekao jer bih čuvao recept za sebe. Ali pisac ne zna nikad. Pokušava, pa jedanput misli: "Sad sam napisao super", a onda nitko ne trzne na to. A drugi put nije baš siguran, a čitatelji to dobro prihvate. Pisac ne zna što je napravio dok ne čuje čitatelje, dok ne dobije odjek...

Mirela Kubat, 7. r.

Osnovna škola Vidovec, Vidovec

Voditeljica: Sanja Biškup

Putovanje za pamćenje

U jednome danu vidjeti 2/3 Hrvatske

Ja jako volim svoju mamu i to nije ništa neobično jer vjerojatno sva djeca vole svoje roditelje a dečki svoje mame. Ali, moja mama je pozitivno otkačena i “pomaknuta” jer je u stanju napraviti stvari koje bi se malo tko usudio učiniti. To se ovoga puta pokazalo jako dobrim jer da nije bilo tako ja ne bih doživio putovanje života. Stoga je volim jako, jako i podijelite sa mnom to čudno putovanje da biste razumjeli.

Bio je prekrasan dan polovice listopada kada smo odlučili putovati u Slavoniju u posjet djedu i sestri. Nevjerojatno je da u to doba godine može biti takav dan kroz cijelu Hrvatsku. Krenuli smo iz Selca ujutro oko devet i nisam imao pojma kamo mama namjerava voziti i to me nije niti interesiralo. To je, tada, bio njezin problem. Međutim, kad smo izašli na magistralu mama je krenula u Bribir. Najprije sam mislio da ne zna kuda treba ići i pitao sam ju kamo idemo. Samo je mirno rekla: “Čekaj pa ćeš sve vidjeti, gledaj oko sebe to ti treba za školu.” Penjali smo se sve više i nakon kratkoga vremena je postalo pusto oko nas. Mislim, ostali smo sami s prirodom. Popeli smo se do Breza, pa se preko Banskih vrata počeli spuštati dolje. Putem sam očaran promatrao prirodu jer smo doslovno bili sami, nikoga nismo susreli na cesti, pustoš bez kraja. Da uzbuđenje bude veće, mili Bože, toliki zavoji, lijevo, desno, pa opet. Drveće bez kraja ispred nas i iznad nas. Sunce nismo vidjeli. To je tako trajalo dva ili tri sata. Nikoga na cesti još uvijek. U sebi sam razmišljao kako je to, to. Najvjerojatnije je nekakav prečac, htjela je skratiti put, pa smo skoro u civilizaciji. Kakva greška! Napokon smo se spustili iz brda u kotlinu, a mama je rekla: “Sad ćemo kroz Drežnicu.” Baš mi nešto znači ta Drežnica! Putem je objašnjavala polja, krave na polju koje nisam u prirodi baš vidao. Pričala je o tome tko potječe iz Drežnice a poznat mi je, objasnila mi je, čini mi se, svako drvo koje sam putem vidio. Inače ne priča previše, ali taj put smo nas dvoje bili sami u autu i divljini pa je, valjda, mislila da je dužna sve mi predočiti. Dala mi je kartu Hrvatske da bi mi bilo jasnije gdje se nalazimo i koliko puta još imamo pred sobom. Ja

sam usput bio i DJ pa sam mijenjao kazete s pjesmama. Toga dana neke pjesme sam čuo i desetak puta jer putu nije bio kraj ni blizu.

Nakon Drežnice mi je objasnila kojim putem se može poći za Ogulin i Karlovac, a mi smo trebali tražiti nekakvu cesticu koja prije Ogulina skreće kroz Primišlje do Slunja. To je najbitniji dio svega toga, jer moja mama je rodom iz Slunja i to mjesto joj je najdraže na svijetu. Okolicu poznaje kao svoj džep i voli to dijeliti s drugima, a i ima se što podijeliti. Priroda, tako divlja, sirova i netaknuta ne može ostaviti nikoga ravnodušnim. Nešto najljepše što sam u životu vidio. Divota rane jeseni, tu i tamo pokoji žuti list, uglavnom još sve zeleno i svježe. Milina za sva čula. Nadosmo ipak taj odvojak, iako je bio jedan promašaj pa smo nakratko završili u Ogulinu što je bila prilika da mi održi predavanje o Kleku. Stvarno, veličanstven i dalek, a svježina zraka je bila nešto neponovljivo. Još kad je spomenula vještice s Kleka... Nakon kratkoga vremena smo krenuli prema Slunju. E, tu je iznenađenje bilo na vrhuncu. Kakva cesta! Mislim da se dva auta mogu mimoći uz veliki oprez, ali to nije problem jer smo i dalje bili jedini putnici. Zavoji su bili dva puta gori od onih već doživljenih, a uzbuđenje videnoga neopisivo. Govorila mi je o životu na Kordunu prije 30-tak godina, o zemljanim podovima koje su ljudi imali i možda još imaju, o smetovima snijega većima od ljudske visine, o pucanju drveća od hladnoće i zavijanju vukova pored kuća. Sve je to ona doživjela i bila svjedokom života kakav je nama nezamisliv. Divio sam se ogradama od kamena koje su bile zelene od mahovine i vlage, plotovima koji su stajali iskrivljeni na poljima, stogovima sijena koje nikad nisam vidio. Užasnut sam bio žutom trakom ponegdje na kojoj još piše: "Mine!". Čak smo putem vidjeli grupu ljudi koji rade na razminiranju u pratnji kola hitne pomoći. Zlu ne trebalo! Stali smo par kilometara ispred ulaza u grad jer sam morao na zahod u prirodi. Obavili smo to iako su se okolo kočile žute trake, i priznajem, nije mi bilo svejedno. Kad smo krenuli dalje, mama je nastavila s predavanjem i postajalo mi je sve interesantnije. Rekla je gdje se nalazi šuma, koju ima, ali je i ona, na žalost minirana. Ulaz u Slunj: ništa posebno. Međutim, izlaz prema Karlovcu je druga priča. Tu se nalaze Rastoke, bajkovito naselje s mlinovima i potocićima između. Oni zajedno tvore velike

slapove koji se slijevaju u rijeku Koranu hučeći i bučeći strahovito. Rekla mi je kako su se kupali kao djeca, dolje, oko slapova skrivajući se ispod slapa. Voda je strašno hladna jer rijeka Slunjčica (lokalno: Slušnica) teče samo osam kilometara pa se ne stigne ugrijati. A i kako bi od tih silnih slapića i kaskada preko sedrenih barijera? S desne strane Rastoka se nalazi kupalište na rijeci Korani, a na brdu iznad se koči Napoleonov magazin oko kojega su kao djeca morali saditi borove, kao i na mnogim mjestima u okolici Slunja. Nekad su djeca drukčije živjela. Malo više od magazina se nalazi groblje na kojemu je moja baka, a da bi se došlo do groblja mora se proći pored ruševina frankopanske tvrđave. Toliko povijesti i pojmova! Ja obožavam povijest a mama to zna i zato me je zasipala imenima i događajima koje je Slunj davno doživio. Šteta što mu se ne pridaje veći značaj jer je to mjesto riznica hrvatske povijesti od početaka preko Turaka i Vojne krajine i dalje. Ali, mi nismo bili ni na polovici puta do Slavonije, a bilo je podne i vrijeme za krenuti dalje. Put prema Karlovcu je bio, recimo, civilizacija iako taj pojam znači nešto drugo od onoga što je civilizacija tu kod nas. Nije bilo čudno vidjeti traktore na cesti, blatnjavih guma, ljude na prastarim mopedima i tako. Mislio sam, htjela je vidjeti Slunj pa idemo u Karlovac na autoput i dalje. Ali ne, ona je toga dana odlučila šokirati sve nas, mene koji sam se vozio s njom, ali i sve one koji su nazivali i pitali gdje se nalazimo. Osim toga, mojoj mami je to bio prvi puta da je bila u autu duže od sat vremena. Potpuno svježi vozač, ljudi moji, ali rekao sam već: "pomaknuta"!

Desetak kilometara prije Karlovca je objavila: "Skrećemo u Tušiloviću i idemo kroz Banovinu." Trudio sam se pronaći na karti ta mjesta, ali me stalno vraćala gledanju prirode, polja, ljudi i svega što je bilo drukčije od okoline u kojoj živimo. Tada sam išao u četvrti razred i stvarno je u knjizi bilo to gradivo, sve mi je bilo nekako poznato i nepoznato. Vjerujte, nikakva knjiga na ovome svijetu ne može opisati sve što sam ja toga dana vidio i doživio. Pokazala mi je Petrinju, Glinu, pričala o Gvozdu, odnosno Petrovoj Gori, vidio sam Topusko i tvornicu "Gavrilović". U Sisku je prošla tik pored rafinerije koja je dimila i smrdjela. Tu je, konačno, odlučila izaći na autoput. Tad sam mislio: "Konačno", međutim, vrlo brzo sam shvatio da je prije bilo ljepše. Počela je ravnica, beskrajna

polja i šume, monotono i bilo bi dosadno da mama nije opet počela sa školskim danom. Pokazala mi je kako se vadi nafta prije Ivanić Grada, malo dalje su uz cestu veliki ribnjaci, u daljini se vide visoke bosanske planine. Kako smo se približavali Slavonskom Brodu, skretala mi je pozornost na kutjevačke vinograde, u okolici Broda na plantaže jabuka. Sama okolica Sl. Broda je lagano brežuljkasta pa nije propustila pričati o obroncima Papuka, Krndije, Dilja i sl. Već sam mislio da ćemo tako do kraja, do Županje i izlaska s autoputa, no u Velikoj Kopanici i mama silazi van i skreće na lokalnu cestu. Tu je bilo vrijeme da se nauči nešto o slavonskoj privred i stočarstvu jer je i tamo živjela 12 godina. Prošli smo kroz Đakovo, vidio sam katedralu, crvenu od cigle i posebnu. Vidio sam sela, brojna, kao da se nadovezuju jedno na drugo, sva ista s istim kućama i ogradama, kanale uz cestu i ljude na biciklima po cesti. Oni traktori koje sam vidio na Kordunu su bili dječja igra, ovdje ih je bilo na desetke, s raznim priključcima i prikolicama. Prošli smo kroz, ne znam koliko sela, kad mi je objavila da smo vrlo blizu Vinkovcima i tada se javila Primorcima kako bi znali da smo živi i Slavoncima da znaju kada mogu grijati večeru. Naime, bilo je skoro osam sati navečer i avantura se bližila kraju.

Toga dana sam bio jako umoran i nisam shvaćao zbog čega se odlučila na takav put, jer to je, vjerujem, bio i njoj dug i težak put. Kasnije, kako su se dojmovi slijegali pomalo sam shvaćao bit puta i svega što mi je pružila toga dana. Ja sam u jednome danu vidio više od pola Hrvatske, dobio toliko informacija i znanja da mi je gradivo prirode poslije toga puta bilo mačji kašalj. Divan, sunčan dan i ljepota moje domovine su nešto čega ću se sjećati cijeloga života.

Većina ljudi samo sjedne u auto i kaže kako su stigli od Rijeke do Vinkovaca za četiri sata i mi kažemo "Super!" To je sva priča i dojam, a ja imam o čemu pričati i razmišljati danima. Je li vam sad jasno zašto obožavam svoju mamu?

Luka Jeličić, 6. r.

Osnovna škola Zvonka Cara, Crikvenica

Voditeljica: Milena Blažić Knez

Visogero, Lietuva!

Znate li u koju zemlju odlaze rode na “godišnji odmor”? Čija je nacionalna kuhinja od običnog krumpira stvorila jela za najprobranije sladokusce? Jeste li čuli za državu koja ima dva ustava – jedan za “obične” građane, a drugi za umjetnike?

Udaljena je od Hrvatske 1500 kilometara, a njeni osnovci, baš kao i mi, muče se s pisanjem nekih palatala iako njen jezik s hrvatskim nema baš nikakve druge sličnosti...

Krajem ovog ljeta mama je odlučila učiniti moj rodendan nezaboravnim i usrećiti me putovanjem u Litvu, zemlju u kojoj je rođena i u kojoj je odrasla. Kad mi je to priopćila, gotovo sam zaplakala od sreće jer će se time ostvariti moj san kojeg sam nosila u sebi od malih nogu, kada mi je pričala čudesne legende iz litvanske povijesti.

Vremena za prisjećanje nije bilo jer smo trebali otputovati za tri dana. Jedva smo uspjele utrpati stvari u putne torbe, urediti stan i “pripremiti” tatu za naše izbivanje koje će potrajati gotovo mjesec dana! Našeg kućnog ljubimca, brbljavu papigu Karuza, smjestili smo kod moga prijatelja da se ne bi razbolio od usamljenosti.

Putovale smo avionom, uživajući u pogledu kroz prozor jer je vrijeme bilo prekrasno. Naše odredište je glavni grad Litve – Vilnius, a posjetit ćemo i obalu Baltičkoga mora, Neringu – poznato ljetovalište, nacionalni park na sjeveru (s čarobnim ledenjačkim jezerima) i još mnogo toga.

Kišovita dobrodošlica

Na samom dolasku bog grmljavine Perkunas (jedan od najmoćnijih bogova iz litavske mitologije) počastio nas je toplom, ljetnom kišom koja nas je u trenu razbudila. U zračnoj luci dočeka nas je gotovo cijeli obiteljski stožer. Mnoge sam prepoznala s obiteljskih slika koje su nam slali, a majčinu užu obitelj dobro sam znala jer su nas posjetili u Hrvatskoj tijekom božićnih praznika.

Rodak Arturas me prvi čvrsto zagrlio, a zatim su nas svi redom stiskali do iznemoglosti. Kada su počeli pričati, razumjela sam svaku riječ jer sam litavski naučila uz mamu, gotovo kao i hrvatski jezik.

Ubrzo nakon silne radosti uslijedilo je još veće uzbuđenje, vožnja autom kroz suncem okupani Vilnius. Nakratko smo zastali kod crkvice sv. Ane koju je Napoleon Bonaparte tijekom boravka u Litvi poželio ponijeti sa sobom “na dlanu” zbog njene ljepote. Barokno pročelje krasi šiljati lukovi i prekrasni vitraži, a unutrašnjost crkve, freske živih boja. Dok su nas sveci gledali svojim prodornim očima, doznala sam od Arturasa da su Litavci većinom rimokatolici, iako je Litva posljednja europska zemlja koja je prihvatila kršćanstvo, tek nakon križarskih pustošenja.

Legenda o željeznom buku

Naspavani i odmorni, sutradan smo se nakon doručka uputili do Starog grada, najstarijeg dijela Vilnusa koji je pod zaštitom UNESCO-a zbog svoje iznimne ljepote. Na vrhu strme uzvisine smjestio se dvorac Gediminas, jedna od najvažnijih kulturnih znamenitosti Litve. Godinama je krasio novčanice litavske nacionalne valute – *litas*.

Dobio je ime po Gediminasu, litavskom knezu, koji je otišao loviti u svete šume. U kasno poslijepodne ulovio je bika te ga žrtvovao bogovima upravo na ovom brdu koje se zbog toga zove Bikovo brdo. Na brdu je odlučio prenoćiti, a legenda kaže da je te noći usnuo željeznoga vuka koji je na vrhu brda zavijao glasom stotina vukova. Svoj san je ispričao proroku Lizdekiji, a prorok je, pogledavši u vatru, rekao:

– Veliki Vladaru, željezni vuk predstavlja grad koji moraš izgraditi. Taj grad bit će jak kao željezo i štitit će zemlju od neprijatelja. Glas stotina vukova, koji si u snu čuo, predstavlja glasove heroja čija će velika djela proslaviti tvoj grad.

Gediminas je poslušao prorokove riječi i na Bikovom brdu sagradio dvorac okružen rijekama Vilnia i Neris. Oko dvorca nastao je grad Vilnius. Upravo odavde pruža se najljepši pogled na grad. Pogled mi je privukla Vilniuška katedrala s čijeg je zvonika upravo otkucavalo dvanaest sati.

Lenjin, Staljin i Gorbačov – kao suveniri!

Dok smo u Starom gradu razgledavali tržnicu na otvorenome, pogled mi je svaki čas zastajao na suvenirima. Bilo je tu koječega, od umjetničkih slika s gradskim motivima, drvenih klompica – dijelova litavske narodne nošnje, do predmeta i nakita od jantara, koji su mi najviše privukli pozornost. Mnogima su, ipak, najzanimljiviji sovjetski ordeni, babuške

s likom Lenjina, Staljina i Gorbačova, te časničke kape s nekadašnjih vojnih odora – mračni podsjetnici na pola stoljeća života pod Sovjetima.

Na obali Baltičkoga mora

Rodak Arturas savjetovao mi je da ne žurim s kupovanjem suvenira jer nas sutradan vodi do Palange – obale Baltičkoga mora i Muzeja jantara!

Nažalost, kupaći kostim nisam nosila jer temperatura mora nije bila za kupanje, ali to mi nije pokvarilo raspoloženje. Šesto prijedelih kilometara prošlo je brzo, uz smijeh i glazbu, a najraspoloženiiji član naše ekipe bila je mama koja nije prestajala pjevati pjesme iz svoje mladosti.

Obala Baltičkog mora neusporediva je s našom, jadranskom. Plaže su kilometarske, a dok hodaš, noge ti tonu u mekani pijesak koji vjetar oblikuje u pješčane dine najneobičnijih oblika. Ubrzo sam obitelj izgubila iz vida krenuvši u potragu za jantarem kojeg more zna izbaciti na obalu. Litavci vjeruju da ako pronađeš nebrušeni jantar na pjeskovitoj obali, on će ti donijeti sreću.

Trebali ste vidjeti moj izraz lica kada sam se vratila natrag praznih ruku! Za utjehu otišli smo do Muzeja jantara gdje su izloženi najljepši i najstariji primjerci pronađeni u Litvi. *Zalijepila* sam se za ogromno staklo vitrine u kojoj je bio izložen komad jantara s okamenjenim fosilom prapovijesnog kukca. Lijepo je ostati tako okamenjen smolom crnogoričnog drveta i doživjeti da te svijet vječno promatra!

Kada smo stigli do izbrušenih komada jantara u obliku privjesaka za ogrlice, broševa i narukvica, zastala sam pred brošem u obliku leptira sa zeleno-žutim krilima obrubljenim srebrom, a mama mi ga je kupila za uspomenu na taj dan.

Jeste li znali...

- ... da je jantar star od 30 do 50 milijuna godina?
- ... da osim zlatnožute, može biti i crne, otrovnozelene, crvenkaste boje?
- ... da se čak 80% svjetskog jantara nalazi u Baltičkom moru?
- ... da je najveći pronađeni komad jantara dug 123 cm i tešak 60 kg!

Kad se susretnu prošlost i sadašnjost...

Dva mjesta sveta svakom Litavcu su utvrda Trakai i Brdo križeva. Svako od njih čuva uspomenu na burnu povijest ove zemlje, okružene jakim

susjedima: Poljskom, Njemačkom i Rusijom, od kojih su im se ovi posljednji, posebno u sovjetsko vrijeme, najviše zamjerili.

Brdo križeva uzvisina je u blizini grada Šiauliai. Prekrivena je tisućama križeva koje je rodbina podigla u spomen na svoje umrle, najčešće tijekom deportacija u Sibir. U pola stoljeća pod Sovjetima, umrle su stotine tisuća Litavaca prisilno deportiranih u Sibir samo zbog svog domoljublja i želje da Litva bude neovisna. Kad sam stigla na to mjesto, osunčani križevi uznosito su stajali i otkrivali imena ljudi koji su davno poginuli, ali su nastavili živjeti u srcima svojih voljenih.

Trakai je stari grad s istoimenom utvrdom iz 15. stoljeća. Nalazi se na otoku usred jednog od 3000 jezera, koliko ih ima Litva. Svjedoči o otporu Litavaca križarima, koji su 1236. opustošili zemlju, ali sam Vilnius i ovu utvrdu nikada nisu osvojili. Oko dvorca možete jahati na konju ili čamcem ploviti po jezeru i uživati u društvu labudova. U blizini jezera su i brojna obitavališta roda, kojih ima toliko da je roda postala jedan od simbola Litve!

Krumpir – počasni član litavske kuhinje

Izlet smo “zasladili” ručkom, isprobavši neke od tradicionalnih jela. U restoranu se osjećao miris gljiva koje su u ovo doba godine posebno dobre. Naručila sam *cepeline*, krumpirovo tijesto punjeno mesom koje je naziv dobilo jer izgledom podsjeća na tu neobičnu letjelicu. Kad sam ih probala, nisam poletjela, ali ukus im je odličan! Ostali su uživali u *koldunama*, tjesteninama sličnoj tortelinima i *verderaima*, krumpirovim kobasicama, pa se s pravom može reći da je krumpir počasni član litavske kuhinje!

Odrasli su se nakon jela osvježili pivom, a Litavci ponosno tvrde da je nakon češkog, irskog i danskog, njihovo pivo najbolje u Europi!

Prije povratka – čaše u zrak i “I sveikata!” – živjeli!

Nedirnuta priroda ledenjačkih jezera

Ljeto je pravo godišnje doba i za posjet Nacionalnom parku Aukštaitija na krajnjem sjeveru zemlje. Park je osnovan 1974. i najveći je nacionalni park u Litvi. Litavci će istaknuti i najljepši jer ga čini posve nedirnuta

priroda ledenjačkih jezera i šume breze i četinjača koje se prostiru u nedogled. Takvim zelenim prostranstvima posebno pogoduje vlažna sniježnošumska klima, karakteristična za najveći dio sjeverne Europe.

Nakon razgledavanja posjetitelje su dočekali folklorni plesači, odjeveni u karakterističnu bijelo-crvenu lanenu nošnju. Dok su plesali narodni ples sličan polki, ženama su sa zlatnih kapica na glavi zveckali sitni zlatni ukrasi. Zvuk drvenih klompa ukrašenih jantarom u ritmu je pratio zvuke *kanklesa*, narodnog instrumenta sličnog lutnji, a mi smo im se pridružili pljeskanjem.

Republika u srcu Vilnusa

Malo koji grad može se pohvaliti pravom, autonomnom kulturnom republikom u svom okrilju, kao što je ima Vilnius. Republika Užupis dio je Staroga grada u kojem su umjetnici proglasili svoju republiku, a da ne bi bilo šale, objavili su i Ustav, izabrali predsjednika i vojsku, koju čini čak dvanaest vojnika! Nacionalni praznik ove jedinstvene republike je Dan Užupisa, a slavi se – 1. travnja!

Svima koji se zateknu u Vilniusu, ovaj je kvart nezaobilazno mjesto za obilazak. Uživala sam i ja u razgledavanju galerija i umjetničkih ateljea u kojima vam uz turističke brošure rado poklone i letak sa svojim Ustavom koji ima četrdeset članaka.

Meni su najdraži čl. 39. koji kaže da “Svatko ima pravo plivati poput patke u vodama života” i čl. 40. koji svakome daje pravo da “...odleti s divljim guskama u toplije krajeve kada dolazi zima.” Upravo on me podsjetio da je uskoro i mojoj litvanskoj pustolovini kraj i da se bliži povratak u Hrvatsku.

Na povratku sam, uz bezbroj uspomena koje ću u srcu nositi zauvijek, imala i jednu opipljivu – srebrni broš s jantarnim leptirićem s obale Baltičkoga mora...

Visogero, Lietuva!²

LITVA – glavni podaci

Službeno ime: Lietuvos Respublika (Republika Litva)

Glavni grad: Vilnius

Državno uređenje: parlamentarna republika

Površina: 65 301 km
Broj stanovnika: 3 691 000
Službeni jezik: litavski
Ostali jezici: poljski, ruski
Godina priključenja EU: 2004.

Anamarija Kuzmar, 8. r.

Osnovna škola Šime Budinića, Zadar
Voditeljica: Jasmina Sandalić

---

2 Dovidenja Litvo

Profesor Krešimir Mikić o medijima danas i sutra

Nisam protivnik velikog brata

Ono što se nikako ne smije dogodati jest prisiljavati nekoga da mora čitati a ne gledati televiziju i sl. Knjiga su danas mediji, bajka su danas računalne igre, zbilja se pretvara u zamjensku (virtualnu) zbilju. Kako se u tome snaći? Moram se ponavljati: samo tako da se odgajamo za medije, za život s medijima, a manje za život s knjigom. Znam da će me sada mnogi napasti. Poručujem im samo jedno: okrenite se oko sebe.

Dr. sc. Krešimir Mikić, profesor Medijske kulture na Učiteljskoj akademiji u Zagrebu, kao stručnjak za medije već dugo radi s djecom. Redovito je član prosudbenih povjerenstava za filmsko stvaralaštvo i TV emisije na LiDraNu i u Školi medijske kulture u Trakošćanu. U ovom razgovoru iznosi zanimljive stavove i zalaže se za obrazovanje za medije.

Kakav je danas utjecaj medija na mlade? Je li on više pozitivan ili negativan?

Često se govori o utjecaju medija, s time da se najčešće naglašava njihov loš utjecaj, posebice na mlade. Ali isto tako sadrže i brojne pozitivne karakteristike. U nekim situacijama nije moguće okriviti samo medije. Potrebno je sagledavati cjelokupni kontekst, društvenu zbilju u kojoj se mediji javljaju, obitelj, školu, crkvu... No, najvažnije je mlade od

najranijih dana medijski opismenjivati. Oni trebaju poznavati *jezik* pojedinih *medija*, ali se prema njima odnositi i kritički, biti medijski osviješteni. Tako će se znatnije umanjiti loš medijski utjecaj.

Koji je danas najutjecajniji medij i zašto?

Gledajući svjetska istraživanja, s obzirom na mlade, najutjecajniji medij su računalne igre, zatim Internet, televizija, pa film, a onda tek slijede ostali mediji, poput radija, novina i drugi. Računalne igre su najutjecajnije stoga što djeca i mladež uz njih provode najviše slobodnog vremena, što se uz njih zabavljaju, relaksiraju. Ali mogu i puno toga naučiti, ovisno koje igre preferiraju.

Javna potvrda trača

Kako komentirate reality show Big Brother i kakvog je on utjecaja imao na mlade?

Ta je emisija dobar presjek naše mlade populacije, odgovaralo to nama ili ne. Pritom mislim na stanare u kući. To je izuzetna situacija u kojoj se uočavaju ljudske osobine koje su inače manje ili teže uočljive. Drugi je problem, u čemu je ljudska potreba da to gledaju, zaviruju u tuđe živote, pri čemu mislim na gledatelje. To je poznata ljudska karakteristika o kojoj se ne govori puno, javno se to osuđuje, kao nije pristojno... A što je drugo potreba za tračanjem nego ulaženje u tuđe živote? Ovo je samo emisija koja to javno potvrđuje. A ako nismo takvi, jednostavno odaberemo drugi kanal i tu nam se nudi već nešto drugo, korisnije, pristojnije... Jednom riječju, nisam protivnik Velikog brata.

Koje su danas emisije ili filmovi poučni i preporučljivi za mlade, a koji su neprikladni za televiziju?

Naravno, postoje filmovi koji nisu za svaku dob. To se ne odnosi samo na, kako to znamo reći, nepoćudne prizore nego i na teme koje se u pojedinim filmovima obrađuju a koje mladi čovjek još u potpunosti ne može razumjeti. Potrebno je za takve filmove naći odgovarajući termin prikazivanja (što je kod nas, ali i u svijetu poseban problem). I uvesti, koliko god je to nepopularno, određene preporuke (to bi trebali činiti stručnjaci iz područja pedagogije, psihologije, medijski stručnjaci,

svećenici i drugi), kao što se to radi u svijetu. Kad se na pojedine filmske naslove upozore djeca i mladež, roditelji, nastavnici, da ti filmovi ipak nisu za svaku dob, ako ih netko gleda, onda to čini na osobnu odgovornost. Protivnik sam bilo kakvih većih zabrana, jer je to praktički danas nemoguće provesti.

Važnost stručnjaka

Što biste vi učinili, promijenili da ste na vrhu nekog medija?

Jedino što sada znam jest da bih se okružio brojnim stručnjacima iz raznih područja koji bi me savjetovali kako bi program bio što bolji i što zanimljiviji. To nikako nije lagan posao. Vrlo je odgovoran, poglavito stoga što se mora voditi računa o različitim interesima gledatelja, o brojnim područjima koje treba *pokriti*, a nažalost i neizbježnoj strategiji koja mora pomiriti informiranje, obrazovanje, kulturu, zabavu i – zaradu. Televizija je skupa igračka, kao i film, i mora, da bi mogla proizvoditi programe, i zaraditi. A to znači činiti brojne ustupke, od rasporeda programa do reklamnih blokova, do proizvodnje i manje kvalitetnih emisija – serija koje će, pretpostavlja se, gledati puno gledatelja, a onda će puno gledati i promidžbene poruke. Sve je to zatvoreni krug iz kojeg je teško pronaći izlaz koji bi baš sve zadovoljio.

Koje biste TV-emisije pohvalili?

Zalažem se za više obrazovnog programa koji je praktički nestao s naših malih ekrana, više dokumentaraca, emisija o kulturi i umjetnosti, dobrih filmova i sl. Ali netko drugi će s pravom zahtijevati više glazbe ili športa. To je sve individualno. Ono čega bi svakako trebalo biti manje su sve one emisije koje zatupljuju i donose zabavne sadržaje na krajnje niskoj razini. Koje su to emisije? Ima ih nažalost dosta.

Nekontrolirani razvitak

Što mislite, kakvi će mediji biti za 15 – 20 godina?

Dolazi doba multimedijских sadržaja gdje se praktički brišu granice medija. Slijedi medijsko bogatstvo, ali i nered, *džungla* u kojoj će biti vrlo teško snalaziti se. Može se u budućnosti, ne tako dalekoj,

govoriti i o medijskoj drogi. Dao dragi Bog da takva droga zamijeni ovu sadašnju, ipak puno opasniju od medijske. Više neće biti moguće naći kutak bez medija, u bilo kojem obliku. To će sobom definitivno povući nemogućnost kontrole i tada će niz problema o kojima smo pričali biti još puno veći ili će nam se, možda, činiti kao bajka spram zbilje.

Ako su mladi već sada postali ovisni o televiziji, što se može učiniti kako bi se izliječili?

Bilo je pokušaja da se izliječe, ali bezuspješnih. Ono što se nikako ne smije događati jest prisiljavati nekoga da mora čitati a ne gledati televiziju i sl. Knjiga su danas mediji, bajka su danas računalne igre, zbilja se pretvara u zamjensku (virtualnu) zbilju. Kako se u tome snaći. Moram se ponavljati: samo tako da se odgajamo za medije, za život s medijima, a manje za život s knjigom. Znam da će me sada mnogi napasti. Poručujem im samo jedno: okrenite se oko sebe. Naravno da mi nije ni na kraj pameti govoriti protiv knjige, kazališta... Nemojmo samo zato što želimo popularizirati književnost, zapostavljati medije. To bi moglo biti kobno.

Kako biste zaključili ovu cijelu priču o medijima?

Današnje životno okružje nisu neke, možda korisnije i zdravije, stvari i ljudi, već je to okružje medijsko. Mediji će sigurno u budućnosti uzrokovati pojavu ljudi, grupa, udruga koje će pozivati povratak prirodi, bijeg iz medijskog svijeta. Želim im – bez trunke ironije, molim – da u tome uspiju. Ako u prirodi ili među ljude vrata i stotinu osoba, to je već veliki uspjeh. Vrlo dobro znam kakva je moć medija, njihova korisnost, ali i negativnost. Bitno je o medijima pričati u školi, doma, među prijateljima. Pronalazite u medijima ono pozitivno, a toga ima puno više nego negativnog. Ako s medijima moramo živjeti, a izgleda da je tako, budimo spremni za takvo druženje, ali i uživanje u dobrom društvu.

Antonio Vranješ, 8. r.

Osnovna škola Retfala, Osijek

Voditelj: Marinko Plazibat

Dobro došli u Čang Kong Vec!

Kad su prije nekoliko godina u Čakovcu počeli nicati kineski dućani kao gljive poslije kiše, nisam se time previše opterećivao. Iako ih ima doslovce iza svakog ugla, to ne znači da u njima moram kupovati. A tko voli...

Nedavno mi je, međutim, jedan prijatelj ispričao kako je u *Intersportu* skoro kupio *reebokice* s etiketom MADE IN CHINA. Moram priznati da nisam baš lud za *shopingom* i hodanjem po dućanima, ali sam se za potrebe novinarstva i ovoga članka odlučio žrtvovati. Baš me zanimalo gdje se sve u našem gradu mogu pronaći kineski proizvodi. Nisam otišao dalje od centra, ali rezultati su bili zapanjujući. Ovdje gotovo da i nema dućana u kojem ne možete kupiti nešto kineske proizvodnje! U robnoj kući znakovitoga imena *Medimurka* teško ćete naći nešto medimursko (izuzetak je samoposluga u kojoj možete kupiti medimurski kruh, široke rezance, mlince ili domaći sir i vrhnje), ali zato kineske robe ima koliko ti srce želi. Na svakom odjelu ponešto. Od školske i informatičke opreme, tehničke robe, odjeće i obuće, do igračaka. (Tamo sam, usput rečeno, otkrio još jedan kineski dućan za koji nisam ni znao da postoji!) U većini butika i dućana s obućom slična je stvar. Iako ne nose kineska imena, svi oni nude manje ili veće količine spomenute robe. No, ako ste pomislili da je ovo sve, prevarili ste se. Šlag sam, kao što je i red, ostavio za kraj. Na samom izlazu iz centra grada nalazi se *Medimurjeplet*. Za one koji ne znaju, prodavaonica autohtonih medimurskih proizvoda pletenih od šibe. Ulazim u novu, lijepo uređenu prodavaonicu. Pristojno pozdravim prodavačicu i "prodam" joj priču kako pišem nekakav tekst o autohtonim medimurskim proizvodima za naš školski list, te je zamolim da malo razgledam i napravim nekoliko fotografija. Nekoliko trenutaka divio sam se pletenim stolovima i stolicama smještenim u središtu prodavaonice, a onda mi pogled zapne za veliku policu uz njezin lijevi zid. Protezala se od poda do stropa, a s nje su me gledale košare u svim bojama od sumnjivog materijala i još sumnjivije kvalitete. Pođem prema njima, a prodavačica za mnom, zbunjeno objašnjavajući: "To ti nisu naši proizvodi. Naša je samo šiba." "Nije važno", odgovorim ljubazno, "snimit ću nekoliko za

usporedbu.” Napokon stižem do ove zanimljive police i uzimam u ruku jednu kričavo zelenu košaru. Na njenoj unutrašnjoj strani bijeli se tiketa, a s nje, pogađate i sami, vrište dobro poznata slova: MADE IN CHINA.

Mislite da pretjerujem? Dodite, pa provjerite sami. Dobro došli u ČANG KONG VEC!

Tomislav Varga, 7. r.

III. osnovna škola, Čakovec

Voditeljica: Tihana Preksavec

Pjesnici i djeca

U Gradskoj knjižnici Omiš, povodom 40. godišnjice rada i Mjeseca knjige, 27. listopada 2007. godine Jakša Fiamengo je, uz pratnju ženske klape Neverin iz Kaštela, predstavio nekoliko svojih zbirki, recitirao pjesme i objasnio bit tih pjesama. Govorio je o ljubavnoj poeziji i poeziji koja nam govori da u svakoj stvari počiva nešto što nije vidljivo na njezinoj površini.

Što u Vašem životu znače susreti s nama mladima?

Da sam još uvijek mlad! U svakom djetetu čuči pjesma, a u svakom piscu čuči malo dijete. Prema tome, pjesnici i djeca su kao najbliži rodaci i susreti s vama znači: opustiti se, ispričati neki vic, dobro se osjećati... kao s familijom.

Ispričajte nam nešto o Vašem djetinjstvu u Komiži. Čemu ste se najviše radovali?

U gradu djeca imaju na raspolaganju jednu ulicu i jedno dvorište iz koje ne smiju otići. A moja Komiža je bila jedna velika ulica i zato sam zadovoljan što sam rođen baš u Komiži, a ne u gradu gdje sad živim, u Splitu. Veselile su me razne igre koje su tada bile: od krpaša (krpe namotane na lopte), graničara, bankuta (prevrtanje sličica), a tukli smo se i kamenjima, zašto to kriti?

Vi imate poseban senzibilitet za svoju komišku atmosferu. Možda bi bilo dobro da nam kažete nešto o vašoj Komiži i što ona Vama znači?

U Komiži je pokopan Ranko Marinković, jedan od najvećih pisaca prošlog stoljeća. Njegova je želja bila da se pokopa u Komiži, u rodnom

gradu njegova oca, iako je on rođeni Višanin. Rekao je da je njemu puno draža Komiža jer je u obliku potkove, a u sredini je Biševo s Modrom špiljom. Dakle, imamo dvije punte koje su kao zagrljaj i zato Komiža jest zagrljaj. Kuće su tu zbijene kao da jedna drugu griju, potpomažu i podupiru. Prvi pogled koji sam vidio u životu bilo je more; zato je more bitan dio moje poezije. I jednom, kad umrem, bit ću pokopan na brijegu ispod crkve Sv. Nikole gdje se za blagdan Sv. Nikole 6. 12. spaljuju stari brodovi u čast svih onih koji upravo plove. To je groblje najljepšeg pogleda na svijetu i zavidim Ranku Marinkoviću što ga uživa.

Volite li putovati i gdje?

Volim putovati. Bio sam u Kini dva puta. I Južnoj Americi, u Europi do Londona, no nisam bio u Grčkoj, a tamo bih volio biti. Putujem dosta i po Hrvatskoj. Volim putovati zato što sebe volim uspoređivati s raznim stvarima oko sebe i mnogo pjesama sam napisao baš negdje drugdje. Jedino na tim putovanjima pati moj mačak, no preživi on nekako bez mene.

Koja je omiljena knjiga Vašeg djetinjstva?

Mnoge knjige. Junaci Palove ulice, Pustolovine Toma Soyera, Cesarić, Šegrt Hlapić, Šuma Striborova...

Kažite nam nešto o Vašim prvim koracima u svijet poezije, točnije kada ste počeli pisati?

U drugom razredu gimnazije išao sam u literarnu sekciju, a profesor sekcije bio je čovjek koji je nedavno umro – Ivan Krešić. On je bio prvi koji me uvlačio u svijet poezije, ne samo mene, nego cijelu jednu generaciju. Shvatio sam tada bit poezije: poezija je ono što vidiš i ono što ne vidiš. Ona nam govori da u svakoj stvari počiva nešto što nije vidljivo na njezinoj površini.

Što Vas motivira da pišete pjesme?

Ništa nije izuzeto iz inspiracije. Sve me zapravo inspirira i ništa me ne inspirira. Ljubavna poezija najčešće je posrednik da se kažu neke važne stvari, ne samo da se obrati nekome: ti si meni draga. Ne treba veliki povod, potrebna je neka zgodna slitina riječi koje se nađu jedna uz drugu, u čudnom nekom srodstvu i tako krene cijeli mehanizam pjesme.

Kako radite, kakve sve pripreme obavljate za početak pisanja?

Nemam priprema, jedino idem malo u visine, u šume, ili čitam novine ili gledam televiziju, a onda pukne nešto i otvori se špina.

Jeste li prvu pjesmu napisali još u školskim klupama i je li to bila ljubavna pjesma?

Ne, prva pjesme je bila prepričana u stihove novele. Mislim da se zvala Jablan. A dakako da te stvari krenu s nekim ljubavima, zaljubljuvanjima i razočaranjima. Smatram da pjesnik postaje onaj koji zapravo preživi pubertetske bubuljice, a kada one prestanu, ti još uvijek pišeš poeziju, znači da si pjesnik.

Što ste željeli biti prije nego što ste postali pjesnik?

Ništa nisam želio biti. Kao "mali čovik" kao dijete bio sam ministrant i moji su me već opredijelili za svećenika, ali sam rekao ne. U mojoj Komiži tada je bilo popularno ići u školu i čim prije je završiti, a to su uglavnom bile pedagoške akademije koje su trajale nakon gimnazije dvije godine. Drugo je bilo ići u Ameriku i Australiju ili ići u svećenike, ili ići u vojsku, ili ostat na zemlji. Izabrao sam najbrže školovanje. Trebao sam biti Vaš profesor, ali nisam. Izašao sam iz pedagoške i postao sam pisac i tajnik jedne izdavačke kuće u Splitu.

Koja vam je najdraža Vaša uglazbljena pjesma i kako je došlo do ideje da se Vaše pjesme uglazbe?

Najdraža pjesma mi je Karoca gre. Opirao sam se tome, ali moji pokojni prijatelji Momčilo Popadić i Zdenko Runjić su me nagovorili. Bio sam tri godine u žiriju Splitskog festivala zabavne glazbe i tako sam počeo pisati pjesme za skladanje. Dotle sam ispravljao tuđe testove.

Kako je nastala Balada o Šarku i Nadalini?

Evo kako je nastala Balada o Šarku koju pjeva Dean Dvornik (Čovik je čovik, a pas je pas) tako što me Boris Dvornik, Deanov otac, zamolio da mu napišem song za njegovu predstavu "Ja i moj mali kumpanjo". Ne volim pisati tekstove po narudžbi. To sam odlagao, odlagao, a onda me pozvao. Trebao sam ići vlakom u Zagreb. Nagovorio me da napišem bilo što. Znao sam što me čeka – neprospavana noć. Napisao sam je uz ritam

kotača vlaka, sam u kupeu. Drugi ritam davali su navijači Hajduka, a glazba je bila: Gazi, gazi purgere.

Nadalinu sam napisao jednom kada sam se vraćao kući, a bila je kiša, sklonio sam se od nje i rekao: Nadalina, Nadalina. Naime u mom susjedstvu su bile dvije Nadaline, jedna je imala sedamdeset, a druga osamdeset godina. Ta je pjesma trebala biti o dvije starice koje točaju noge u dvoru od buganaca, a onda meni to dođe – amo mi to pretvorit u divojke i eto... zafrkancija.

Smeta li Vas što danas neke vaše uglazbljene pjesme neki pripisuju narodu, a ne Vama? (kao npr. Nadalinu)

Ne smeta mi. Ne pripisuju toliko Nadalinu, koliko Šoltu. Onda kažem: To je narodna pjesma koju sam ja slučajno napisao!

Vrijeda li Vas kad vam kažu da pišete tekst za popularne šlagere?

Ne, ne pišem za šlagere, pišem za šansone. To pišu oni koji ne znaju. Što znaju naši kritičari? Znaju samo tko je s kim, kako i gdje. Oni hvale bedastoće, a ne hvale ono što vrijedi. Npr. dobio sam ove godine Porin, a nigdje to nije ni u kojoj novini spomenuto, a Gibonni kojeg uvažavam, a i kojem sam drag, o njemu su ispisane stranice.

Što Vam znači da su vam pjesme prevedene na desetak jezika?

To znači da te netko prihvaća.

Volite li Augusta Šenou?

August Šenoa je bio pisac kojeg sam morao čitati i vama vjerojatno nije drag zato što ga morate čitati, ali znate što: prihvatite se njega najteži je početak svima, a onda će vas zgrabiti. Vi ste generacija koja odustane nakon treće stranice, a mi smo bili generacija koja je odustala nakon dvadesete stranice. Danas imamo agresiju inozemnih pisaca, mislim da je to agresija jer je to zapravo tolika množina da od šume ne vidiš stabla. Danas neki kažu: Ma koji Krleža, Nazor, Šimić, Kranjčević! Pazite, sve to danas zavrjeđuje jedan povijesni komentar.

Jesu li postojali: Antonio, Lucija, Katarina, Martina...

Vrlo malo je potrebno da bi nastala neka pjesma. Postojale su neke od tih osoba, možda su se uistinu tako i zvale, ali to nije bitno jer pjesnik ne

govori samo u svoje ime, govori u ime ljudi koji to slušaju i nije bitno što ja mislim, bitno je što ti misliš. Pjesma ne završava u knjizi, ona završava u tebi koji je čitaš.

Budući da ste bili urednik kulturne rubrike Slobodne Dalmacije, što možete reći o kulturi nekad i danas u našoj županiji?

Više nikad ne bih bio urednik kulturne rubrike Splita, jer ovo što se danas zove kulturom nije kultura u onom smislu kojeg sam ja znao i poštovao. Mislim da su poljuljani kriteriji, da su vrijednosti srozane! Evo nedavno je umro Dragutin Tadijanović. Zove me urednik i kaže: – Napiši nešto o tome. Pitam ga: – Koliko? On kaže: – Kartica. Napišem dvije kartice, a on to skрати na karticu! Umro je moj prijatelj Ivica Bašić (skladatelj) i urednik mi traži dvije kartice, a za Dragutina Tadijanovića karticu. Te mjere da ovaj zavrjeđuje dvije kartice, a ovaj jednu! Dok sam ja bio urednik, to se nije moglo dogoditi! Više nije kriterij publika, niti slušanost, nego je vrijednost masovnost. Zato ja ne poštujem ni klapsku pjesmu na stadionu, nego na pjaci – jer tu one nastaju. A na stadionu pjevati (Dalmatino povišću pritrujena) to se ne zove Ne damo te pismo naša, nego Ne damo te lovo naša. Tu neko debelo zarađuje i o tome se na žalost radi.

Zahvaljujemo na otvorenom i srdačnom razgovoru i želimo Vam mnogo sreće, zdravlja i pjesama kojim nas obogaćujete na najljepši način. Do sljedećeg susreta!

Jerolima Čulić, 7. r.

Osnovna škola Jesenice, Dugi Rat

Voditeljica: Renata Kovčić

Moj stari – SUPERSTAR

Moć televizije danas je golema. Mnogi mladi žele postati slavni preko noći, a u tome im svesrdno pomaže televizija svojim realityjima (*Big Brother, Story Super Nova, Hrvatski Idol...*). Ali to ludilo ne zahvaća samo mlade, nego, vjerujte mi, i stare.

Ukratko o mom starom

53 godine. Umirovljenik. 1 supruga, 3 kćeri. Osim što pokušava upravljati svojom obitelji, trudi se voditi i *oveće* seosko gospodarstvo (imamo dva pajceka, jednu kravicu, nekoliko kokoški, nešto obradivog polja, mali ribnjak koji je zapušten). Tata kojeg bi poželjelo svako dijete: popustljiv, duhovit, velikodušno daje džeparac. Kažu da mu ja, najmlađe dijete, najviše sličim od kćeri. Naslijedila sam njegovu duhovitost i maštu. Zanimljivo je gledati našu obitelj kad se nekamo sprema. Ne biste vjerovali, ali moj otac uvijek bude zadnji! Voli se sređivati, nikad nije zadovoljan svojim izgledom. Mama, sestre i ja *šizimo*, uvijek nam izlazak prisjedne!

Što kažete, kakav stari, ha?

Kako je sve počelo

Imamo jednog susjeda, Anđelka, koji je asistent Robertu Knjazu. Anđelko se dosjetio mog tate kad je Knjazu trebalo pronaći neku zanimljivu osobu za jednu emisiju *Mjenjačnice*. Stari je udovoljavao svim uvjetima koje je Knjaz postavio: veliko imanje, domaće životinje, i najvažnije – čovjek spreman na *zezanciju*. Kad nam je stari priopćio vijest, bili smo mrtvihladni. Mislili smo da je to opet neka njegova *neslana šala*. Komentirala sam, onako u šali, da danas svaka budala može doći na televiziju, na što se naljutio. Nitko ga nije shvaćao ozbiljno! Ali, ispostavilo se da moj stari govori istinu. Jedne večeri nazvao je Knjaz kako bi dogovorio snimanje pilot-emisije (probna emisija, ne ispit za pilota – za one koji ne znaju ništa o svijetu filma). Uskoro je u ranu zoru (ajme meni, u šest ujutro) došla TV ekipa. Svojim šalama i spontanošću stari je sve zadivio. Prošao je audiciju i postao dio Knjazovih suradnika. Ne-vje-ro-ja-tno!

Ministar na jedan dan

Knjaz nije rekao s kojom će se osobom stari zamijeniti. Pripremio nam je iznenađenje. Stari se na jedan dan trebao zamijeniti s, ni manje ni više nego – bivšom ministricom pravosuđa Vesnom Škare-Ožbolt. Tata ministar, a gđa Vesna poljoprivrednica! Bože, pomozite! Starog je uhvatila trema od ministrice, kamera... Mama i ja smo mu bile moralna podrška. Kad je ministrica došla k nama, stari je bio izvan sebe. Pokazao joj je cijelo imanje i upoznao je sa svakodnevnim poslovima običnog čovjeka. Ministrica se nije loše snašla. Cijepala je drva (ispravak netočnog navoda – pokušala je cijepati), hranila kravu, vadila repu, vozila traktor. Pajcekima se nije približavala, zbog, kako kaže, nekih trauma iz djetinjstva (nije otkrila kakvih, mogli smo samo pustiti mašti na volju). Nisam se baš dobro upoznala s njom jer su se svi gurali oko nje, a i žurila se na sjednicu Hrvatskog sabora. Baš šteta, čini se dobra! Potakla me da budem pravica. Tko zna koliko će me to držati? Danas želim biti pravica, jučer sam htjela biti aktivistica za ženska prava, prekjučer...

A stari – kao ministar? Bio je *na sedmom nebu*, oduševljen novom ulogom. Za njega je bila velika čast biti na jedan dan ministar i imati ključ pravde u svojim rukama. Da bi iskušao kakva je sigurnost, u ministarstvo je prokrijumčario nož. I uspio! Poslije su, čujemo, otpustili jednog zaštitara koji je taj dan brinuo o sigurnosti djelatnika ministarstva. Kud god prođe, stari za sobom ostavlja pustoš! Uveli su ga u ured ministrice. Vrlo brzo se snašao. Pregledavao je i potpisivao neke dokumente. Naročito ga je zaintrigirao ormarić s državnim tajnama. Nisu mu ga dali otvoriti. Nakon toga posjetio je zatvor u Remetincu. Neugodno ga se dojmio.

Tri dana boravila je s nama TV ekipa. Naša kuća izgledala je kao neko skladište – puna kablova, rasvjete, ovog i onog materijala. Iako je bilo zanimljivo, moram priznati, bilo je i dosta naporno. Nepoznati ljudi okupiraju vam kuću, rade s vama što žele. Stari je jednu scenu ponavljao *100 puta*, dok jednom nije *pukao* i rekao da ne može više. Shvatio je da nije lako biti u *show biznisu*. Napravili su stanku pa opet ispočetka. Napokon je sve bilo gotovo. Kamere i svjetlo ugašeno. Tišina.

Pet minuta slave

Dan kada se emitirala emisija, svi smo se okupili oko televizora i smijali našem starom na TV-u. Telefon je zvonio kao lud. Zvala je rodbina, poznanici. Nevjerojatan je osjećaj kada vidiš svog starog na TV-u. Vidiš ga, ali opet kao da ga ne vidiš – sve je drugačije. Njemu je slava toliko udarila u glavu da je uvježbavao pisanje autograma, za slučaj da ga netko upita (udijelio samo jedan – mom malom bratiću). Nije se prestao hvaliti kako je bio na televiziji. Već je svima dosadio svojom pričom da su ga počeli zvati *gospon ministar*. Uskoro se slegla zlatna prašina oko mog oca. Napokon je morao shvatiti da život ide dalje, da pripada prošlosti jer se kolo sreće okreće, konkurencija je sve veća i jača. Došlo je vrijeme bake Slavice!

Nikolina Brebrić, 7. r.

Osnovna škola Brezovica, Brezovica

Voditeljica: Željka Marić

Izgubljeni u prijevodu: roditelji ne znaju značenja imena koja daju svojoj djeci pa ih ne znaju ni djeca!?

Sanuele, neka Ti Bog pomogne!

Bitno je, kažu roditelji, da je ime kratko, neobično i da dobro zvuči! I da ga je moguće razlikovati od drugih!* Manje je važno pristaje li djetetu!

Svim, Natalie, Angelo, Sandi, Fani, Merien i Michelle samo su neka neobična i strana imena naših učenika. Je li to trend? Moda? Stvaraju li se to buduće filmske zvijezde? Hollywood? Zašto roditelji svojoj djeci daju neobična i strana imena? Ako i daju, razmišljaju li o njihovome značenju? Gabrijela Ipša, Ellanyna mama, kaže: “Dala sam joj to ime, kako bi se moja kći razlikovala od drugih”. Ime je izmislila, zapravo skratila, od Mellany. Nije ni prva ni zadnja, vidjet ćete!

I moji su roditelji željeli da mi ime bude što kraće, kako ga nitko ne bi morao skraćivati. Ime im je predložila moja sestrična Edina, koja je imala prijateljicu Amru. Hvala joj na tome, jer se meni moje ime jako sviđa.

Roditelji su, za razliku od drugih, potražili značenje moga imena. Amra dolazi iz arapskoga jezika i znači život, dugovječna. No, većina učenika i roditelja s kojima sam razgovarala, njih 80%, uopće ne zna značenje imena koje nose, odnosno koje su nadjenuli svome djetetu!? Pokušat ću im bar djelomice otkriti tajne o kojima ništa ili vrlo malo znaju.

Grci – najpopularniji!

Roditelji Frana Stojkovića, učenika 1. b, dali su svome sinu ime Fran samo zato što je kratko. Ja sam, pak, saznala da je pohrvaćeno latinsko ime Franciscus, koje izvire iz starofrancuske riječi franz, u prijevodu – slobodan. Ime je u kršćanskoj okolini postalo poznato po Franji Asiškome, utemeljitelju franjevačkog reda. Znete li da Sandi Kečkeš iz 2.a ima značenje imena koje glasi pješćani čovjek, a to je, za svaku pohvalu, znala i njegova mama Daliborka? Leonard Šimko (1.c) i Leonardo Marić (5.a) imaju latinsko-germansko ime, značenja jak kao lav. Možda vas zanima značenje imena Patrik? U školi imamo dvojicu Patrika, Pongračića, iz 1.a i Tota, iz 5.b, a značenja su im, naravno, ista – plemić od starine. Englesko je ime, nastalo od latinskoga Patricius. Patrik je i irski biskup iz 5. stoljeća, misionar, danas zaštitnik Irske. Arton Balaj iz 5.a ima albansko ime. Ne zna što znači, a ne znam ni ja. Objašnjenje nisam pronašla. Ima li, možda, Angelo Relja (3.a) veze s anđelima ili je on dobar kao anđeo? Saznajem da mu je ime sicilijansko, nastalo od latinskoga angelus. S druge strane, Lorena Bat (1.b) i Natalie Tot (1.c) su se *pofrancuzile*. Lorenino, u originalu Lorraine, nastalo je od Lotaringije, pokrajine u Francuskoj, a Natalie je izvorno latinsko ime, no značenje dolazi iz francuskoga jezika – rodendan, dan rođenja, rođena na Božić, ona koja puno voli.

Je li slučajno da je u našoj školi najviše imena grčkoga podrijetla? Arijan Pavlić, 3.c, i Arijana Miloš, 2.a, imaju grčka imena. Na hrvatskome zvali bismo ih bolji, čestiti, presveti. I Doris Čavrag iz 5.d ima grčko ime. Ona je talentirana, darežljiva, darovita. Moj kolega Kres (Adriano Kresić iz 5.c) također ima grčko ime. Adrijan je od latinskog Hadrijan, što znači rođen u gradu Adriji, kasnije Hadriji.

Hebrejska su imena, također, česta. Značenje imena Davida Anetića iz 5.b je ljubljani. Spominje se i Davidova zvijezda, simbol židovstva iz 10. st., prema kralju Davidu. Rebecca Jožef (5.c), zvuči tako filmski, kao ime neke glumice. U prijevodu je dobro hranjena ili, prema Bibliji, žena Izakova, majka Ezava i Jakoba. Spominje se čak i mreža, ona koja svojom ljepotom hvata ljude u mrežu. Emanuela Jakić iz 3.a očito je dobra, jer je ime jako štiti – Bog s nama. Svim Tomšić iz 1.b prošloga je ljeta pohadao školu plivanja, a mene njegovo ime upravo podsjeća na plivanje u engleskome izgovoru. Međutim, njegova mama Snježana pobija sve moje pretpostavke – ime je njezina izmišljotina, bez ikakvoga stvarnoga, ovozemaljskoga značenja, osim da joj je kratko, neobično i da dobro zvuči.

Tko će Denisu objasniti?!

Dok neki stvaraju nova i zvučna imena, drugi ga *posude* od poznatih, često i vrlo popularnih i slavni osoba. Mama Kokorović svoju je kćerku nazvala Fani, po manekenki Fani Čapalija. Fani je, inače, nadimak, skraćeno ime Franciska. Ako gledate seriju “Puna kuća”, sigurno znate za malu Michelle! Ona je tako slatka, a slatka je i naša Michelle Grginov iz 4.c. Ime joj dolazi iz francuske inačice hebrejskoga imena Mihael. Filmovi i serije prepuni su i imenima Eric, Elvis, Alex i Livija, a nimalo ih ne manjka ni u našoj školi (izdvajam trojicu veličanstvenih iz 2.a, Erica Vadasa, Elvise Kovača i Alexa Šagija, te Liviju Periškić iz 2.c). Erik je, primjerice, često nordijsko ime. Dolazi od starijeg oblika Erich (ere znači slavu, čast, a richi – vladara, poglavara, moćnika). Gledali ste, vjerojatno, i crtiće Vragolasti Denis. Ne znam je li naš Denis Vodenik vragolast... Ime mu potječe iz stare Grčke, od boga Dionisa, sina Zeusa i Semele, boginje mjeseca i zemlje. Njegovo je ime kombinacija od Dios, što znači Zeusov, i Nise, legendarne planine, gdje je Zeus sakrio Dionisa da bi ga nimfe čuvala od Herine osvete. Dionis je bio grčki bog vina, veselja, obilja i plesa. U modernome smislu, Dionis simbolizira spontanost i instinkt. Ma, tko bi to sve zapamtio!? Prekomplicirano, zar ne?! I dok Borina Pranjić iz 3.a i Marija-Borina Popović iz 3.c svoje ime nikako ne bi mijenjale, čujem da bi se Sanuel Petrović iz 5.d želio zvati,

ni manje ni više, nego Lazo! E, pa, Lazo, Lazare, neka Ti Bog pomogne, jer tvoje priželjkivano ime upravo to znači – biblijsko je, složeno od dviju hebrejskih riječi: El, što znači Bog, i hazar, što znači pomagao!

Roditelji, dakle, često svojoj djeci daju strana i neobična imena, najčešće ne znajući njihova značenja, ili značenja koja u životu stvaraju povelike probleme i dvojbe. Djeci je kasnije neugodno i srame ih se. Stoga, roditelji, razmislite, nemojte davati strana imena, ako, barem, ne znate njihova značenja! Zašto svome djetetu ne biste dali ime Zrinka, poput roditelja Zrinke Kresić (2.a)? Lijepo je, hrvatsko je, zemljopisnoga je značenja – to su polja i livade, ali i naša prekrasna gora Zrin! Pazite na odabir imena! S imenom dijete, kasnije čovjek, ulazi u društvo! Dio je njegove (ne)osobnosti!

Za one koji žele znati više!

1. grč. ONOMATOLOGIJA = znanost o tvorbi i značenju osobnih imena
2. U ruke literaturu! “Rječnik stranih riječi” Bratoljuba Klaića, “Rječnik hrvatskoga jezika” Vladimira Anića, “Rječnik osobnih imena” Mate Šimundića (Zagreb, Matica hrvatska, 2006.)...
3. Otvorite internet! Stvarno ima dobrih stranica...

Amra Hodžić, 5. r.

Osnovna škola Darda, Darda

Voditeljica: Branka Horvat

Uvođenje novoga popisa lektire

Zbogom, Ana!

Doista je zapanjujuće koliko knjige mogu traumatizirati ljude. Nisam siguran postoji li u stručnoj literaturi zabilježen pojam *bibliofobije*, ili koji tome sličan, no sasvim sam uvjeren kako ta neobična pojava epidemično pogađa u srednjoškolskom razdoblju. Lektire, kao knjige koje bi svaki učenik morao pročitati, već tradicionalno izazivaju grč u želucu (ili gora oboljenja) kod znatnog broja srednjoškolaca. Učenicima koji manje ljube književnost, popis osnovnih asocijacija na tu riječ svodi se na žurbu,

paniku, manjak vremena, mučno *žvakanje* stranica, prepisivanje, pa i na negativnu ocjenu. Poseban strah i trepet, u toj cijeloj priči, rezerviran je već generacijama osobito za jedan naslov. Primicanje ruskomu realizmu širi onaj isti efekt kakav je svojevremeno izazvala rečenica *Hanibal ante portas*. Samo, protagonist pred vratima u ovom slučaju nije opasan Pun, nego zgodna Ruskinja, Ana Karenjina. Ta je fatalna dama, upitnog morala i nesretne sudbine, toliko mučila i izluđivala generacije da su, nakon 800 stranica sapunice, već doslovce morbidno likovali nad njenim *letom* pod vlak. S tim na umu vrlo je lako razumjeti opće oduševljenje kada je školskim hodnicima, ove godine, prostrujala vijest kako zloglasne Tolstojeve heroine na popisu lektire više nema.

Matura opasnija od vlaka

Anu, koja je nizu generacija žarila i palila popisom lektire, ovaj put nije pregazilo tračno vozilo, već nešto puno opasnije – dio prosvjetne reforme. Riječ je, ponovno, o već toliko puta *pretresanoj* državnoj maturi, najistaknutijem koplju borbenoga stroja slavne *Hrvatske znanja*. Naime, u sklopu prijedloga ispitnoga kataloga za navedenu, izišao je tako, prošle jeseni, i dio koji se bavi potrebnim znanjem glede književnosti. Iz toga se dokumenta, laganim logičkim slijedom, može iščitati i svojevrsni novi, neslužbeni, nacionalni popis lektire. Kako su se popisi lektire, od škole do škole, često razlikovali, ova ideja djeluje kao poželjan i genijalan potez. No, već tradicija (ili Murphyjev zakon) nalaže da stvari nikad ne mogu biti *ružičaste*. Predloženi se popis nije, naime, dotaknuo samo fatalne Ruskinje, već je uveo i drugih promjena. Čitav niz antologijskih djela, koja su godinama obvezno stajala u lektiri, ne nalazi se na famoznom popisu, dok su se neka druga, ničim izazvana, odjednom pojavila. Tako će, recimo, budući srednjoškolci propustiti *Razbojnike*, Zoline romane, klasicističke drame, pa i legendarnoga *Đuku Begovića*. S druge strane, imati će sasvim novo iskustvo susreta s Voltaireom i Vergilijem. Takvim razvojem situacije nisu baš presretni bili, pogadate, profesori hrvatskoga, koji su se našli zbunjeni pred novim zahtjevima.

Klimavi kriteriji

Ta sudbina zatekla je i s. Mariju Stelu Filipović, nastavnicu hrvatskoga u Isusovačkoj klasičnoj gimnaziji, te je s nama podijelila svoje viđenje. *“Pristup lektiri u novim katalozima čini mi se posve površnim, kao da je ona nešto sporedno. Točno definiranog popisa ponovno nema, no iz ponuđenog se može pretpostaviti kako bi on izgledao. Čini mi se kako kriterij, po kojem je sastavljen, ne postoji, ili se barem ne da prepoznati. To ne može biti zastupljenost, budući da su izbačena čitava razdoblja, niti je to rasterećenje, budući da su ubačena neka posebno zahtjevna djela. Nije mi jasno ni kako bih neka kapitalna djela s djecom trebala proći samo na primjeru kratkih ulomaka? Previše stvari ostalo je nedorečeno”.* Spomenuta nedorečenost doista jest velik problem. Primjerice, navedena su imena obveznih pjesnika, no ne i treba li obraditi kompletan opus (što je nemoguće), jednu ili nekoliko određenih pjesama. Kod nekih djela planirani su samo određeni odlomci, no nije ostalo razjašnjeno kako bi ih učenici, u njima sasvim novom djelu, trebali pronaći. Očekivati od nastavnika da pribave sva postojeća izdanja nekoga djela, i popišu na kojim su stranicama traženi odlomci, bilo bi previše. Nadalje, i sama ta priča s odlomcima čini se pomalo klimavom. Ako se neko krupnije djelo, poput *Combraya*, doista može potpuno shvatiti kroz odlomak, tada se čini mazohističkim da itko ikada to djelo u cijelosti i čita. Analogno, sadistom ispada Proust, jer je pisao tolike stranice, a sve je mogao riješiti u ulomku. Nestanak čitavih razdoblja s popisa također je zanimljiva pojava, jer otvara pitanje kako će itko shvatiti klasicističku tragediju ne pročitavši nijednu, reformu kazališta ne pročitavši Čehova, naturalizam ne vidjevši ni *Z od Zole*, ili ekspresionističku dramu bez Krležina *Kraljeva*. Na sve to odgovore se potrudila ponuditi profesorica Marina Čubrić, voditeljica stručne radne skupine za hrvatski, dajući nam time i pogled na drugu stranu medalje. *“Promjena programa zapravo i nema. Naputcima smo samo suzili popise lektira na najnužnije, u okviru ranije predviđenih naslova. U izboru su sudjelovali i nastavnici, a naglasak smo stavili prvenstveno na nacionalnu književnost i na sam vrh svjetske. Istina je da su neki autori izostali, no jednostavno nisu presudni za konkretna razdoblja. Klasicizma i naturalizma na popisu nema, zbog toga što mi*

tih razdoblja u domaćoj književnosti nemamo. Zahtjeve smo prilagodili prosječnom učeniku, i ne planiramo ispitivati apsurdne sitnice. Također, nastavnicima nije zabranjeno da preporuča učenicima čitanje dodatnih naslova, sa strane, jer svaki nastavnik svoj plan kroji sam.” Ovaj odgovor razjašnjava mnogo, a lijepo je od ljudi iz Ministarstva da se ovaj puta nisu držali zavjeta šutnje. No, neke stvari čine mi se pomalo kontradiktornima. Primjerice, ako se ciljalo samo na vrhove pojedinih razdoblja, kako to da su se na popisu našla čak tri antička epa i četiri antičke drame (dvije Sofoklove!), dok su potpuno izostali vrhunci kasnijih razdoblja. Uz to, dosta je hrabro nazvati Zolu, Salingera ili Kozarca nepresudnim autorima, jer je tu riječ o književnim legendama. Ne djeluje ni osobito logično preskakanje nekih razdoblja samo zbog manjka domaćih predstavnika. Ostaje činjenica da se naturalizam doista dogodio te ga je nerazumno ignorirati.

Ne na maturu bez Kabanice

No, nisu samo ovi, teorijski problemi jedini u igri. Postoje i oni praktični. Naime, budući da neki naslovi nisu običavali biti lektira, u knjižnicama ih gotovo nema. Profesorica Klasić-Petrović, školska knjižničarka, požalila se na tu *sitnicu*. *“U našem fondu knjiga imamo jedan prastari primjerak Candidea, tako da kada ta lektira dođe na red, nastaje otimanje i zbrka. Previše je od učenika tražiti da si kupe ili fotokopiraju cijelo to djelo, no na kraju se to i dogodi, što ih baca u nepotrebne troškove.* Bojim se da gimnazijalce, i ovako osjetljive na vlastiti budžet, neće razveseliti činjenica da će im police postati bogatije za Voltaireov klasik. Ipak, ne valja biti nepravedan. Nije ova ironija jedina pozitivna crta novih promjena. Sama ideja standardiziranja popisa lektire nešto je što se davno trebalo staviti u pogon. Stavljanje naglaska na nacionalnu književnost također je pohvalno i drugdje uobičajeno. Dobar potez je i već spomenuto izbacivanje Karenjine, a ubacivanje Gogoljeve Kabanice mjesto nje. Time će se rasteretiti učenike i upoznati ih s ocem ruskoga realizma. Pljesak zaslužuje i osjetno povećanje obujma poezije. Do sada uvelike zanemarena, postat će zastupljena velikim brojem autora. Konačno, sve je učinjeno u najboljoj namjeri, tako da je ostavljen prostor

za doradu popisa, javnu raspravu i eventualne promjene, pa se sve možebitne nepravde potencijalno daju ispraviti.

Uza svu tu priču, ovo će diranje u popis lektire ostati zapamćeno i po još jednoj stvari. Ovo je jedna od rijetkih reformi koje su nešto jače zainteresirale i širu učeničku populaciju. Oduševljenje zbog dokidanja Karenjine promijenilo se kada se saznalo da su dokinuti i oduvijek obožavani Lovac u žitu, Terese Raquin, ili Krčmarica Mirandolina. Tako je, sve to skupa, proizvelo paradoks potpuno suprotan onoj fobiji s početka. Učenici su, potihog gundajući, počeli čak i braniti svoje stare popise lektira. Ironično je da će ova postava Ministarstva, izgleda, ostati upamćena po paradoksu da je prva kojoj je uspjelo ujediniti sve (tradicionalno posvađane) prosvjetne sindikate, ali i okupiti učenike da brane svog prirodnog neprijatelja – lektiru.

Zvonimir Glavaš, 4.r.

Isusovačka klasična gimnazija s pravom javnosti u Osijeku, Osijek

Voditeljica: Vera Bilandžić

Šta ti je s glavon?

Politika nije samo *djelatnost koja teži pridobivanju što više glasača na izborima kako bi se osvojila ili zadržala vlast*, kako stoji u Anićevu rječniku, već i način na koji možemo promijeniti nezadovoljstvo postojećim. Koliko su mladi grada Splita spremni prihvatiti takav izazov?

Splitsko stanje uma

Gradski oci, ponukani (čitaj: prisiljeni) Nacionalnim programom djelovanja za mlade od 15 do 29 godina (Aktivitis), u Splitu su oformili tim ljudi čiji je zadatak bio razviti strategiju poboljšanja položaja mladih u gradu. Drugim riječima, trebalo je uskladiti stvarne financijske mogućnosti s mjerama djelovanja državnih i gradskih institucija te udruga Splita. Javna prezentacija *Aktivitisa* kako široj publici, tako i njenim krajnjim korisnicima, svim mladima, održana je u listopadu 2006. u klubu Kocka. Usprkos neprimjerenom mjestu održavanja (u

alternativnom opijalištu zlatne splitske urbane scene) odaziv je bio solidan. Desetak političara vladajuće garniture te nešto manja, ali glasnjija grupa oporbenjaka, pokoje piskaralo, nekolicina profesora i jasno – mladi. Okupilo se zanimljivo društvanje koje je na velike panoe bilježilo sve ono *trulo u državi Danskoj*. Našlo se tu svega – od uređenja Matejuške, otvaranja okupljališta za mlade, konačnog završetka radova na Domu mladeži, poboljšanja rada splitskog Sveučilišta, pa sve do apsurdnih želja za besplatnim krafnama u školi. O svemu se razmatralo i tako je zasjedanje završilo u pomalo utopijskom duhu rješenja svih naših problema, od nezaposlenosti, bolje zdravstvene skrbi, do poticanja i ostvarenja civilnog društva. Svi naoko sretni i zadovoljni.

Mogu ja?!

U razgovoru koji sam snimao za Hrvatski radio na vruće stolce posjeli su Željana Kalaš (HDZ, aktualna vlast), Gojko Čepo (SDP, tužna oporba) i predsjednik studentske udruge STOP Ivan Špar. Razgovaralo se o provedbi programa i svim propustima koje je isticao, naravno, oporbenjak. Svi su se složili da su Splitu potrebne promjene, samo je pitanje tko je kompetentniji provesti ih. Političko *pripetavanje* decidirano je prekinuo Špar koji je naveo propuste nastale nedostatkom sveučilištaraca u spomenutom programu. Naknadnim preinakama dogovorene su mjere poticanja i tog sloja mladih.

Premda su još uvijek mladi, i Kalaš i Čepo su *in parenthesi* veličali ulogu svojih stranaka i pokušavali preuzeti zasluge za pojedine uspjehe pri provedbi projekta. Ali Čepo je izrekao nešto nepobitno točno: “Mlade ljude treba uključiti u političke procese prema svojim afinitetima. Ako žele doći na mjesta gdje se odlučuje o njihovim sudbinama, moraju shvatiti da je politika instrument preko kojeg se dolazi do toga. Politika je znanost o mudrosti upravljanja društvom.” Koliko god osjećali odbojnost prema politici i političarima, činjenica jest da oni odlučuju o našoj sudbini. Na kraju su se svi složili da je nepotrebno politički bojiti ovaj program, tim više što su u užem timu za njegovu provedbu dva člana HDZ-a, jedan SDP-a i jedan HNS-a.

Naša posla

Još jedno pitanje koje je uzdrmalo čitavu splitsku javnost je preuređenje rive. Od ograda na gradilištu, koje je Šeparovićeva bacala u more, te potom svoj čin prikazala na HTV-u kao znak pobune, bezbroj peticija, osnivanja udruga i društava za zaštitu rive, pa sve do medijskog linča prvog urbanista grada. O rivi se najčešće govorilo kroz estetsku prizmu i najednom su svi postali veliki poznavatelji arhitekture i urbanizma. Svatko je vjerovao da ima najbolju zamisao kako riješiti problem splitske rive koje uopće i nije bila problem budući da su se pri cijelom procesu izvedbe izvođači pridržavali zakona. Vjerujem da u Splitu ima i važnijih pitanja povezanih s ugaslim gospodarstvom, povećanim brojem ovisnika o opojnim drogama i alkoholu, obiteljskim nasiljem, nedovoljnim brojem vrtića i staračkih domova, nedostatkom parkirališta, prometnim čepovima. Ali, riva je riva. Čak su neki politički protivnici Ive Sanadera za vrijeme parlamentarnih izbora koristili splitski tehno beton u koji su zarobili Sanaderov uži tim suradnika i sve to pod sloganom *Idemo dolje*. Na ovom, blago rečeno, ispolitiziranom slučaju najbolje se odražava stanje uma naših starijih sugrađana. Nažalost.

A gdje su tu mladi?

U skladu s novim zakonskim odlukama mladi se već sa šesnaest godina mogu uključiti u političke stranke. Usprkos toj odredbi malo se mladih ljudi odlučuje priključiti bilo kojoj političkoj inicijativi, a kamoli krenuti u radikalnije promjene. Bezbroj je razloga zašto se odbijaju aktivirati. Lijenost i nezainteresiranost su najčešći i po naše društvo najpogubniji. Izgovori za to se uvijek lako pronađu, pa tako korumpiranost i nepoštenje političara postaju glavni razlozi neuključivanja u procese koji u konačnici odlučuju o našim životima. Nešto manje raširen, ali potpuno opravdan, razlog jest sveopći osjećaj nemoći, koji se manifestira kroz nemogućnost mladih ljudi da se istaknu u velikim strankama te pridonesu njihovu radu. Čelna mjesta mladeži pojedinih stranaka su predodređena za djecu uglednih građana i političara. Cjelokupna vladajuća garnitura jedne od najjačih političkih stranaka, usprkos demokratskom biranju samih članova stranke, direktivom je određena iz velike središnjice

male Hrvatske. Razloga i isprika sigurno ima još. Nismo svi za sve, pa tako jedan od politički neaktiviranih sugovornika, Mario (16), slikovito objašnjava zašto se drži podalje od politike. “Ne osjećam se dovoljno superioran i mislim da čak nemam dovoljno jak želudac i debelu kožu da bih se bavio politikom. Za dvije godine, kada počinje pravo mog glasovanja, glasat ću na lokalnim izborima jer to je moje pravo i građanska obveza. Izravnije uključivanje u politiku jednostavno nije za mene.”

Nove estradne zvijezde

Opravdano se postavlja pitanje kako netko može sudjelovati u politici i određivati o sudbini tisuća drugih, ako nije sam sposoban regulirati i pozitivno kreirati svoj vlastiti život. Iz dana u dan, sve češće postajemo svjedoci estradizacije političkih struktura. Tako se francuski predsjednik Sarkozy kočoperi na naslovnicama tabloida poput jedne Britney ili pak nasljednice imperija Hilton. Nisu se samo strani političari odlučili na takav oblik javnog promicanja. I naši vrli političari nerijetko kuhaju za vas, pokazuju svoje ormare, promoviraju svoju dječicu, paradiraju po subotnjoj špici i na sve načine daju do znanja da su oni zapravo obični mali ljudi. Mali i obični jesu, ali državna krema ni na koji način ne bi smjela relativizirati svoju državnu funkciju u svrhu sakupljanja jeftinih glasačkih bodova. Kontroverzni Sejo Sekson iz Zabranjenog pušenja najbolje je opisao novonastalu situaciju. “*Političari u novije vrijeme oteli su kruh nama poštenim estradnim radnicima. Oni zabavljaju raj, oni razbijaju automobile, oni tuku žene, sve ono za što su rokeri nekad bili zaduženi, pa ja više ne znam što da radim. Preuzeli su medije!*”, kaže Sejo. Šalu na stranu, ali kakvu političku, pa čak i moralnu sliku takvo relativiziranje politike šalje mladima?

Posrnuli mediji

Neosporno je da i mediji u cijeloj toj priči imaju veliku ulogu. Senzacija potiče prodaju, a veća prodaja znači veću nakladu i veću zaradu, zadovoljnije urednike i na koncu vlasnike medija. Računica je jednostavna. Osim nje na pameti treba imati i političku orijentaciju pojedinih medija te neobjektivno i pristrano pisanje nekih novinara.

Svjetlo u tami

U cijelom ovom bunilu nama mladima teško shvatljivog svijeta, s vremena na vrijeme iskoči neki pozitivan primjer mlade i ambiciozne osobe koja zna, može i hoće. Tako je i u *našen malon mistu*. Saborska zastupnica i predsjednika splitskog HDZ-a Željana Kalaš otvoreno govori o svojim političkim počecima i razlozima uključivanja u politiku. "Još od gimnazijskih dana zanimala sam se za sve vrste društvenih događanja, pa tako i za politiku. Uključila sam se u stranku iz *dišpeta* jer sam smatrala da postoje bolji načini upravljanja od tadašnjih i vjerovala da HDZ zna i može bolje!"

Splitsko stanje uma – drugi put

Dvije i pol godine nakon predstavljanja Aktivitisa iskoristili smo priliku da saznamo kako se razvija spomenuti program. Željana Kalaš istaknula je: "Ovaj je program sadržavao niz novih mjera, ali uključivao i one mjere koje su se u gradskim resorima provodile, a tek sada su bile objedinjene u ovom strateškom dokumentu za mlade. U protekloj je godini prethodni saziv Sabora izglasao i Zakon o Savjetima za mlade. I upravo će u Splitu osnivanje ovog Savjeta osnažiti i provođenje programa za mlade." Gospođica Kalaš posebnu je pozornost obratila na završetak izgradnje splitskog Doma mladeži. Radovi se stalno prolongiraju i nikako da se odredi konačni rok useljenja u sve prostorne jedinice. Sudeći po riječima Željane Kalaš dolazi bolje vrijeme za naš Dom mladeži: "Ovaj saziv splitskog poglavarstva, u svojem programu za mandat koji obnaša, već treću godinu zaredom ulaže u rekonstrukciju i opremanje prostora. Godišnje se izdvajaju dva milijuna kuna ulaganjima u zgradu, ali uvijek kažem da je prostor bitan, ali još je važniji sadržaj tih prostora. Zato je privođenje svrsi Doma mladeći u završnoj fazi i njegovo funkcioniranje u punom svjetlu tek predstoji." U optimističnom duhu nadajmo se da će se obećanja ispuniti. Brine me samo što je i u 2006. godini izgradnja Doma mladeži bila u isto tako završnoj fazi.

Ipak postoji aktivizam

Koliko god većina kritizirala političke stranke i vjerovala da su mladi inertni i nezainteresirani, veliki broj politički aktivnih mladih ljudi

dokazuje upravo suprotno. Uključivanjem u politiku pred mladima se otvaraju brojne pogodnosti. Mia (17), politički aktivna djevojka, kao najveće prednosti ističe širenje kruga poznanika, upoznavanje sa svijetom gospodarstva i učenje kako funkcionira svijet velikih. Posebno je istaknula osjećaj sposobnosti da nešto promijeni. “Raduje me kada vidim da je neki makar i mali projekt na kojem sam sudjelovala uspio i da smo zajedno kroz politiku nekome pomogli ili nešto promijenili.” Slično mišljenje dijeli i gospodica Kalaš koja, iako politički visoko pozicionirana, još uvijek ima mladenački duh koji, nadam se, nikada neće izgubiti. “I svakako mislim da aktivizam mladih može doprinijeti promjenama jer mladi su uvijek stvarni pokretač promjena. Vjerujte mi na riječ, jer da nije bilo mladih i njihovog aktivizma kroz studentski zbor, danas splitski studenti ne bi imali nižu cijenu gradskog prijevoza. Jednako tako, da nije bilo aktivizma mladih u civilnom sektoru, danas ne bismo imali program za mlade grada Splita, jer upravo na njihovu inicijativu i baš u suradnji s njima donijeli smo taj dokument.”

1, 2, 3 – kreni!

Za politiku se kaže da je jedna od najstarijih ljudskih djelatnosti. Cinici je uspoređuju s najstarijim ženskim zanatom. Usprkos mutnim poslovima i zamršenim igrama političkih moćnika, netransparentnom radu *demokratskih* medija, estradizaciji političke scene, politika je i dalje instrument preko kojega možemo i moramo ostvarivati svoje ciljeve. Ako ne budemo zazirali od politike, imat ćemo mogućnost promjene. Završiti dvadesetogodišnju agoniju Doma mladeži, urediti rivu po svom *guštu*, decidiranije i brže provoditi odluke Aktivitisa, mijenjati stanje splitskog umnog bunila – sve je moguće. Red je na nama.

Jure Jerić, 2.r.

1. gimnazija Split, Split

Voditeljica: Svijetlana Volarević

Intervju s bivšim ovisnikom

U listopadu 2007. godine ukazala mi se mogućnost da se upustim u pomalo nesvakidašnji razgovor, koji sam pritom i zabilježila. U sklopu terenske nastave iz etike, s razredom sam posjetila Zajednicu bivših ovisnika "Cenaccolo" u blizini mjesta Šišinec. U meni je ovladala neugoda proizašla iz straha potaknutog predrasudama, a sve što me mučilo zapravo je bilo neznanje. Iako zapravo živimo u prividnoj "harmoniji" s ovisnostima, razgovor poput ovoga za mene je bio sasvim novo iskustvo. Nasuprot mene stao je mlad čovjek, naočigled jednak svima nama, a samo jednom činjenicom toliko različit. Očekivala sam da će mi on pomoći prodrijeti u korijene ovisnosti i razjasniti uzroke započinjanja potkrijepljene tragičnom životnom pričom. Nažalost i opće iznenađenje ostala sam prevarena od vlastitih očekivanja. Nakon upoznavanja s A. M. (22), naš razgovor je tekao otprilike ovako:

Priznajem da mi je neugodno poticati razgovor o tvom privatnom životu s obzirom da me vidiš po prvi put. Želiš li mi odgovoriti na nekoliko pitanja i pomoći mi razriješiti neke dileme?

Ma naravno... (*smijeh*). Za mene je to svakidašnjica, prevladao sam vlastite pogreške u sebi i razgovor mi ne stvara nikakav problem. Sreća je da imam priliku pričati s nekim van zajednice nakon toliko vremena! U našoj zajednici razgovor je bit svega, podupiremo jedni druge i pomažemo se učeći na tuđim propustima. Otvorenost garantira predostrožnost u budućim iskušenjima.

Ohrabrio si me, sada se već čini lakše započeti razgovor! Onda, možeš li mi odmah objasniti što te potaklo da počneš uzimati drogu? Koji su uzroci, kako je sve počelo...

Zapravo, nije ih bilo. Imao sam sasvim normalnu obitelj, ležerno djetinjstvo i osigurano školovanje. Mogu reći da su mi sve osnovne i sporedne ljudske potrebe bile zadovoljene. Oduvijek sam gajio nadu u visoko daljnje obrazovanje. Sve je počelo kao dječja znatiželja i eksperiment. Bilo je to u 7. razredu osnovne škole kada sam prvi put povukao joint.

Prilično rano, znači li to da si odmah krenuo i dalje?

Ne, do početka srednje škole eksperimentirao sam isključivo s travom. Međutim, došavši u srednju školu našao sam se u društvu koje je korijene vuklo iz problematičnog odrastanja i moja su se (sad već) redovita napušavanja nadopunila s kemijski obrađenim sredstvima (LSD, kokain, speed i dr.). Dešavalo mi se da bih bio negdje uzeo drogu, ali se nisam sjećao kako, kada, gdje, ni s kim.

Koji je bio razlog za daljnje eksperimentiranje? Znao si kamo to vodi...

Psihički me rastrojilo to što sam u životu imao omogućeno apsolutno sve, čak više od mojih vršnjaka, a meni je to bilo dosadno, besmisleno i nisam to znao iskoristiti na pravi način. Vjerujem da je to proizašlo iz mojih vlastitih kompleksa i konstantnog osjećaja pritiska od prevelikih očekivanja okoline. Imao sam sve, a moja glava me sputavala da to cijenim na ispravan način. Sada više nemam ništa i cijenim i najmanje stvari.

Kako je došlo čak do heroína?

Analognim slijedom... Upisao sam studij računalstva na kojem sam bio iznenađujuće uspješan, međutim moj život "u sjeni" se također nastavljao... Ljudi bi mislili da sam lud kada bi znali da su mi roditelji kupili stan u centru Zagreba i željeni automobil. Imao sam uspješnu ljubavnu vezu i garantirano radno mjesto po završetku studija. Izgledan život stajao mi je nadohvat ruke... A moj vrhunac bila je – DROGA. Razlozi konzumacije više nisu bili onako misteriozni kao da sad, postao sam ovisnik. Heroin prvi put, drugi, treći... Heroin je postao smisao života. Ništa nije bilo bitno, ništa me nije zanimalo, ništa me nije veselilo kao ta prokleta igla.

Zvuči strašno! Zar tvoja okolina nije ništa primijetila? Roditelji?

Naravno da jesu, u početku nisu primijetili, ali kasnije su postali svjesni, ali bilo je prekasno. Možda su bili previše razumni. Odmalena su me upozoravali na štetnost, no to ne znači puno kada jednom kreneš. Pokušali su razgovarati sa mnom i predlagali su različite ustanove, međutim bježao sam od njihovih riječi kao i od stvarnosti – drogom.

Ali, sad si ovdje? Što se u međuvremenu promijenilo?

Onda kada više nisam razlučivao osjećaje od misli, jer ih u biti nisam više ni posjedovao, posjedovala me ONA. S vremenom su i ubodi gubili smisao, cijeli moj svijet se polako pretvarao u prividno sivo bunilo. Drogiranje je postalo samo način hranjenja. Bio je dovoljan jedan moment da se sve u mojoj otupljenoj glavi okrene i izvuče me van još tijekom potonuća. Ne znam kako ni zašto se to sve dogodilo, ali počeo sam se raspitivati za različite komune, i dospio ovdje. Ostavio sam obitelj, djevojku, studij pred diplomu, siguran posao, prodao svu materijalnu imovinu koju sam posjedovao. Dao sam cijeli svoj život u zamjenu za izlječenje. *(Gotovo da ni sam ne vjeruje)*

Impresivno, zbilja. A možeš li mi malo približiti kakvim to životom ovdje živite?

(Podsmjehujući se) Potpuno drukčijim od tvog. Ovdje ne postoji električna struja, što nas vraća nekoliko stotina godina unazad. Isključivo smo muška komuna s 30-ak članova. Prehranjujemo se vlastitim uzgojem, a jedina naša infrastruktura su spavaonice, polje, crkva i štala. Međutim, to nas uvelike povezuje. Naš odnos se temelji na međusobnom razumijevanju i uzajamnom pomaganju.

Zvuči kao da je cijelo vrijeme prepušteno na organizaciju vama samima?

Nikako! Svaki sat našeg dana pomno je organiziran i moramo se pridržavati određenih pravila. Čak su nam i obroci strogo određeni. Odlazak na počinak je u 18:00, a buđenje u 04:00, možeš li to uopće zamisliti? Vjeruj mi, čovjek se može navići na sve. U crkvu se odlazi 3-4 puta dnevno, a tamo se obavljaju i terapijski razgovori u sklopu zajednice.

Za to je stvarno potrebna čvrsta volja, svaka čast! Koliko si ovdje i koliko još namjeravaš ostati?

Ovdje sam dvije godine i mogu slobodno reći da sam iznova rođen čovjek. Ova komuna naučila me istinskim ljudskim vrijednostima koje su utemeljene na međuljudskim odnosima, ljubavi i razumijevanju. Naravno da namjeravam otići odavde, ali dok god nisam u potpunosti siguran da me kušnja ne bi vratila u staru kolotečinu bit ću strpljiv. Ne žuri mi se, jednoga dana kada se osjetim spremnim.

A planovi za budućnost kada se vratiš u svoje staro okruženje?

Planova još nemam, trenutno živim za samo jedan cilj, a to je izlječenje. U staro okruženje se neću vratiti, kažem to sa sigurnošću. Okrenuo sam novo poglavlje sam u sebi, a sada ga trebam primijeniti u svom životu. Kod promjena, kao i odluka treba biti temeljit.

Koliko često vidate obitelj i prijatelje?

Vidamo se jednom do dva puta godišnje, a s vremena na vrijeme kontaktiramo pismima. Za nas je poseban događaj susret s vama, jer priliku za doći u kontakt s vanjskim svijetom dobijemo jako rijetko.

Drago mi je to čuti. Uspio si u meni razbiti neke pogrešne predrasude i priznajem da sam iznenađena novim spoznajama. Hvala na strpljenju i toplom gostoprimstvu. Želim ti brz povratak k nama!

Na samom kraju ovog intervjua moram napomenuti kako sam ostala upravo ganuta nevjerojatnom toplinom i neposrednošću tih ljudi. Spoznaja da su njihovi životi prije bili istovjetni s našima probudila je u meni strah od činjenice da smo svi jednako izloženi kušnji koja nas može povesti u začarani krug pakla zvan – droga.

Ana Ciprić, 2. r.

Gimnazija Sisak, Sisak

Voditeljica: Vesna Rogulja Mart

Ne dajte da prijede granicu

Obiteljsko nasilje nije sport

Povodom Međunarodnoga dana borbe protiv nasilja nad ženama

Nemojte šutjeti – prijavite nasilnika

U posljednjih desetak godina u medijima su sve prisutniji slučajevi u kojima se muškarci u komunikaciji sa ženama umjesto argumentima i razumom služe psovkaama i šakama. Do kojega se stupnja njihova agresivnost iskazuje u privatnosti njihova doma, ako u javnosti omalovažavaju i maltretiraju žene bez ikakva srama i grizodušja? 25.

studenoga obilježava se Međunarodni dan borbe protiv nasilja nad ženama, a patnja zlostavljanih žena izaziva često samo osudu i moralno zgražanje bez stvarne namjere da se nasilniku stane na kraj.

Dobra je vijest da, unatoč alarmantnim podacima o broju zlostavljanih žena, mlađe žene lakše prepoznaju nasilno ponašanje i odupiru mu se.

Kako prepoznati zlostavljača prije nego on to postane? Možda vam u tome pomogne potresna ispovijest Vesne M., pedesetjednogodišnje majke troje djece i jedne od 83% zlostavljanih žena koje nisu na vrijeme potražile pomoć.

Ispovijest zlostavljane žene

Jeste li prije braka znali da se udajete za nasilnika?

Ne, ni po čemu to nisam mogla znati. Bila sam mlada, zaljubljena i neiskusna. A i nikome ne piše na čelu kakav je.

Kad je počelo zlostavljanje?

Pa počelo je kad se rodilo drugo dijete, Martina. E onda se to prvi puta dogodilo. Živjeli smo u Zagrebu, a on je dobio premještaj u Novu Gradišku, radio je u policiji. E onda je pala prva pljuska.

Što je bio povod?

Pa nije bilo ništa. Kako bih ti to rekla? Bila sam iznenadena, o Bože dragi, sitnica. Dolazi nervozan kući s posla i ako sam nešto krivo rekla ili prigovorila ili ga samo krivo pogledala, udari. Ama baš svaka sitnica mogla je biti povodom da me udari.

Kako ste se osjećali nakon prvog zlostavljanja?

To kada me je prvi puta jako, mislim, bilo je onih svađa, čarki, onda sam jednostavno rekla da idem mami u Zagreb s tom mladom kćeri. Spakirala sam kćeri sve stvari, svoje sam ostavila i otišla sam mami u Zagreb. Jednostavno sam mu telefonom rekla, kad je nazvao, da se ja tamo više ne vraćam.

O kakvom zlostavljanju govorite?

Tukao me je, ponekad samo šamar, a češće me znao premlatiti. O vrijedanju ne ću ni govoriti, svašta mi je znao reći, psovati, prijetiti.

Jesu li i vaša djeca bila žrtve suprugova zlostavljanja?

Ne, one su znale... i vidiš o tome bih ti sad puno trebala pričati... ja nisam bila sklona pred djecom raspravljati, ako imamo što za reći – bez prisustva djece. Međutim, za njega to nije vrijedilo, tako da su one gledale kako me tuče.

Kako se takva situacija odrazila na djecu?

Teško, osjećale su strah, Martina je mokrila u krevet do treće godine. Problem je bio u tome što je i njegov otac bio takav, a mi smo zajedno s njegovima živjeli u obiteljskoj kući nakon što smo došli u Gradišku. I on je svekrvu moju. Moj muž nije dao na mamu, a poslije je meni radio iste stvari. Samo što mene nije nitko branio. Svekrva se bojala da ne izgubi sina.

Jeste li potražili pomoć?

Poslije prvoga puta, kad sam otišla kod mame u Zagreb, našla sam posao i podnijela sam zahtjev za razvod braka. Međutim, putovala sam stalno u Gradišku jer smo tu vjenčani. Morali smo tri puta ići na mirenje u Centar za socijalni rad. On je to ismijavao, a ja sam se osjećala poniženo i grozno. Kad je bilo to treće mirenje, nisam se htjela pomiriti. U roku šest mjeseci trebali smo predati zahtjev za razvod braka. On se i složio i sve to. Ali prije toga prijetio mi je telefonski da će me ubiti. Zvala sam i policiju gdje je radio, u Gradiški, vjerojatno su ga upozorili. Onda se smirio, sredio i počeo dolaziti i moliti da se pomirimo, da se promijenio, da će biti bolji.

Zašto ste se unatoč svemu ipak pristali pomiriti?

Bila sam mlada i pogriješila, nisam podnijela zahtjev za razvod braka. Nagovorio me i ja sam napustila u Zagrebu posao i vratila se nazad.

Je li se išta promijenilo?

Vrlo kratko, a onda su opet počeli problemi. Ostala sam trudna, a on je bio suspendiran na poslu. U visokom me stupnju trudnoće išamarao. Ni tada nisam dobila pomoć ni od svekra ni od svekrve. Za rata je sve postalo gore, a poslije rata počeo je piti. Jednom je razbio sve u kući, prijetio nožem, imao je i pušku. Netko je zvao policiju da nas ne ubije, ali to nije pomoglo. Nije tad ni bilo tog zakona o zlostavljanju, nisu ni

postojale te službe. To je psihičko opterećenje kad nemaš gdje, od mame sam skrivala što se događa da se ne živcira iako je ona znala. To je tako išlo iz dana u dan i sve misliš bit će bolje, a iz straha da će me ubiti, nisam otišla. Nitko mi nije mogao pomoći. Kad sam rodila Ivanu, stanje se malo smirilo. Međutim, alkohol, pa njegova narav, grozno. Najgore je bilo 1998. Ivana je imala tada tri godine. Baš sam je hranila, došao je pijan, rekla sam da sačeka da nahranim dijete pa ću mu dati ručak. Tad me lupio, ja sam samo pobjegla prema vratima. Pojurio je za mnom, uhvatio za kosu i udario mi glavom od verandu. Jelena je vidjela sve, a Martina me branila, ona je imala sedamnaest godina i to je bilo dan prije mature u srednjoj školi. Onda je i nju lupio. Ona je pobjegla i nije je bilo cijele noći. Odvukao me u kuću i bacio na kauč, udarao me kao lud, bila sam sva plava. Nekako sam ipak uspjela istrčati na ulicu, naišao je susjed koji me pokupio u automobil i odvezao u bolnicu. Kad je liječnica vidjela kako izgledam, zvala je policiju. Završila sam na kirurgiji. Djeca su se cijelu noć skrivala kod jedne susjede. Martina je takva sutradan polagala maturu.

Je li priznao policiji što je učinio?

Ma da! Rekao je policiji da me nije tukao, da mu godinama pijem krv, da sam ja kriva za sve. Srednja je kći rekla što se dogodilo, ali policija nije ništa poduzela.

Znate li da policija ne poduzima korake ako žrtva zlostavljanja sama ne prijavi slučaj?

Znam. To bi trebalo drugačije riješiti jer se žrtva previše boji da bi sama nešto poduzela. Barem sam se ja bojala.

Zašto tada niste jednostavno otišli od zlostavljača?

A gdje da idem? Pa onda i zbog djece, ljudi. Mi smo mala sredina, osuđivali bi mene, a ne njega. I bojala sam se da me stvarno ne ubije. A trebala sam. Kćeri me danas krive što nismo otišle, što su sve to morale gledati.

Kakav je vaš život danas?

Prije tri godina završila sam na psihijatriji zbog sloma živaca. Kad sam se vratila kući, rekao je da više nikad ne će piti i tući me. I od onda ne pije.

Ma ne vjerujem ja njemu, nije se on promijenio. Ima tešku i zlu narav, ali ja ga se više ne bojim i ne šutim i od onda me nije lupio.

Je li vaš suprug uopće svjestan što vam je učinio?

Mislim da je, ali ne meni kao meni, nego sebi i obitelji. Starija kći je nakon mature otišla u Njemačku, našla je posao i udala se. S ocem ne priča, samo ga službeno pozdravi kada dođe u posjet. Kćeri ga ne vole, starije rijetko dolaze kući.

Kakve je posljedice ostavilo dugogodišnje zlostavljanje?

Kao žena osjećam se jako povrijeđeno, imam osjećaj manje vrijednosti i jako sam osjetljiva ako netko povisi glas, patim od depresije, pijem lijekove. Mislim da sam pobjednica, ali posljedice su ostale.

Što biste savjetovali zlostavljanim ženama ili djevojkama?

Danas postoje institucije koje ženama pružaju zaštitu, ne dopustite da vas itko zlostavlja. Za mene nije čovjek onaj koji diže ruku na žene, to nije muškarac jer je najlakše dići ruku na slabijega. Odmah na početku, ako se bračne nesuglasice ne mogu mirno riješiti, treba potražiti pomoć i napustiti nasilnika. Inače traume ostaju i na žrtvi i na njezinoj djeci. Ja si ne mogu oprostiti što nisam zaštitila i sebe i svoje kćeri.

Povodom Međunarodnoga dana borbe protiv nasilja nad ženama podsjećam da kažete NE nasilniku. Kad vas ljubav muči – ne mučite!!!!!!

Alisa Šćukanac, 2. r.

Gimnazija Nova Gradiška, Nova Gradiška

Voditeljica: Ljiljana Ptačnik

Dijamanti u srcu

Brak je i danas vrlo aktualna tema. Svjedoci smo različitih vrtloga prašine oko toga. Kakav je pravi brak? Je li njegova žrtva prevelika i kada smo spremni na nju? Iščitavajući složena književna djela o braku, dah nam zastaje slušajući o stvarnom životu i ljudima blizu nas koji imaju svoju toplu ljubavnu priču.

U malom selu Prud, Neda i Martin Marušić bili su susjedi od rođenja. Davne, 1948. godine, susjedstvo su odlučili zamijeniti zajedničkim domom ispunjenim ljubavlju. Desetero djece, dvadeset i osam unuka i trinaest praunuka svjedoče o šezdesetogodišnjoj bračnoj tvrđavi. Neda još uvijek zaljubljeno prati svoga Martina kojem su godine donijele bolest, a njegov snažan duh naglašava kako bi Nedu i danas osvojio ako bi bilo potrebno.

Kakav je bio život u Prudu četrdesetih godina?

Neda: Život je bija je ko i svugdi na selu. Tribalo se radit. Sricón, ja san došla iz bogatije obitelji. Moj ćaća je imao volove, ovce, koze i velika imanja. Nije se sve stizalo, pa smo jedini u selu imali sluge koje su nam pomagale. Preko dana bi se išlo u brdo čuvat živine, pa smo se tu sastajali i pivali. Nije bilo određenih zabava niti izlazaka.

Martin: Ja sam radija u Luci, u Metkoviću, zatim san pomaga svojim na polju. Kasnije, kad se zaratilo, momci su išli u rat, a neki su čak bili poslani i u Bleiburg. Svak se snalazija da bi doša do kruva.

Kako ste se upoznali?

Neda: Iz istog smo mista, prema tome nije se bilo potriba upoznavat. Martin je bija moj susjed. Dok smo bili dica družili smo se i igrali, a kad smo bili u cvitu mladosti zabavljali se, išli na Kravicu, gonili magariad i čuvali ovce po brdu. Bili smo prijatelji, a s vremenom je došla i ljubav.

Martin: Neda se meni odma svidila jer je bila bjonda. Bila je najlipša i najzgodnija cura u selu. Onda kad san je vidija na Kravici, nekako mi se sve pojasnilo i zna san da je ona prava.

Nije li neobično što ste se oboje prezivali Marušić i živjeli u istom selu?

Neda: Moje divojačko prezime je bilo isto Marušić, ali Martin i ja nismo ništa u svojti. Došli smo iz različitih kuća, ali ja san bila iz "plemena Marušića" i pošto san rano ostala bez braće i sestara, ćaća mi je svu zemlju pripisa. Da mu se zafalin na bogatstvu koje je u to doba steka, rekla san da ću se vinčat za Marušića da se prezime budućih vlasnika ne bi izgubilo. Eto tako, slučajno san se zaljubila baš u Marušića. Iz početka je to bilo sramotno kao i danas, zaljubit se u mještanina. Ali, tada se nije puno izlazilo niti se vodalo.

Djede Martine, kako ste osvojili i zaprosili Vašu ženu?

Martin: Bez parodona, bija san mladić prve klase i moga san imat svaku curu. Uz to, bija san i ozbiljan i radišan jer je vrime bilo teško. Bija san visok, crn i naočit i mislin da je baš to prisudilo. Vodali smo se negdi oko godine dana i vidija san da je vrime više da se ženim jer su mi već bile 24, a njoj 22 godine. Najprije san nju pita bi li se udala za mene, a onda san kako je red, otiša njezinom ćaći i pita njezinu ruku.

Neda: U moje vrime nikad nije bilo rano za udaju. Ponekad su bili brakovi dogovoreni, ali cure su se pretežito udavale čin bi završile neku školu. Majke su nas od malih nogu učile prat i kuvat.

Kako je izgledalo Vaše vjenčanje?

Neda: Odma san znala da ću se vinčat za Martina, tako san pripremila suknju na falde i bluzu roze boje s velom a Martin je sebi nabavija odijelo. Već san jedanput bila zaručena za jednog Marka koji me je dariva s 1000 dinara i zlatnom verom, ali je poginija u ratu, pa san bila uvjeren a da je ovo prilika da odrasten i udan se.

Martin: Običaj je bija da se pir slavi ponediljkon, a onda kroz cili tjedan je bilo veselje. Mlada je s diverima dolazila u crkvi i nosila kitu cviča za prve klupe. Onda je bila misa, a kasnije je bio pir na kojien je nazočilo dvadesetak svatova. Prvi smo u selu imali na piru harmoniku. Plesalo se, pivalo i igralo kolo. Gostilo se pečenjem kojeg su spuštali s Petrove kuće. Bija je to pravi mali cirkus.

Neda: Običaj je bija i bacanje jabuke priko kuće, a ako je mlada pribaci, bit će gazda u kući. Onda bi se jabuka zavezala na konop i ljuljala pa su se kupile pare od svatova. A kad smo išli kućama dilili smo darove.

Bili ste mladi kad ste se vjenčali, kakav je bio vaš brak?

Neda: Živili smo u mojon kući, u velikoj zajednici di se sve moralo radit i nije bilo izbora. Martin se dobro uklopija i ništa mu nije bilo teško, pa smo bili skladni i sretni.

Martin: Mene su primili ko svog sina i dali mi pola imanja. Nije bilo lako za vrime rata kada je došla glad i neimaština, a bogatstvo, koje je njezin ćaća ima, propalo je dolaskom partizana. Sadija se pamuk i duvan, radilo se u polju, nismo imali puno vrimenta za obitelj.

Neda: Iste godine, ujesen, dobili smo i prvu kćer Katu. U selu je bila

sramota zatrudnit, a ne imat muža. Znalo se, ako pregrišiš, ostat ćeš stara cura.

Martin: Svih desetero dice ja san porodija, reza im pupkovinu i kupa ih. Iako nisan ništa zna o tome, napravija san bolje od ijedne babice u selu. Na ledima san ih nosija u Metković na preglede. Najmlade dite smo dobili 1969. godine.

U veljači slavite 60 godina zajedničkog braka. Kakav je osjećaj obnoviti čin ljubavi?

Martin: Sada sam bolestan i vrime je pomalo učinilo svoje, ali bi pritrpija sve i svašta kad bi tribalo za moju Nedu, dicu i unuke. Nema tih para koje su ravne iskustvu i godinama provedenih u zdravlju i bolesti, bogatstvu i siromaštvu, ponajprije u ljubavi s Nedom.

Neda: Kad pogledan, 60 godina nije malo živjeti s istim čovikom. Bilo je teških trenutaka i znala san da se triba borit. Ponekad pomislin da san mu malo pružila u tih 60 godina, ali kad vidim svu dicu okupljenu oko nas, znan da smo uspili i da smo pobijedili.

A svade...?

Martin sa smijehom: Bilo je i njih. Malo kad bi popija pa bi me Neda tila dovest u red. Ali nikad svoju ženu i dicu nisan udarija. I danas mislin da san tu bija u pravu jer obitelj je svetinja. A opet, šta je brak bez svade?

Što vaša djeca i unučad, ali i svi koji vas poznaju mogu naučiti od vas?

Martin: Iz naših priča, niko ne može naučit Bog zna šta, svak će kad-tad doći u neke godine. A u tin godinama bitno je strpljenje, trud i rad.

Neda: Život nije nimalo lagan, ali bar sad kad sve napriduje, narod triba bit sritan jer smo im mi, stari ljudi, omogućili bolji život. Ja san imala drukčije ciljeve nego šta ih imaju ove cure sada, ali ja san svoj cilj ispunila. Nadan se da će istu stvar napraviti i one kad budu spremne za to.

Djed Martin zaljubljen promatrajući svoju Nedu poručuje da je najveći uspjeh u ljubavi. "U njoj tražite cilj", s osmjehom veli.

Melani Tolj, 3. r.

Gimnazija Metković, Metković

Voditeljica: Ivanka Ujdur

Istraživanje varaždinskih galerijskih prostora

Je li svaka slika na zidu – galerija?

Kakav je varaždinski galerijski i izložbeni život? Sudeći prema obavijestima iz lokalnih novina, vrlo bogat, no odlučio sam obaviti malo istraživanje kako bih vidio što zaista nude varaždinske galerije. Nakon siječanjskog obilaska galerijskih prostora prema popisu iz *Varaždinskih vijesti*, lokalnog županijskog tjednika, shvatio sam da većina mjesta navedenih u popisima u novinama nije ni slična galeriji.

U Galeriji *Kovačić-Macolić* u Gajevoj ulici 13 trenutačno se ne održava nikakva izložba, a slike se mogu vidjeti samo u prostoru trgovine. Slična stvar je i s Galerijom *Sveti Florijan* u Nazorovoj ulici 11, koja je zapravo trgovina opreme za slikanje. Iako ima vrlo zanimljivih i kvalitetnih slika, raspored slika u trgovini nije poput onog koji očekujemo u galerijama. Iz novina sam saznao da Varaždin ima i Galeriju *Garestin*, iako je zapravo riječ o restoranu, no izložba slika je stvarno postojala. Prema mojem mišljenju, te slike nisu najbolje uklopljene u taj prostor jer bi bolje odgovarale nekome stanu. Bilo je i nekih vrlo zanimljivih slika, ali ukupan dojam o izložbi nije bio impresivan. Sljedeća na listi bila je zgrada Hrvatske pošte, gdje je prema najavi trebala biti filatelistička izložba. Budući da na zidovima nije bilo nikakvih panoa s markama, pokušao sam saznati gdje je izložba. Odgovor je bio da izložbu predstavljaju četiri ploče s markama.

Kafići kao galerije?!

Neki se varaždinski kafići u novinama navode kao galerije. Među njima su bili *Majestic*, *Rock Art* i *Galliano* (za koji treba napomenuti da ne postoji već dobrih godinu dana). Prvo sam otišao u *Majestic*, jer mi je to zbog njegova imagea najteže palo (narodna glazba nije moj izbor). Na zidovima *Majestica* su karikature poznatih i slavni osoba, koje više izgledaju kao uobičajena dekoracija kafića nego izložba. U *Rock Artu* dočekala nas je slična situacija – zidovi ukrašeni fotografijama poznatih rock&roll bendova i izvođača te nekoliko fotografija žena, što također izgleda kao uobičajena dekoracija kafića. Kad biste upitali nekoga tko zalazi u te kafiće, sigurno vam ne bi rekao da su ti kafići ujedno i galerije.

Boris Leiner u Zlatom ajngelu

Nisam zaboravio ni Galeriju *Zlati ajngel*, koja s pravom nosi naziv galerija. Zanimljivo da je u novinama *Regionalne vijesti* ime galerije bilo pogrešno napisano, kao i ime umjetnika. U siječnju je tamo postavljena izložba Borisa Leinera, kojega vjerojatno većina ljudi poznaje kao bubnjara *Azre*. Ovom izložbom autor otkriva i svoju drugu stranu, sebe kao likovnog umjetnika koji se razvijao u zadnjih tridesetak godina. Izložba prikazuje veliki raspon njegovih radova, od skulptura do skica i crteža koje je on napravio od 80-ih pa do danas. Kako se godine mijenjaju, tako se mijenja i stil autora. Materijal kojim su skulpture napravljene također varira od drva pa do bakrenih žica. Posebno su dojmljive “Jalova plesačica” te “Omladinka s mobitelom”. Stil kojim su rađene te dvije skulpture vrlo je moderan i to je vjerojatno jedan od razloga zašto su upečatljive.

Na kraju galerijskog putovanja svratio sam i u galeriju smještenu u oronuloj vili Oršić, koja je za posjetitelje bila zatvorena, ali susretljivošću nekoliko fotografa amatera ipak sam uspio vidjeti njihovu izložbu fotografija pod nazivom “Moj grad”. Nisam očekivao tako zanimljive fotografije u pomalo neuglednim prostorijama. Posebno su fascinantne bile fotografije Nevena Jurkovića, a kasnije sam saznao da je on osvojio i nagradu *National Geographica* za jednu fotografiju.

Kao zaključak ovog galerijskog istraživanja treba istaknuti da baš sva ta mjesta ne bi trebala nositi naziv galerije, a pogotovo ne oni kafići koji se navečer pretvaraju u “narodnjačke klubove”. Galerija bi ipak trebala biti mjesto gdje su slike ili druga umjetnička djela prioritet, a ne sporedna zanimacija.

Igor Kolonić, 3. r.

Gimnazija Varaždin, Varaždin

Voditeljica: Miljenka Štimatec

5. 6. 2007. godine u nevelikoj dvorani Teatra ITD u Zagrebu održan je koncert američkog benda *Woven Hand* iz Denvera

Moć, slava i vladavina

Ovaj događaj teško da je zainteresirao ikoga tko nije poklonik onoga što mudri ljudi vole trpati u žanr zvan gothic americana (ponegdje i denver sound), inače termin ne osobito znan većini konzumenata glazbe našeg malog hrvatskog teritorija. Međutim, L. Scheffer je rekao da “istinsku umjetnost stvaraju samo rijetki da bi je i cijenili samo rijetki”. Koliko god to elitistički zvučalo, vrlo dobro opisuje sve što se odigralo te, u svakom slučaju vrlo posebne večeri.

Kao da nagoviješta daljnji tijek događaja, tog se kasnog popodneva nad Zagrebom nebo otvorilo i sav Božji bijes u obliku zaglušujuće grmljavine i kiše izlio se na prljavi grad čineći tako uvertiru u ono što je čekalo u maloj sali ITD-a. Naime, za neupućene, *Woven Hand* je zapravo svojevrsni projekt Davida Eugenea Edwardsa, pjevača i tekstopisca *countryjem* i folkom inspiriranih 16 Horsepower, poznatih po tekstovima punim biblijskih referenca, mistične atmosfere i tema kao što su zločin, kazna, iskupljenje i tome slično. Nešto kao da ste pokušali spojiti Johnnyja Casha, Nicka Cavea i Flannery O’Connor, i to uz aromu Joy Division. U istom mračnom duhu nastaju i WVH za koje sam David kaže da nisu baš bend u doslovnom smislu, već više onako, tko god svira u to vrijeme. Bilo kako bilo, vratimo se na mjesto događaja koje se do devet sati navečer uspjelo napuniti šarolikim grupicama ljudi.

Publika je poslušno zauzela mjesta na stolicama i čekala nešto što je po mojim očekivanjima trebao biti produhovljen, miran i spokojan koncert u kojem ćemo kultivirano i civilizirano uživati grijući sjedala i kimajući glavama. Uzbudjenje u prostoriji polako je raslo kako je glazba u pozadini bivala sve glasnija. Napokon, taman onda kad se budalasta autorica ovog hvalevrijednog teksta okretala oko svoje osi i zvjerala bog-te-pita-kamo, začuo se pljesak podrške, što je označilo dolazak benda na *stage*. Spomenuta se tada munjevito okrenula da se pridruži aplaudiranju i osjetila kako joj je nepovratno *pala klapna* pri pogledu na Davida Eugenea Edwardsa. Riječ je o pojavi koju ne možete uhvatiti

na fotografiji, jer ono što je izbijalo iz čovjeka nije nužno imalo nikakve veze s njegovim ionako impresivnim izgledom; onako visok, plavokos, istetoviran i, štono bi se reklo, kao isklesan, od glave do pete u crnom i s *cowboy boots* na nogama, doista je izgledao kao da je došao s nekog sasvim drugog planeta. Pratili su ga Pascal Humbert (inače član postave 16 Horsepower) na basu, gitarist Peter van Laerhoven i bubnjar Ordyy Garrison koji su se svi odreda u upravo opisani dojam savršeno uklapali. Dakle, kao što rekoh, *klapne su definitivno pale*, a ono najbolje tek je uslijedilo.

Kako žeže riječ Božja

David je dohvatio električnu gitaru i zauzeo svoj uobičajeni položaj na stolici, i svirka je mogla početi. Zastvirali su Winter Shaker, prvu stvar s posljednjeg albuma, koja je u skladu sa svojim imenom uspjela manijakalno zatresti cijelu prostoriju. Bas je okretao utrobu, gitara je gorjela, a iznad svega toga uzdizao se moćan DEE-ov glas. Pjesma koja inače ima pomalo indijanski zvuk sad je dosegla razinu šamanskog rituala. Valovi energije širili su se kroz prostoriju, nošeni Davidovim hipnotičkim ponavljanjem stihova “*all His glory*” naspram kojeg je ona grmljavina vani bila mila majka. Logično, sami stihovi, inače inspirirani Biblijom i prožeti dubokom vjerom, nisu mogli toliko doći do izražaja, ali snaga same izvedbe nadomjestila je taj sićušni nedostatak. Pred kraj Edwardsov glas prelazi u naricanje, inače tako karakteristično za njegov osebujan vokal. Nakon šoka koji je svima koji imaju uši da čuju priredila prva pjesma, koncert se u istom ritmu i istom bestijalnom silinom nastavio dalje. Ono što je strujalo zrakom, doduše, nije moguće racionalno objasniti, što je i inače osobina ovakvih katarzičnih iracionalnih prigoda kakvima pripadaju kvalitetni, iskreni i predani rock koncerti.

Međutim, fokus svakog nastupa WVH je upravo David. Duboko koncentriran i magnetičan u svojoj demonskoj snazi, sav u grču, on izvija svoj fascinantni glas, iskolačenih žila na vratu i natopljen znojem koji u potocima curi s njega. Pokreti su mu žestoki, jaki, siloviti poput glazbe koju tako strastveno stvara. Cijelo to vrijeme, njegov pogled je fanatično

usredotočen na neku tajanstvenu točku u daljini koju upija svojim proširenim zjenicama. Ta predanost graniči s transom, pomislit ćete, jer čovjek kao da vidi nešto što vi, eto, tako ćoravi i gluhi, ne uspijevate primijetiti. Jednom kad to shvatite, pokušat ćete ući u tu vezu, probiti taj začarani krug vatre. Međutim, tada vam iz dupeta u glavu dolazi spoznaja da ste preslabi da se uopće mrdnete s mjesta, a kamoli iskočite iz svoje kože koja vas tako užareno stišće. Možda i po prvi put u svom životu, paralizirani ste i zgromljeni, svjesni svoje beznačajnosti i ništavnosti pred ovom primitivnom silom prirode. Trenutak prosvjetljenja ne traje osobito dugo i uskoro otkrivete da uz silan napor pomičete udove, iako ste pogledom i dalje prikovani za sredinu pozornice. David doslovno izgara i kao da traži potporu od Boga, između stihova šapćući i izgovarajući riječi koje ne čujemo, nakon čega nastavlja s pjesmom. Između tih opetovanih malih otvaranja duše obraća se publici tek da šturo zahvali. Sve je podređeno glazbi, čak i *image*. Ostali članovi benda su također maksimalno skoncentrirani – nesumnjivo upečatljiv lik Pascal uporno gleda u jednu točku mahnito stežući bas. Kako to uvijek biva u ovakvim slučajevima, vrijeme bezobrazno leti, a samo pojedini stihovi ostaju urezani negdje duboko unutra, zapečaćeni u stražnjem dijelu mozga, vjerojatno zbog dubokog uvjerenja kojim ih DEE izgovara – kao kad u obradi tradicionalne pjesme *Down in Yon Forest* ponavljala *I love my lord Jesus above anything* ili recitira *Power, glory and dominion – be unto the king...* Nije ni čudo da je čovjek između ostalog inspiriran i ruskim piscima, jer ovakva energija i razorna snaga u sebi zaista nose nešto od dobrog starog Fjodora Mihajloviča. Istovremeno, Woven Hand su dobar dokaz da produhovljena glazba može biti i glasna, žestoka, *heavy* pržiona, dok god u sebi nosi onaj fini miris srca i duše.

Zbor crnih duša

Naravno, sve što je lijepo, kratko traje. Nakon blaženih i istovremeno prokletih sat vremena nastup završava. Bend je ispraćen gromoglasnim pljeskom tijekom kojeg David gleda gore i, dakako, oprašta se s publikom riječima “*God bless you*”. Međutim, društvanice na sjedalima nakon njihovog odlaska djeluje više proketo nego blagoslovljeno jer se svi

(sasvim opravdano, naravno) zdušno zjače i troše dlanove pokušavajući družinu ponovno dozvati na *stage*. David Eugene Edwards se nato vraća sam i na nečemu između bendža i mandoline svira svoju najpoznatiju pjesmu, Black Soul Choir, za koju je i sam u jednom intervjuu konstatirao da je poput filma njegova života, ideje i poruke. Međutim, tek kad je čujete uživo, postane vam jasno “što je pjesnik htio reći”. Woven Hand nosi u sebi istu nemirnu snagu koju posjeduje i priroda u svoj svojoj nečujnoj misterioznosti, bijesu i ljepoti. Tu dolazi do izražaja ono što je, čini se, dano samo rijetkima; onima koji vam naizgled otvaraju dušu i izvlače van ono za što znate da postoji, ali je ostalo zaboravljeno i skriveno u jurnjavi po plastičnom i nemilosrdnom svijetu koji nema vremena za ono što je vječno, što “ni moljac ni rđa ne izgriza”. Upravo zato morate vjerovati tom čudnovatom stvoru koji svojim nezemaljskim glasom objavljuje “*every man is evil, yes, every girl's a liar*” i u sebi očito nosi neke stare vrijednosti koje ga, prema mom mišljenju i čine pravim umjetnikom, i to onim najčistijim i najiskrenijim, bez ikakvih pretenzija ili suvišnog prenemaganja. Woven Hand ne pokušavaju biti umjetnost, za razliku od nekih.

Nažalost, nakon kratkog bisa i još jednog blagoslova koncert ipak dolazi svome kraju. Pozornica ostaje prazna, ali onaj specifičan “miris” u zraku je još tu, treperi oko svega opipljivog i vidljivog. Demoni su istjerani, duhovi prizvani. Lebde tu negdje neko vrijeme, no na kraju ipak izbljede u sjećanju i ostave samo uspomenu na nešto što je, k vragu, bilo i više od prokleta dobrog koncerta za ovako senzibilne dušice poput mene. Šalu na stranu, ovo je potpuno subjektivan dojam i ne pretendira da bude *ubibože* objektivan i stručan prikaz nekog kulturnog fenomena. Ipak, svi znamo da je glazba, najjupiteriskija od svih umjetnosti, od pamtivijeka ljudima predstavljala svojevrsan kontakt s onostranim, da je oduvijek u sebi nosila nešto mistično i služila pri obredima i ritualima ne samo da prizove nešto iz podsvijesti ili nadsvijesti, već i da poveće ljude na način na koji teško da može išta drugo. Činjenica da danas zahvaljujući nemani hiperprodukcije nastaje tona smeća koja ljudima ispire mozak zapravo u cijeloj priči uopće nije ni bitna ako smo svjesni toga da će uvijek postojati ti čudesni pojedinci koji će kreirati nešto

puke kreacije radi. Jedan od tih ljudi je i David Eugene Edwards koji ne zaslužuje moje vječno poštovanje samo zbog predanosti, strasti i energije kojom radi svoj posao, već i zbog svoje nepokolebljive i beskompromisne vjere i odanosti na koju bi većina ljudi danas gledala kao na fanatizam ili naprosto budalaštinu. On se na to ne obazire, već prenosi svoju poruku i obavlja ono što smatra svojom svetom dužnošću. Kao što sam kaže: "Glazba je nešto što je Bog stvorio za nas da u njoj uživamo kao u umjetnosti, baš kao i u svim ostalim umjetnostima koje je stvorio, i njome se povežemo s Njim i jedni s drugima."

Drugim riječima, glazba je dar od Boga. Pa, Davide, tvoja to sigurno jest.

Dora Golub, 3. r.

Gimnazija Petra Preradovića Virovitica, Virovitica

Voditeljica: Zdenka Kos

Problemi mladih: samoranjavanje

Anđeli polomljenih krila

"Samoozljeđivanje je dobrovoljno nanošenje štete vlastitom tijelu. Ozljedu nanosi osoba sama sebi, bez pomoći druge osobe, a ozljeda je dovoljno jaka da dovodi do oštećenja tkiva.

Samoozljeđivanje se odnosi na ponašanja kao što su npr. rezanje, grebanje, čupkanje kože, čupkanje kose, udaranje, lomljenje kostiju, onemogućavanje ranama ili ozljedama da zarastu, izazivanje opekline... i sve drugo što dovodi do ozljeda. Najčešće se koristi rezanje, i to najviše na zglobovima, nadlakticama i unutarnjoj strani bedara."

Dr. sc. Ana Kandare

Ne događa se to negdje drugdje

Svi imamo loše dane i privremena razdoblja lošega raspoloženja koja često nazivamo depresijom. Tih dana nam se čini da nas nitko ne shvaća, da našu tugu nitko ne primjećuje, da je sve crno, da smo bezvrijedni i kad bi napustili ovaj svijet da nitko ne bi plakao za nama i tada osjećamo bol.

To nije onakva bol kakvu osjetimo kada se udarimo ili porežemo. To je jedna dublja bol, bol na duši koja ne može van.

No, neki od nas misle da su otkrili lijek, pa se "liječe" samoranjavanjem.

U današnje vrijeme globalizacije i opsjednutosti internetom i surfanjem na mnogim blogovima i web stranicama nailazimo na slike na kojima su prikazane djevojke, "anđeli" crnih ili bijelih krila koje razmišljaju, plaču, ili si pak režu vene. Te slike su često odraz osjećaja vlasnika bloga. Osjećaj beznađa, pesimizam i depresija problemi su s kojima se suočavaju, a sebe nazivaju palim anđelima. Mnogi od njih imaju iskustva i sa samoozljeđivanjem.

Otkrila sam i u našoj sredini ne mali broj djevojaka koje imaju takva iskustva. Razgovarala sam sa tri djevojke koje pohađaju moju školu, tri "pala anđela"

Amy, Triniti i Laura njihova su imena s bloga, pa ću ih tako i ovdje nazvati.

Možete li mi reći nešto više o pokretu tzv. "palih anđela"?

Laura: Anđeli. Ta nevidljiva i bestjelesna bića koja uvijek povezujemo s Bogom, nevinošću i čistoćom fasciniraju ljude stoljećima. Nalazimo ih u Bibliji kao glasnike i na mnogim slikama kroz stoljeća. Ljepota, nevini osmijeh, oreol i krila bijele boje. No, tu postoje i oni drugi anđeli, oni sa crnim krilima koja krase tzv. pale anđele, tj. one anđele koji su se odrekli Boga, koji su prognani iz raja ili poslani na Zemlju na kušnju vjere. Najpoznatiji pali anđeo svakako je Lucifer, ili, kako je nekima poznatije, Sotona.

Amy: Mislim da je pokret palih anđela nastao zato što su ljudi previše opterećeni anđelima i njihovom simbolikom. Da bi ih mogli zamisliti na zemlji, smislili su da se tih anđela Bog odrekao i da su ostali bez krila.

Rekli ste mi da su slike tih anđela, djevojaka crnih krila na vašim blogovima povezane sa vašim osobnim raspoloženjem, vašom depresijom. Kada ste prvi put osjetili depresiju?

Triniti: Prvi put sam osjetila konstantnu tugu krajem 8. razreda. U meni kao da su se sukobljavale dvije strane, ona pozitivna koja je godinama bila moj vodič u životu i ona negativna. Nakon što me nekoliko najboljih prijateljica izdalo, druga strana je prevladala. Uslijedila je i jedna velika

obiteljska tragedija. Od tada sam bila gotovo stalno u depresiji. Zato sam čak odlučila promijeniti i školu. Dolazak nove školske godine i činjenica da ću otići u neku novu školu, gdje me čekaju novi ljudi i nov početak su me nakratko ipak izvukli iz tuge.

Kako su počela vaša samoranjavanja? Što nam možete reći o tome?

Amy: Sa rezanjem sam počela da si ublažim bol srca. U trenutku kad čovjek postane svjestan tjelesne boli, zaboravlja onu duševnu. Mislila sam: što se dublje režem da će cilj, tj. zaboravljanje i neosjećanje boli biti postignut, no nije...

Laura: Imala sam dečka, K. s kojim sam bila sretna. No, jednu večer me obuzela tuga za mojim bivšim dečkom, M. Kao da sam bila opsjednuta, uzela sam šestar i izrezala si ruke. Krajem osmog razreda i na početku prvog skoro svaki dan sam se rezala. Nije bilo bitno čime, šestarom, zihericama, iglama ili žiletom. Ni mjesto nije bilo bitno: jesu li ruke, noge, bokovi ili same vene. Najvažnije mi je bilo da osjetim tjelesnu bol, da ova duševna nestane.

Triniti: I nakon mog "savršenog novog početka", krize su mi se počele vraćati. Početkom drugoga razreda srednje škole one su bile sve učestalije i jače. No, tada sam se zaljubila. On je bio ono što me držalo na okupu. Moram priznati da mi ga je nekad bilo žao zato što sam se često znala otresti na njega zbog nekih njegovih glupih šala ili bez ikakvoga razloga. Jednom me opet uhvatila kriza, pa sam napravila glupost zbog koje smo sljedeći dan prekinuli. Njegov odlazak me uništio. Još prvu večer sam uzela škarice u ruke i povukla nekoliko crta po svojim nogama. Kad je koža pocrvenila, bol je prestala. Sljedeće jutro sam vidjela da je ožiljak nestao. Taj postupak sam ponavljala sljedećih nekoliko večeri, znajući da se već sljedeći dan neće ništa vidjeti. Jednom sam malo pretjerala, pa mi je ostala crta na ramenu koja je izbledjela tek nakon nekoliko tjedana.

Jeste li ikad bile blizu samoubojstva?

Laura: Da. Imala sam prepisane antidepressive koje nisam nekad uzimala po nekoliko dana, ali onda kad sam imala krize, uzimala sam i po 20 tableta za večer, ne bi li mi bilo bolje ili, ne bih li se ubila.

Jeste li pričali javno o svom problemu? Jeste li potražile stručnu pomoć?

Laura: U prvom razredu srednje škole smo pisali zadaćnicu iz hrvatskoga jezika "Zatvaram oči i gledam u sebe". Tada sam prvi put progovorila o svom problemu. Moja profesorica me poslala pedagoginji na razgovor, sa kojom sam od tada svaki dan razgovarala. Ona mi je pronašla psihologa. No, ta psihologinja nije imala vremena. Tada sam odlučila da želim ići psihijatru. Otišla sam u Osijek u bolnicu, na psihijatriju. Kad sam prvi put pričala sa psihijatricom, bila sam presretna jer sam mislila da će mi stvarno pomoći. Samo, ona je bila prezauzeta, tako da više nismo razgovarale. Stalno su me slali na radionice i davali mi antidepresive. Drugi tjedan napustila sam bolnicu. I dalje sam išla na razgovore sa pedagoginjom, a psihologinji na kontrole sam dolazila sva izrezana i često sam joj lagala da pijem antidepresive.

Kako se osjećate danas?

Amy: Sada, kada je prošlo više od pola godine od toga, kad sam zrelija i pametnija, sve češće pomišljam da je to bilo glupo. Danas, kad vidim te ožiljke, podsjećaju me na bol i na glupost koju sam sama sebi radila. No, od njih je bilo i koristi. U tom razdoblju sam shvatila koji su mi pravi prijatelji. Neke nije bilo briga, drugi su me samo osuđivali i govorili da trebam u ludnicu. Zahvalna sam što je bilo i onih prijatelja koji su ostali uz mene i nisu me osuđivali, jer o ovome mi je dosta teško pričati i bez njihovih osuda. Problem je u tome i što su ljudi prevrtljivi: u jednom vam se trenutku čini da vas shvaćaju a već u sljedećem vas i oni počnu nazivati ludakom.

Laura: Vratila sam se svom prvom dečku, M. Puno mi je bolje, no nekad imam napadaje tuge. Svjesna sam da imam depresiju koja je popraćena živčanošću i nervozom. Vjerojatnost da se to izliječi je mala. Mislim da bi meni najviše pomogao razgovor sa stručnom osobom koja bi me stvarno saslušala. M. je ono najvažnije što me drži na životu, njegova ljubav i potpora te pomisao na ljepšu budućnost. Našla sam si i novu terapiju: pisanje pjesama, jer tako se oslobađam boli na duže vrijeme nego rezanjem. I dalje vjerujem u Boga i idem na vjeronauk, ali strašno sam razočarana.

Triniti: Sve to sam priznala svojim prijateljima. Shvaćam da možda do svega ovoga i ne bi došlo da sam od početka imala više povjerenja u njih.

Ipak, ima dana kada opet plačem bez razloga i kad se bojim da neću doživjeti kraj mjeseca. A u sljedećem trenutku opet imam snagu i idem punom parom naprijed. Škarice nisam već tjednima držala u rukama. Shvatila sam da od tih ožiljaka nema koristi, već da bi me oni još kasnije mogli i podsjećati na ovaj pakao.

Što biste učinili da vidite da se netko vama blizak počeo samoranjavati?

Laura: Osobu nikako ne bih osuđivala, nego joj savjetovala da si nađe psihijatra jer joj razgovor može jako pomoći. Mislim da je nešto najgore reći depresivnoj osobi: "Trgni se! Život je lijep, hajde, napravi nešto od njega, počni živjeti!" To zna bacati još više u depresiju jer bolesnici shvaćaju da oni možda nikad neće moći živjeti život punim plućima jer bi ih na svakom koraku opet mogla stići njihova bolest i sve im pokvariti. Živcira me to što su ljudi samo spremni osuđivati i naređivati a nisu zapravo voljni pomoći.

Triniti: Na moju veliku žalost, jedna moja prijateljica se isto počela samoranjavati. No, ja na nju nisam vikala kao što je ona na mene, nego sam smireno razgovarala sa njom. Pokušavam joj pomoći i savjetujem da odmah potraži pomoć.

Koje su vaše poruke mladima koji su depresivni ili već razmišljaju o samoranjavanju?

Amy: Pričajte sa roditeljima! Roditelji nažalost, često ne vide svoju djecu i njihove probleme. Neozbiljno ih shvaćaju, te sve pripisuju glupostima koje donose "te godine". Oni najčešće uopće ne primjećuju u kakvom se stanju njihova djeca nalaze i to sve zbog slabe ili nikakve komunikacije.

Triniti: Slažem se. Odmah potražite pomoć. Obratite se roditeljima, a ako ne ide, odmah sami potražite stručnu pomoć. Povjerite se i prijateljima. Nemojte sve držati u sebi i osamiti se. To je najgore. Umjesto da donese rješenje problema, pretjerano promišljanje u samoći samo te još dublje uvlači u njih. A ožiljci vam neće vratiti dečka ili riješiti probleme. Osim što ostaju na koži kao trajna uspomena ne sprječavaju vraćanje duševne boli. Ona ipak dolazi, često u još gore obliku.

Primijetimo ih i pomognimo!

Priče ovih djevojaka, nadam se, imat će ipak sretan završetak. No, ako se sjetimo Antonije i Magdalene, četrnaestogodišnjakinja sa Raba

koje su si nedavno oduzele život skočivši sa zvonika Sv. Ivana, ili dvanaestogodišnjega dječaka iz Varaždina koji je nekoliko dana potom počinio samoubojstvo vješanjem moramo se zamisliti i zapitati: zar je moguće da nitko ništa nije primijetio? Jesu li i ti mladi ljudi, možda tražili pomoć, ali netko nije imao vremena pružiti im je, poput one psihologinje ili psihijatrice u bolnici kamo je naša Laura otišla potražiti pomoć? Mogu li roditelji zadržati na trenutak, u svakodnevnoj žurbi, pogled na svojoj djeci i primijetiti da imaju problem? Ili bi se možda mogao smoci novac za jednoga školskog psihologa koji bi bio uvijek tu zatrebamo li njegovu pomoć? Naše škole nemaju niti jednoga!! Ili ćemo čekati da se još neki pali anđeli vrate u raj? Nekima od njih ovdje, oko vas, već su polomljena krila. Oni pate i vape upomoć! Pokušavaju skrenuti pogled na sebe, zato to i čine!! Uočimo ih oko sebe i pomognimo, dok ne bude prekasno!

Tijana Nedić, 2. r.

Druga srednja škola Beli Manastir, Beli Manastir

Voditeljica: Božana Tenji

Netko i to mora raditi – intervju s doktorom Ivom Žuvelom

Na njegov način

Umorni?

Pa i ne baš. Evo baš sam se bavljao uređivanjem ordinacije. Malo sam piturao, i čistio ordinaciju.

Inovacije?

Da, pa bilo je i vrijeme.

Pa tko financira te inovacije?

Ja, sam. Odnosno skupljao sam donacije za pločice, stolice, novi ginekološki stol, a sada skupljam za prozore i nove roza zavjese.

Dobili ste i neke nove instrumente kao što vidimo...

Dobro vidite. Većina instrumenata i stvari u ordinaciji je novo.

Kad smo već kod novog jednu profesoricu (čiji je identitet tajna) zanima planirate li uskoro u Benkovcu dobiti ultrazvuk?

Ne planiram ga dobiti, planiram ga kupiti iz vlastitog džepa. Ultrazvuk otprilike košta oko pola milijuna kuna što meni nitko sigurno neće dati. Uloženi novac ću vratiti tako da ću ultrazvučne preglede naplaćivati po 100 kn. No, ima i važnijih stvari od ultrazvuka. Kao npr. klima, jer nije ugodno hodati po ordinaciji gologuz (misli se na pacijentice).

Kad smo već kod neugodnih situacija, kako se žene ponašaju prilikom pregleda?

Pa čujte, nikom nije ugodno kad netko zaviruje u njihovu intimu. Nije ni meni ugodno iako sam ginekolog. Trudim se da svaki pregled bude što manje bolan i stresan, pogotovo ako je to prvi pregled.

Na koji način razbijate tremu pacijenticama?

Pa izvalim par gluposti, trudeći se skrenuti misli sa situacije, tako da u većini slučajeva pregled prođe jako brzo i bez većih problema.

Pored već spomenutih situacija, ima li neka posebno smiješna koja vam je ostala u sjećanju?

Da, pa naravno. To je neizostavan dio mog posla. Najviše mi je ostalo u sjećanju kada je jedna gospođa umislila svoju trudnoću. Gospođa je obožavala gledati sapunice, pa je tako kada bi njena omiljena glumica bila trudna, ona bi mislila da je i ona trudna. Gospođa je jedan dan došla u ordinaciju s izjavom da rađa. Pošto je gospođa bila malo deblja, na prvi pogled je bilo teško pretpostaviti da trudnoća nije u pitanju. Nakon provedenog ultrazvučnog pregleda ustanovio sam da gospođa uopće nije trudna, na što je gđa odgovorila: "I vi ste mi neki doktor". Poslije sam saznao da je gospođa psihički bolesnik.

Koliki je prosjek žena koje redovito dolaze na pregled u Benkovcu?

Jako malen, jer većina žena iz Benkovca radije na preglede odlaze negdje drugdje npr. u Zadar. Baš zbog onog problema neopremljenosti ginekološke ordinacije prije sadašnje inovacije. Moram napomenuti da se u zadnje vrijeme broj pacijentica povećava.

Koliko je važno dolaziti redovno na ginekološke preglede nakon prvog spolnog odnosa?

Jako važno, jer je u najčešćem slučaju velik raspon godina između prve menstruacije i prvog spolnog odnosa. Tijekom tog vremenskog raspona mogu se dogoditi neke bitne promjene na maternici.

Zašto je danas u svijetu sve veća raširenost spolno prenosivih bolesti?

Zato što je današnje vrijeme daleko od onoga prijašnjega patrijarhalnoga vremena, nema više onoga: "S kim sam spavala za toga ću se i udati". A tu je i problem sve ranijeg stupanja u spolne odnose i sve kasnijeg stupanja u brak.

Kad ste već spomenuti sve ranije ulaženje u spolne odnose, kakvu zaštitu preporučate?

Najbolja zaštita je da posjetite ginekologa. Ha, ha, ha. Ukoliko curama ne odgovara uporaba prezervativa, preporučuju se tablete.

Mnoge žene ne žele uzimati pilule za kontracepciju jer misle da uzrokuju neplodnost. Da li je to istina?

Ne. Ta priča ne drži vodu. Te tablete mogu uzrokovati jedino promjene na figuri tijeje žene.

Aha, to je onaj problem debljanja?

U novije vrijeme postoje tablete koje su manje bogate hormonima koji stimuliraju debljinu, i sadržavaju manje tekućine koja potiče rast stanica.

A što je sa spiralom?

Spirala nije pogodna jer uzrokuje česte upale, a i ne preporučuje se mladim djevojkama ili ženama koje nisu rađale.

Što vas je to navelo da postanete ginekolog?

Na donošenje te odluke utjecalo je prisustvovanje na porodaju jedne mlade gospode. Tada sam bio na fakultetu, i dojmilo me se to što me je gđa tijekom poroda držala za ruku, a i njen izraz lica kada je vidjela dijete. Naravno mojoj ruci u tom trenutku nije bilo nimalo bezbolno.

Osim onih dobrih vijesti, česte su i one loše. Kako se suočavate s pacijenticama prilikom priopćavanja onih loših vijesti?

Najlošija vijest koju ja po mom mišljenju mogu saopćiti pacijentici je smrt djeteta. Tada se trudim ne biti doktor i pokušati što bolje izraziti žaljenje. Tu metodu nazivam "Doktorom tješiteljem".

Zanima nas vaše slobodno vrijeme. Čime se bavite, imate li obitelj...?

Što je to slobodno vrijeme? Bavim se s toliko toga tako da mi tog slobodnog vremena stvarno nedostaje. Imam ženu i petogodišnju

kćer, i osim s njima slobodno vrijeme koristim i za bavljenje glazbom i sportom. Pjevam u dvije klape, jednoj benkovačkoj i jednoj zadarskoj. Benkovčanima sam poznatiji po klapi "Asseria".

A što je sa sportom?

Bavim se nogometom – igram u županijskoj ligi u Benkovcu. Golman sam. Osim nogometom, bavim se i odbojkom. A osim nogometom i odbojkom, mogu se pohvaliti i prvim mjesto u juniorskom skoku u dalj. Naravno, tada sam imao kojih tridesetak kila manje nego sada.

Koju vrstu glazbe slušate?

Ovisno o raspoloženju. U mladosti sam se bavio breakdanceom. Sada najviše slušam tehno, rock i ostalo, a naravno i klape.

Vi živite u Zadru. Kad ste prvi put posjetili Benkovac?

Tek prije tri godine.

S obzirom na to biste li voljeli živjeti u Benkovcu?

Pa više bih volio živjeti u Benkovcu nego u nekom velikom gradu (većem od Zadra).

Možete nam reći nešto o svom kulinarskom iskustvu u TV dvoboju "Kruške i jabuke"?

Pa bilo je zanimljivo, naravno pobijedio sam, te pobjednički zapjevao s protivnicom.

Osim na TV-u jeste li nastupali na radiju?

Pa naravno, imam emisiju na Radio Benkovcu. Emisija se zove "Na klapski način", a emitira se četvrtkom u 14.10, nakon vijesti, a u njoj komentiramo i najavljujemo neka glazbena događanja.

Da ponovno možete birati biste li odabrali isti posao?

Definitivno, iako bi plaća mogla biti veća. Ha, ha.

Stevan Šaponja, 3. r.

Srednja škola kneza Branimira Benkovac, Benkovac

Voditelj: Josip Predovan

Ljeto za pamćenje

Izviđački u London

Životna filozofija svakog izviđača je istražiti i upoznati svaki kutak majčice Zemlje, uz, naravno, društvo uvijek željno adrenalinskih avantura.

S izviđačkim *Iovallios* iz Valpova, čija sam sedam godina članica, idem u London na proslavu stote obljetnice skautizma u svijetu, nazvanu *Jamboree*. Nakon snova vrijedno bilježim dojmove.

U šest dana do Londona

Na put u englesku prijestolnicu krećem s velikim rancem na leđima, vrećom za spavanje i velikim osmijehom na licu. Ljeti je najbolje tumarati Europom, dani su dugi, a noći mogu biti još duže uz pravu klapu.

Uz poštivanje određenih pravila koja vrijede u europskim zemljama, može se, uživajući, puno toga vidjeti i naučiti. U protivnom, novčane kazne, za naprimjer bačenu žvaku na pločnik ili pušenje na zabranjenom mjestu, mogu biti kobne za skromni izviđački džeparac. U Europi (ne) treba učiti na greškama, to bi morali znati i političari.

Naš autobus prvo vozi putevima austro-ugarske povijesti kojoj smo i mi Hrvati, vidi se po mnogo čemu, pripadali. U Salzburgu, nekada gradu soli, divim se ukusu čokoladnih Mozartovih kuglica kupljenih u trgovini uz Mozartovu kuću.

München je naše sljedeće odredište, tu ćemo prenoćiti u motelu. Smještaj je za izviđačke kriterije izvrstan. Od noćnog šalabazanja po gradu i mnogobrojnim pivnicama nema ništa jer smo maloljetni, što potvrđuje na ruci prepoznatljiva i obvezna crvena narukvica.

Prije prelaska Kanala za Englesku, posjećujemo europske atrakcije kao što su BMW muzej, Mini Europa i Europski parlament.

Jamboree, susret mladeži... izviđačke

Trajekt preko La Mancea vozi oko dva sata. Prvo iznenađenje je vožnja po engleskim cestama lijevom stranom, za Europljane neuobičajeno, ali nekako se već naviknete. Kao da vam sunce izlazi na zapadu, a zalazi na istoku...

Drugo iznenađenje je prelijep sunačni dan. Pripremali smo se za tmurne, maglovite kišne dane, a ono samo suprotno. Možda predrasude vrijede samo za London?

Smještena sam u obitelji starijeg bračnog para u Walesu. Pričaju brzo s nekim teškim engleskim naglaskom. Razumijemo se. Oni su rijetka katolička obitelj, većinom su protestanti.

Istraživanje engleske kuhinje započelo je i završilo s prvim doručkom. Mom prosječnom hrvatskom izviđačkom nepcu, hrana je neukusna. Jedu sve moguće kombinacije slatkog i slanog, naprimjer ananas s mesom ili grah s jajima. Za objed ni u skromnom engleskom restoranu nemam funti jer ručak tipa dječjeg vrtića stoji oko osam funti (90 kuna – funta je nešto više od 10 kuna). Alkohol, pa ni pivo, ne smije se i ne može prodati mladima od 18 godina. To svi poštuju. Cijena jednog piva je pedesetak kuna, a izbor je doista velik. Moje društvo se uglavnom hrani *fast food* hranom i *fish&chips*-om. Velika je ponuda i kineske hrane i za pet funti dobiješ koliko stane u tebe. Nisam baš neki kineski gurman pa povremeno zavirim u torbu gdje se još uvijek nađe domaća pašteta i grickalice. Izviđači nikada nisu gladni niti žedni.

Susret izviđača svijeta upriličen je u Hylands Parku. Engleski su parkovi prava oaza za ljude i vjeverice. Dočekuju nas Englezi koji na majicama imaju ispisane riječi "*free hugs*" (besplatni zagrljaji). Englezi su ljubazni i gostoljubivi, ali i dobrano samouvjereni, posebice kad je riječ o nogometu. Za njih smo mi u svemu mala zemlja, ali poznata su im imena naših nogometaša, znaju za Gorana Višnjića, a neki i za Severinu. Zgodnu Engleskinju teško je naći, zgodne su samo strankinje. Grad je zapravo izmiješan svim rasama i raznim facama obučenim kako je kome palo na pamet.

U parku je nekoliko kampova, a u mom Platoe smješteno je tridesetak nas iz Hrvatske sa Švedanima, Englezima, Dominikancima, Meksikancima (njih obvezno moram spomenuti), Talijanima, Srbima i Crnogorcima. Da nije bilo Crnogoraca, bilo bi nam u svakom slučaju manje zabavno, jedino se ljute što ih neki zamjenjuju sa Srbima.

Svakodnevno se pripremaju različite radionice, posebne aktivnosti prepoznatljivije za pojedine zemlje. Naša improvizacija alke i picigina

odlično je prihvaćena. Život u kampu je intenzivan. Prvo se bude oni koji se klanjaju Alahu. Muslimani su doista konzervativni, ma što god mi mislili o Englezima! U improviziranoj bolnici zatekla sam šesnaestogodišnju muslimanku sa napuklom rukom koja nije dopustila liječnicima da joj skinu halju kako bi je pregledali. Propisi u kampu vrlo su strogi, glede discipline, dosljedno ih svi prihvaćaju jer na pravila igre strogo paze brojni policajci. Strogo je zabranjeno u zatvorenom prostoru pušenje, o alkoholu nema ni zбора. Maloljetnike je zabranjeno fotografirati, nema šetanja u majicama koje otkrivaju pupak ili leđa. Tuširamo se u improviziranim tuš kabinama, ali nema hodanja izvan kabina u bikincu. Šteta, a mi smo Hrvatice tako zgodne.

Gurmanske delicije raznih zemalja upoznali smo na festivalu nacionalnih kuhinja *food festival* (festival hrane) na kojem smo proveli cijelo poslijepodne. Jede se hrana iz različitih zemalja i nerijetko, dok sam žvakala, nisam željela znati što jedem.

Od ponuđenih kuhinja, probala sam talijanske špagete, zatim meksički čili koji je bio strašno ljut, dok su nas Japanci pokušavali naučiti kako jesti rižu sa štapićima.

Talijani su definitivno imali najbolju ponudu, a bili smo i sigurni što jedemo.

Od naših, hrvatskih proizvoda, predstavili smo cedevidu i vegetu. Englezi nisu znali što je vegeta i cedevida, ali su cedevidu rado probali. Zatim smo napravili incune i fritule s kojima su bili izuzetno zadovoljni. Nosili smo i kobasice iz Slavonije, koje su tek rijetki htjeli probati. Nije im bilo ukusno jer nisu navikli na kobasičarske proizvode.

S hrvatskim bonbonima *kavabon* svi su bili oduševljeni tako da su brzo nestali.

London – grad svih vremena

Londom ima stanovnika kao dvije Hrvatske. Još nas prati lijeepo vrijeeme, ništa od dosadne kišice.

Kako upoznati London? Treba vam nekoliko mjeseci, a ne tek koji dan.

Sigurnosti se na svakom koraku posvećuje puno pozornosti, ali baš zbog toga se osjeća neka nesigurnost, nije kao u Hrvatskoj. Možda bi

najbolje bilo uz sebe uvijek imati zviždaljku što se inače za London i preporučuje. Zgodan je to grad. Možete se brzo zaljubiti i u ljubavi tu ostati ili joj se vraćati, što bih ja najviše željela.

Shopping, ta divna engleska riječ i vjerojatno njihova izmišljotina (zašto bi to samo bio nogomet), ovdje ima pravi smisao. Možete kupiti svašta, od igle do jumbo jeta. Samo ako imate dosta funti koje nestaju kao leptirići iz novčanika. Pažnju privlače najveća svjetska modna i dizajnerska imena. Ovdje su izložene najnovije kreacije u svojoj raskoši. Oxford street idealna je meka za šopingholičare. Trgovine i trgovci se otimaju za kupce snizujući cijene i za 70 posto. Na kupnju vas pozivaju veliki panoji koje na ulicama drže ljudi. Tako ukazuju na velike rasprodaje odjeće ili čak snižene ulaznice za kazalište. Hrana je skuplja nego odjeća. Jedna jabuka je 4 i pol kune, a majica što otkriva ili ne otkriva leđa za jednu i pol jabuku. A ja obožavam jabuke...

U Londonu su sabrane sve kulture svijeta. Možda je najbolje upoznati ovaj grad ako plovite Temzom. Doista, najljepši gradovi su na rijekama ili na moru. I moje Valpovo je na Dravi. S obje strane obale prepoznatljivi su obrisi kozmopolitskog grada: Big Ben, Tower bridge, parlament, katedrala... U samom centru grada, uz Temzu, je 135 metara visoki kotač iz čijih se staklenih gondola vidi London kao na dlanu. London je doživljaj, posebice ako imate njihove dvije prosječne mjesečne plaće koje iznose kao naša cijela godišnja.

Rastanak dolazi poslije osmijeha, sreće i ljubavi. Ostaju izviđačka obećanja, uz suze, do ponovnog susreta. Svi smo sretni i zahvalni dragom Bogu i novim čudima tehnike, net-u, msn-u i e-mail-u jer se tako ponovno možemo čuti. Sve to vrijedi uz samo jedno pravilo: *London must visit!*

Mia Vukadin, 2. r.

Medicinska škola Osijek, Osijek

Voditelj: Dragutin Podraza

Tolerancija i pravo na različitost

U potrazi za boljim životom

“Nikad se nisam osjećala posramljenijom zato što sam Romkinja. Želim završiti školu i pronaći posao, a to će biti teško s obzirom na to da su ljudi puni predrasuda.”

Svaki put kad netko spomene Rome, može se primijetiti neugodno komešanje ili nezadovoljno mrmljanje među ljudima. To se zapravo ne bi trebalo događati jer i oni su ljudi, drugačijeg životnog stila, kulture i ophođenja. “Bijeli” najčešće generalno uspoređuju “Crne” s nečim bezvrijednim, preziru ih, ne razmišljaju da su svojom netolerancijom i nerazumijevanjem daleko od brisanja granica među zemljama i kulturama. U našoj školi ima više učenica Romkinja koje se ni po čemu ne razlikuju od drugih učenika, osim po možda nešto tamnijoj puti i uglavnom ih svi prihvaćaju kao takve. Među njima primijetila sam jednu, nazvat ću je Romana, koja se ističe svojom otvorenošću. Romana je učenica prvog razreda i sretna je što može polaziti školu, jer je to doista željela. Ona napominje da je zahvalna svojim roditeljima što su joj omogućili nastavak školovanja jer, prema njezinim riječima, ima Roma koji svojoj djeci ne dopuštaju da se školuju i pokušaju živjeti drugačije od svojih predaka. Romanini roditelji žele svojoj djeci dati priliku za bolji život, koju sami nisu dobili kad su bili njihovih godina.

Romana je rado odgovarala na pitanja koja sam joj postavljala i iskreno o svemu govorila, bez straha što će o tome drugi misliti.

Jesi li se ikad osjećala posramljenom zato što si Romkinja?

Nikad se nisam osjećala posramljenom zato što sam Romkinja. Nije mi važno što drugi o meni govore ili misle. Takva sam, kakva sam i potruditi ću se da drugi, koji me ne poznaju ili ne znam zbog čega preziru, steknu dobro mišljenje o meni.

Zašto neke tvoje sunarodnjakinje same sebe pogrdno nazivaju Ciganicama?

Ja sebe tako nikad nisam nazvala, ali čula sam da se druge djevojke tako nazivaju i to samo kad nešto pogriješe ili nešto skrivaju, pa onda znaju reći

“Mi smo Ciganice, pa nikad nismo u pravu i uvijek smo mi krive za sve.”
Meni je žao kad me netko nazove Ciganicom, jer znam da to jesam, ali ne Ciganica već Romkinja.

Možeš li opisati život u svom naselju?

Pa, u našem naselju ima onih koji su siromašni i onih koji su bogati. Među njima postoje velike razlike u ponašanju i načinu života. Siromašniji su skloniji kriminalu i nasilju, nekulturni su i ne mare za higijenu. Mislim da bi se zaista trebali promijeniti, pronaći posao i pokušati živjeti normalno. Oni bogatiji imaju mogućnosti za život i ne sviđa im se kako siromašni žive, ali još nisu ništa poduzeli da im pomognu ili nešto promijene.

Je li naselje zatvoreno za one koji u njemu ne žive?

U naše naselje mogu doći svi, i Romi i Hrvati. Mi se trudimo prema došljacima što ljepše ponašati i ostaviti što bolji dojam o sebi, jer se stvarno ne želimo ni s kim svadati ili sukobljavati.

Kakva je tvoja obitelj?

Živim s roditeljima i imam tri brata i četiri sestre. Ja sam najmlađa u našoj obitelji. Braća su se školovala i imaju završenu srednju školu, a jedan od njih je zaposlen i radi kao učitelj. Sestre imaju završenu samo osnovnu školu i ne rade.

Što misliš o udajama mladih Romkinja, bez završene škole i sredstava za život?

Protivim se tome što se većina mladih djevojaka udaje i praktički djeca radaju djecu. Ja ne želim takav život, stvarno ne želim završiti kao one. Želim završiti školu i pronaći posao, a to će biti teško s obzirom da su ljudi puni predrasuda. Hoću otići iz naselja, osigurati stan ili kuću, raditi i živjeti normalno kao i svi drugi.

A tvoji roditelji? Slažu li se oni s tvojim odlukama?

Da, naravno da se slažu. Žele da budem sretna i da živim bolje nego oni. I ja sam sretna zbog toga što me razumiju i dopuštaju mi to.

Što prijatelji iz naselja misle o tvojim planovima?

Oni također imaju ciljeve slične mojima i doista žele bolji život, samo što nemaju podršku roditelja. Roditelji ih jednostavno onemogućavaju.

Kako ti je u školi? Kakvi su prema tebi učenici i profesori?

U školi mi je lijepo, imam prijatelje i to ne samo Rome. Svi su me dobro prihvatili takvu kakva jesam. Profesori me poštuju kao učenicu i ponašaju se prema meni isto kao i prema drugima i smatram da nisam zakinuta ni za što jer sam Romkinja.

Slučajno sam saznala da si u školi na praksi. Zašto?

U školi sam na praksi jer nisam mogla pronaći poslodavca koji bi sa mnom sklopio ugovor o naukovanju i zbog toga ne mogu obavljati praksu kao i svi drugi učenici. Iz toga se vidi da ipak postoje predrasude prema Romima. A zaista nismo svi isti.

Kakvi su ljudi prema tebi kad dođeš u trgovinu ili u kafić?

Mislim da ne primjećuju da sam Romkinja prema mom izgledu, već po govoru, ali se prema meni ponašaju normalno i pristojno. Valjda zbog toga jer sam i ja pristojna i čista i trudim se izgledati dobro. Ali neki od nas nam kvare ugled, a zapravo nismo svi loši.

Na kraju našeg razgovora moram priznati da sam se i ja malo zamislila, premda je moja sugovornica otkrila da joj je puno ljepše tu, u vanjskom svijetu, nego li u naselju. Naime, ona je preko tjedna u učeničkom domu gdje ima prijatelje i, kako kaže, uhvati je tuga kad dođe kraj tjedna i zna da se mora vratiti u naselje, ali je veseli barem nešto – vidjet će svoje roditelje.

Barbara Križajić, 4. r.

Gospodarska škola Čakovec, Čakovec

Voditeljica: Vedrana Močnik

Usporedba Shakespeareova soneta na engleskom i hrvatskog prijevoda Čija je dama ljepša

Kad uspoređujemo Shakespeareove sonete na originalnom engleskom s hrvatskim prijevodom, teško pronalazimo razlike ili neka odstupanja. Prijevodi su izvrsni i sigurno su iziskivali pa makar gotovo isto toliko truda i umjetničkog talenta kao što to iziskuje i samo pisanje originalnog djela.

U ovom, sto tridesetom sonetu, kojim Shakespeare opisuje djevojačku ljepotu, proveo nas je kroz spektar epiteta pa bismo u njima mogli naići na neke razlike. Promatramo li prvu strofu i uzmemo Shakespeareov epitet “red lips” i usporedimo ga s usnama koje se ruje u našem prijevodu, sigurno je da možemo ustvrditi da je hrvatski opis tih crvenih usana dojmljiviji i snažniji od Shakespeareova. Kad bismo doslovno preveli “red”, dobili bismo tek riječ crven, koja je bez sumnje interesantna, ali ni upola snažna kao nešto rujno. U drugoj strofi pak Shakespeare ruže naziva ružičastima – “damasked”, a naš prevodilac baršunastima, dakle mekim i krhkim te time opet jačinom prijevod nadvisuje original. Na kraju strofe Shakespeare dah svoje dame optužuje da zaudara (“reeks”), a prevodilac kaže da iz njegove dame dah bije. U ovom slučaju primjećujem da Shakespeare intenzitetom svoje riječi premašuje prevodiočev opis. Opet, u trećoj strofi, Shakespeare će reći da mu muzika godi svojim zvukom i da je odveć prijatna te da mu pruža užitek i to samo jednom riječju: “pleasing”. Stoga će se prevodiočev termin “ljepši” činiti vrlo istrošen i neoriginalan. I u distihu na kraju pjesme Shakespeare je nadvisio prevodioca cijeneći svoju ljubav dragocjenom, svaku usporedbu s nekom drugom naziva pogrešnom i suvišnom te njegova draga nadvisuje sve, dok će prevodiočeva draga, iako divna te iako joj nijedna ravna nije, sigurno u usporedbi s onom pravom Shakespeareovom, izgubiti.

No nećemo zbrajati bodove za svaku riječ uspoređujući original i prijevod jer je sigurno i nepobitno da su oba pjesnika vrsni umjetnici i pravi velemajestori kad se govori o pisanju i slaganju riječi svatko svoga jezika. U načelu, zaključak o tome tko je bolji ili lošiji sigurno je stvar ukusa i nema veze s veličanjem ili umanjivanjem ikojeg od ovih

fantastičnih umjetnika. Činjenica i da Shakespeare koristi duže stihove i produžuje svoje misli za razliku od Ivana Gorana Kovačića je isto tako suvišna jer je to stvar opisnosti i gramatičkih pravila engleskog, odnosno hrvatskog jezika tako da je usporedba ovih dvaju djela stvar usporedbe ta dva jezika. Naravno, to možemo zahvaliti činjenici da je Kovačić izvrstan pjesnik koji ne samo da je uspio prevesti Shakespeareovu pjesmu i njegove riječi već je njegove osjećaje i srž same pjesme uspio ostvariti u svome prijevodu. Jedini mogući zaključak koji nam se sam sugerira je taj da je ovakvu izvornost, veličinu ovakvih pjesnika i rječitost ovakvih majstora teško i nemoguće uspoređivati.

Matko Buntić, 2. r.

III. gimnazija Zagreb, Zagreb

Voditeljica: Branka Milković

Iowa od 25. lipnja do 24. srpnja 2007. u organizaciji Lions kluba *Gradec Pih, i to je Amerika*

Već godinama Lions klub *Gradec* organizira boravak zagrebačkih studenata i učenika u mnogim svjetskim zemljama da bi usavršili jezike, upoznali nove ljude, njihove zemlje, običaje i kulturu te tako postali svojevrsnim veleposlanicima svoje domovine. Zbog vrlo primamljive ponude, prošle sam se godine i ja prijavio. Ispunio sam, valjda, sve kriterije, poput odličnih ocjena, dobrog predznanja engleskog jezika i političke podobnosti. I odabrali me! Nadam se da to nije imalo nikakve veze s našim ravnateljem, tadašnjim predsjednikom *Gradeca*, koji slučajno ima isto prezime kao i ja. Vjerujte mi: *Ja s našim ravnateljem nisam baš uvijek u dobrim odnosima.*

Iowa je savezna država u središnjem dijelu SAD-a, površine 145 752 km. Ima 2 926 000 stanovnika. To je pretežno nizinska zemlja s plodnim ravninama koju presijecaju mnogi vodotoci, pritoci Mississippija i Missourija, što je čini jednim od najbogatijih poljoprivrednih područja u SAD-u. Prva je u svijetu po proizvodnji kukuruza i soje. Glavni grad je Des Moines.

Neka bude Iowa

Boravak u stranoj zemlji organiziran je tako da smo tri tjedna u nekoj obitelji, a tjedan dana u kampu. Prvi me put obuzela mala panika. Tri tjedna u nepoznatoj obitelji? Ali, želja za upoznavanjem novih svjetova bila je jača od moje panike. Nakon brojnih američkih tinejdžerskih serija kojima nam ispiru mozak, tko ne bi htio otići u Ameriku? Ja sam se, naravno, prijavio za Kaliforniju ili Floridu. Ali kasno, već je bilo zauzeto. Što sad? Na popisu je bila i Iowa i uz nju jedan važan dodatak – samo dva tjedna u obitelji i dva tjedna u kampu. To je presudilo. Neka bude Iowa.

Ubrzo sam preko interneta saznao mnogo više o toj državi. Najvažnija informacija bila je da joj je kukuruz glavni izvozni proizvod. Blago meni! Stupio sam u kontakt sa svojom *novom obitelji* i saznao još poneke važne stvari koje su me naprosto iznenadile. Odlazim u neki mali grad koji ima samo jedan dućan i samo jedan kafić, ali ima čak i cvjećarnicu. Polako je padalo moje oduševljenje zbog skorašnjeg odlaska, a kad su mi poslali fotke, počeo me obuzimati lagani strah. Nisam stigao ni trepnuti, a moji su me već ukrkali u avion s još jednom djevojkom iz Zagreba po imenu Hermina koja je očito, kao i ja, silno željela upoznati Iowu. Oko petnaest sati letjeli smo zrakoplovom od Zagreba preko Frankfurta i Chicaga do Des Moinesa. Meni se put činio i puno duljim jer sam na preookeanskom letu sjedio s jednim Grkom prema čijem bi se izgledu i govoru moglo zaključiti da neće još dugo. Unatoč tome, tijekom cijelog leta nije zatvarao usta.

Welcome to Kuruzatown

Sigurno znate da je glavni grad Iowe Des Moines. Tamo sam stigao oko ponoći po njihovu vremenu. I tu počinje veselje. Na aerodromu su me dočekali otac Jeff i njegove dvije kćeri, Leigh i Julia. Već su u Zagrebu na ovu informaciju prijatelji reagirali otprilike ovako: “O, ho, ho, bit će s dvije cure mjesec dana. Blago tebi!” Vjerujte mi, nije bilo baš tako.

Od aerodroma u Des Moinesu do njihova mjestašca Leone Tree, vozili smo se još dva sata. Tada je započelo moje upoznavanje s centralnom Amerikom. Osamnaestogodišnja Leigh upravo se pripremala za upis na *collage*, a njezina dvije godine mlada sestra Julia pohađala je *high*

school. Njih dvije su svakodnevno jedna drugu izludivale glupim sestrinskim prepucavanjima koja meni nisu bila nimalo ugodna. Otac Jeff je električar na jednom faksu u obližnjem gradu, a u slobodno vrijeme radio je i kao vatrogasac u njihovom DVD-u. Često je, za mog boravka u njihovoj kukći, pokazivao svoje vrhunske lovačke sposobnosti. Mnogo je jadnih vjeverica palo mučeničkom smrću od njegove zračnice jer su se drznule kročiti u njegovo kukuruzište. Majka Maria je medicinska sestra u mjesnom domu zdravlja i između nje i njenog supruga često je dolazilo do neobičnih trzavica jer je Jeff stvarno pravi šaljivdžija. Svojim crnohumornim šalama znao je ponekad dovesti ženu do glasnih jecaja. Nije mi bilo ugodno u takvim situacijama, ali jedno sam shvatio – kraj takvih obiteljskih scena osjećao sam se sto posto normalno. O Hrvatskoj nisu znali gotovo ništa. Imao sam osjećaj da je za njih Hrvatska zaista tamo negdje na kraju svijeta. Jedno me pitanje mojih novih sestara jako iznenadilo i gotovo uvrijedilo. Kako vole glazbu, pitale su me koje instrumente mi u Hrvatskoj poznajemo. Jako su se iznenadile kad su čule da se kod nas mogu nabaviti svi instrumenti, a gotovo zaprepastile kad sam im rekao da sviram gitaru. Pohvalile su se da mladi Amerikanci vozačku dozvolu mogu dobiti već sa šesnaest godina i jako zblesnule informacijom da je mi u Hrvatskoj možemo dobiti tek s punoljetnošću, dakle s osamnaest. E, ja se nisam dao smesti pa sam se pohvalio da mi možemo početi piti već s osamnaest. Ne znam zašto ih to baš nije oduševilo jer se meni činilo kao nešto vrlo bitno.

Moja Žuja zgrozila američke Lionse

Dom. Tipična američka drvena kuća okružena silnim poljima kukuruza. Prva stvar koju sam u njoj uočio bio je žohar kapitalac. Ujutro me često budilo grebuckanje miša u zidu. Moja nova obitelj nije baš opterećena čistoćom. Najgora situacija bila je u kupaonici u kojoj su me svakoga jutra dočekale hrpe prljavog veša, deseci starih četkica za zube i prazne bočice šampona. Kada sam nakratko izašao iz kuće pogledati okolicu, imao sam što vidjeti. U mom vidokrugu bilo je samo nekoliko kuća i, naravno, beskrajna polja kukuruza. Teško sam se privikavao i na njihovu prehranu. Za doručak su obvezno bile neke bljutave voćne pahuljice.

Gotovo svaki dan za ručak smo jeli svinjetinu, i to najčešće pečenu i kupljenu u dućanima. Juhu nisam vidio mjesec dana jer se ne opterećuju kuhanjem.

Kako je Leone Tree maleno mjesto, ni mogućnosti za izlaske nisu baš velike. Obično sam s curama izlazio u mallove na kavu. Tamo sam upoznao i Rachel, njihovu, čini mi se, jedinu prijateljicu. Mislim da je dva puta teža od mene.

Ponekad smo otišli u multiplex kino, koji se može sakriti pred našim Cinestarom te na gradski bazen dubine jednog metra. Naime, jako malo Amera zna plivati. Bili smo i na izletu kraj neke rijeke, zaboravio sam joj ime, koja je tako jako zamučena da se u njoj ne vidi ništa već na dubini od dva centimetra. Posebno mi je u sjećanju ostalo upoznavanje i druženje sa starčecima iz njihovog Lions kluba koji su se zgrozili mojem slobodnom prijevodu natpisa koji sam imao na svojoj "*Žuja je zakon*" majici. I tako iz dana u dan. Ameriku sam najviše "upoznao" u svojoj sobi svirajući gitaru koju sam posudio od Rachel i gledajući 24-satne maratone humorističkih i kriminalističkih serija. Ali, ne želim biti neskroman. Oni su se trudili biti dobri domaćini, onako kako su znali. To je daleko od naše hrvatske gostoljubivosti.

I nisam bio kod njih, kako je dogovoreno, dva tjedna, već tri.

Na žalost, ta tri tjedna meni su bila kao tri godine. Sve mi se činilo da je u raspadu, uključujući i moju uvijek živahnu osobnost i živahni duh. Kamp mi se činio poput spasenja.

U kampu spavanje u 11 sati

U kampu nas je bilo tridesetak. Već prvog dana upoznao sam nekoliko Amerikanaca i jednog Radeka, metalca iz Poljske, s kojim sam se odmah prijateljio. Tamo je već bila i Hermina s prijateljicom iz Mongolije. Napokon moji vršnjaci, napokon društvo i zafrkancija. Ne mogu zaboraviti jednog Nizozemca Delisha. Predstavio nam se otprilike ovako: "Moje ime je Delish, ali svi me poznaju kao Delicious." Delicious znači ukusan, a on se meni činio sve, samo ne ukusan. Sljedećeg dana počeli smo s raznoraznim aktivnostima koje su uključivale streljaštvo, slobodno penjanje, kajakarenje. Jedan smo dan proveli u Adventurelandu, pravom

lunaparku s rollercoasterima koje u Hrvatskoj možemo vidjeti samo na televiziji. Vrijeme nam je bilo ispunjeno, jedni drugima pričali smo o svojim zemljama, gradovima, interesima. Neobično zanimljiv bio je i Bilguun iz Mongolije, za nas od milja Bill, koji je najčešće hodao desetak metara iza svih nas. Rijetko je govorio, najčešće samo yes i no, a i tu je katkad pogriješio.

Ja sam se uglavnom družio s dvojicom Poljaka i jednim Slovakom. Mi očitno ne možemo pobjeći od slavenske krvi.

Ah, da, jedna neobičnost koja nas je sve šokirala, ali kasnije i nasmijala. U krevetu smo morali biti u 23,00 sata. Osjećali smo se kao da smo u zatvoru, a naši starčeki Lionsi, koji su nas nakon 23,00 sata obilazili s džepnim svjetilkama, podsjećali su nas na zatvorske čuvare kakve smo vidali samo u filmovima.

Amerika nije moja zemlja snova

Nakon kampa ponovno sam se vratio u svoju američku obitelj. Već mi je lagano bilo dosta i Amerike i Lionsa. Jedva sam čekao da krenem doma. Nekako sam preživio još tri dana i puna srca dočekao aerodrom. Zahvalio sam svojoj zamjenskoj obitelji na svim danima koje sam kod njih proveo. I tada sam prvi put shvatio senzibilne pjesnike koji u svojim djelima otprilike pišu: *Toga jutra sunce je sjalo neobičnim sjajem, ptičice su pjevale ljepše, trava je bila zelenija, a nebo plavije*. Upravo tako mi se činio dan moga odlaska.

Ponovni susret s Herminom, koja također nije mogla skriti blaženi osmijeh s lica, ubrzano kucanje srca i silan osjećaj euforije. Ni na ovom letu nisam oka sklopio, malo zbog pričljive starije gospode iz Srbije, malo zbog užasnih turbulencija, a najviše zbog malog ekrana ispred sebe na kojem sam mogao gledati odabrane filmove.

Hrvatska. Zagreb. Ništa ljepše. Napokon doma. Iowa sa svojih milijun stanovnika zemlja je kukuruza, vjeverica, neobičnih ljudi, nižeg standarda i definitivno nije moja zemlja snova.

Matej Stić, 3. r.

Prirodoslovna škola Vladimira Preloga, Zagreb

Voditeljica: Goranka Lazić

Ugledni nutricionist održao predavanje učenicima

Najbolja dijeta je promjena režima ishrane

U Gimnaziji je početkom školske godine na poziv ravnateljice gostovao ugledni makedonski nutricionist i pobornik prehrane u zoni – g. Dušan Matić, dajući odgovore brojnim nazočnim adolescentima na mnoga važna i sporna pitanja vezana uz pravilnu prehranu, dijete, kilažu i zdrav život.

Kakvu važnost za ljude ima BMI (Body Mass Index) kao mjerilo za usporedbu i usklađivanje s optimalnom težinom, koliko nas on, zapravo, može usmjeriti na zdrav put?

Taj način izračuna ima velik nedostatak, jer ne vodi računa o težini kostiju, a mnogi ljudi imaju teže kosti od prosjeka. Problem je i u tome što ne postoji *idealna težina*, ali postoji *optimalna težina*, u čiju formulu treba ubaciti podatke o visini u cm, težini u kg i dobi osobe. Takav jedan način izračuna je i *formula po d-molu*. No, kako bi se postiglo optimalnu težinu, treba se ispravno hraniti, a najzdraviji način ishrane jest u ispravnim omjerima. Svaki obrok treba sadržavati 40% ugljikohidrata, 30% proteina i 30% nezasićenih masti. Vrijedi napomenuti i kako adolescenti trebaju smanjiti unos žitarica u svoj organizam.

Koliko su točne pretpostavke da je optimalna težina muškaraca njihova visina manje 110, a kod žena visina manje 100?

To je apsolutno netočno, jer se građa tijela i tjelesne predispozicije (naginje li tko debljanju ili pak mršavosti) bitno razlikuju kod sviju. Izrazito je nerealno povoditi se za ovakvom “formulom”, jer kako će ljudi, kojima se tjelesni razvoj zaustavio pa su visoki samo 130 cm, težiti 30 ili pak 20 kg, a oni koji su još manji od 100 cm bit će u minusu s kilažom!?

U posljednje vrijeme javlja se velik broj različitih dijeta za mršavljenje. Neke su, navodno, vrlo uspješne. Zanima nas vaše stručno mišljenje o tome koji je najbolji način rješavanja viška kilograma?

Najbolji način jest, naravno, promjena režima ishrane, koji ostaje do kraja života. No, prije toga se treba posavjetovati sa stručnom osobom kako bi se utvrdilo zbog čega je uopće došlo do gomilanja viška “sala”.

Općenito, potrebno je imati četiri obroka dnevno, između obroka treba biti razmak od četiri sata te se ne smije ništa kroz ta četiri sata jesti! Primjerice, doručak u 9 h, ručak u 12 ha, međuobrok u 16 h i večera u 20 h. Isto tako se ništa ne smije konzumirati noću, jer tada gušterača ne radi. Potrebno je i piti dvije litre vode dnevno, ali ne kada se sjetimo, nego odmah nakon što ustanemo ujutro, potom po jedna čaša 30 min prije obroka, po jedna 1 h i 30 min nakon obroka te zadnja prije no što odemo spavati.

Što biste rekli o učinkovitosti petnaestodnevni dijeta kojima se skidaju svi viškovi i kilogrami, a koje su namijenjene izrazito pretilim osobama? Znanstveno je utvrđeno kako su one izrazito opasne. Baš zbog tog rapidnog skidanja naslaga masnoća, može se skinuti i mišićno tkivo koje nije razvijeno kako treba. Isto tako, kod osoba iznad 20 godina starosti, kod rapidnog skidanja viška naslaga dolazi do pojave kamena u žuči.

Kada osoba nekom djetom uspije izgubiti višak kilograma, na koji bi način trebala zadržati kilažu?

Kad osoba izgubi višak naslaga nekom djetom, obavezno dolazi do pojave tzv. Jojo efekta. Sama logika nalaže da salo, koje se gomilalo dug vremenski period, treba i gubiti postepeno, a ne brzo, jer time nismo riješili problem, već ga samo produbili.

Zaključili ste da dijete nikako nisu korisne ni bezopasne, a pitanje koje možemo postaviti jest, kako se danas, uopće, zdravo hraniti?

Zapravo, ne postoji zdrava i nezdrava hrana, nego postoji hrana koja je potrebna našem organizmu i hrana koja nije. Najbolje je da se svaki obrok sastoji od dva dijela – svježih hrane, tj. svježeg voća i povrća, s tim da voće pojedemo 15 min prije povrća, a povrće možemo slobodno začiniti po želji, te termički obrađene hrane. Salatu je potrebno pojesti prije termički obrađene hrane, jer ona zahtijeva lužnatu sredinu u kojoj bi se razgradila. Termički obrađena hrana treba biti od termički obrađenog povrća i mesa. Sva termički obrađena hrana zahtijeva kiselu sredinu u kojoj bi se razgradila, jer ima proteina koji pospješuju stvaranje želučane kiseline (HCl) i pepsina. Samo kisela sredina može svariti bjelančevine, te iz tog razloga salata traži lužnatu sredinu, jer je ona zapravo nakupina ugljikohidrata.

Suvišno je i govoriti koliko su alkohol i cigarete štetni za zdravlje, no koliko utjecaja imaju kada govorimo o višku kilograma, kondiciji i građi mišića?

Cigarete su štetne zbog toga što mogu uzrokovati kronični bronhitis, emfizem, a da ne govorimo o raznim oblicima raka (npr. rak pluća). Pušači unose CO (ugljičkov monoksid) i tako truju svoje krvne žile i prouzrokuju nepotrebnu arteriosklerozu, zbog koje dolazi do začepljenja krvnih žila i smanjenja protoka krvi i kisika do mozga, što ujedno znači i mišića, pa mišićno tkivo propada. Pušenje oštećuje i trepetljikav epitel u dušniku i dušnicama. Kada govorimo o alkoholu, mislimo na veće količine koje izrazito loše djeluju: usporavaju sinaptičke procese u mozgu, pogotovo u malom mozgu, pa su nam motorika i sposobnost rasuđivanja na izrazito niskoj razini. Dugotrajno konzumiranje većih količina alkohola dovodi do ciroze jetre, a sama ta informacija pokazuje koliko je alkohol toksičan za naš organizam.

Kakvu hranu preporučujete mladima za vrijeme adolescencije?

Osim omjera koje sam već spomenuo, kako bi osoba bila zdrava te održavala svoju optimalnu težinu, treba se hraniti po preporukama za krvnu grupu. Isto tako, vrijedi imati na umu da ukupan dnevni obrok za ljude iznad trideset godina treba biti oko 2100 kalorija, a za adolescente i nešto manje kalorija.

Mnoge djevojke se povode za idealom 90-60-90, koliko je on zapravo realan?

On apsolutno nije realan, jer nisu sve djevojke jednako građene. Smatram da, kada bi neka djevojka uistinu tako izgledala, djelovala bi izrazito neprirodno.

Barbie je postala sinonim za savršenu ženu. Recite nam, je li njena tjelesna figura zaista moguća u stvarnosti?

Ne, posve je nemoguća, jer kada bi Barbie uistinu postojala, ne bi mogla hodati, jer bi joj noge bile pretanke i struk previše uzak da bi uopće mogli podržavati njeno tijelo i težinu koja je ionako vrlo mala.

Sve više ljudi, ali i mladih u posljednje se vrijeme okreće vegetarijanstvu. Koliko je vegetarijanstvo zdrav izbor i moraju li vegetarijanci piti aditive?

Morao bih napomenuti da postoji nekoliko vrsta vegetarijanstva: laktovegetarijanci koji jedu biljnu hranu i mliječne proizvode, ovovegetarijanci koji jedu biljnu hranu i jaja, *lakto* i *ovo* vegetarijanci koji jedu oboje, te vegani koji su zapravo najštetniji tip, jer uopće ne jedu ništa mesnoga porijekla. Vegetarijanstvo nije loš izbor, ali treba povećati unos mliječnih proizvoda i jaja. Vegani imaju izrazito nezdrav način života i MORAJU uzimati aditive, jer je ono što konzumiraju nedovoljno. No, opet, i aditivi su štetni i treba izbjegavati, jer su čista kemija. Oni su anorganskoga porijekla, a stanicama su potrebne prirodne komponente koje se nalaze u voću i povrću, kao i u mesu i mliječnim proizvodima te masnoćama, od kojih je najbolje maslinovo ulje. Kada govorimo o tipu ishrane, najbolja je mediteranska hrana, jer prevladavaju svježe voće i povrće, riba, a opet ima dovoljno mesa i mliječnih proizvoda.

Postoje i mnogi zagovornici sirove hrane. Što je, dakle, zdravije, kuhana ili sirova hrana?

Sirova hrana je izvor enzima. Enzimi su proteinske komponente bez kojih nema života. Enzimi omogućuju sve biokemijske reakcije u organizmu i oni predstavljaju osnovu života. Pogrešno je mišljenje da su vitamini osnova života, jer iako su potrebni za život, predoziranje dovodi do trovanja organizma i različitih bolesti. Termički obrađena hrana ne sadrži enzime, no neophodna je za organizam, jer je lakše svarljiva od svježe.

Umjetna sladila su otrov za organizam

Neki ljudi smatraju da gazirana pića potiču probavu, drugi ih izbjegavaju, jer je, navodno, njima moguće čistiti i wc. Recite nam, jesu li i koliko gazirana pića štetna za organizam?

Gazirana pića su nepotrebna organizmu, jer sadrže CO₂, koji organizam izbacuje. CO₂ je zagušljiv plin i potpuno nepotreban ali se, nažalost, nalazi u gaziranim pićima i tako daje utisak hlađenja organizma (otvara pore i pospješuje isparavanje) i olakšava varenje hrane. Tu ima određene istine, ali riskiramo da nam se želudac ulijeni i, u trenutku

kada nema gaziranog pića, ne radi kako treba. Također valja reći da u prometu, nažalost, ima veoma velik broj gaziranih pića koja nisu zaslađena prirodnim sladilom, nego umjetnim kao što su ciklamati i aspartan. Aspartan se nalazi u svim light gaziranim pićima. Poznato je da aspartan i ciklamati predstavljaju otrove za organizam, iako je njihova upotreba u proizvodnji prehrambenih namirnica dozvoljena.

Gdje pronaći informacije o zdravoj i pravilnoj prehrani?

O tome ima dosta literature, ali bih preporučio knjige *Hrvatska kuharica u zoni* dr. Vanje Grbac Gredelj, *Život u zoni* dr. Barryja Searsa, zatim *4 krvne grupe za 4 načina prehrane* Petera J. D'Adama i *Prehrana u skladu s krvnom grupom* Anite Hessman-Kosaris.

Preporučite nam jedan zdrav doručak.

Jednu jabuku prepolovite, izvadite središte i stavite malo cimeta, meda i groždica. Ugrijte u mikrovalnoj pećnici i uz to poslužite dvije žlice svježeg kravljeg sira, posutog s nekoliko mljevenih badema, koji su se prethodno u svojoj tvrdj ljusci namakali u vodi 12 sati.

Vanda Vukšić, 3. r.

Gimnazija Antuna Vrančića Šibenik, Šibenik

Voditeljica: Danijela Grubišić

Putovanje s duhom, ne s novčanikom!

Krećemo s pretpostavkom da kod kuće nemate zlatnu koku te da vam zbog tog manjka nisu sva vrata otvorena. Dakle, početna računica za bilo kakvo putovanje je jako obeshrabrujuća. Zapravo, stvari stoje ovako nekako: ako želim 150 sati provesti u "drndavom" busu, izdvojiti ću čak šest stotina kuna, ovisno o destinaciji i o tome hoće li karta biti povratna. Za manje "drndavi" vlak izdavam sličnu "cifru", a odvojim li se od tla na svome putovanju, cijena skače eksponencijalno. No, navedena "cifra" se tiče samog stizanja na odredište, ali treba i tamo trošiti. Slična gnjavaža nastaje s odabirom smještaja... I tako, bez da se uopće upustite u neko ozbiljnije planiranje putovanja, odbacujete ideju sve do nekog iznenadnog dobitka na lutriji ili u kladionici.

A ipak (ne tako imućni) ljudi putuju. Kako?

Sve što trebaš znati je da internet nije samo izvor lektira za prepisivanje, piratskih sadržaja i *chatroomova* za upoznavanje srodnih duša. Sve što trebate znati o putovanjima, nalazi se na njemu.

Iako to u Hrvatskoj nećete često doživjeti, u drugim državama su mladi (učenici, studenti) dobrodošli, čak uživaju i neke pogodnosti.

Niskobudžetno ne znači i nisku nekvalitetno!

Ako ste imali predrasude prema niskobudžetnom... hm... riješite ih se!

Niskobudžetni letovi (za početak) ne znače da su avioni složeni od ostataka ruske “hladnoratovske” flote. Prve niskobudžetne kompanije nastale su korporativnim preuzimanjima kompanije na rubu stečaja od strane velikih i uspješnih kompanija, koje su ove restrukturirale i vratili ih na “pravi put”. Da se male kompanije ne bi vratile u stečaj i zbog konkurencije na tržištu, cijene letova su snižene drastično, a jedina posljedica je veći broj letova njihovih aviona u usporedbi s “konvencionalnim” aviokompanijama, (što ne utječe na sigurnost i tehničku ispravnost tih aviona. Barem tako tvrde stručnjaci.) Što se autobusa i vlakova tiče, kao redovni student ili učenik možete ostvariti popust od 30% do 50%. Kako? Donesite potvrdu o školovanju i izvadite karticu za popuste. Još jedan način je odabir malo bližih i “bliskijih” ruta koje su zbog (ne)dužine puta onda i jeftinije.

Smještaj: nije Four Seasons, ali je ugodni krov nad glavom (ako je ljeto nekad i klimatiziran)

Prva stvar koju trebate zaboraviti kod jeftinog putovanja, hoteli su s 5 zvjezdica i svim blještavilom s *MTV Cribsa* ili sličnih emisija. Novi prioriteti su čist i udoban krevet nakon dana punog razgledavanja i kulturnog uzdizanja (hm, da...), čista kupaonica, wc jednakih karakteristika i, možda, dobar doručak. Na raspolaganju su vam hoteli, hosteli, *bed&breakfesti* ili Internet-prijatelji.

Hosteli su funkcionalni smještaj srednje cijene, ali s popustima u slučaju članstva u udruzi *Euro* <26. Noćenje će vas stajati od 10 do 15 eura, ovisno o veličini sobe. Kod hotela se priča malo komplicira. Ne postoje udruge za jeftinije hotele (prema mom saznanju), ali postoje jeftini hoteli. Ograničen budžet ograničava nam i broj zvjezdica.

Optimum su dvije, maksimum tri. Dosta europskih zemalja ima lance hotela s 2-3 zvjezdice, u kojima možete tjedan dana ostati za nekih 130 eura. Npr. kada smo mi bili na maturalcu u Parizu, hotel pored našeg zvao se *Ibis*, imao je 2 zvjezdice, ali i jasno uočljiv natpis da vikend stoji 49 eura, a jedan tjedan 119 eura. *Bed&breakfesti* su otprilike ono što vidite kada se vozite prema moru, tj. ono što čitate kao *ZIMMER*, samo malo ljepše upakirano i s doručkom. Stereotipno ih drže stariji bračni parovi koji imaju koju sobu viška i ne boje se primati strance u kuću. Cijena nije fiksna, zna biti jeftinija od hotelske, a zna biti i skuplja. To ćete trebati istražiti na licu mjesta.

Alternativa...

Ako ste definirani avanturist, možete i drugačije. Tempo je malo izraženiji, kao i rizici, ali ja to nazivam čeličenje!

Prvi način zove se *InterRail*. Ideja je sljedeća: dobro razmislite kojim dijelom Europe želite intenzivno putovati mjesec dana, dogovorite se s roditeljima (jer nije to mačji kašalj), "izmuzite" novce, izaberete iz *InterRailove* ponude zemlju, regiju ili cijelu Europu, kupite kartu i počnite se pakirati!

"Odličan opis, ali za što sam ja upravo kupio kartu?", pitate se? Za vlak, u najdoslovnijem smislu. U slučaju *InterRaila* kupite kartu za vlak na 5 dana, tjedan, mjesec dana, i u tom periodu, u dijelu Europe koji ste izabrali, putujete vlakom samo zahvaljujući toj karti. Možete izmijeniti koliko god vlakova hoćete i voziti se amo-tamo 1000 puta, a sve je uračunato u cijenu. Smještaj u jednu ruku imate jer možete po danu biti u Barceloni, otići navečer na vlak, odspavati i probuditi se u Portu. Ako prespavate mjesto na kojemu trebate izaći, nema problema, samo krenite na povratni vlak, ma snaći ćete se! Cijena ovisi o klasi, periodu i sl., ali to sami proučite na *InterRailovim* stranicama. (Okvirno od 400 do 800 eura.)

Druga opcija zove se *couch surfers*. To je internet stranica na kojoj možete upoznati ljude sličnih interesa, steći njihovo povjerenje (ali i oni vaše) i dogovoriti kod njih smještaj. S takvim načinom putovanja dolaze mnoge pogodnosti (komfor običnog stana, mogućnost kuhanja,

upoznavanje zanimljive ekipe...), ali i mnogi rizici (samo razmislite malo: "Hm, idem u inozemstvo kod potpuno nepoznate osobe, potpuno bezopasno!"), zato malo vjere u ljude, pamet u glavu i sretan put!

Dakle, "nije sve tako sivo", kako bi reklo Hladno pivo, opcija je mnogo, izbor je na vama! Što god izabrali, kakve god kombinacije "iskemijali", bitne su sljedeće stvari: pazite na prtljagu i džepove, ne nosite sve novce sa sobom i ne čuvajte ih na jednom mjestu, čuvajte putovnicu, izbjegavajte nevolje i... ništa... dobru zabavu vam želim!

Linkovi:

www.InterRailNet.Com

www.interrail.net

www.couchsurfing.com

www.euro26.hr

www.wizzair.com

www.easyjet.com

www.ibishotel.com

www.hznet.hr

www.akz.hr

Ivan Stojanović, 4. r.

XVI. gimnazija Zagreb, Zagreb

Voditeljica: Dalila Stanek

LiDraNo 2008.

Program državne smotre Dubrovnik

Program osnovnih škola

Nedjelja, 20. travnja 2008.

do 13.00 sati	Dolazak sudionika Hotelsko naselje Babin kuk, Dubrovnik Prijava i smještaj
od 14.30	Pokusi skupnih scenskih nastupa Kazalište Marina Držića Pokusi pojedinačnih scenskih nastupa Mala scena Kazališta Marina Držića
16.30 sati	Zajedničko okupljanje voditelja literata, novinara, televizijskih i radijskih emisija Dvorana Popiva, Babin kuk, Trg M. Držića
20.00 sati	Svečano otvaranje pred Kneževim dvorom
21.00 sati	I. dio pojedinačnih scenskih nastupa Mala scena Kazališta Marina Držića

Ponedjeljak, 21. travnja 2008.

10.00 sati	Otvaranje izložbe školskih listova dvorana Pomet, Babin kuk, Mali Stradun Okrugli stol nakon otvorenja izložbe školskih listova dvorana Arkulin, Hotel Argosy II. dio pojedinačnih scenskih nastupa Mala scena Kazališta Marina Držića Literarni radovi Okrugli stol dvorana Popiva, Babin kuk, Trg M. Držića
------------	---

<p>15.30 sati</p>	<p>Televizijske emisije Okrugli stol dvorana Petrunjela, Babin kuk, Trg M. Držića</p> <p>Radijske emisije Okrugli stol dvorana Grižula, Hotel Argosy</p> <p>Radionica za voditelje literata “Kako motivirati učenike za rad u literarnim druženjima” voditeljica: Nada Babić, prof. dvorana Popiva, Babin kuk, Trg M. Držića</p> <p>Televizijske emisije radionica za učenike “Od ideje do scenarija” dvorana Petrunjela, Babin kuk, Trg M. Držića</p> <p>Samostalni novinarski radovi Okrugli stol dvorana Andrijana, Hotel Argosy</p> <p>I. dio skupnih nastupa Kazalište Marina Držića, Pred Dvorom 3</p>
<p>16.30 sati</p>	<p>Radijska radionica za učenike, I. dio Hrvatski radio, Radio Dubrovnik</p>
<p>20.00 sati</p>	<p>Promocija knjige Višnje Biti “Ja u ogledalu” dvorana Pomet, Babin kuk, Mali stradun</p> <p>III. dio pojedinačnih scenskih nastupa Mala scena Kazališta Marina Držića</p>

Utorak, 22. travnja 2008.

09.00 sati	Sastanak povjerenstva za školske listove s voditeljima dvorana Arkulin, Hotel Argosy
10.00 sati	Radionica za školske listove voditelj: S. Marić i S. Balent dvorana Arkulin, Hotel Argosy II. dio skupnih nastupa Kazalište Marina Držića, Pred Dvorom 3 Radijski izraz sastanak s učenicima dvorana Grižula, Hotel Argosy
12.00 sati	“Novinarska savjetovaonica” (Ž. Horvat Vukelja, B. Primorac, A. Piteša) dvorana Andrijana, Hotel Argosy
15.30 sati	Literarna radionica za voditelje dvorana Popiva, Babin kuk, Trg M. Držića
16.00 sati	Radijska radionica za učenike, II. dio Hrvatski radio, Radio Dubrovnik Televizijske emisije za voditelje “Uloga voditelja u radu filmske družine” dvorana Andrijana, Hotel Argosy Okrugli stol za skupne scenske nastupe dvorana Popiva, Babin kuk, Trg M. Držića Okrugli stol za pojedince dvorana Petrunjela, Babin kuk, Trg M. Držića

20.30 sati

Predstavljanje knjige E. Kiševića
“Voda je moja mati”
Večer poezije s Enesom Kiševićem
dvorana Popiva, Babin kuk, Trg M. Držića

Srijeda, 23. travnja 2008.

10.00 sati

Svečano zatvaranje
dvorana Popiva, Babin kuk, Trg M. Držića

Program srednjih škola

Srijeda, 23. travnja 2008.

do 13.00 sati	Dolazak sudionika Hotelsko naselje Babin kuk, Trg M. Držića Prijava i smještaj
od 15.00 sati	Pokusi skupnih scenskih nastupa Kazalište Marina Držića, Pred Dvorom 3 Pokusi pojedinačnih scenskih nastupa Mala scena Kazališta Marina Držića
15.30 sati	Zajedničko okupljanje voditelja literata, novinara, televizijskih i radijskih emisija dvorana Popiva, Babin kuk, Trg M. Držića
16.00 sati	Organizirani odlazak na Odjel za komunikologiju Sveučilišta u Dubrovniku i upoznavanje s programom studija Mediji i kultura društva
21.00 sati	Svečano otvaranje Kazalište Marina Držića

Četvrtak, 24. travnja 2008.

10.00 sati	Otvaranje izložbe školskih listova dvorana Pomet, Babin kuk, Mali Stradun Školski listovi Okrugli stol nakon otvaranja izložbe školskih listova dvorana Arkulin, Hotel Argosy I. dio pojedinačnih scenskih nastupa Mala scena Kazališta Marina Držića
------------	---

15.00 sati

Literarni radovi

Okrugli stol

dvorana Popiva, Babin kuk, Trg M. Držića

Samostalni novinarski radovi

Okrugli stol

dvorana Andrijana, Hotel Argosy

“Novinarska savjetovaonica”

Radionica za učenike literate

Voditelj: Zoran Ferić, prof.

dvorana Popiva, Babin kuk, Trg M. Držića

15.30 sati

I. dio skupnih nastupa

Kazalište Marina Držića, Pred Dvorom 3

Televizijske emisije

Okrugli stol

u nastavku: radionica za učenike

“Snimanje: igra ili stvaralaštvo”

dvorana Petrunjela, Babin kuk, Trg M. Držića

Radijske emisije

Okrugli stol

dvorana Grižula, Hotel Argosy

u nastavku radionica: I. dio

Hrvatski radio, Radio Dubrovnik

20.00 sati

II. dio pojedinačnih scenskih nastupa

Mala scena Kazališta Marina Držića

Petak, 25. travnja 2008.

10.00 sati

Školski listovi

Radionica

voditelj S. Listeš

dvorana Arkulin, Hotel Argosy

II. dio skupnih nastupa

Kazalište Marina Držića, Pred Dvorom 3

Televizijske emisije

radionica za voditelje

“Od ideje do projekcije”

dvorana Petrunjela, Babin kuk, Trg M. Držića

16.00 sati

Literarna radionica za voditelje

dvorana Pomet, Babin kuk, Trg M. Držića

Okrugli stol za skupne scenske nastupe

dvorana Popiva, Babin kuk, Trg M. Držića

Samostalni novinarski radovi

“Savjetovaonica” za učenike

dvorana Andrijana, Hotel Argosy

16.30 sati

Radijska radionica: II dio

Hrvatski radio, Radio Dubrovnik

20.30 sati

Predstavljanje knjige E. Kiševića

“Voda je moja mati”

Večer poezije s Enesom Kiševićem

dvorana Popiva, Babin kuk, Trg M. Držića

Subota, 26. travnja 2008.

10.00 sati

Svečano zatvaranje

dvorana Popiva, Babin kuk, Trg M. Držića

Pregled ostalih pozvanih radova

Radijske emisije – osnovne škole

1. OŠ “Ljudevit Gaj”, Krapina
MALI DARI BOGU SU DRAGI
Učenici: Jelena Buben, Anja Gregurović
Voditeljica: Đurđa Kolak
2. OŠ Vidovec, Vidovec
I. BAŠEVIS SINGER: OLE I TRUFA
Učenici: Damjan Grdan, Andrijana Petrina
Voditeljica: Sanja Biškup
3. I. osnovna škola Bjelovar, Bjelovar
PORILUK I VISIBABA
Učenici: Jelena Vedrš, Antonija Čepo
Voditeljica: Diana Radovanović
4. OŠ “Ivan Goran Kovačić”, Slavonski Brod
BUBE U GLAVI
Učenici: Dora Klindić, Barbara Galović
Voditeljica: Marija Matić
5. OŠ “Dobriša Cesarić”, Osijek
POZDRAVLJANJE
Učenici: Josipa Grgurić, Maja Rupčić
Voditeljica: Ilonka Sabo
6. OŠ “Antun i Stjepan Radić”, Gunja
KAD ZAZVONI ISPOD KLUPE
Učenici: Sebastijan Čičić, Toni Perić
Voditelj: Josip Krunic
7. OŠ Ivana Gorana Kovačića Sveti Juraj na Bregu, Lopatinec
“ŽGANEC, ANDRAŠEC I DVE BAKE”
Učenici: Ana Tarandek, David Tuksar
Voditeljica: Sanja Bacinger

Radijske emisije – srednje škole

1. Srednja škola Jastrebarsko,
Jastrebarsko
ROCK PAKAO
Učenici: Domagoj Pozderac, Domagoj Pavlečić
Voditeljica: Sanja Malović
2. Zrakoplovna tehnička škola Rudolfa Perešina, Velika Gorica
LJUDI NAZBILJ
Učenici: Dina Vrhovac, Mihael Račić
Voditeljica: Nina Selman-Hrvatić
3. Srednja škola fra Andrije Kačića Miošića, Makarska
KAD DOBRA DJECA POLUDE
Učenici: Ivan Šunde, Juric Pavlović
Voditeljica: Magda Kaliterna
4. I. gimnazija, Split
STROGO POVJERLJIVO
Učenici: Jure Jerić, Zvonimir Parać
Voditeljica: Svjetlana Volarević
5. Gimnazija i strukovna škola Jurja Dobrile, Pazin
ZASOPIMO NA MIH
Učenici: Ivana Belanić, Sofia Pamić
Voditeljica: Melita Vukšić
6. Turistička i ugostiteljska škola, Dubrovnik
NARODNJACI – DA ILI NE?
Učenici: Kim Simić, Rašica Luka
Voditeljica: Marija Milošević

Televizijske emisije – osnovne škole

1. I. OŠ Vrbovec, Vrbovec
NOVAC
Učenici: Augustin Koprić, Anđelko Barišić, Tomislav Šeremet
Voditeljica: Ljiljana Bušić
2. OŠ Josipa Kozarca, Slatina
IZLET
Učenici: Mirna Ostrošić, Eduard Oštarijaš, Barbara Klier
Voditelj: Denis Ostrošić
3. OŠ "Vladimir Nazor", Slavonski Brod
IŽIMAČA
Učenici: Matea Dujmović, Tomislava Matijević, Dominik Blaževac
Voditelj: Ante Karin
4. OŠ Ivanovec, Čakovec
MATIJA
Učenici: Hana Varga, Deni Nanžeković, Benjamin Hamer
Voditeljica: Nataša Kralj
5. OŠ Marije Jurić Zagorke, Zagreb-
Dubrava
HAFIZ
Učenici: Petra Baček, Ivana Grabar, Iva Nekić
Voditeljica: Melita Horvatek Forjan
6. OŠ Rudeš, Zagreb
NATATOR
Učenici: Karlo Batistić, Ivan Hruška, Alisa Hasanbegović
Voditeljica: Mirjana Jukić

Televizijske emisije – srednje škole

1. Srednja škola Vrbovec, Vrbovec
DOLCE VITA
Učenici: Domagoj Mikić, Dominik Tomičević, Dora Lugarić
Voditeljica: Ivanka Dlaka
2. Srednja škola Petrinja, Petrinja
URBAN U PROVINCIJI
Učenici: Marija Ćorić, Martin Slanec, Ozren Draženović
Voditeljica: Gordana Šelendić
3. Medicinska škola Osijek, Osijek
SLAVONIJA ŽIVI OD OBIČAJA SVOJIH
Učenici: Goran Vučko, Srđan Važić, Branimir Lončarić
Voditeljica: Đurđica Radić
4. Isusovačka klasična gimnazija s pravom javnosti u Osijeku, Osijek
CRNO-BIJELI SVIJET
Učenici: Zvonimir Glavaš, Dominik Knezović, Matija Vištica
Voditeljica: Vera Bilandžić
5. Gimnazija Županja, Županja
BELEGIJAŠI
Učenici: Marko Dugonjić, Bojan Perić, Tomislav Stojanović
Voditelj: Josip Krunić
6. I. gimnazija Split, Split
PREKRASNO PROKLETSTVO
Učenici: Doris Veronika, Jure Jerić
Voditelj: Domagoj Mikić

7. Škola likovnih umjetnosti Split, Split
ZVUK TIŠINE

Učenik: Josip Tomaš

Voditelj: Nikša Blajić

8. V. gimnazija, Zagreb

DISPERZIJA MISLI

Učenici: Nika Sviben, Marija Mateljan,
Eva Leš

Voditeljica: Smiljana Karlušić-Kožar

9. Gimnazija Lucijana Vranjanina,

Zagreb

TIHI VAPAJ

Učenici: Mihovil Plečko, David Vitko,
Paula Lindić

Voditeljica: Terezija Pavić-Pezer

Školski listovi – osnovne škole

1. OŠ Jurja Habelića, Velika Gorica
GENIJALCI

Učenica: Petra Herceg

Voditeljica: Snježana Ferenčić

2. OŠ “Ksaver Šandor Đalski”, Zabok
LAHOR

Učenik: Karlo Kralj

Voditeljica: Nevenka Miškulin

3. OŠ Dragutina Tadijanovića, Petrinja
SLAP

Učenica: Petra Jezdič

Voditelj: Goran Marjanović

4. OŠ “Ivan Goran Kovačić”, Duga Resa
BREZA

Učenica: Ivana Bosiljevac

Voditeljica: Gordana Šutej

5. OŠ Ivane Brlić Mažuranić, Virovitica
HLAPIĆ

Učenica: Marina Jurić

Voditeljica: Renata Sudar

6. OŠ “Ivan Goran Kovačić”, Slavonski
Brod

MALI GORAN

Učenica: Dora Klindžić

Voditeljica: Marija Matić

7. OŠ “Antun Mihanović”, Slavonski
Brod

METEOR

Učenica: Marija Blažević

Voditeljica: Marija Katalinić

- 8. OŠ Krune Krstića, Zadar**
FONTANA
 Učenica: Tonka Kalmeta
 Voditeljica: Jadranka Tomas
- 9. OŠ Šimuna Kožičića Benje, Zadar**
DITE ZADARSKO
 Učenica: Ivana Viduka
 Voditeljica: Irena Dragić
- 10. OŠ "Valentin Klarin", Preko**
IDRA
 Učenica: Natali Kolega
 Voditeljica: Linda Bilan
- 11. OŠ Frana Krste Frankopana, Osijek**
FRANGIPANI
 Učenica: Marija Sekur
 Voditeljica: Ksenija Budija
- 12. OŠ Dobriše Cesarića, Osijek**
MLADO KLASJE
 Učenica: Ines Lukenda
 Voditeljica: Jagoda Košćević
- 13. OŠ Retfala, Osijek**
KBG
 Učenik: Berislav Ruška
 Voditelj: Marinko Plazibat
- 14. OŠ "Josip Kozarac", Punitovci**
TINTILINIĆ
 Učenica: Izabela Tadijan
 Voditeljica: Gordana Kolarik
- 15. OŠ Murterski školi, Murter**
ŠKOJI
 Učenik: Lovre Juraga
 Voditeljica: Anita Vrkić
- 16. OŠ "Knez Mislav", Kaštel Sućurac**
MAŠOPIŠ
 Učenica: Đana Ribarević
 Voditeljica: Jadranka Mihovilović
- 17. OŠ Bijaći, Kaštel Novi**
KAPLJICE
 Učenica: Maja Lasić
 Voditeljica: Lucija Zoko
- 18. OŠ Granešina, Zagreb-Dubrava**
FENIKS
 Učenica: Filipa Zavalčić
 Voditeljica: Natalija Krznarić
- 19. OŠ Lovre pl. Matačića, Zagreb**
LOVORKO
 Učenica: Lucija Puček
 Voditeljica: Marija Vesel
- 20. OŠ Jure Kaštelana, Zagreb**
ČAROBNA FRULA
 Učenica: Darija Jeger
 Voditeljica: Maca Tonković

Školski listovi – srednje škole

1. Srednja škola ban Josip Jelačić,
Zaprešić
BAN
Učenica: Petra Šlosel
Voditeljica: Mirna Franc

2. Srednja škola Zlatar, Zlatar
KAP
Učenik: Krešimir Varga
Voditeljica: Ivančica Tomorad

3. Strukovna škola Virovitica, Virovitica
STRUKOVNJAK
Učenica: Mateja Szabo
Voditeljica: Marija Karacsonyi

4. Gimnazija Požega, Požega
GIM-1699
Učenica: Ivona Šulc
Voditeljica: Anita Bubak

5. Gimnazija Nova Gradiška, Nova
Gradiška
ZVONO
Učenica: Sandra Petrović
Voditeljica: Ljiljana Ptačnik

6. Prirodoslovno-grafička škola, Zadar
SPEKTAR
Učenica: Dina Škoštan
Voditelj: Edo Končurat

7. Obrtnička škola Antuna Horvata,
Đakovo
ZLATOVEZ
Učenica: Ivona Duvnjak
Voditeljica: Anita Šakota

8. Medicinska škola Osijek, Osijek
IGLICE
Učenica: Ana Takač
Voditelj: Dragutin Podraza

9. Gimnazija Matije Antuna Reljkovića,
Vinkovci
ŽVOKS
Učenica: Andrea Veselčić
Voditeljica: Višnjica Sorčik

10. Gimnazija Antuna Vrančića, Šibenik
PEGLA
Učenica: Lucija Kosor
Voditeljica: Danijela Grubišić

11. III. gimnazija Split, Split
TREMA
Učenica: Mirjana Runtić
Voditelj: Krunoslav Tadin

12. Ekonomska i trgovačka škola
Dubrovnik, Dubrovnik
LIBERTINA
Učenica: Lea Klečak
Voditeljica: Marija Matana-Bazdan

13. III. gimnazija, Zagreb
MI MLADI
Učenica: Irena Nikolić
Voditeljica: Maja Ilić

14. Gimnazija Lucijana Vranjanina,
Zagreb
VRANEC
Učenica: Marina Matković
Voditeljica: Helena Stugar

15. Prirodoslovna škola Vladimira

Preloga, Zagreb

LABOS

Učenica: Silvija Lešković

Voditeljica: Goranka Lazić

Scenski pojedinci

– osnovne škole

1. OŠ Ivana Perkovca, Šenkovec

SUKLA MOJA

Učenica: Ana-Marija Luketić

Voditeljica: Jasna Horvat

2. OŠ Gradec, Gradec

GLAVA

Učenik: Mislav Sentić

Voditeljica: Jadranka Vuković

3. OŠ Đure Prejca, Desinić

DVORIŠĆE

Učenik: Nikola Šlogar

Voditeljica: Anica Karažija

4. OŠ Banova Jaruga, Banova Jaruga

PRIČAJ MI, BAKO

Učenica: Petra Sopić

Voditeljica: Đurda Krajcar

5. OŠ "Braća Bobetko", Sisak

FTIČEK

Učenik: Marin Kos

Voditeljica: Željka Žugaj

6. OŠ Grabrik, Karlovac

CVIJEĆE JE CRVENO

Učenica: Ivana Paljug

Voditeljica: Darija Begedin

7. I. OŠ Varaždin, Varaždin

POVRATAK

Učenica: Marcela Šprem Viljavečki

Voditeljica: Anđelka Rihtarić

- 8. II. OŠ Varaždin, Varaždin**
ĐAKINJA PRVAKINJA
 Učenica: Katja Babić
 Voditeljica: Jagoda Kanižaj
- 9. OŠ Ljudevita Modeca, Križevci**
SRCE PUČE NA DVA DIJELA ILI KAKO SAM ZAMRZIO INFORMATIKU
 Učenik: Josip Martinčić
 Voditeljica: Danijela Zagorec
- 10. III. OŠ Bjelovar, Bjelovar**
KAD ODRASTEM, BIT ĆU...
 Učenik: Sven Pocrnić
 Voditeljica: Suzana Turković
- 11. OŠ "Fran Krsto Frankopan", Krk**
BAŠČANSKA PLOČA (TEKST PLOČE)
 Učenik: Tomislav Mrak
 Voditeljica: Dragica Vukušić
- 12. OŠ Vežica, Rijeka**
J!
 Učenica: Lucija Grba
 Voditeljica: Miljenka Rumora
- 13. OŠ dr. Branimira Markovića, Ravna Gora**
POTOK KRČI
 Učenica: Petra Kalčić
 Voditeljica: Romea Podobnik
- 14. OŠ dr. Franje Tuđmana, Korenica**
MOJ DID
 Učenica: Angela Matejčić
 Voditelj: Ante Kovač
- 15. OŠ Ivana Gorana Kovačića, Gornje Bazje**
JEDNA LASTAVICA NE ČINI PROLJEĆE
 Učenik: Mirko Iličić
 Voditeljica: Kamenka Miletić
- 16. OŠ "Mladost", Jakšić**
SUPERDJEVOJČICA
 Učenica: Gabrijela Čuljak
 Voditeljica: Marija Rogać
- 17. OŠ "Antun Mihanović", Slavonski Brod**
MAČKA I GLASOVIR
 Učenik: Josip Ereiz
 Voditeljica: Marija Prša
- 18. OŠ Dragalić, Dragalić**
BIJELI GRAD
 Učenica: Goca Dabić
 Voditeljica: Jadranka Vidlanović
- 19. OŠ Stanovi, Zadar**
NOVA PRIJATELJICA
 Učenica: Laura Petirčević
 Voditeljica: Nina Matacin
- 20. OŠ "Petar Zoranić", Obrovac**
KAD JOŠ NIŠTA NISAM ZNAO (PREMA ULOMKU IZ ROMANA BOSONOGI GENERAL)
 Učenik: Marko Parlija
 Voditeljica: Kata Knežević
- 21. OŠ "Ivan Goran Kovačić", Đakovo**
SMIJEH
 Učenica: Jelena Martinović
 Voditeljica: Anđelka Blažević

22. OŠ Franje Krežme, Osijek
SMISAO ŽIVOTA
Učenica: Sofija Sitar
Voditeljica: Ksenija Kolobarić
23. OŠ Milka Cepelića, Vuka
SASVIM SAM POPUBERTETIO
Učenik: Marko Marinović
Voditeljica: Snježana Zbiljski
24. OŠ Pirovac, Pirovac
PRVI POLJUBAC
Učenik: Zlatko Pehar
Voditeljica: Mirjana Barešin
25. OŠ Josipa Lovretića, Otok
JEDNOM NISAM ZNAO RAČUNE
Učenik: Nazar Kobinec
Voditeljica: Darija Gongeta
26. OŠ "Mijat Stojanović", Babina Greda
BAKINE LJEPOTE
Učenica: Filipa Gljušić
Voditelj: Ilija Babić
27. OŠ o. Petra Perice, Makarska
JABUKA
Učenik: Josip Bocković
Voditeljica: Marija Šalinović
28. OŠ 1. listopada 1942., Gata
NEČUJNI GLAS
Učenica: Ivana Kovačević
Voditeljica: Jadranka Petrušić
29. OŠ Pojišan, Split
NE MOŽE SE RASTATI OD SEBE
Učenik: Vjeko Lozo
Voditeljica: Vedrana Najev
30. OŠ Petra Hektorovića, Stari Grad
POSLALI SU ME SKULU I STAVILI MI
SEDLO KAKO MULU
Učenik: Bartol Šarlija
Voditeljica: Vivijana Bižaca
31. OŠ Jurja Dobrile, Rovinj
NOSIM SVE TORBE A NISAM
MAGARAC
Učenik: Andreas Prgić
Voditeljica: Karmen Ignoto
32. OŠ Vodnjan, Vodnjan
VOGLIA DI PACE
Učenica: Gaia Forlani
Voditeljica: Manuela Verk
33. OŠ Lapad, Dubrovnik
STRADUN
Učenica: Mihaela Tepšić
Voditeljica: Ane Šimunović
34. OŠ Ivana Gundulića, Dubrovnik
MALO PA NIŠTA
Učenik: Mateo Kralj
Voditeljica: Vedrana Elez
35. OŠ Mala Subotica, Mala Subotica
BALADA O BABICE
Učenica: Jelena Cirković
Voditelj: Božidar Vadlja
36. OŠ Miroslava Krlež, Zagreb
VANDA
Učenica: Buga Marija Šimić
Voditeljica: Antonija Biserka Bezjak

37. OŠ Antuna Gustava Matoša, Zagreb
PRVA RIČ ŠTO SAM JE ČUO

Učenik: Ivo Mrvelj

Voditeljica: Slavica Odrčić

38. OŠ Augusta Šenoae, Zagreb
PRVI SUDAR

Učenik: Filip Bošnjak

Voditeljica: Ivka Bašić

39. OŠ Rudeš, Zagreb
NEVAŽNI DETALJI

Učenik: Luka Šop

Voditeljica: Željana Makovica

40. OŠ Vugrovec – Kašina, Kašina
KAJ NE?!

Učenica: Iva Maljak

Voditeljica: Dragica Pandek

41. OŠ Brestje, Sesvete
SVET

Učenica: Ina Milačić

Voditeljica: Ankica Blažinović-Kljajo

Scenski pojedinci – srednje škole

1. Ekonomska, trgovačka i ugostiteljska
škola Samobor, Samobor

ANNABEL LEE

Učenica: Jelena Mihmić

Voditeljica: Đurđica Silvija Šćrbak

2. Srednja škola Zlatar, Zlatar
ANNABEL LEE

Učenik: Matija Novački

Voditeljica: Ljerka Gajski

3. Srednja škola Glina, Glina
PORGY AND BESS BAND

Učenica: Ida Bogović

Voditeljica: Ljerka Iharoš

4. Gimnazija Bernardina Frankopana,
Ogulin

DA SI BLIZU

Učenica: Marija Mirosavljević

Voditeljica: Naranča Dudasović

5. Gimnazija Varaždin, Varaždin
MOJSIJE

Učenica: Tena Šinjori

Voditeljica: Bojana Barlek

6. Gimnazija Ivana Zakmardija
Dijankovečkoga, Križevci
VOLIM SUTRA

Učenica: Ana Acić

Voditeljica: Nada Poturiček

7. Gimnazija Daruvar, Daruvar
SARMA

Učenica: Valentina Bilandžija

Voditeljica: Romana Žukina

- 8. Hotelijsko-turistička škola Opatija, Opatija**
DVIJE
Učenica: Andrea Slama
Voditeljica: Nataša Modrić Tićak
- 9. Gimnazija Andrije Mohorovičića, Rijeka**
GLORIJA
Učenik: Marko Drljača
Voditeljica: Biljana Valentin-Ban
- 10. Medicinska škola u Rijeci, Rijeka**
DEMON I DAMA
Učenica: Monika Stipetić
Voditelj: Marinko Lazzarich
- 11. Srednja škola Pavla Rittera Vitezovića u Senju, Senj**
PJESMA MLADE DJEVOJKE
Učenica: Suzana Nekić
Voditeljica: Ivanka Prpić
- 12. Srednja škola Marka Marulića, Slatina**
BILJEŠKE JEDNE GIMNAZIJSKE
Učenica: Iva Huber
Voditeljica: Dinka Filipović
- 13. Gimnazija Požega, Požega**
FEFU I NJENE PRIJATELJICE
Učenica: Marijana Matoković
Voditelj: Tomislav Čmelar
- 14. Klasična gimnazija i kolegij fra Marijana Lanosovića, Slavonski Brod**
VOLIM TE
Učenica: Lana Pletikapić
Voditeljica: Silvana Ereiz
- 15. Gimnazija Vladimira Nazora, Zadar**
I TO JE ŽIVOT
Učenica: Paola Slavica
Voditelj: Marin Radica
- 16. Prirodoslovno-grafička škola, Zadar**
PRED VRATIMA HADA (DRAMSKE PRERADE EURIPIDA) - ALKESTIDA
Učenica: Tihana Lazović
Voditelj: Ivic Antić
- 17. Srednja škola Isidora Kršnjavoga, Našice**
1909.
Učenik: Karlo Papac
Voditeljica: Marina Pavičić
- 18. I. gimnazija, Osijek**
TKO SAM? ŠTO SAM?
Učenik: Tomislav Gregić
Voditeljica: Ivana Tolušić-Lacković
- 19. Medicinska škola Osijek, Osijek**
ZEMLJA I JA
Učenica: Sanja Delić
Voditeljica: Vesna Kasač
- 20. Gimnazija Antuna Vrančića, Šibenik**
RAZMIRJE
Učenica: Tamara Levi
Voditeljica: Ivana Marelja

21. Obrtničko-industrijska škola
Županja, Županja
RASPETOM
Učenica: Ana-Marija Malinar
Voditeljica: Mandika Juko
22. I. gimnazija, Split
MADRIGAL
Učenica: Tanja Miličević
Voditelj: Ivica Šušić
23. II. gimnazija, Split
SLOBODA
Učenik: Edi Čelić
Voditelj: Boris Škifić
24. III. gimnazija, Split
OBIČNE STVARI
Učenica: Jelena Pleština
Voditeljica: Kristina Prlić
25. Škola likovnih umjetnosti, Split
IDIOT (MONOLOG KNEZA MIŠKINA)
Učenik: Jure Radnić
Voditeljica: Vanja Škrobica
26. Srednja škola Mate Blažine, Labin
DEBLJINA
Učenica: Romi Belanić
Voditeljica: Veljka Milevoj Blečić
27. Srednja škola Mate Balote, Poreč
STOMANJA
Učenica: Suzana Rupenović
Voditeljica: Snježana Radetić
28. Gimnazija Metković, Metković
VUKOVARSKI SPOMENAR
Učenica: Mía Prišlić
Voditeljica: Ivanka Ujdur
29. Srednja škola Prelog, Prelog
CIKLAME, KRVAVE CIKLAME
Učenica: Lidija Lukačić
Voditelj: Milorad Sarap
30. II. gimnazija, Zagreb
BADNJUNSKO ŽOLESNO MOTI
Učenik: Toni Ganjto
Voditeljica: Zrinka Žekar
31. III. gimnazija, Zagreb
POVIJEST PORNOGRAFIJE
Učenik: Leonardo Krakić
Voditeljica: Maja ilić
32. V. gimnazija, Zagreb
PETRICA I GALŽENJAKI (BALADA)
Učenica: Zvonimira Milevčić
Voditeljica: Smiljana Karlušić-Kožar
33. IX. gimnazija, Zagreb
NORMALNIMA PRISTUP ZABRANJEN
Učenica: Ines Matić
Voditelj: Zlatko Dobrotić
34. XI. gimnazija, Zagreb
KAKO UBITI SUPRUGU I ZAŠTO
Učenica: Adriana Pezdirc
Voditeljica: Iva Šoljan
35. XVI. gimnazija, Zagreb
"SALOMA"
Učenica: Ana Kolak
Voditeljica: Jadranka Tukša

36. Prirodoslovna škola Vladimira
Preloga, Zagreb
POBUNJENI MLADAC
Učenik: Vedran Vulić
Voditeljica: Goranka Lazić

Skupni scenski nastupi **– osnovne škole**

1. OŠ “Belec”, Belec
ČUDNOVATE ZGODE ŠEGRTA
HLAPIĆA
Učenici: Nikola Brčić, Nikolina Brčić,
Krunoslav Domitran, Marko Đurinek,
Karlo Frtalj, Marija Kuštek, Martina
Mikulčić, Sandra Petreković, Marija
Pratnemer, Silvija Sambolić
Voditeljica: Mirjana Bobinec

**2. OŠ “Budaševo-Topolovac-Gučće”,
Topolovac**
CVIJEĆE JE CRVENO
Učenici: Ana Josić, Ana Špoljarić,
Monika Piškor, Nikolina Gmazel,
Morena Grahovac, Lucija Medur,
Barbara Kožić, Dorotea Marenković
Voditeljica: Dubravka Granulić

3. OŠ “Antun Klasinc”, Lasinja
IDEMO NA MORE
Učenici: Petra Car, Ana Markulin,
Magdalena Marušić, Anamarija Mihalić,
Biljana Mutić, Vlatka Panijan, Lucija
Pavek, Ana Perčić, Nikolina Topolnjak
Voditeljica: Božana Krnjaić

4. OŠ Petrijanec, Petrijanec
IVANA
Učenici: Dario Mikulek, Tomislav
Oreški, Petar Brlek
Voditeljica: Željka Rabuzin

**5. OŠ "Sveti Petar Orehovec", Orehovec
BABIČINA ŠKRINJA**

Učenci: Ivan Funtak, Lucija Hrg,
Anamarija Ferenčak, Marko Matus,
Dora Kos, Ana Črnec, Matija Benčak,
Lucija Horvat, Ema Tremški
Voditeljica: Vesna Nakani

**6. OŠ Vladimira Nazora, Daruvar
IGRAJMO SE NEKE BAJKE (PREMA
BAJCI SNJEGULJICA I 7 PATULJAKA)**

Učenci: Valentina Zeman, Valentina
Baković, Iva Šmalc, Klara Penezić,
Milana Zec, Dunja Vavra, Sara Karaula,
Manuela Husarić, Andrea Karlović,
Nina Radman
Voditelj: Vladan Ivković

**7. OŠ "Vladimir Gortan", Rijeka
MORSKE ČAROLIJE**

Učenci: Petra Vego, Anna Orbanić,
Hana Vukotić, Emma Lucija Kundija,
Marko Randić, Adrijan Bralić Toth,
Lucija Slosar, Tea Stipanović, Klaudija
Liguori, Matea Zatezalo
Voditeljica: Anastazija Balas

**8. OŠ "Dr. Andrija Mohorovičić",
Matulji
SAT SREĆE**

Učenci: Nikola Blagdanić, Antonela
Čturić, Matea Gulja, Christian
Josipović, Mauro Klanjac, Chiara
Košuta, Vita Košpić, Nina Matulja,
Leonardo Nikolić, Petra Štefanić
Voditeljica: Marija Radoš

**9. OŠ Zdenka Turkovića, Kutjevo
JUTRO MRAVLJE KRALJICE**

Učenci: Barbara Uličnik, Martina
Uličnik, Marijana Perše, Anita Horvat,
Eleonora Babić, Tomislav Tadijal, Ivona
Filek, Mateja Mahaček, Domagoj Šimić,
Tomislav Šimić
Voditelj: Ranko Glasnović

**10. OŠ Okučani, Okučani
MAČAK, PJETLIĆ I LIJA**

Učenci: Valentina Pavlović, Valentino
Pavlović, Sara Mihaljev, Sanja
Dragičević
Voditeljica: Marija Marušić

**11. OŠ Sveti Filip i Jakov, Sveti Filip i
Jakov
BITI SAVRŠENA!!**

Učenci: Mara Kadija, Martina Bratović,
Marijana Pirović, Angela Jačan, Diana
Santini, Andrea Galešić, Ivana Erstić,
Ana Patača, Lucia Števanja
Voditeljica: Marina Vidas

**12. OŠ Retfala, Osijek
RIBA DUGINIH BOJA**

Učenci: Stela Kraus, Mía Haršanji,
Dunja Vincetić, Petra Ojvan, Mirjam
Petrijavčanin, Marija Špoljarić
Voditeljica: Dragica Tomić

13. OŠ Kistanje, Kistanje

LJUBAV

Učenici: Marija Palić, Irena Ćibarić,
Josipa Palić, Ana-Marija Matic, Stana
Palić, Antonela Dodić, Lovrina Gečević,
Gabriela Antić, Franjo Gucić, Antonija
Rodić

Voditeljica: Zdenka Belić

14. OŠ Zrinskih, Nuštar

OBLACI VJETAR DOZIVAJU

Učenici: Marijeta Bagarić, Ana
Runjaić, Mihaela Maslov, Valentin
Majhen, Lucija Budić, Katarina Einfalt,
Tomislav Zovko, Ivan Smilović, Mateja
Ugarković, Viktoria Jakuš

Voditeljica: Eva Dakić

15. OŠ o. Petra Perice, Makarska

ZALJUBLJEN DO UŠIJU

Učenici:

Voditeljica: Sandra Glavina

**16. OŠ Vladimira Nazora, PŠ Lupoglav,
Pazin**

KRUHOSTROJ

Učenici: Sabina Andrejević, Andrea
Daus, Eni Šimetić, Ivana Šverko,
Valentin Kuharić, Rafael Staraj, Jakov
Krbavac

Voditeljica: Branka Andrić-Ružić

17. OŠ Marina Getaldića, Dubrovnik

PJETLIĆ VESELIĆ I ĐAČIĆ PRVAŠIĆ

Učenici: Lucija Kopic, Sarah Viteškić,
Mara Brautović, Dora Škarica, Vesna
Palčok, Jana Vinković, Ani Bratoš,
Nika Babić, Ivan Mrnarević, Maroje
Hausvička

Voditeljica: Đurđica Bender-Masle

18. OŠ Stjepana Radića, Metković

IZGUBLJENA KUĆICA

Učenici: Iris Pavlović, Antea Mioč,
Matea Ivanković, Marin Juračić, Lea
Sulić, Matej Mustapić, Karla Bebić, Ana
Anković

Voditeljica: Sandra Šutalo

19. I. OŠ Čakovec, Čakovec

ŠALA MALA

Učenici: Nikol Blagus, Ema Kovač,
Lara Mihić, Lea Marija Martinjaš, Dea
Zlatarek

Voditeljica: Natali Plešnar

20. OŠ Čučerje, Zagreb-Dubrava

SNOBOKI

Učenici: Stela Dendić, Luka Krvarić,

Voditeljica: Biljana Fluka

21. OŠ Frana Galovića, Zagreb-

Sloboština

SNJEŽNA KRALJICA

Učenici: Leon Ponoš, Zrinka Čanadžija,
Dora Kruljac, Petra Nadvinski, Petar
Zovko, Lena Medar, Lucija Babić

Voditeljica: Mariojana Županić-Benić

22. OŠ Brestje, Sesvete
PUŽ NA CARINSKOM PREGLEDU
Učenci: Tomislav Bardić, Vanja Perić,
Matija Franješ
Voditeljica: Slavica Grubišić

Skupni nastupi – srednje škole

1. Srednja škola Konjščina, Konjščina
PRIPREME ZA LiDraNo U NAŠOJ ŠKOLI
(FARSA)
Učenci: Mateja Kudelić, Danijela
Varga, Ida Gregorić, Ivana Trcak, Darko
Drnetić, Nikola Klarić, Ivan Šipak,
Danijel Benković, Nikola Grzelja, Damir
Tomić
Voditeljica: Biserka Jelčanin-Uzelac

2. Srednja škola Glina, Glina
S DRUGE STRANE
Učenci: Adriano Topalović, Martina
Kaurić, Ivan Janković, Ida Bogović,
Igor Sušilović, Dijana Jozić, Dražen
Ančić, Predrag Stojić, Nikša Odić, Eva
Todorović
Voditeljica: Ljerka Iharoš

3. Gimnazija Eugena Kumičića, Opatija
IGRA S MARIONETAMA
Učenci: Ivana Spehar, Tina Nahmijas,
Ylenia Prodan, Iva Negro
Voditeljica: Marijana Trinajstić

4. Gimnazija Petra Preradovića,
Virovitica
PLAVETNILO DONOSI ŽIVOT
Učenci: Sonja Grubešić, Iva Brabec,
Andrea Delić, Dino-Dominik Magić,
Sandra Gašparić, Nikolina Miočinović,
Igor Šklebek
Voditeljica: Sanja Hrgetić

5. Gimnazija Požega, Požega
JEDNA SASVIM (NE)OBIČNA OBITELJ

Učenici: Ivan Grčić, Marijana Matoković, Željana Soldo, Kristina Legac, Benedikta Vrblić
Voditelj: Tomislav Čmelar

6. Graditeljsko-geodetska škola, Osijek
DJED MRAZ ILITI BOŽIČNJAK U
ČAROBNOJ ŠUMI

Učenici: Damir Časar, Kristina Čorak-Šebetić, Ilija Tomić, Boris Ladišić, Marina Ermenić, Tanja Labudović
Voditeljica: Stela Macakanja

7. Srednja škola Ivana Meštrovića, Drniš
DAJ DVA!

Učenici: Tomislav Lojić, Lucija Zeljko, Ivan Perišić, Jere Barišić, Zlatko Sučić, Veronika Kević
Voditeljica: Irena Petrović

8. II. gimnazija, Split
DODIR ANĐELA KOJI JE U OFSAJDU

Učenici: Jagoda Kumrić, Hrvoje Vrdoljak, Vlado Gavrilović, Toni Stojanac, Ivana Gilić, Stipe Radoja, Edita Kolombo, Lara Reić, Edi Čelić, Antonija Radan
Voditelj: Boris Škifić

9. Srednja škola Mate Balote, Poreč
COGITO ERGO SUM

Učenici: Sabina Oroshi, Dina Kamber, Vanda Velagić, Mia Junuzović, Nikolina Jurić
Voditeljica:

10. Ekonomska i trgovačka škola, Dubrovnik
RASPJEVANA SLUŽAVKA

Učenici: Nika Burdelez, Monika Soldo, Nikola Sekulo, Antonio Aletić, Nikola Miloslavić, Hanan Bešović, Đivo Pulitika, Nevena Galić
Voditeljica: Radmila Milaković

11. Tehnička, industrijska i obrtnička škola, Čakovec

KAZALIŠTE JARE CIMRMANA
Učenici: Danka Brumen, Dino Branilović, Tanja Horvat, Aleksandra Klobučarić, Luka Marcius, Neven Matoša, Mihael Ladić
Voditeljica: Nevenka Mlinarić

12. V. gimnazija, Zagreb
PLAY DUNDO

Učenici: Monika Cegnar, Jelena Cvitanović, Dominik-Borna Čepulić, Eva Habdija, Tara Ivanišević, Jan Jurjević, Kristina Jurković, Diana Mudrinić, Ines Oštrić, Matija Varga
Voditeljica: Vesna Muhoberac

13. X. gimnazija "Ivan Supek", Zagreb

DECAMERON

Učenici: Bruno Ranković, Marija

Vrdoljak, Marko Krašnjak, Luka

Ostrman, Lora Bandula, Tara Masnec,

Emina Omerović, Mia Jugović, Marko

Sumrak, Petar Plavšić

Voditeljica: Andrea Kosović

14. XV. Gimnazija, Zagreb

CRNI MAČAK

Učenici: Tanja Kojić, Hedviga Tandara,

Sara Šimić, Andrea Rumenjak, Maja

Budanović, Andro Merčep, Matko

Boršić, Kristina Dukanović, Ines Akrap,

Hrvoje Romić

Voditeljica: Divna Tus

Članovi državnih povjerenstava

Članovi središnjeg odbora državne smotre LiDraNo 2008.

akademik Luko Paljetak, predsjednik

Maja Zrnčić

Mirela Barbaroša-Šikić

Dražen Ferenčina

Stipan Filaković

Željka Horvat Vukelja

Zorica Klinžić

Srećko Listeš

Miroslav Mićanović

Tamara Pavlica

Članova povjerenstva za literarno stvaralaštvo

Nada Babić

Branko Čegec

Zoran Ferić

Dubravko Jelačić Bužimski

Enes Kišević

Zorica Klinžić

Miroslav Mićanović

Damir Miloš

Dubravka Težak

Članovi povjerenstva za dramsko stvaralaštvo

Dražen Ferenčina

Stephanie Jamnicky

Tanja Kirhmajer

Stojan Matavulj

Davor Mojaš

Vlasta Ramljak

Snježana Samac

Teodora Vigato

Članovi povjerenstva za samostalne novinarske radove

Željka Horvat Vukelja

Adriana Piteša

Branka Primorac

Članovi povjerenstva za školske listove

Stjepan Balent

Marko Baus

Srećko Listeš

Snježana Marić

Gordana Vilović

Članovi povjerenstva za radijske emisije

Renata Banović

Nives Madunić Barišić

Srdan Nogić

Tamara Pavlica

Članovi povjerenstva za televizijske emisije

Stipan Filaković

Krešimir Mikić

Tomislav Zagoda

Zahvaljujemo svim dobrim ljudima u Dubrovniku koji su imali volje pomoći u pripremi i ostvarivanju programa Državne smotre LiDraNo 2008. – Osnovnoj školi Marina Držića i ravnatelju Damiru Čaleti, Turističkoj i ugostiteljskoj školi Dubrovnik i ravnatelju Anti Perušini i Kazalištu Marina Držića

Zahvaljujemo na pomoći i profesoricama Sandri Vukić Gjeldum i Maši Rimac.

Posebno zahvalu dugujemo našim studentima Emi Branica, Matku Tanfari i Vedranu Banovcu, koji smotri daju ono nešto što znaju, mogu i hoće samo oni, uvijek spremni na sve... (M. Z.)

